

**EUROPOS SAJUNGOS
TARYBA**

**Briuselis, 2012 m. gegužės 16 d.
(OR. en)**

**14764/1/11
REV 1**

**Tarpinstitucinė byla:
2011/0249 (NLE)**

**WTO 329
AMLAT 84
SERVICES 96
COMER 193**

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas: Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Kolumbijos bei Peru
prekybos susitarimas

EUROPOS SĄJUNGOS BEI JOS VALSTYBIŲ NARIŲ IR
KOLUMBIJOS BEI PERU
PREKYBOS SUSITARIMAS

BELGIJOS KARALYSTĖ,

BULGARIJOS RESPUBLIKA,

ČEKIJOS RESPUBLIKA,

DANIJOS KARALYSTĖ,

VOKIETIJOS FEDERACINĖ RESPUBLIKA,

ESTIJOS RESPUBLIKA,

AIRIJA,

GRAIKIJOS RESPUBLIKA,

ISPANIJOS KARALYSTĖ,

PRANCŪZIJOS RESPUBLIKA,

ITALIJOS RESPUBLIKA,

KIPRO RESPUBLIKA,

LATVIJOS RESPUBLIKA,

LIETUVOS RESPUBLIKA,

LIUKSEMBURGO DIDŽIOJI HERCOGYSTĖ,

VENGRIJA,

MALTA,

NYDERLANDŲ KARALYSTĖ,

AUSTRIJOS RESPUBLIKA,

LENKIJOS RESPUBLIKA,

PORTUGALIJOS RESPUBLIKA,

RUMUNIJA,

SLOVĖNIJOS RESPUBLIKA,

SLOVAKIJOS RESPUBLIKA,

SUOMIJOS RESPUBLIKA,

ŠVEDIJOS KARALYSTĖ,

JUNGTINĖ DIDŽIOSIOS BRITANIJOS IR ŠIAURĖS AIRIJOS KARALYSTĖ,

Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo Susitariančiosios Šalys
(toliau – Europos Sąjungos valstybės narės),

ir

EUROPOS SĄJUNGA,

ir

KOLUMBIJOS RESPUBLIKA (toliau – Kolumbija),

Ir

PERU RESPUBLIKA (toliau – Peru),

(toliau – Susitarimą pasirašiusios Andų šalys),

ĮVERTINDAMOS Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Susitarimą pasirašiusių Andų šalių istorinių ir kultūrinių sąsajų svarbą, draugystę ir bendradarbiavimą, taip pat siekį skatinti ekonominę Šalių integraciją;

NUSPRENDUSIOS stiprinti šias sąsajas remdamosi turimomis Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Susitarimą pasirašiusių Andų šalių santykių plėtojimo priemonėmis;

DAR KARTĄ PATVIRTINDAMOS įsipareigojimą įgyvendinti Jungtinių Tautų chartiją ir Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją;

PRISIDĖDAMOS prie darnaus pasaulio ir regioninės prekybos vystymosi ir plėtros ir siūlydamos tarptautinio bendradarbiavimo paskatas;

NORĖDAMOS liberalizuojant ir plėtojant tarpusavio prekybą ir investicijas skatinti visapusišką ekonomikos vystymąsi, kad būtų sumažintas skurdas, kuriamos naujos darbo vietos ir gerinamos darbo sąlygos, taip pat keliamas gyvenimo lygis atitinkamose teritorijose;

ĮSIPAREIGODAMOS įgyvendinti šį susitarimą siekiant darnaus vystymosi tikslo, įskaitant ekonominės pažangos skatinimą, pagarbą darbo teisėms, aplinkos apsaugą, atsižvelgiant į priimtus tarptautinius įsipareigojimus;

REMDAMOSI atitinkamomis savo teisėmis ir įsipareigojimais pagal Marakešo susitarimą, kuriuo įsteigiama Pasaulio prekybos organizacija (toliau – PPO susitarimas);

NUSPRENDUSIOS pašalinti savitarpio prekybos iškraipymus ir užkirsti kelią prekybos kliūčių atsiradimui;

NUSPRENDUSIOS nustatyti aiškias ir abiem pusėms naudingas prekybos reglamentavimo taisykles, skatinti savitarpio prekybą ir investicijas bei nuolatinį dialogą šiais klausimais;

NORĖDAMOS didinti savo bendrovių konkurencingumą tarptautinėse rinkose užtikrinant nuspėjamą santykių prekybos ir investicijų srityse teisinę sistemą;

ATSIŽVELGDAMOS į Susitarimą pasirašiusių Andų šalių ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ekonominio ir socialinio išsivystymo skirtumus;

PATVIRTINDAMOS savo teisę naudotis visomis lankstumo priemonėmis, numatytais daugiašaliame susitarime, kuriuo užtikrinama viešųjų interesų apsauga;

PRIPAŽINDAMOS, kad Susitarimą pasirašiusios Andų šalys yra Andų bendrijos narės ir kad Andų bendrijos sprendimu Nr. 598 reikalaujama, kad Andų bendrijos šalių narių, besiderančių dėl prekybos susitarimų su trečiosiomis šalimis, tarpusavio santykiai būtų grindžiami Andų teisine sistema;

PRIPAŽINDAMOS atitinkamų Europos Sąjungos ir Susitarimą pasirašiusių Andų šalių – Andų bendrijos narių, regioninės integracijos procesų svarbą,

SUSITARĖ:

I ANTRAŠTINĖ DALIS

PRADINĖS NUOSTATOS

I SKYRIUS

ESMINĖS NUOSTATOS

1 STRAIPSNIS

Bendrieji principai

Šalių vidaus ir tarptautinė politika grindžiama pagarba demokratijos principams, Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje nustatytoms pagrindinėms žmogaus teisėms ir teisinės valstybės principams. Šių principų laikymasis – esminė šio susitarimo nuostata.

2 STRAIPSNIS

Nusiginklavimas ir masinio naikinimo ginklų neplatinimas

1. Šalys mano, kad masinio naikinimo ginklų platinimas bei jų tiekimo būdai tiek valstybėms, tiek nevalstybiniais subjektams kelia vieną rimčiausių tarptautinio stabilumo ir saugumo grėsmių.
2. Todėl Šalys susitaria bendradarbiauti ir prisidėti prie kovos su masinio naikinimo ginklų ir jų gabenimo priemonių platinimu, rūpindamosi, kad būtų visiškai laikomasi įsipareigojimų, kuriuos jos prisiėmė pasirašydamos tarptautines sutartis ir susitarimus dėl nusiginklavimo ir ginklų neplatinimo, taip pat kitų tarptautinių šios srities įsipareigojimų, ir kad šie įsipareigojimai būtų įgyvendinami nacionaliniu lygmeniu.
3. Bendradarbiaudamos, kad būtų pasiektas nusiginklavimo ir masinio naikinimo ginklų neplatinimo tikslas, Šalys susitaria dirbti išvien ir įgyvendinti visuotines šiuos dalykus reglamentuojančias sutartis.
4. Šalys susitaria, kad šio straipsnio 1 ir 2 dalies nuostatos yra esminės šio susitarimo nuostatos.

2 SKYRIUS

VISUOTINĖS NUOSTATOS

3 STRAIPSNIS

Laisvosios prekybos zonos sukūrimas

Vadovaudamasi 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (toliau – GATT 1994) XXIV straipsniu ir Bendrojo susitarimo dėl prekybos paslaugomis (toliau – GATS) V straipsniu, Šalys sukuria laisvosios prekybos zoną.

4 STRAIPSNIS

Tikslai

Šio susitarimo tikslai:

- a) nuosekliai ir palaipsniui liberalizuoti prekybą prekėmis, laikantis GATT 1994 XXIV straipsnio;

- b) palengvinti prekybą prekėmis visų pirma taikant sutartas nuostatas, susijusias su muitais ir palankesnėmis prekybos sąlygomis, standartais, techniniu reglamentavimu, atitikties vertinimo procedūromis, sanitarijos ir fitosanitarijos priemonėmis;
- c) nuosekliai liberalizuoti prekybą paslaugomis, laikantis GATS V straipsnio;
- d) plėtoti investicijoms palankią aplinką ir visų pirma gerinti įsisteigimo Šalyse sąlygas vadovaujantis nediskriminavimo principu;
- e) sudaryti palankesnes prekybos ir investicijų sąlygas Šalyse liberalizuojant su tiesioginėmis investicijomis susijusių mokėjimų ir kapitalo judėjimą;
- f) veiksmingai ir abipusiai atverti Šalių viešojo pirkimo rinkas;
- g) tinkamai ir veiksmingai apsaugoti intelektinės nuosavybės teises, Šalims vadovaujantis tarptautinėmis taisyklėmis, ir drauge užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių turėtojų bei viešųjų interesų pusiausvyrą;
- h) vadovaujantis laisvos konkurencijos principu plėtoti ekonominę veiklą, visų pirma tą, kuri susijusi su Šalių santykiais;

- i) parengti veiksmingą ir numanomą spartaus ginčų sprendimo tvarką;
- j) skatinti tarptautinę prekybą taip, kad būtų prisidedama prie tvaraus vystymosi tikslo, ir siekti, kad į šį tikslą būtų atsižvelgta plėtojant Šalių prekybos santykius; ir
- k) užtikrinti, kad bendradarbiavimu techninės pagalbos srityje ir Šalių prekybos pajėgumų didinimu būtų prisidedama prie šio susitarimo įgyvendinimo ir optimalaus suteikiamų galimybių išnaudojimo vadovaujantis dabartine teisine ir institucine sistema.

5 STRAIPSNIS

Ryšys su PPO susitarimu

Šalys patvirtina savo teises ir įsipareigojimus viena kitai pagal *PPO susitarimą*.

6 STRAIPSNIS

Šalių sąvokos apibrėžtis

1. Šiame Susitarime:

- Šalis – Europos Sąjunga arba jos valstybės narės, arba Europos Sąjunga bei jos valstybės narės pagal savo atitinkamas kompetencijos sritis, nustatytas Europos Sąjungos sutartyje ir Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau - ES šalis), arba kiekviena iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių;
- Šalys – ES šalis ir kiekviena iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių.

2. Jeigu šiame Susitarime nustatomi specialūs ir atskiri Europos Sąjungos valstybės narės ar Susitarimą pasirašiusios Andų šalies įsipareigojimai ar įsipareigojimai jos atžvilgiu, šiame Susitarime daroma atitinkama nuoroda į tą valstybę ar valstybes.

3. Vadovaujantis 7 straipsniu, šiame Susitarime vartojami terminai „kita Šalis“ ir „kitos Šalys“ Susitarimą pasirašiusioms Andų šalims reiškia ES šalį.

7 STRAIPSNIS

Šiuo susitarimu reglamentuojami prekybos ir ekonomikos santykiai

1. Šio Susitarimo nuostatos taikomos dvišaliams kiekvienos pavienės Susitarimą pasirašiusios Andų šalies ir ES šalies santykiams prekybos ir ekonomikos srityje, o ne Susitarimą pasirašiusių Andų šalių tarpusavio prekybos ir ekonomikos santykiams ¹.
2. Šiame Susitarime nustatytos Šalių teisės ir įsipareigojimai nedaro poveikio Susitarimą pasirašiusių Andų šalių, kaip Andų bendrijos šalių narių, tarpusavio teisėms ir įsipareigojimams.

8 STRAIPSNIS

Įsipareigojimų vykdymas

1. Kiekviena Šalis atsako už visų šio Susitarimo nuostatų įgyvendinimą ir imasi visų reikiamų priemonių, kad nacionalinė, regioninė arba vietos valdžia ir jos institucijos, taip pat nevyriausybinių organizacijos, turinčios nacionalinės, regioninės arba vietos valdžios arba jos institucijų suteiktus įgaliojimus ², įgyvendintų nustatytus įsipareigojimus.

¹ Ši nuostata neturėtų būti aiškinama 10 ir 105 straipsniuose nustatytų Susitarimą pasirašiusių Andų šalių ir ES šalies įsipareigojimų nenaudai.

² Šalys susitaria, kad „nacionalinė, regioninė arba vietos valdžia ir institucijos“ apima Šalių visų lygmenų valdžios institucijas.

2. Jeigu viena Šalis mano, kad kita Šalis nesilaiko šio Susitarimo įsipareigojimų, ji turi išimtinę teisę pasinaudoti ginčų sprendimo procedūromis, nustatytomis šio susitarimo XII antraštinėje dalyje (Ginčų sprendimas), ir privalo jų laikytis.

3. Nepažeidžiant dabartinės politinio Šalių dialogo tvarkos, bet kuri Šalis gali nedelsdama imtis reikiamų priemonių pagal tarptautinę teisę, jei kita Šalis pažeidžia esmines šio susitarimo 1 ir 2 straipsnių nuostatas. Pastaroji Šalis gali prašyti per 15 dienų sušaukti skubų atitinkamų Šalių susitikimą, kad jos išsamiai išnagrinėtų padėtį ir rastų priimtina sprendimą. Priemonės turi būti proporcingos pažeidimui. Pirmenybė teikiama priemonėms, mažiausiai sutrikdančioms šio susitarimo veikimą. Šios priemonės panaikinamos iškart, kai nebelieka jų taikymą nulėmusių priežasčių.

9 STRAIPSNIS

Geografinė taikymo sritis

1. Šis Susitarimas taikomas teritorijoms, kurioms taikoma Europos Sąjungos sutartis ir Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo tose sutartyse numatytomis sąlygomis, ir atitinkamai Kolumbijos bei Peru teritorijoms ³.

³ Dėl didesnio aiškumo, Šalys pareiškia, kad šiame Susitarime terminas „teritorija“ reiškia tik geografinę šio Susitarimo taikymo sritį.

2. Nepaisant 1 dalies, šis Susitarimas taip pat taikomas ES muitų teritorijoje, tiek, kiek Europos Sąjungos muitų teritorija (toliau - ES muitų teritorija) apima teritoriją, nepatenkančią į pateiktą termino „teritorija“ apibrėžtį.

10 STRAIPSNIS

Regioninė integracija

1. Šalys pripažįsta regioninės integracijos svarbą skatinant ekonominį ir socialinį Susitarimą pasirašiusių Andų šalių ir Europos Sąjungos vystymąsi, stiprinant Šalių santykius ir siekiant šio susitarimo tikslų.
2. Šalys pripažįsta ir dar kartą patvirtina Europos Sąjungos valstybių narių ir Andų bendrijos šalių narių atitinkamų regioninės integracijos procesų, kaip priemonės, padedančios suteikti daugiau prekybos galimybių ir paskatinti veiksmingą integraciją į pasaulio ekonomiką, svarbą.
3. Šalys pripažįsta, kad Andų regioninės integracijos pažangą nulems Andų bendrijos šalys narės.
4. Šalys pripažįsta, kad Susitarimą pasirašiusios Andų šalys, vadovaudamosi Andų bendrijos sprendimu Nr. 598, tarpusavio santykius turi grįsti Andų teisine sistema.

5. Atsižvelgiant į Šalių siekį sutvirtinti dviejų regionų ryšius, Andų bendrijos šalims narėms tapus šio susitarimo Šalimis, Prekybos komitetas dar kartą išnagrinės atitinkamas nuostatas, visų pirma šį ir 105 straipsnius, kad būtų galima juos pritaikyti prie naujų aplinkybių ir paremti regioninės integracijos procesus.

3 SKYRIUS

VISUOTINAI TAIKOMOS APIBRĖŽTYS

11 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

Šiame susitarime, jeigu nenustatyta kitaip:

- dienos – kalendorinės dienos, įskaitant savaitgalius bei šventes;
- Šalies prekė arba Šalies produktas – vidaus produktai, kaip aiškinama GATT 1994, arba prekės ir produktai pagal Šalių susitarimą, įskaitant tos Šalies kilmės produktus ar prekes, kaip nustatyta 19 straipsnyje;

- juridinis asmuo – kiekvienas tinkamai pagal atitinkamą įstatymą pelno arba kitais tikslais įsteigtas arba kitaip sudarytas privatus arba valstybinis juridinis subjektas; juridiniais asmenimis gali būti bendrovės, patikos bendrovės, ūkinės bendrijos, bendros įmonės, individualiosios įmonės arba asociacijos;
- priemonė – bet kokia Šalies veikla ar neveikimas, įskaitant įstatymus, kitus teisės aktus, taisykles, procedūras, sprendimus, administracinius veiksmus ar kita; asmuo – fizinis arba juridinis asmuo.

II ANTRAŠTINĖ DALIS

INSTITUCINĖS NUOSTATOS

12 STRAIPSNIS

Prekybos komitetas

1. Šalys įsteigia Prekybos komitetą. Komitetą sudaro ES šalies ir kiekvienos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies atstovai.

2. Prekybos komitetas posėdžiauja bent kartą per metus ministrų ar jų paskirtų atstovų lygmeniu. Be to, rašytiniu Šalies prašymu Prekybos komitetas gali bet kada sušaukti posėdį vyresniųjų pareigūnų, įgaliotų priimti reikiamus sprendimus, lygmeniu.

3. Prekybos komiteto posėdžiai vyksta paeiliui Bogotoje, Briuselyje ir Limoje, nebent Šalys susitaria kitaip. Prekybos komiteto posėdžiams Šalys pirmininkauja paeiliui po vienerius metus.

4. Nedarant poveikio 1 dalies nuostatomis, Prekybos komitetas gali rengti posėdžius, kuriuose dalyvautų ES šalis ir viena iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių ir kuriuose būtų aptariami klausimai:

- a) susiję su dvišaliais ES šalies ir tos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies santykiais arba
- b) aptarti specialiojo organo posėdyje, kuriame dalyvavo tik ES šalis ir viena iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių, ir kuriame buvo nuspręsta perduoti tą klausimą Prekybos komitetui.

Jei kita Susitarimą pasirašiusi Andų šalis parodo susidomėjimą tokiame posėdyje nagrinėsimaais klausimais, ji gali dalyvauti posėdyje gavusi išankstinį ES šalies ir atitinkamos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies sutikimą.

13 STRAIPSNIS

Prekybos komiteto funkcijos

1. Prekybos komitetas:
 - a) prižiūri ir palengvina šio susitarimo įgyvendinimą ir tinkamą jo nuostatų taikymą bei ieško kitų būdų bendriesiems tikslams pasiekti;
 - b) vertina šio susitarimo taikymo rezultatus, visų pirma Šalių prekybos ir ekonomikos santykių raidą;
 - c) prižiūri visų pagal šį susitarimą įsteigtų specialiųjų organų darbą ir teikia veiklos rekomendacijas;
 - d) kaip numatyta šiame susitarime, vertina ir priima sprendimus bet kokiais klausimais, perduodamais pagal šį susitarimą įsteigtų specialiųjų organų;
 - e) stebi, kaip taikomas 105 straipsnis;
 - f) prižiūri tolesnę šio susitarimo plėtotę;

- g) nepažeisdamas pagal XII antraštinę dalį (Ginčų sprendimas) suteiktų teisių ir kitų šio susitarimo nuostatų, ieško tinkamiausių būdų užkirsti kelią problemoms, kurių gali kilti šio susitarimo taikymo srityse, arba jas išspręsti;
- h) pirmojo posėdžio metu nustato 315 straipsnyje nurodytų arbitrų Darbo tvarkos taisykles ir Elgesio kodeksą;
- i) nustato arbitrams mokamą atlyginimą ir išlaidas;
- j) priima savo darbo tvarkos taisykles, posėdžių tvarkaraštį ir jų darbotvarkę;
- k) sprendžia visus kitus klausimus, susijusius su šio susitarimo taikymo sritimi.

2. Prekybos komitetas gali:

- a) nustatyti specialiųjų organų įsipareigojimus ir juos perduoti;
- b) gauti ir prašyti informacijos iš bet kokio suinteresuotojo asmens;

- c) sutikti pradėti derybas siekiant dar didesnės liberalizacijos tuose sektoriuose, kuriems taikomas šis susitarimas;
- d) apsvarstyti bet kokius šio susitarimo nuostatų dalinius pakeitimus ar modifikaciją, priimamus užbaigus kiekvienos Šalies vidaus teisinės procedūras;
- e) priimti šio susitarimo nuostatų aiškinimus ⁴. Į šiuos aiškinimus atsižvelgia arbitražo kolegijos, nustatytos šio susitarimo XII antraštinėje dalyje (Ginčų sprendimas);
- f) vykdant funkcijas imtis tokių veiksmų, dėl kurių susitaria Šalys;
- g) daryti pažangą siekiant šio susitarimo tikslų iš dalies keičiant, kaip numatyta susitarime:
 - i) I priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai), kad į Šalies tarifų panaikinimo sąrašus būtų įtrauktos viena ar daugiau prekių;
 - ii) I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) nustatytus tvarkaraščius, kad tarifai būtų mažinami sparčiau;

⁴ Prekybos komiteto priimti aiškinimai nėra laikomi šio Susitarimo nuostatų daliniu pakeitimu ar modifikacija.

- iii) konkrečias kilmės taisykles, nustatytas II priede (Sąvokos „produktų kilmė“ apibrėžimas ir administracinio bendradarbiavimo metodai);
- iv) perkančiųjų organizacijų sąrašą, pateiktą XII priedo (Viešasis pirkimas) 1 priedėlyje;
- v) išsipareigojimų sąrašus, pateiktus VII priede (Išsipareigojimų dėl įsisteigimo sąrašas), VIII priede (Išsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas) bei IX priede (Pastabos dėl laikino fizinių asmenų buvimo šalies teritorijoje verslo reikalais) pateiktus pastebėjimus ir
- vi) kitas nuostatas, kurias Prekybos komitetas gali iš dalies keisti vadovaudamasis aiškėmis šio Susitarimo nuostatomis.

Kiekviena Šalis, vadovaudamasi taikomomis teisinėmis procedūromis, įgyvendina bet kokius dalinius pakeitimus, nurodytus šioje pastraipoje.

3. Prekybos komitetas gali analizuoti šio susitarimo poveikį Šalių labai mažoms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms (toliau – labai mažos įmonės ir MVI), įskaitant bet kokią jų gaunamą naudą.
4. Šalys, kiek tai įmanoma, su Prekybos komitetu dalijasi informacija apie susitarimus, kuriais nustatomos ar keičiamos muitų sąjungos ir laisvosios prekybos zonos, o prireikus ir informacija, susijusia su kitais svarbiais Šalių prekybos su trečiosiomis šalimis politikos klausimais.

5. Prekybos komitetas, vykdydamas šiame straipsnyje nustatytas funkcijas, gali priimti bet kokius sprendimus, kaip numatyta šiame susitarime.

14 STRAIPSNIS

Sprendimų priėmimas

1. Prekybos komitetas sprendimus priima bendru sutarimu.
2. Prekybos komiteto sprendimai Šalims yra privalomi ir jos imasi visų reikiamų priemonių jiems įgyvendinti.
3. 12 straipsnio 4 dalyje nustatytais atvejais visus sprendimus priima ES šalis ir atitinkama Susitarimą pasirašiusi Andų šalis ir tie sprendimai taikomi tik toms Šalims su sąlyga, kad tie sprendimai nedaro poveikio kitos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies teisėms ir įsipareigojimams.

15 STRAIPSNIS

Specialieji organai

1. Šiuo susitarimu įsteigiami šie pakomitečiai:
 - a) Patekimo į rinką pakomitetas;

- b) Žemės ūkio pakomitetas;
 - c) Techninių prekybos kliūčių pakomitetas;
 - d) Muitinių, prekybos lengvinimo ir kilmės taisyklių pakomitetas;
 - e) Viešųjų pirkimų pakomitetas;
 - f) Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetas;
 - g) Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitetas ir
 - h) Intelektinės nuosavybės pakomitetas.
2. Visi pagal šį Susitarimą įsteigti specialieji organai susideda iš ES šalies ir kiekvienos iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių atstovų.
3. Pagal šį susitarimą įsteigtų specialiųjų organų kompetencija ir pareigos nustatytos atitinkamose antraštinėse dalyse.
4. Prekybos komitetas gali įsteigti kitų pakomitečių, darbo grupių ar kitokių specialiųjų organų, kurie padėtų jam vykdyti uždavinius. Prekybos komitetas nustato specialiųjų organų sudėtį, pareigas bei darbo tvarkos taisykles.

5. Specialieji organai likus pakankamai laiko iki posėdžio pateikia Prekybos komitetui tvarkaraštį ir darbotvarkę. Jie kiekviename komiteto posėdyje taip pat atsiskaito už savo veiklą.
6. Nepažeidžiant 2 dalies, specialieji organai gali rengti posėdžius, kuriuose dalyvautų ES šalis ir viena iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių, jei tuose posėdžiuose sprendžiami klausimai, susiję su dvišaliais ES šalies ir tos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies santykiais.
7. Jei kita Susitarimą pasirašiusi Andų šalis parodo susidomėjimą tokiame posėdyje nagrinėsimaais klausimais, ji gali dalyvauti posėdyje gavusi išankstinį ES šalies ir atitinkamos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies sutikimą.

16 STRAIPSNIS

Susitarimo koordinatoriai

1. Kiekviena Šalis paskiria Susitarimo koordinatorių ir praneša apie jį kitoms Šalims ne vėliau kaip šio Susitarimo įsigaliojimo dieną ⁵.

⁵ Siekiant didesnio aiškumo, ES šalies atveju pranešimas laikomas galiojančiu, jei buvo pateiktas Europos Komisijai.

2. Susitarimo koordinatoriai:

- a) rengia darbotvarkę ir koordinuoja pasirengimo Prekybos komiteto posėdžiams veiklą;
- b) prireikus įgyvendina Prekybos komiteto priimtus sprendimus;
- c) veikia kaip informaciniai centrai, palengvinantys Šalių bendravimą bet kokiais klausimais, reglamentuojamais šiuo susitarimu, jeigu šiame susitarime nenustatyta kitaip;
- d) gauna bet kokius pranešimus ir informaciją, susijusius su šiuo susitarimu, įskaitant Prekybos komitetui pateiktus pranešimus ir informaciją, jeigu nenustatyta kitaip ir
- e) paprašyti Prekybos komiteto sprendžia kitus klausimus, galinčius daryti poveikį šio susitarimo veikimui.

3. Susitarimo koordinatoriai susitinka, kai prireikia.

III ANTRAŠTINĖ DALIS

PREKYBA PREKĖMIS

1 SKYRIUS

PREKIŲ PATEKIMAS Į RINKĄ

1 SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

17 STRAIPSNIS

Tikslas

Šalys nuosekliai liberalizuoja prekybą prekėmis per pereinamąjį laikotarpį, kuris prasideda įsigaliojus šiam Susitarimui, laikydamosi šio susitarimo nuostatų ir 1994 m.

GATT XXIV straipsnio.

18 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Jeigu šiame Susitarime nenustatyta kitaip, šis skyrius taikomas Šalių prekybai prekėmis.

19 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

Šioje antraštinėje dalyje vartojamų terminų apibrėžtys:

- Muitas – bet koks muitas arba rinkliava, nustatyti importuojamai prekei arba dėl jos, įskaitant bet kokio pobūdžio papildomą mokestį ar rinkliavą, nustatytus tokiai importuojamai prekei arba dėl jos. Muitu nelaikomi:
 - a) rinkliava, atitinkanti vidaus mokestį, nustatytą pagal 1994 m. GATT III straipsnį;
 - b) antidempingo, kompensacinis arba apsaugos muitai, taikomi pagal 1994 m. GATT, PPO susitarimą dėl 1994 m. GATT VI straipsnio įgyvendinimo (toliau – Antidempingo susitarimas), PPO susitarimą dėl subsidijų ir kompensacinių priemonių (toliau – Subsidijų susitarimas) ir PPO susitarimą dėl apsaugos priemonių (toliau – Apsaugos priemonių susitarimas), jei taikytina;

- c) mokesčiai arba kitos rinkliavos, nustatyti pagal 1994 m. GATT VIII straipsnį
- Kilmės produktas arba prekė – produktas arba prekė, atitinkantys kilmės taisykles, nustatytas II priede (Sąvokos „produktų kilmė“ apibrėžimas ir administracinio bendradarbiavimo metodai).

20 STRAIPSNIS

Prekių klasifikacija

Prekių, kuriomis tarpusavyje prekiauja Šalys, klasifikacija yra nustatytoji atitinkamoje kiekvienos Šalies tarifų nomenklatūroje pagal 2007 m. Suderintą prekių aprašymo ir kodavimo sistemą (toliau – SS) ir vėlesnius pakeitimus.

21 STRAIPSNIS

Nacionalinis režimas

1. Pagal 1994 m. GATT III straipsnį ir jo aiškinamąsias pastabas kiekviena Šalis kitos Šalies prekėms taiko nacionalinį režimą. Šiuo tikslu 1994 m. GATT III straipsnis ir jo aiškinamosios pastabos *mutatis mutandis* įtraukiamos į šį Susitarimą ir yra neatskiriama jo dalis.
2. Dėl didesnio aiškumo Šalys patvirtina, kad įvairių lygmenų valdžios arba jos institucijų taikomas nacionalinis režimas yra ne mažiau palankus nei režimas, nustatytas to lygmens valdžios arba jos institucijos panašioms, tiesiogiai konkuruojančioms arba pakeičiamosioms vidaus prekėms, įskaitant tos teritorijos kilmės prekes, kuri priklauso to lygmens valdžios arba jos institucijos jurisdikcijai ⁶.

⁶ Kolumbija ir ES šalis sutaria, kad taikant šią nuostatą netrukdoma remti ir stiprinti Kolumbijoje įsisteigusių alkoholinių gėrimų monopolijų.

2 SKIRSNIS

MUITŲ PANAIKINIMAS

22 STRAIPSNIS

Muitų panaikinimas

1. Jei šiame susitarime nenustatyta kitaip, kiekviena Šalis kitos Šalies kilmės prekėms panaikina muitus pagal I priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai).
2. Kiekvienai prekei taikoma bazinė muto norma, kuri pagal 1 dalį turi būti laipsniškai mažinama, yra nurodytoji I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai).
3. Jeigu įsigaliojus šiam susitarimui bet kuriuo laikotarpiu Šalis sumažina pagal didžiausio palankumo režimą (toliau – DPR) taikomą muitą, toks muistas taikomas tik tuo atveju, jeigu jis mažesnis nei pagal I priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) apskaičiuotas muistas.

4. Šaliai paprašius, Šalys konsultuojasi dėl I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) nustatyto muitų panaikinimo paspartinimo ir taikymo srities išplėtimo.
5. Bet koku Prekybos komiteto sprendimu paspartinti muitų panaikinimą arba išplėsti taikymo sritį pagal 13 straipsnio 2 dalies g punktą pakeičiama bet kokia muto norma ar mažinimo kategorija, nustatyta pagal I priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai).
6. Jei šiame susitarime nenustatyta kitaip, nė viena Šalis kitos Šalies kilmės prekėms negali padidinti I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) nustatytos bazinės muto normos arba nustatyti naujo muto.
7. 6 dalis neprieštaruja nuostatai, pagal kurią bet kuri Šalis gali:
 - a) padidinti muitą iki I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) nustatyto atitinkamų metų lygio, jei muistas buvo vienašališkai sumažintas arba
 - b) toliau taikyti arba padidinti muitą pagal PPO susitarimą dėl ginčų sprendimo taisyklių ir tvarkos (toliau – Ginčų sprendimo susitarimas, GSS) arba šio susitarimo XII antraštinę dalį (Ginčų sprendimas).

3 SKIRSNIS

NETARIFINĖS PRIEMONĖS

23 STRAIPSNIS

Importo ir eksporto ribojimai

Pagal 1994 m. GATT XI straipsnį ir jo aiškinamąsias pastabas nė viena Šalis nenustato arba netaiko draudimų ar ribojimų bet kokioms kitos Šalies importuojamoms prekėms arba kitos Šalies teritorijai skirtoms eksportuojamoms prekėms, arba prekėms, parduotoms eksportuoti į kitos Šalies teritoriją, nebent šiame susitarime nustatyta kitaip. Šiuo tikslu 1994 m. GATT XI straipsnis ir jo aiškinamosios pastabos *mutatis mutandis* įtraukiamos į šį susitarimą ir yra neatskiriama jo dalis.

24 STRAIPSNIS

Mokesčiai ir rinkliavos

1. Pagal 1994 m. GATT VIII straipsnį ir jo aiškinamąsias pastabas kiekviena Šalis užtikrina, kad visi bet kokio pobūdžio mokesčiai ir rinkliavos (išskyrus muitus ir rinkliavas, kurie atitinka vidaus mokestį arba kitas vidaus rinkliavas, taikomus pagal 1994 m. GATT III straipsnį ir antidempingo ir kompensacinius muitus), nustatyti importui arba eksportui arba su tuo susiję, neviršija apytikslų suteiktų paslaugų sąnaudų ir juos taikant nėra netiesiogiai sudaromos palankesnės sąlygos vidaus prekėms arba mokesčių tikslais nėra apmokestinamas importas arba eksportas.
2. Nė viena Šalis nenustato mokesčių už konsulinius veiksmus ⁷, taip pat mokesčių ir rinkliavų, kurie susiję su kitos Šalies prekių importu.
3. Kiekviena Šalis pateikia (pageidautina, interneto svetainėje) atnaujintą informaciją apie visus mokesčius ir rinkliavas, taikomus importui arba eksportui.

⁷ Šioje dalyje konsuliniai veiksmai – veiksmai, susiję su reikalavimais Šalies prekes, skirtas eksportui į kitos Šalies teritoriją, visų pirma pateikti importuojančios Šalies konsului eksportuojančios Šalies teritorijoje, siekiant gauti konsulines sąskaitas ar vizas, kurių reikia komercinėms sąskaitoms parengti, kilmės sertifikatus, deklaracijas, siuntėjo eksporto deklaracijas arba kitus su importu susijusius muitinės dokumentus, būtinus importuojant prekes.

25 STRAIPSNIS

Eksporto muitai ir mokesčiai

Nė viena Šalis nenustato arba toliau netaiko maito ar mokesčio, išskyrus pagal 21 straipsnį taikomas vidaus rinkliavas, nustatytas į kitos Šalies teritoriją eksportuojamoms prekėms arba susijusias su tokiu eksportu, nebent šiame susitarime nustatyta kitaip.

26 STRAIPSNIS

Importo ir eksporto licencijavimo procedūros

1. Nė viena Šalis nenustato ar netaiko priemonių, kuriomis *pažeidžiamas PPO susitarimas dėl importo licencijavimo procedūrų* (toliau – Importo licencijavimo susitarimas), kuris *mutatis mutandis* įtraukiamas į šį Susitarimą ir yra neatskiriama jo dalis.
2. Kiekviena Šalis *mutatis mutandis* taiko Importo licencijavimo susitarimo nuostatas visoms su kitos Šalies eksportu susijusioms licencijavimo procedūroms. Šalys teikia Importo licencijavimo susitarimo 5 straipsnyje nurodytą pranešimą, susijusį su eksporto licencijavimo procedūromis.

3. Importo licencijavimas – administracinės procedūros, taikomos veikiant importo licencijavimo režimui, pagal kurį, siekiant importuoti prekes į importuojančią Šalį, pirmiausia būtina pateikti prašymą ar kitus dokumentus (be muitinės reikalaujamų) atitinkamam administraciniam organui.

27 STRAIPSNIS

Valstybės prekybos įmonės

1. Šiame Susitarime „valstybės prekybos įmonės“ – bet kur įsikūrusios viešosios ir neviešosios įmonės (įskaitant prekybos valdybas), veikiančios centriniu ir žemesniu lygmeniu, kurioms suteiktos specialiosios arba išskirtinės teisės ar privilegijos, įskaitant teisinius arba konstitucinius įgaliojimus, kuriais pasinaudodamos tokios įmonės pirkdamos ar parduodamos daro įtaką importo ir eksporto lygiui ar kryptčiai ⁸.
2. Šalys pripažįsta, kad valstybės prekybos įmonių veikla neturėtų kurti prekybos kliūčių, todėl jos laikosi šiame straipsnyje nustatytų prievolių.

⁸ Siekiant didesnio aiškumo pažymėtina, kad alkoholinių gėrimų monopolijoms, veikiančioms pagal sistemą „*monopolio rentístico*“, kaip nurodyta Kolumbijos politinės konstitucijos 336 straipsnyje, taikoma valstybės prekybos įmonių apibrėžtis.

3. Šalys dar kartą patvirtina savo teises ir prievoles pagal 1994 m. GATT XVII straipsnį, jo aiškinamąsias pastabas bei papildomas nuostatas ir Susitarimą dėl 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos XVII straipsnio aiškinimo, kurie *mutatis mutandis* įtraukiami į šį Susitarimą ir yra neatskiriama jo dalis.
4. Kiekviena Šalis visų pirma užtikrina, kad valstybės prekybos įmonės pirkdamos arba parduodamos, arba naudodamosi kokiais nors įgaliojimais, įskaitant teisinius arba konstitucinius įgaliojimus, kuriuos Šalis joms suteikė centriniu arba žemesniu lygmeniu, laikosi kiekvienos Šalies pagal šį susitarimą prisiimtų įsipareigojimų.
5. Šio straipsnio nuostatos nedaro poveikio Šalių teisėms ir prievolėms pagal VI antraštinę dalį (Viešieji pirkimai).
6. Šalims teikiant pranešimus pagal 1994 m. GATT XVII straipsnį, tais atvejais, kai prašoma papildomos informacijos apie valstybės prekybos įmonių poveikį dvišalei prekybai, Šalis, į kurią kreipiamasi, deda visas pastangas, kad būtų užtikrintas kuo didesnis skaidrumas atsakant į tokius prašymus pateikti informacijos, reikalingos nustatant, ar valstybės prekybos įmonės vykdo šiame susitarime nustatytas atitinkamas prievoles pagal 1994 m. GATT XVII straipsnio 4 dalies d punkto dėl konfidencialios informacijos nuostatas.

4 SKIRSNIS

ŽEMĖS ŪKIO PREKĖS

28 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skirsnis taikomas Šalių nustatytoms arba taikomoms priemonėms, susijusioms su Šalių prekyba žemės ūkio prekėmis (toliau – žemės ūkio prekės), kurių apibrėžtis nurodyta PPO susitarimo dėl žemės ūkio (toliau – Žemės ūkio susitarimas) I priede ⁹.

⁹ Taikant šį straipsnį Kolumbijai žemės ūkio prekės taip pat yra prekės, priskiriamos prie šių subpozicijų: 2905.45.00, 3302.10.10, 3302.10.90, 3823.11.00, 3823.12.00, 3823.13.00, 3823.19.00, 3823.70.10, 3823.70.20, 3823.70.30, 3823.70.90, 3824.60.00.

29 STRAIPSNIS

Žemės ūkio apsauga

1. Neatsižvelgiant į 22 straipsnio nuostatas, Šalis kaip žemės ūkio apsaugos priemonę gali taikyti papildomą importo muitą kilmę turinčioms žemės ūkio prekėms, įtrauktoms į IV priede (Žemės ūkio apsaugos priemonės) pateiktą sąrašą, jei šiame straipsnyje nustatytos sąlygos yra įvykdytos. Bet koks papildomas tokioms prekėms nustatytas importo muity ir bet koks kitas muity neturi viršyti mažesniojo iš šių dydžių:

- a) pagal DPR taikomos muity normos arba
- b) I priede (Muity tarifų panaikinimo sąrašai) nustatytos bazinės muity tarifo normos.

2. Šalis bet kuriais kalendoriniais metais gali taikyti kiekybinę apsaugos priemonę, jei į jos muity teritoriją įvežant kilmę turinčias prekes per tuos metus tokių importuojamų kilmę turinčių prekių kiekis viršija tai prekei taikomą ribinį dydį, nustatytą IV priede (Žemės ūkio apsaugos priemonės) pateiktame Šaliai skirtame sąraše.

3. Bet koks kitas papildomas muity, kurį Šalis taiko pagal 1 ir 2 dalis, atitinka IV priede (Žemės ūkio apsaugos priemonės) pateiktą Šaliai skirtą sąrašą.

4. Nė viena Šalis negali taikyti žemės ūkio apsaugos priemonės pagal šį straipsnį ir tuo pačiu metu tai pačiai prekei nustatyti arba toliau taikyti:

- a) 2 skyriuje (Prekybos teisių gynimo priemonės) nustatytos apsaugos priemonės arba
- b) priemonės pagal 1994 m. GATT XIX straipsnį ir Apsaugos priemonių susitarimą.

5. Nė viena Šalis negali nustatyti, ar toliau taikyti žemės ūkio apsaugos priemonės:

- a) nuo datos, nuo kurios prekei taikomas bemuitis režimas pagal I priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai), jei b punkte nenustatyta kitaip arba
- b) pasibaigus pereinamajam laikotarpiui, nustatytam IV priede (Žemės ūkio apsaugos priemonės) pateiktame Šaliai skirtame sąrašė, arba
- c) kuria didinamas muitas pagal tarifines kvotas įvežamoms prekėms.

6. Per 10 dienų nuo žemės ūkio apsaugos priemonės nustatymo pagal 1 ir 2 dalis Šalis, taikanti tą priemonę, raštu apie tai praneša susijusiai eksportuojančiai Šaliai, pateikia atitinkamus duomenis ir pagrindžia priemonės taikymą. Priemonę taikanti Šalis susijusiai eksportuojančiai Šaliai sudaro galimybes konsultuotis dėl pagal minėtas dalis nustatytos priemonės taikymo sąlygų.

7. Kiekviena Šalis toliau naudojasi Žemės ūkio susitarimo 5 straipsnyje nustatytomis teisėmis ir vykdo prievoles, išskyrus susijusias su prekyba žemės ūkio prekėmis, kurioms taikomas lengvatinis režimas.

30 STRAIPSNIS

Kainų kategorijų sistema

Nebent šiame susitarime nustatyta kitaip:

- a) Kolumbija gali taikyti Andų kainų kategorijų sistemą, nustatytą Andų bendrijos Sprendimu Nr. 371 ir jo pakeitimais, arba tame sprendime nurodytas kitas žemės ūkio prekių sistemas;
- b) Peru gali taikyti Andų kainų kategorijų sistemą, nustatytą Aukščiausiuoju Dekretu Nr. 115–2001–EF ir jo pakeitimais, arba tame dekrete nurodytas kitas žemės ūkio prekių sistemas.

31 STRAIPSNIS

Ivežimo kainų sistema

ES šalis gali taikyti ivežimo kainų sistemą, nustatytą 2007 m. gruodžio 21 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1580/2007, nustatančiu Tarybos reglamentų (EB) Nr. 2200/96, (EB) Nr. 2201/96 ir (EB) Nr. 1182/2007 įgyvendinimo vaisių ir daržovių sektoriuje taisykles ir jo pakeitimus, arba kitas sistemas, nebent šiame Susitarime nustatyta kitaip.

32 STRAIPSNIS

Eksporto subsidijos ir kitos lygiavėrio poveikio priemonės

1. Šiame straipsnyje termino „eksporto subsidijos“ reikšmė tokia, kokia apibrėžta Žemės ūkio susitarimo 1 straipsnio e punkte, įskaitant bet koki to straipsnio pakeitimą.
2. Šalys turi bendrą tikslą – bendradarbiauti su PPO, kad būtų pasiektas susitarimas, panaikintos eksporto subsidijos ir kitos lygiavėrio poveikio priemonės, taikomos žemės ūkio prekėms.

3. Šiam susitarimui įsigaliojus nė viena Šalis toliau netaiko, nenustato ar neatnauja eksporto subsidijų ar kitų priemonių, turinčių lygiavertį poveikį žemės ūkio prekėms, prekyba kuriomis yra visiškai ir nedelsiant liberalizuota arba visiškai, bet ne iš karto liberalizuota, kurioms, įsigaliojus šiam susitarimui, pagal I priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) taikoma neapmuitinama kvota ir kurios skirtos kitos Šalies teritorijai.
4. Nė viena Šalis toliau netaiko, nenustato ar neatnauja eksporto subsidijų ar kitų priemonių, turinčių lygiavertį poveikį žemės ūkio prekėms, prekyba kuriomis yra visiškai, bet ne iš karto liberalizuota, ir kurioms, įsigaliojus šiam susitarimui, netaikoma neapmuitinama kvota nuo prekybos tomis prekėmis visiško liberalizavimo datos.
5. Nepažeidžiant 3 ir 4 dalies nuostatų, jei Šalis toliau taiko, nustato ar atnauja subsidijas ar kitas lygiavertio poveikio priemones iš dalies arba visiškai liberalizuotam žemės ūkio prekių eksportui į kitą Šalį, importuojanti Šalis gali nustatyti papildomą tarifą, kuriuo tokioms importuojamoms prekėms muitas bus padidintas iki pagal didžiausio palankumo režimą taikomos muito normos arba I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) nurodytos bazinės normos, atsižvelgiant į tai, kuri norma mažesnė, tokiam laikotarpiui, kuriuo eksporto subsidija yra taikoma.
6. Siekiant panaikinti importuojančios Šalies pagal 5 dalį taikomą papildomą tarifą, eksportuojanti Šalis pateikia išsamios informacijos, kuria patvirtinama, kad laikomasi šio straipsnio nuostatų.

33 STRAIPSNIS

Tarifinių kvotų administravimas ir taikymas

1. Kiekviena Šalis taiko ir administruoja I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) nurodytas tarifines kvotas importuojamoms žemės ūkio prekėms pagal 1994 m. GATT XIII straipsnį, įskaitant jo aiškinamąsias pastabas, ir Importo licencijavimo susitarimą.
2. Šalys administruoja tarifines kvotas importuojamoms žemės ūkio prekėms vadovaudamosi pirmumo principu.
3. Eksportuojančiai Šaliai paprašius, importuojanti Šalis konsultuojasi su eksportuojančia Šalimi dėl importuojančios Šalies tarifinių kvotų administravimo. Tos konsultacijos pakeičia pagal 301 straipsnį vykdomas konsultacijas, su sąlyga, kad jos atitinka to straipsnio 9 dalyje nustatytus reikalavimus.

5 SKIRSNIS

ADMINISTRACINIŲ KLAIDŲ TAISYMAS

34 STRAIPSNIS

Administracinių klaidų taisymas

Jei dėl kurios nors Šalies kompetentingos institucijos klaidos taikant lengvatinį eksporto režimą, visų pirma taikant II priedo (Sąvokos „produktų kilmė“ apibrėžimas ir administracinio bendradarbiavimo metodai) nuostatas, daromas poveikis importo muitams, tokį poveikį patirianti Šalis gali pareikalauti, susijusioms Šalims formaliai apsvarsčius šį klausimą pagal 68 straipsnį įsteigtame Muitinių, prekybos lengvinimo ir kilmės taisyklių pakomitetyje, kad Prekybos komitetas apsvarstytų galimybę nustatyti visas tinkamas priemones padėčiai sureguliuoti. Prekybos komiteto sprendimas dėl tinkamų priemonių priimamas susijusių Šalių susitarimu.

6 SKIRSNIS

PAKOMITEČIAI

35 STRAIPSNIS

Patekimo į rinką pakomitetis

1. Šalys įsteigia iš kiekvienos Šalies atstovų sudarytą Patekimo į rinką pakomitetą.
2. Pakomitetis posėdžiauja Šaliai arba Prekybos komitetui paprašius ir svarsto visus su šio skyriaus nuostatomis susijusius klausimus, kurių nesprenžia kiti pakomitečiai.
3. Pakomitečio funkcijos, *inter alia*, yra šios:
 - a) skatinti Šalių tarpusavio prekybą prekėmis, įskaitant konsultacijas dėl muitų tarifų panaikinimo paspartinimo ir taikymo srities išplėtimo pagal šį susitarimą ir kitais klausimais;
 - b) svarstyti netarifines priemones, kuriomis gali būti ribojama Šalių tarpusavio prekyba prekėmis ir prireikus perduoti tokius klausimus svarstyti Prekybos komitetui;

- c) teikti patarimus ir rekomendacijas Prekybos komitetui dėl bendradarbiavimo patekimo į rinką klausimais skatinimo;
- d) konsultuoti iškilus Šalių požiūrio skirtumams dėl Suderintos sistemos pakeitimų, įskaitant prekių klasifikaciją, ir stengtis rasti tinkamą sprendimą, siekiant užtikrinti, kad pagal šį susitarimą nustatytos kiekvienos Šalies prievolės nekistų.

36 STRAIPSNIS

Žemės ūkio pakomitetas

1. Šalys įsteigia Žemės ūkio pakomitetą, sudarytą iš ES šalies ir kiekvienos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies atstovų.
2. Žemės ūkio pakomitetas privalo:
 - a) stebėti, kaip įgyvendinamos ir administruojamos 4 skirsnio nuostatos, ir skatinti bendradarbiavimą šioje srityje, siekiant palengvinti Šalių tarpusavio prekybą žemės ūkio prekėmis;
 - b) panaikinti bet kokią nepagrįstą kliūtį, kilusią Šalių tarpusavio prekybai žemės ūkio prekėmis;

- c) remiantis šiuo susitarimu konsultuoti dėl su 4 skirsnio nuostatomis susijusių klausimų, bendradarbiaujant su kitais pakomitečiais, darbo grupėmis arba bet kokia kita specializuota institucija;
- d) įvertinti Šalių tarpusavio prekybos žemės ūkio prekėmis plėtrą ir šio susitarimo poveikį kiekvienos Šalies žemės ūkio sektoriui, taip pat Susitarimu nustatytų priemonių veikimą, ir rekomenduoti Prekybos komitetui tinkamus veiksmus;
- e) Prekybos komiteto prašymu imtis papildomų veiksmų ir
- f) pranešti apie pagal šią dalį vykdomos veiklos rezultatus ir pateikti juos svarstyti Prekybos komitetui.

3. Žemės ūkio pakomitetas posėdžiauja bent kartą per metus. Susidarius ypatingoms aplinkybėms Šalies prašymu pakomitetas, Šalims pritarus, posėdžiauja praėjus ne daugiau nei 30 dienų po tokio prašymo pateikimo. Žemės ūkio pakomitečio posėdžiai taip pat gali būti dvišaliai, o jiems pirmininkauja Šalies, kurioje vyksta posėdis, atstovai.

4. Žemės ūkio pakomitetas visus sprendimus priima bendru sutarimu.

2 SKYRIUS

PREKYBOS TEISIŲ GYNIMO PRIEMONĖS

1 SKIRSNIS

ANTIDEMPINGO IR KOMPENSACINĖS PRIEMONĖS

37 STRAIPSNIS

Visuotinės nuostatos

1. Šalys dar kartą patvirtina savo teises ir prievoles pagal Antidempingo susitarimą, Subsidijų susitarimą ir PPO susitarimą dėl kilmės taisyklių (toliau – Kilmės taisyklių susitarimas).
2. Jei antidempingo muitą arba kompensacinę priemonę taiko arba įsipareigojimą dėl kainos priima Andų bendrijos institucija, atstovaujanti dviem ar daugiau Andų bendrijos šalių narių, kompetentinga Andų bendrijos teisminė institucija yra vienintelė institucija teisminei peržiūrai atlikti.
3. Šalys užtikrina, kad nacionalinio ir regioninio lygmens institucijos netaiko antidempingo priemonių tuo pačiu metu tam pačiam produktui. Ta pati taisyklė taikoma kompensacinėms priemonėms.

38 STRAIPSNIS

Skaidrumas

1. Šalys susitaria, kad prekybos teisių gynimo priemonės turėtų būti taikomos visiškai laikantis atitinkamų PPO reikalavimų ir turėtų būti grindžiamos skaidria sistema.
2. Pripažindama teisinio tikrumo ir prognozavimo naudą ūkinės veiklos vykdytojams, kiekviena Šalis užtikrina, kad jos teisės aktai, susiję su prekybos teisių gynimo priemonėmis, visiškai atitinka susijusias PPO taisykles.
3. Nedarant poveikio Antidempingo susitarimo 6 straipsnio 5 dalies ir Subsidijų susitarimo 12 straipsnio 4 dalies taikymui, kiekviena Šalis, nustačiusi laikinas priemones ir bet kuriuo atveju prieš nustatydamą galutines priemones, pagal savo teisės aktus nedelsiant užtikrina, kad visiškai ir tinkamai būtų atskleidžiami pagrindiniai svarstomi faktai, kuriais grindžiamas sprendimas taikyti priemones arba jų netaikyti. Tokia informacija atskleidžiama raštu, suinteresuotosioms šalims paliekant pakankamai laiko teikti pastabas.
4. Jei tai nepagrįstai netrukdo laiku atlikti tyrimo, bet kuriai suinteresuotajai šaliai paprašius, tyrimą atliekanti institucija suteikia jai galimybę būti išklausytai ir pateikti savo nuomonę atliekant prekybos teisių gynimo tyrimus.

39 STRAIPSNIS

Viešųjų interesų apsauga

Pagal vidaus teisę ES šalis ir Kolumbija suteikia galimybę pramoniniams tiriamojo produkto naudotojams ir importuotojams, taip pat vartotojus atstovaujančioms organizacijoms prirėkus pateikti tyrimui svarbios informacijos. Tyrimą atliekanti institucija į tokią informaciją atsižvelgia, jei ji svarbi, tinkamai pagrįsta įrodymais ir pateikta laikantis vidaus teisėje nustatytų terminų.

40 STRAIPSNIS

Mažesniojo muto taisyklė

Neatsižvelgiant į pagal Antidempingo susitarimą ir Subsidijų susitarimą nustatytas teises, susijusias su antidempingo ir kompensacinių muto taikymu, ES šalis ir Kolumbija pageidauja, kad prirėkus taikomas muto būtų mažesnis už atitinkamą dempingo ar subsidijos skirtumą, jei toks mažesnis muto pakankamas vidaus pramonei daromai žalai pašalinti.

41 STRAIPSNIS

Tyrimą atliekančios institucijos

Šiame skirsnyje

– tyrimą atliekanti institucija:

- a) Kolumbijos atveju – Prekybos, pramonės ir turizmo ministerija arba jos veiklos tęsėjas;
- b) Peru atveju – Nacionalinis konkurencijos gynimo ir intelektinės nuosavybės apsaugos institutas arba jo veiklos tęsėjas ir
- c) ES šalies atveju – Europos Komisija.

42 STRAIPSNIS

Ginčų sprendimo tvarkos netaikymas

XII antraštinė dalis (Ginčų sprendimas) šiam skirsniui netaikoma.

2 SKIRSNIS

DAUGIAŠALĖS APSAUGOS PRIEMONĖS

43 STRAIPSNIS

Visuotinės nuostatos

Kiekviena Šalis išsaugo savo teises ir prievoles pagal 1994 m. GATT XIX straipsnį, Apsaugos priemonių susitarimą ir Kilmės taisyklių susitarimą.

44 STRAIPSNIS

Skaidrumas

Neatsižvelgiant į 43 straipsnį, kitai Šaliai paprašius, tyrimą inicijuojanti arba apsaugos priemonės ketinanti priimti Šalis nedelsdama raštu pateikia *ad hoc* pranešimą, jame išdėstydamą visą susijusią informaciją, įskaitant, jei reikia, informaciją apie apsaugos priemonių tyrimo inicijavimą, preliminarį išvadą ir galutinį tyrimo išvadą.

45 STRAIPSNIS

Nevienalaikis apsaugos priemonių taikymas

Nė viena Šalis tuo pačiu metu tam pačiam produktui negali taikyti:

- a) dvišalės apsaugos priemonės pagal šio skyriaus 3 skirsnį (Dvišalė apsaugos sąlyga) ir
- b) priemonės pagal 1994 m. GATT XIX straipsnį ir Apsaugos priemonių susitarimą.

46 STRAIPSNIS

Tyrimą atliekanti institucija

Šiame skirsnyje tyrimą atliekanti institucija:

- a) Kolumbijos atveju – Prekybos, pramonės ir turizmo ministerija arba jos veiklos tęsėjas;
- b) Peru atveju – Nacionalinis konkurencijos gynimo ir intelektinės nuosavybės apsaugos institutas ir
- c) ES šalies atveju – Europos Komisija.

47 STRAIPSNIS

Ginčų sprendimo procedūrų netaikymas

Išskyrus 45 straipsnį XII antraštinė dalis (Ginčų sprendimas) šiam skirsniui netaikoma.

3 SKIRSNIS

DVIŠALĖ APSAUGOS SĄLYGA

48 STRAIPSNIS

Dvišalių apsaugos priemonių taikymas

1. Neatsižvelgiant į 2 skirsnį (Daugiašalės apsaugos priemonės), jei pagal šį susitarimą taikant lengvatas vienos Šalies kilmės produktai yra importuojami į kitos Šalies teritoriją tokiais didesniais kiekiais, matuojant absoliučiais dydžiais arba santykinai palyginus su vidaus gamybos apimtimi, ir tokiomis sąlygomis, kad sukelia ar gali sukelti didelę žalą panašių arba tiesiogiai konkuruojančių produktų vidaus gamintojams, importuojanti Šalis gali nustatyti atitinkamas priemones, laikydamosi šiame poskirsnyje išdėstytų sąlygų ir tvarkos.

- 2 Pereinamuoju laikotarpiu¹⁰ Šalis gali taikyti tik dvišales apsaugos priemones.

49 STRAIPSNIS

Pranešimas ir konsultacijos

1. Šalis nedelsdama praneša susijusiai eksportuojančiai Šaliai apie tyrimo inicijavimą ir laikinųjų ir galutinių priemonių taikymą.
2. Jei Šalis mano, kad egzistuoja 48 straipsnyje nurodytos aplinkybės, būtinos siekiant taikyti ar pratęsti galutinę priemonę, ji sudaro tinkamas sąlygas konsultuotis su Šalimi, kuriai daromas poveikis, pagal kiekvienos Šalies teisės aktus, kad būtų galima išnagrinėti turimą informaciją, keistis nuomonėmis apie priemonės taikymą ar pratęsimą ir rasti abiem pusėms priimtina sprendimą.
3. 2 dalyje nurodytos konsultacijos prasideda per 15 dienų nuo kvietimo konsultuotis, kurį tyrimą atliekanti institucija išsiuntė Šaliai, kuriai daromas poveikis, gavimo dienos.

¹⁰ Pereinamasis laikotarpis – 10 metų nuo šio susitarimo įsigaliojimo datos. Prekėms, kurioms I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) taikančios priemonę Šalies sąraše nustatytas 10 metų ar ilgesnis tarifų panaikinimo laikotarpis, pereinamasis laikotarpis reiškia tame sąraše tokioms prekėms nustatytą tarifų panaikinimo laikotarpį prie jo pridėdant trejus metus.

4. Jei per 45 dienas nuo tos dienos, kai Šalis, kuriai daromas poveikis, gavo kvietimą konsultuotis, nebuvo pasiektas priimtinas sprendimas, importuojanti Šalis pagal šį skirsnį gali nustatyti priemones atsiradusioms aplinkybėms pašalinti.
5. Šalis gali laikinai taikyti dvišalę apsaugos priemonę iš anksto nesikonsultavusi.

50 STRAIPSNIS

Priemonių rūšis

Bet kokia dvišalė apsaugos priemonė, kurią importuojanti Šalis taiko pagal 48 straipsnį, gali būti viena arba keletas iš šių priemonių:

- a) nagrinėjamojo produkto maito tolesnio mažinimo, nustatyto I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) tos Šalies sąrašė, sustabdymas arba
- b) nagrinėjamojo produkto maito padidinimas iki tokio lygio, kuris neviršija pagal didžiausio palankumo režimą taikomos maito normos, galiojusios produktui tuo metu, kai buvo nustatyta priemonė arba bazinės maito normos, nurodytos I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) tos Šalies sąrašė padidinimas, atsižvelgiant į tai, kuri norma mažesnė.

51 STRAIPSNIS

Tyrimo tvarka

1. Šalis taiko dvišalę apsaugos priemonę tik po kompetentingų tos Šalies institucijų atlikto tyrimo pagal Apsaugos priemonių susitarimo 3 straipsnį ir šiuo tikslu tas straipsnis *mutatis mutandis* įtraukiamas į šį Susitarimą ir yra neatskiriama jo dalis.
2. Atlikdama bet kokį tyrimą pagal 1 dalį, Šalis laikosi Apsaugos priemonių susitarimo 4.2 straipsnio a punkto ir 4.2 straipsnio c punkto, ir šiuo tikslu Apsaugos priemonių susitarimo 4.2 straipsnio a punktas ir 4.2 straipsnio c punktas *mutatis mutandis* įtraukiamas į šį susitarimą ir yra neatskiriama jo dalis.
3. Papildant 2 dalį, tyrimą atliekanti Šalis, remdamasi objektyviais faktais, įrodo, kad egzistuoja priežastinis ryšys tarp eksportuojančios Šalies produkto importo padidėjimo ir didelės žalos arba tokios žalos grėsmės.
4. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos kompetentingos institucijos tokį tyrimą baigia per jos teisės aktuose nustatytą laikotarpį, trunkantį ne ilgiau nei 12 mėnesių nuo tyrimo inicijavimo datos.

52 STRAIPSNIS

Priemonės taikymo sąlygos ir trukmė

1. Nė viena Šalis negali taikyti dvišalės apsaugos priemonės:
 - a) išskyrus tik tokiu mastu ir tokį laikotarpį, kiek gali prireikti siekiant užkirsti kelią didelei žalai arba ją atitaisyti pagal 48 straipsnį;
 - b) ilgesnį nei dvejų metų laikotarpį; išskirtiniais atvejais šis laikotarpis gali būti pratęstas dar dvejiems metams, jei:
 - i) kompetentingos importuojančios Šalies institucijos nustato, laikydamosi 51 straipsnyje nurodytos atitinkamos tvarkos, kad apsaugos priemonė tebėra reikalinga, siekiant užkirsti kelią didelei žalai ar ją atitaisyti pagal 48 straipsnį ir
 - ii) esama vidaus pramonės prisitaikymo įrodymų;

bendras apsaugos priemonės taikymo laikotarpis, įskaitant pradinį taikymo laikotarpį ir jo pratęsimą, neviršija ketverių metų.

2. Kai Šalis nustoja taikyti dvišalę apsaugos priemonę, muito norma atitinka normą, kuri pagal I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) pateiktą tos Šalies sąrašą būtų taikoma, jei nebūtų nustatyta priemonė.

53 STRAIPSNIS

Laikinosios priemonės

1. Susidarius kritinėms aplinkybėms, kai delsiant galėtų būti padaryta sunkiai atitaisoma žala, Šalis, preliminariai nustačiusi, kad esama akivaizdžių įrodymų, kad eksportuojančios Šalies kilmės produktų importas išaugo dėl to, kad pagal I priedą (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai) buvo sumažinti arba panaikinti muitai ir kad dėl tokio importo yra daroma arba gali būti daroma didelė žala pagal 48 straipsnį, gali taikyti laikinąją dvišalę apsaugos priemonę.
2. Laikinosios priemonės taikymo trukmė neviršija 200 dienų; šiuo laikotarpiu Šalis laikosi 49 ir 51 straipsnių 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų reikalavimų.
3. Šalis nedelsdama kompensuoja pagal 1 dalį taikomus padidintus muitų tarifus, jei atlikus tyrimą nenustatoma, kad laikomasi 48 straipsnio reikalavimų. Bet kokios laikinosios priemonės taikymo trukmė yra 52 straipsnio 1 dalies b punkte nurodyto laikotarpio dalis.

54 STRAIPSNIS

Kompensacija

1. Siekianti pratęsti dvišalės apsaugos priemonę Šalis tariausi su Šalimi, kurios produktams taikoma tokia priemonė, kad būtų susitarta dėl tinkamos kompensacijos lengvatomis, turinčiomis vienodą poveikį prekybai. Importuojančioji Šalis sudaro galimybę konsultuotis ne vėliau kaip 30 dienų prieš dvišalės apsaugos priemonės pratęsimą.
2. Jei po 1 dalyje nurodytų konsultacijų nesudaromas susitarimas dėl kompensacijos per 30 dienų nuo siūlymo konsultuotis ir importuojančioji Šalis nusprendžia pratęsti apsaugos priemonę, Šalis, kurios produktams taikoma apsaugos priemonė, gali sustabdyti atitinkamų lengvatų taikymą Šalies, kuri pratęsia priemonę, prekybai.

55 STRAIPSNIS

Pakartotinis priemonės taikymas

Jokia šiame skirsnyje nurodyta apsaugos priemonė netaikoma importuojamam produktui, kuriam tokia priemonė jau buvo taikyta anksčiau, išskyrus vieną kartą ir laikotarpiui, prilygstančiam pusei tokios priemonės ankstesnio taikymo laikotarpio, su sąlyga, kad netaikymo laikotarpis yra bent vieneri metai.

56 STRAIPSNIS

Atokiausi Europos Sąjungos regionai ¹¹

1. Kai Susitarimą pasirašiusių Andų šalių kilmės produktas įvežamas į Europos Sąjungos atokiausių regionų (toliau - „ES atokiausi regionai“) teritoriją tokiais didesniais kiekiais ir tokiomis sąlygomis, kad labai pablogina ar gali labai pabloginti ES atokiausių regionų ekonominę padėtį, ES šalis, išnagrinėjusi galimus sprendimus, gali išskirtiniais atvejais nustatyti apsaugos priemones, taikomas susijusio (-ių) regiono (-ų) teritorijoje.
2. ES atokiausiems regionams nustatytos apsaugos priemonės taikomos pagal šio skyriaus nuostatas.

¹¹ Šio Susitarimo pasirašymo metu Europos Sąjungos atokiausi regionai yra: Gvadelupa, Prancūzijos Gviana, Martinika, Reunjonas, Sen Martenas, Azorų, Madeiros ir Kanarų salos. Šis straipsnis taip pat taikomas šaliai arba teritorijai, kuri Europos Vadovų Tarybos sprendimu pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 355 straipsnio 6 dalyje nustatytą tvarką keičia savo statusą į atokiausio regiono statusą, nuo to sprendimo priėmimo datos. Jei pagal tą pačią tvarką pasikeičia Europos Sąjungos atokiausio regiono statusas, šis straipsnis jam nustos būti taikomas nuo atitinkamo Europos Vadovų Tarybos sprendimo datos. ES šalis praneš kitoms Šalims apie bet kokią teritorijų, laikomų Europos Sąjungos atokiausiais regionais, pakeitimą.

57 STRAIPSNIS

Kompetentinga institucija

Šiame skirsnyje kompetentinga institucija yra:

- a) Kolumbijos atveju – Prekybos, pramonės ir turizmo ministerija arba jos veiklos tęsėjas;
- b) Peru atveju – Užsienio prekybos ir turizmo ministerija arba jos veiklos tęsėjas ir
- c) ES šalies atveju – Europos Komisija.

3 SKYRIUS

MUITINĖ IR PREKYBOS LENGVINIMAS

58 STRAIPSNIS

Tikslai

1. Šalys pripažįsta muitinių ir prekybos lengvinimo svarbą kintančioje pasaulio prekybos aplinkoje. Šalys susitaria stiprinti bendradarbiavimą šioje srityje, siekdamos užtikrinti, kad susiję kiekvienos Šalies teisės aktai ir procedūros bei atitinkamų administracijų administraciniai pajėgumai padėtų siekti veiksmingos kontrolės tikslų ir palengvintų prekybą.

2. Šalys pripažįsta, kad nebus nukrypstama nuo teisėtų viešosios politikos tikslų, įskaitant tikslus, susijusius su saugumu, sukčiavimo prevencija ir kova su sukčiavimu.

59 STRAIPSNIS

Muitinė ir su prekyba susijusios procedūros

1. Kiekviena Šalis nustato veiksmingas, skaidrias ir supaprastintas procedūras, kuriomis siekiama sumažinti sąnaudas ir užtikrinti prognozavimo galimybes importuotojams ir eksportuotojams.

2. Šalys sutinka, kad atitinkami prekybos ir muitų teisės aktai, nuostatos ir muitinių procedūros būtų grindžiami:

- a) tarptautinėmis muitų ir prekybos srities priemonėmis ir standartais, įskaitant Persvarstyto Kioto konvencijos dėl muitinės procedūrų supaprastinimo ir suderinimo (toliau – persvarstyta Kioto konvencija), Tarptautinės konvencijos dėl suderintos prekių aprašymo ir kodavimo sistemos (toliau – SS konvencija), Pasaulio muitinių organizacijos standartų sistemos, skirtos pasaulinės prekybos saugumui užtikrinti ir jai lengvinti (toliau – PMO SAFE) ir Pasaulio muitinių organizacijos (toliau – PMO) Muitinių duomenų pavyzdžio (toliau – Duomenų blankas) svarbius elementus;
- b) prekybos apsauga ir lengvinimu veiksmingai vykdančią ir laikantį teisinių reikalavimų;

- c) ūkinės veiklos vykdytojams skirtais pagrįstais, nediskriminaciniais reikalavimais, kuriais būtų apsaugoma nuo sukčiavimo;
- d) bendrojo administracinio dokumento arba jo elektroninio atitikmens naudojimu teikiant muitinės deklaracijas importo ir eksporto metu;
- e) modernių muitinių darbo metodų, įskaitant rizikos vertinimą, supaprastintas prekių įvežimo ir išleidimo procedūras, patikrinimus išleidus prekes ir bendrovių audito metodus, taikymu;
- f) laipsnišku sistemų, įskaitant informacinėmis technologijomis pagrįstas sistemas, tobulinimu, siekiant palengvinti ūkinės veiklos vykdytojų, muitinių įstaigų ir kitų susijusių įstaigų dalijimąsi elektroniniais duomenimis. Šiuo tikslu ir kiek įmanoma kiekviena Šalis laipsniškai siekia įsteigti „vieno langelio“ sistemą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos išorės prekybos operacijoms;
- g) taisyklėmis, kuriomis užtikrinama, kad bet kokia bauda, nustatyta už muitinių taisyklių arba procedūrinių reikalavimų pažeidimus, būtų proporcinga ir nediskriminacinė ir kad dėl jos taikymo nebūtų per daug vėluojama išleisti prekes;
- h) pagrįstais, ne *ad valorem* principu apskaičiuotais mokesčiais ir rinkliavomis, kurie neviršytų paslaugos, suteiktos vykdant konkrečią operaciją, sąnaudų. Mokesčiai ir rinkliavos nenustatomi konsulinėms paslaugoms;

- i) reikalavimų, susijusių su patikrinimo prieš išsiuntimą arba jam lygiaverčio patikrinimo privalomu atlikimu, panaikinimu; ir
- j) poreikiu užtikrinti, kad visos kompetentingos administracinės institucijos, dalyvaujančios atliekant importuojamų arba eksportuojamų prekių kontrolę arba fizinį patikrinimą, kiek tai įmanoma, vykdytų savo veiklą tuo pat metu ir vienoje vietoje.

3. Siekdama patobulinti darbo metodus bei užtikrinti nediskriminavimą, skaidrumą, veiksmingumą, vientisumą ir atskaitomybę už veiksmus, kiekviena Šalis turi:

- a) imtis papildomų veiksmų, kuriais siekiama sumažinti muitinių ir kitų įstaigų reikalaujamų duomenų ir dokumentų kiekį, juos supaprastinti ir standartizuoti;
- b) jei įmanoma, supaprastinti reikalavimus ir formalumus, susijusius su sparčiu prekių įforminimu ir išleidimu, sudarant sąlygas importuotojams atsiimti iš muitinės išleistas prekes nemokant muitų, su sąlyga, kad pagal vidaus teisės aktus bus užtikrinamas galutinis muitų, mokesčių ir rinkliavų mokėjimas;
- c) parengti veiksmingas, greitas, nediskriminacines ir lengvai prieinamas procedūras, suteikiančias teisę apskųsti administracinius muitinių nutarimus ir sprendimus, turinčius poveikį importuojamoms, eksportuojamoms arba tranzitu vežamoms prekėms. Procedūros turėtų būti lengvai prieinamos ir labai mažoms įmonėms bei MVĮ; ir

- d) užtikrinti, kad taikant priemones pagal atitinkamus šios srities tarptautinių konvencijų ir teisės aktų principus, būtų laikomasi aukščiausių vientisumo standartų.

60 STRAIPSNIS

Išankstiniai nutarimai

1. Gavus raštišką prašymą ir prieš importuojant prekes į jos teritoriją, kiekviena Šalis per savo kompetentingas institucijas pagal šalies įstatymus ir norminius teisės aktus skelbia raštiškus išankstinius nutarimus dėl tarifų klasifikacijos, kilmės ir bet kokių kitų susijusių klausimų, dėl kurių gali susitarti Šalys.
2. Atsižvelgiant į konfidencialumo reikalavimus, nustatytus vidaus teisėje, kiekviena Šalis naudodamasi elektroninėmis priemonėmis skelbia, kiek įmanoma, savo išankstinius sprendimus dėl tarifų klasifikacijos ir bet kokių kitų susijusių klausimų, dėl kurių gali susitarti Šalys.
3. Siekdamos palengvinti prekybą, Šalys vykstant dvišaliam dialogui nuolat praneša apie jų atitinkamų teisės aktų, susijusių su 1 ir 2 dalyse minėtais klausimais, pakeitimus.

4. Visi procedūriniai klausimai, susiję su išankstinių nutarimų priėmimu, turi būti apibrėžti kiekvienos Šalies teisės aktuose, laikantis tarptautinių PMO standartų. Šios procedūros skelbiamos viešai.

61 STRAIPSNIS

Rizikos valdymas

1. Kiekviena Šalis naudoja rizikos valdymo sistemas, kad jų muitinės galėtų atlikti tikrinimus vykdant labai rizikingas operacijas ir kad paspartėtų nedidelės rizikos prekių išleidimas.
2. Importuojanti Šalis atkreipia dėmesį į eksportuojančios Šalies pastangas, susijusias su prekybos tiekimo grandinės saugumu.
3. Šalys dalijasi informacija apie atitinkamų muitinių taikomus rizikos valdymo metodus, užtikrinamos informacijos konfidencialumą ir prireikus perduoda žinias.

62 STRAIPSNIS

Igaliotasis ūkinės veiklos vykdytojas

Šalys skatina Igaliotojo ūkinės veiklos vykdytojo (toliau – IŪVV) sąvokos įdiegimą pagal PMO SAFE. Šalis suteikia IŪVV saugumo statusą ir teikia prekybos lengvinimo lengvatas vykdytojams, atitinkantiems muitinių saugumo standartus pagal vidaus teisės aktus.

63 STRAIPSNIS

Tranzitas

1. Šalys užtikrina, kad per jų teritoriją būtų galima laisvai vežti prekes tranzitu, pasirenkant vežimui patį patogiausią maršrutą.
2. Bet koks ribojimas, kontrolė ar reikalavimas turi atitikti teisėtus viešosios politikos tikslus, būti nediskriminaciniai, proporcingi ir taikomi vienodai.
3. Nedarant poveikio teisėtai muitinių vykdomai tranzitu vežamų prekių kontrolei ir priežiūrai, Šalys susitaria, kad vežimui tranzitu į bet kurios Šalies teritoriją arba iš bet kurios Šalies teritorijos taikomas ne mažiau palankus režimas, nei nustatytas vežimui tranzitu jų teritorijoje.

4. Šalys taiko garantijomis pagrįstą vežimo režimą, pagal kurį tranzitu vežamos prekės neapmokestinamos muitais ar kitais mokesčiais, jei suteikiama tinkama garantija.
5. Šalys skatina regioninius vežimo tranzitu susitarimus, kad sumažėtų prekybos kliūčių.
6. Šalys remiasi su vežimu tranzitu susijusiais tarptautiniais standartais bei priemonėmis ir jais naudojasi.
7. Šalys užtikrina visų jų teritorijoje esančių susijusių institucijų ir įstaigų bendradarbiavimą ir jų veiklos koordinavimą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos vežimui tranzitu ir būtų skatinamas bendradarbiavimas tarptautiniu mastu.

64 STRAIPSNIS

Ryšiai su verslo bendruomene

Šalys susitaria:

- a) užtikrinti, kad visi muitų teisės aktai ir procedūros, taip pat muitai, mokesčiai ir rinkliavos būtų skelbiami viešai, kiek įmanoma, naudojant elektronines priemones, ir, jei reikia, kartu pateikiant būtinus paaiškinimus;

- b) suteikti, kiek įmanoma, pagrįstos trukmės laikotarpį tarp naujų arba pakeistų muitų teisės aktų ir procedūrų, taip pat muitų, mokesčių ir rinkliavų paskelbimo ir jų įsigaliojimo;
- c) suteikti galimybę verslo bendruomenei teikti pastabas dėl muitų teisės aktų pasiūlymų ir su muitais susijusių procedūrų. Šiuo tikslu kiekviena Šalis nustato jos administracinių institucijų ir verslo bendruomenės konsultavimo priemones;
- d) viešai skelbti atitinkamus administracinio pobūdžio pranešimus, įskaitant informaciją apie įstaigų reikalavimus ir įvežimo procedūras, uostų ir pasienio punktų muitinės įstaigų darbo valandas ir darbo tvarką bei informacijos centrus, kuriems galima teikti užklausas;
- e) skatinti ūkinės veiklos vykdytojų bendradarbiavimą su atitinkamomis su prekyba susijusiomis institucijomis naudojant neginčytinas ir viešai prieinamas procedūras ir taip kovoti su sukčiavimu ir neteisėta veikla, didinti tiekimo grandinės saugumą ir sudaryti palankesnes sąlygas prekybai; ir
- f) užtikrinti, kad atitinkami muitinių ir susiję reikalavimai bei procedūros tenkintų prekybininkų poreikius, būtų grindžiami gera patirtimi ir kuo mažiau ribotą prekybą.

65 STRAIPSNIS

Muitinis įvertinimas

Šalių tarpusavio prekybai taikomos muitinio įvertinimo taisyklės nustatomos pagal Susitarimą dėl 1994 m. GATT VII straipsnio įgyvendinimo (toliau – Muitinio įvertinimo susitarimas).

66 STRAIPSNIS

Muitinių bendradarbiavimas

1. Šalys remia ir sudaro sąlygas plėtoti atitinkamų muitinių bendradarbiavimą, siekdamos užtikrinti, kad būtų įgyvendinti šiame skyriuje išvardyti uždaviniai, visų pirma supaprastintos muitinių procedūros ir palengvinta teisėta prekyba, kartu paliekant kontrolės galimybes.
2. 1 dalyje nurodytas bendradarbiavimas, be kita ko, apima šią veiklą:
 - a) dalijimasi informacija, susijusia su muitų teisės aktais, muitinių procedūromis ir metodais, šioje srityse:
 - i) muitinių procedūrų paprastinimas ir modernizavimas ir

- ii) ryšiai su verslo bendruomene;
 - b) abipusiu sutarimu nustatytų sričių bendrų iniciatyvų plėtojimą; ir
 - c) susijusių įstaigų veiklos koordinavimo skatinimą.
3. Muitinių bendradarbiavimas siekiant užtikrinti intelektinės nuosavybės teises vyksta pagal VII antraštinės dalies (Intelektinė nuosavybė) nuostatas.

67 STRAIPSNIS

Tarpusavio pagalba

Šalių administracinės institucijos teiks administracinę savitarpio pagalbą muitinių veiklos srityje pagal V priedo (Administracinė savitarpio pagalba muitinių veiklos srityje) nuostatas.

Muitinių, prekybos lengvinimo ir kilmės taisyklių pakomitetas

1. Šalys įsteigia iš kiekvienos Šalies atstovų sudarytą Muitinių, prekybos lengvinimo ir kilmės taisyklių pakomitetą. Pakomitetas posėdžiauja iš anksto Šalių susitartą dieną ir dirba pagal iš anksto parengtą darbotvarkę, o posėdžiams Šalys pirmininkauja paeiliui po vienus metus. Pakomitetas teikia ataskaitas Prekybos komitetui.
2. Pakomitetas, be kita ko, turi:
 - a) stebėti šio skyriaus ir II priedo (Sąvokos „produktų kilmė“ apibrėžimas ir administracinio bendradarbiavimo metodai) įgyvendinimą ir tvarkymą;
 - b) rengti forumą, kuriame būtų konsultuojamasi visais su muitinėmis susijusiais klausimais ir kuriame jie būtų aptariami, visų pirma muitinių procedūros, muitinis įvertinimas, muitų tarifų režimai, muitinių nomenklatūra, muitinių bendradarbiavimas ir administracinė savitarpio pagalba muitinių veiklos srityje;
 - c) rengti forumą, kuriame būtų konsultuojamasi su kilmės taisyklėmis ir administraciniu bendradarbiavimu susijusiais klausimais ir kuriame jie būtų aptariami;

- d) stiprinti bendradarbiavimą, susijusį su muitinių procedūrų administracinės savitarpio pagalbos muitinių veiklos srityje, kilmės taisyklių ir administracinio bendradarbiavimo plėtojimu, taikymu ir vykdymu;
- e) Prekybos komitetui teikti pasiūlymus, susijusius su II priedo (Sąvokos „produktų kilmė“ apibrėžimas ir administracinio bendradarbiavimo metodai) pakeitimais ir juos priimti.
- f) būti forumu, kuriame būtų konsultuojamasi dėl prekių kilmės kumuliacijos prašymų ir jie būtų aptariami pagal II priedo (Sąvokos „produktų kilmė“ apibrėžimas ir administracinio bendradarbiavimo metodai) 3 ir 4 straipsnius;
- g) stengtis rasti abiem pusėms priimtina sprendimą, kai Šalių pozicijos yra skirtingos, atlikus patikrą pagal II priedo (Sąvokos „produktų kilmė“ apibrėžimas ir administracinio bendradarbiavimo metodai) 31 straipsnį; ir
- h) stengtis rasti abiem pusėms priimtina sprendimą, kai Šalių pozicijos dėl prekių tarifų klasifikacijos yra skirtingos. Jei šių konsultacijų metu pozicijos nesuderinamos, kreipiamasi į PMO Suderintos sistemos komitetą. Šie sprendimai susijusioms Šalims yra privalomi.

3. Šalys gali susitarti rengti *ad hoc* posėdžius dėl muitinių bendradarbiavimo arba kilmės taisyklių ir administracinės savitarpio pagalbos.

69 STRAIPSNIS

Techninė pagalba muitinių ir prekybos lengvinimo srityje

1. Šalys pripažįsta techninės pagalbos svarbą muitinių ir prekybos lengvinimo srityje, siekiant įgyvendinti šiame skyriuje nustatytus įsipareigojimus.
2. Šalys susitaria visų pirma, bet ne išimtinai, bendradarbiauti:
 - a) stiprinant Šalių institucijų bendradarbiavimą;
 - b) dalijantis žiniomis ir stiprinant gebėjimus, susijusius su teisėkūra ir techniniais klausimais, rengiant ir įgyvendinant muitų teisės aktus;
 - c) taikant modernius muitinių darbo metodus, įskaitant rizikos vertinimą, išankstinius teisiškai privalomus sprendimus, supaprastintas prekių įvežimo ir išleidimo procedūras, patikrinimą po prekių išleidimo, bendrovių audito metodus ir IŪVV;

- d) diegiant procedūras ir tvarką, kiek įmanoma atspindinčias tarptautines muitų ir prekybos srities priemones ir standartus, įskaitant PPO taisykles ir PMO priemones bei standartus, *inter alia*, persvarstytą Kioto konvenciją ir PMO SAFE; ir
- e) paprastinant, derinant ir automatizuojant muitinių procedūras.

70 STRAIPSNIS

Įgyvendinimas

59 straipsnio 2 dalies f punkto ir 60 straipsnio nuostatos taikomos Peru praėjus dvejiesiems metams nuo šio Susitarimo įsigaliojimo.

4 SKYRIUS

TECHNINĖS PREKYBOS KLIŪTYS

71 STRAIPSNIS

Tikslai

Šio skyriaus tikslai:

- a) palengvinti prekybą prekėmis ir padidinti jos mastą bei skatinti veiksmingą prekių patekimą į Šalių rinką, gerinant PPO susitarimo dėl techninių prekybos kliūčių (toliau – TPK susitarimas) įgyvendinimą;
- b) išvengti nereikalingų techninių prekybos kliūčių kūrimo ir skatinti jų šalinimą; ir
- c) stiprinti Šalių bendradarbiavimą klausimais, kuriems taikomos šio skyriaus nuostatos.

72 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

1. Šio skyriaus tikslais vartojamos TPK susitarimo 1 priede nustatytos terminų apibrėžtys.
2. Kitų vartojamų terminų apibrėžtys:
 - laikinasis ženklėjimas – informacijos pritvirtinimas prie produkto, naudojant klijuojamas etiketes, kabinamus žymenis arba kitokias galimas pašalinti etiketes, arba informacijos pateikimas produkto pakuotėje;
 - nuolatinis ženklėjimas – saugus informacijos pritvirtinimas prie produkto spausdinimo, siuvimo, raizymo ar panašiais būdais.

73 STRAIPSNIS

Ryšys su TPK susitarimu

Šalys dar kartą patvirtina savo teises ir prievoles pagal TPK susitarimą, kuris *mutatis mutandi* įtraukiamas į šį Susitarimą ir yra neatskiriama jo dalis.

74 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šio skyriaus nuostatos taikomos rengiant, priimant ir taikant techninius reglamentus, standartus ir atitikties vertinimo procedūras, įskaitant bet koki jų pakeitimą ar papildymą, kuris gali daryti poveikį Šalių tarpusavio prekybai prekėmis.
2. Šis skyrius netaikomas:
 - a) vyriausybinių įstaigų parengtoms pirkimo specifikacijoms, taikomoms tokių įstaigų gamybos ar vartojimo reikavimams; ir
 - b) sanitarijos ir fitosanitarijos priemonėms.

75 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas ir prekybos lengvinimas

1. Šalys sutinka, kad viešojo ir privačiojo sektorių institucijų ir įstaigų bendradarbiavimas, susijęs su techniniu reglamentavimu, standartizavimu, atitikties vertinimu, akreditavimu, metrologija ir sienų kontrole bei rinkos priežiūra, yra svarbus lengvinant Šalių tarpusavio prekybą. Todėl Šalys įsipareigoja:

- a) stiprinti abipusį bendradarbiavimą, siekiant palengvinti prekių patekimą į jų rinkas, ir gilinti žinias ir supratimą apie atitinkamas Šalių sistemas;
- b) diegti, plėtoti ir skatinti iniciatyvas, kuriomis lengvinama prekyba, atsižvelgiant į atitinkamą Šalių patirtį. Šios iniciatyvos, be kita ko, gali apimti:
 - i) dalijimąsi informacija, patirtimi ir duomenimis, bendradarbiavimą mokslo ir technologijų srityse ir gerosios reglamentavimo patirties naudojimą;
 - ii) sertifikavimo procedūrų ir administracinių reikalavimų, nustatytų pagal standartus arba techninius reglamentus, paprastinimą ir registracijos arba išankstinio leidimo reikalavimų, kurie nebūtini pagal TPK susitarimo nuostatas, panaikinimą;

- iii) techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų derinimą, gretinimą arba jų lygiavertiškumo nustatymą. Dėl lygiavertiškumo Šalis a priori neturi būti nustatyta jokia prievolė, nebent aiškiai susitarta kitaip;
- iv) galimybės naudoti akreditavimą arba paskyrimą kaip priemonę, skirtą pripažinti atitikties vertinimo įstaigas, įsikūrusias kitos Šalies teritorijoje, nagrinėjimą būsimos reglamentavimo sistemos peržiūros metu; ir
- v) bendradarbiavimo skatinimą ir lengvinimą ir susijusių Šalių viešųjų ar privačiųjų įstaigų dalijimąsi informacija.

2. Kai Šalis, nustačiusi, kad nesilaikoma techninio reglamento nuostatų įvežimo punkte sulaiko kitos Šalies teritorijos kilmės prekes, prekes sulaikanti Šalis nedelsdama praneša importuotojui sulaikymo priežastis.

3. Kitai Šaliai paprašius, Šalis tinkamai atsižvelgia į tos kitos Šalies pasiūlymus bendradarbiauti pagal šį skyrių.

76 STRAIPSNIS

Techniniai reglamentai

1. Rengdamos techninius reglamentus Šalys remiasi tarptautiniais standartais, nebent tie tarptautiniai standartai yra neveiksminga ir netinkama priemonė teisėtam tikslui pasiekti. Kitai Šaliai paprašius, Šalis pateikia nesirėmimo tarptautiniais standartais rengiant techninius reglamentus priežastis.
2. Kitai Šaliai, siekiančiai parengti panašų techninį reglamentą, paprašius ir siekiant išvengti išlaidų dubliavimosi, Šalis prašymą pateikusiai Šaliai pateikia, kiek įmanoma, bet kokią informaciją, techninį tyrimą arba rizikos vertinimą, ar kitą susijusį dokumentą, išskyrus konfidencialią informaciją, kuria ta Šalis rėmėsi rengiant tą techninį reglamentą.

77 STRAIPSNIS

Standartai

1. Kiekviena Šalis įsipareigoja:
 - a) tėti veiksmingus informacijos mainus tarp reguliavimo institucijų ir standartizacijos įstaigų;
 - b) taikyti PPO techninių prekybos kliūčių komiteto 2000 m. lapkričio 13 d. priimtą Komiteto sprendimą dėl tarptautinių standartų, gairių ir rekomendacijų, susijusių su Susitarimo 2, 5 straipsniais ir 3 priedu, rengimo principų, nustačius, ar tarptautinis standartas, gairė arba rekomendacija egzistuoja, kaip apibrėžta TPK susitarimo 2 ir 5 straipsniuose ir 3 priede;
 - c) skatinti standartizacijos įstaigas bendradarbiauti su atitinkamomis kitos Šalies standartizacijos įstaigomis vykdant tarptautinę standartizavimo veiklą. Toks bendradarbiavimas gali būti pradėtas tarptautinėse standartizacijos įstaigose arba regioniniu lygmeniu, kai tai pasiūlo atitinkama standartizacijos įstaiga arba pasiūloma susitarimo memorandumu, kad būtų be kita ko, nustatyti bendri standartai;
 - d) dalytis informacija apie tai, kaip Šalys taiko standartus, susijusius su techniniais reglamentais, ir užtikrinti, kiek įmanoma, kad standartai nebūtų privalomi;

- e) dalytis informacija apie kiekvienos Šalies standartizavimo procesus ir tarptautinių, regioninių arba subregioninių standartų, kuriais pagrįsti nacionaliniai standartai, taikymo mastą; ir
 - f) dalytis bendro pobūdžio informacija apie bendradarbiavimo susitarimus, sudarytus su trečiosiomis šalimis standartizacijos srityje.
2. Kiekviena Šalis rekomenduoja jos teritorijoje įsikūrusioms nevyriausybiniams standartizacijos įstaigoms laikytis šio straipsnio nuostatų.

78 STRAIPSNIS

Atitikties vertinimas ir akreditacija

1. Šalys pripažįsta, kad siekiant palengvinti kitos Šalies teritorijoje atliktų atitikties vertinimo procedūrų rezultatų pripažinimą taikomos įvairios priemonės. Todėl Šalys gali susitarti:
- a) dėl tiekėjo atitikties deklaracijos pripažinimo;
 - b) dėl kitos Šalies teritorijoje esančių įstaigų atliktų atitikties vertinimo procedūrų rezultatų pripažinimo;

- c) kad Šalies teritorijoje įsikūrusi atitikties vertinimo įstaiga gali sudaryti savanoriškus pripažinimo susitarimus su kitos Šalies teritorijoje esančia atitikties vertinimo įstaiga, kad jų atitikties vertinimo procedūrų rezultatai būtų pripažinti;
- d) dėl kitos Šalies teritorijoje esančių atitikties vertinimo įstaigų paskyrimo; ir
- e) dėl akreditacijos procedūrų priėmimo, kad būtų įvertintos kitos Šalies teritorijoje esančios atitikties vertinimo įstaigos.

2. Tuo tikslu Šalys įsipareigoja:

- a) užtikrinti, kad atitikties vertinime dalyvavusios nevyriausybinės įstaigos galėtų konkuruoti tarpusavyje;
- b) skatinti atitikties vertinimo rezultatus, kuriuos pateikė įstaigos, pripažintos daugiašaliu akreditavimo susitarimu arba kai kurių atitinkamų atitikties vertinimo įstaigų sudarytu susitarimu, pripažinimą;
- c) svarstyti galimybę pradėti derybas, kad būtų susitarta dėl atitikties vertinimo procedūrų, kurias atliko kitos Šalies teritorijoje esančios įstaigos, rezultatų pripažinimo jų teritorijose paprastinimo, kai tai naudinga Šalims ir yra ekonomiškai pagrįsta; ir

- d) skatinti savo atitikties vertinimo įstaigas tartis su kitos Šalies atitikties vertinimo įstaigomis, kad būtų pripažinti atitikties vertinimo rezultatai.

79 STRAIPSNIS

Skaidrumas ir pranešimo procedūros

1. Kiekviena Šalis elektroninėmis priemonėmis tiesiogiai arba per PPO sekretoriata perduoda pagal TPK susitarimo 10 straipsnį įsteigtiems kontaktiniams centrams pasiūlytus techninius reglamentus ir atitikties vertinimo procedūras arba procedūras, priimtas siekiant išspręsti kilusias ar gresiančias skubias saugos, sveikatos, aplinkos ar nacionalinio saugumo problemas pagal TPK susitarimą. Elektroninėmis priemonėmis perduodant techninius reglamentus ir atitikties vertinimo procedūras reikia pridėti elektroninę nuorodą į visą dokumento, apie kurį pranešama, tekstą, arba jo kopiją.
2. Kiekviena Šalis taip pat skelbia arba elektroninėmis priemonėmis perduoda tuos techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų arba procedūrų, priimtų siekiant išspręsti kilusias ar gresiančias skubias saugos, sveikatos, aplinkos ar nacionalinio saugumo problemas, projektus arba pasiūlymus, kurie atitinka susijusių tarptautinių standartų techninį turinį.

3. Pagal 1 ir 2 dalis kiekviena Šalis nuo pasiūlytų techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų perdavimo elektroninėmis priemonėmis datos nustato mažiausiai 60 dienų, o jei įmanoma – 90 dienų laikotarpį, per kurį kitos Šalys ir suinteresuotieji asmenys gali raštu pateikti pastabas. Šalis teigiamai atsako į pagrįstus prašymus pratęsti pastaboms skirtą laikotarpį.
4. Šalis tinkamai atsižvelgia į kitos Šalies pastabas tais atvejais, kai dėl pasiūlyto techninio reglamento konsultuojamasi su visuomene, ir, kitai Šaliai paprašius, raštu atsako į tos Šalies pastabas.
5. Kiekviena Šalis spausdinta arba elektronine forma viešai skelbia savo atsakymus į svarbias pastabas, gautas iki galutinio techninio reglamento arba atitikties vertinimo procedūros paskelbimo datos.
6. Kiekviena Šalis, kitai Šaliai paprašius, teikia informacijos apie techninį reglamentą arba atitikties vertinimo procedūrą, kuriuos Šalis priėmė arba pasiūlė priimti.
7. Laikotarpis tarp techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų paskelbimo ir įsigaliojimo negali būti trumpesnis nei šeši mėnesiai, nebent per tokį laikotarpį neįmanoma pasiekti teisėtų tikslų. Šalis teigiamai atsako į pagrįstus prašymus pratęsti šį laikotarpį.

8. Šalys užtikrina, kad visi priimti ir įsigalioję techniniai reglamentai ir atitikties vertinimo procedūros būtų skelbiami viešai nemokamoje oficialioje interneto svetainėje tokiu būdu, kad juos būtų galima lengvai rasti. Prireikus taip pat pateikiamos techninių reglamentų taikymo gairės, jei jos parengtos.

80 STRAIPSNIS

Sienų kontrolė ir rinkos priežiūra

Šalys įsipareigoja:

- a) dalytis informacija ir patirtimi, susijusia su jų sienų kontrolės ir rinkos priežiūros veikla, išskyrus atvejus, kai dokumentai yra konfidencialūs; ir
- b) užtikrinti, kad sienų kontrolės ir rinkos priežiūros veiklą vykdytų kompetentingos institucijos, kurios šiam tikslui galėtų remtis akredituotomis, paskirtomis arba deleguotomis įstaigomis, vengiant interesų konflikto tarp tų įstaigų ir ūkinės veiklos vykdytojų, kurių veikla kontroliuojama arba prižiūrima.

81 STRAIPSNIS

Žymėjimas ir ženklėjimas

1. Kai Šalis reikalauja privalomo produktų žymėjimo arba ženklėjimo:
 - a) reikalauja nuolatinio produktų žymėjimo arba ženklėjimo tik kai informacija yra svarbi produkto vartotojams arba naudotojams, arba norint nurodyti produkto atitikti privalomiems techniniams reikalavimams;
 - b) gali reikalauti pateikti papildomos informacijos ant produkto pakuotės, naudojant laikinas etiketes, kad kompetentingos institucijos užtikrintų rinkos priežiūrą;
 - c) atsižvelgiant į su informacijos teikimu susijusius b punkte pateiktus nurodymus, galiojančių taisyklių peržiūros metu ta Šalis svarsto galimybę pareikalauti, kad informacija būtų pateikta kitais būdais;
 - d) tokia Šalis nereikalauja kaip išankstinės pardavimo atitinkamose rinkose sąlygos patvirtinti, registruoti arba sertifikuoti etiketes arba ženklus, nebent tai būtina, nes produktas kelia riziką žmonių, gyvūnų arba augalų gyvybei ar sveikatai, aplinkai arba nacionaliniam saugumui. Šis punktas neturi įtakos pagal šalies taisykles Šalies priimtoms priemonėms, skirtoms patikrinti privalomų ženklėjimo reikalavimų įgyvendinimą, ir priemonėms, nustatytoms siekiant kontroliuoti galinčią klaidinti vartotojus praktiką;

- e) kai Šalis reikalauja, kad ūkinės veiklos vykdytojas naudotų unikalų identifikavimo numerį, toks numeris turi būti nedelsiant suteiktas;
- f) jei informacija, kurios reikalauja prekių paskirties šalis, yra neklaidinanti, neprieštaringa arba nepaini, tokia Šalis leidžia pateikti:
 - i) informacijos ne tik prekių paskirties šalies reikalaujama kalba, bet ir kitomis kalbomis;
 - ii) tarptautinę nomenklatūrą, piktogramas, simbolius arba grafikus; ir
 - iii) papildomos, ne tik prekių paskirties šalies reikalaujamos informacijos;
- g) kai nenukrypstama nuo TPK susitarime nustatytų teisėtų tikslų, tokia Šalis stengiasi pripažinti laikinąsias arba nuimamas etiketes, arba sutinka, kad informacija būtų pateikta produkto naudojimo instrukcijose arba pakuotėje vietoj to, kad būtų atspausdinta arba fiziškai pritvirtinta prie produkto.

2. Kai Šalis reikalauja žymėti arba ženklinti tekstilės gaminius, drabužius arba avalynę, tokia Šalis:

- a) gali reikalauti, kad nuolatinėje žymoje ar etiketėje būtų pateikiama tik ši informacija:
 - i) ant tekstilės gaminių ir drabužių: pluošto sudėtis, kilmės šalis, saugos nurodymai konkrečiais naudojimo atvejais ir priežiūros instrukcijos; ir

ii) ant avalynės: vyraujančios pagrindinių dalių medžiagos, saugos nurodymai konkrečiais naudojimo atvejais ir kilmės šalis;

b) nenustato:

i) reikalavimų, susijusių su fizinėmis etiketės savybėmis arba dizainu, nedarant įtakos tos Šalies priemonėms, nustatytoms siekiant apsaugoti vartotojus nuo klaidinančios reklamos;

ii) prievolės nuolatine etikete ženklinti drabužius, kai tai padaryti sunku dėl jų dydžio arba kai tai mažina jų vertę; ir

iii) prekes parduodant poromis prievolės ženklinti abi poras, kai jos pagamintos iš tos pačios medžiagos ir kai jų dizainas yra vienodas.

3. Šalys taiko šį straipsnį vėliausiai praėjus vieniems metams nuo šio Susitarimo įsigaliojimo.

82 STRAIPSNIS

Prekybos srities techninė pagalba ir pajėgumų stiprinimas

Šalys pripažįsta prekybos srities techninės pagalbos ir pajėgumų stiprinimo svarbą lengvinant šio skyriaus nuostatų įgyvendinimą, daugiausia dėmesio skiriant, be kita ko, šiai veiklai:

- a) nacionalinių institucijų pajėgumų, susijusių su technine infrastruktūra ir įranga, stiprinimui ir žmogiškųjų išteklių mokymui;
- b) dalyvavimo su šiuo skyriumi susijusių tarptautinių įstaigų veikloje skatinimui ir palankesnių sąlygų sudarymui; ir
- c) Šalių standartizavimo, techninio reglamentavimo, atitikties vertinimo, akreditavimo, metrologijos, sienų kontrolės ir rinkos priežiūros įstaigų tarpusavio ryšių stiprinimui.

83 STRAIPSNIS

Techninių prekybos kliūčių pakomitetas

1. Šalys įsteigia iš kiekvienos Šalies atstovų sudarytą Techninių prekybos kliūčių pakomitetą.

2. Šis pakomitetis:

- a) stebi ir vertina šio skyriaus nuostatų įgyvendinimą, administravimą ir laikymąsi;
- b) tinkamai svarsto Šaliai kilusius klausimus, susijusius su šiuo skyriumi ir TPK susitarimu;
- c) padeda nustatyti su bendradarbiavimu ir techninės pagalbos programomis susijusius prioritetus standartų, techninių reglamentų, atitikties vertinimo procedūrų, akreditavimo, metrologijos, sienų kontrolės ir rinkos priežiūros srityse ir nagrinėti pažangą arba pasiektus rezultatus;
- d) dalijasi informacija apie nevyriausybinių, regioninių ir daugiašalių forumų veiklą, susijusią su standartais, techniniais reglamentais ir atitikties vertinimo procedūromis;
- e) Šaliai paprašius konsultuoja bet koku klausimu, susijusiu su šiuo skyriumi ir TPK susitarimu;
- f) siekdamas įgyvendinti šio skyriaus tikslus steigia darbo grupes konkretiems su šiuo skyriumi ir TPK susitarimu susijusiems klausimams spręsti, aiškiai apibrėždamas tų darbo grupių veiklos sritį ir įsipareigojimus;

- g) prireikus sudaro palankias sąlygas reguliavimo institucijų dialogui ir bendradarbiavimui pagal šį skyrių;
- h) pagal šio skyriaus 75 straipsnio 1 dalies b punktą rengia darbo programą abiem pusėms svarbiais klausimais, kuri turi būti reguliariai persvarstoma;
- i) nagrinėja visus kitus su šiuo skyriumi susijusius klausimus, kurie gali padėti palengvinti patekimą į Šalių rinkas;
- j) persvarsto šį skyrių, atsižvelgiant į su TPK susitarimu susijusius pokyčius ir PPO techninių prekybos kliūčių komiteto sprendimus arba rekomendacijas, ir teikia pasiūlymus dėl galimų šio skyriaus pakeitimų;
- k) jei mano, kad reikia, praneša Prekybos komitetui apie šio skyriaus įgyvendinimą; ir
- l) imasi kitų veiksmų, kurie, Šalių manymu, padėtų joms įgyvendinti šį skyrių ir TPK susitarimą ir palengvintų prekybą.

3. Siekiant palengvinti šio skyriaus įgyvendinimą, kiekvienos Šalies atstovas pakomitetyje yra atsakingas už tos Šalies teritorijoje esančių centrinės valdžios institucijų, vietos valdžios institucijų, nevyriausybinių įstaigų ir atitinkamų asmenų veiklos koordinavimą ir, kitai Šaliai paprašius, kviečia juos dalyvauti pakomitečio posėdžiuose. Šalių atstovai praneša apie bet kokią su šiuo skyriumi susijusį klausimą.

4. Pagal 2 dalies e punktą prašomos konsultacijos yra rengiamos pagal 301 straipsnį, jei jos atitinka to straipsnio 9 dalyje nustatytus reikalavimus, nebent Šalys susitaria kitaip.

5. Pakomitetas gali rengti posėdžius, kuriuose dalyvautų ES šalis ir viena iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių ir kuriuose būtų sprendžiami klausimai, susiję tik su dvišaliais ES šalies ir tos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies santykiais. Jei kita Susitarimą pasirašiusi Andų šalis parodo susidomėjimą tokiame posėdyje nagrinėsimaais klausimais, ji gali dalyvauti posėdyje gavusi išankstinę ES šalies ir susijusios Susitarimą pasirašiusios Andų šalies sutikimą.

6. Pakomitetas posėdžiauja bent kartą per metus, nebent Šalys susitaria kitaip. Posėdžiuose galima dalyvauti asmeniškai arba kitais Šalių sutartais būdais.

84 STRAIPSNIS

Dalijimasis informacija

1. Informacija arba paaiškinimas, kurių Šalis paprašė pagal šio skyriaus nuostatas, pateikiami spausdintine arba elektronine forma per 60 dienų laikotarpį, kuris gali būti pratęstas, jei informaciją teikianti Šalis tai iš anksto pagrindžia.

2. Tvarkant ir svarstant užklausas, į kurias informaciniai centrai turėtų būti pasiruošę atsakyti, Šalys, remdamosi TPK susitarimo 10 straipsniu arba šiuo skyriumi, laikosi 1995 m. spalio 4 d. priimtas PPO techninių prekybos kliūčių komiteto rekomendacijų.

5 SKYRIUS

SANITARIJOS IR FITOSANITARIJOS PRIEMONĖS

85 STRAIPSNIS

Tikslai

Šio skyriaus tikslai yra:

- a) apsaugoti žmonių, gyvūnų arba augalų gyvybę ir sveikatą Šalių teritorijose, lengvinant Šalių tarpusavio prekybą sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių srityje (toliau – SFS priemonės);

- b) bendradarbiauti įgyvendinant PPO susitarimą dėl sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių taikymo (toliau – SFS susitarimas);
- c) užtikrinti, kad SFS priemonėmis nesudaromos nepagrįstos Šalių tarpusavio prekybos kliūtys;
- d) parengti priemones ir procedūras, skirtas veiksmingai spręsti problemas, kilusias tarp Šalių rengiant ir įgyvendinant SFS priemones;
- e) stiprinti Šalių kompetentingų institucijų keitimasi informacija ir bendradarbiavimą sanitarijos ir fitosanitarijos srityje;
- f) palengvinti specialaus ir diferencinio režimo taikymą, atsižvelgiant į atotrūkį tarp Šalių.

86 STRAIPSNIS

Teisės ir prievolės

Šalys dar kartą patvirtina savo teises ir prievoles pagal SFS susitarimą. Šalims taip pat taikomos šio skyriaus nuostatos.

87 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šis skyrius taikomas SFS priemonėms, kurios gali tiesiogiai ar netiesiogiai turėti įtakos Šalių tarpusavio prekybai.
2. Šis skyrius netaikomas TPK susitarime apibrėžtiems standartams, techniniams reglamentams ir atitikties vertinimo procedūroms, išskyrus tuos atvejus, kai jie paremti SFS priemonėmis.
3. Be to, šis skyrius taikomas Šalių tarpusavio bendradarbiavimui gyvūnų gerovės srityje.

88 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

1. Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys nustatytos SFS susitarimo A priede.
2. Taikant šį skyrių Šalys, atsižvelgdamos į susijusių tarptautinių organizacijų glosarijus ir apibrėžtis, gali susitarti dėl kitų apibrėžčių.

89 STRAIPSNIS

Kompetentingos institucijos

Šiame skyriuje kiekvienos Šalies kompetentingos institucijos yra išvardytos VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 1 priedėlyje. Šalys praneša viena kitai apie su šiomis kompetentingomis institucijomis susijusius pakeitimus.

90 STRAIPSNIS

Bendrieji principai

1. SFS priemonėmis nesudaromos nepagrįstos Šalių tarpusavio prekybos kliūtys.
2. Pagal šį skyrių nustatytos procedūros turi būti taikomos:
 - a) skaidriai;
 - b) nepagrįstai nedelsiant; ir
 - c) laikantis sąlygų ir reikalavimų, taip pat susijusių su sąnaudomis, kurios neturėtų būti didesnės už faktines paslaugos teikimo sąnaudas ir atitiktų Šalių panašioms vidaus produktams nustatytus mokesčius.

3. Nepateikusios techninių ir mokslinių argumentų Šalys nesinaudoja nei 2 dalyje nurodytosiomis procedūromis, nei papildomos informacijos prašymais, siekdamas vilkinti importuojamų produktų patekimą į jų rinkas.

91 STRAIPSNIS

Importo reikalavimai

1. Bendrieji Šalies importo reikalavimai taikomi kitos Šalies produktams.
2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad į kitą Šalį eksportuojami produktai tenkintų importuojančios Šalies sanitarijos ir fitosanitarijos reikalavimus.
3. Importuojanti Šalis užtikrina, kad jos importo sąlygos būtų proporcingos ir nediskriminacinės.
4. Keičiant Šalies importo reikalavimus turi būti nustatomas pereinamasis laikotarpis, atsižvelgiant į pakeitimų pobūdį, kad būtų išvengta prekybos produktais srauto sutrikdymo ir eksportuojanti Šalis galėtų savo procedūras pritaikyti prie tokių pakeitimų.

5. Kai importuojanti Šalis į savo importo reikalavimus įtraukia rizikos vertinimą, ta Šalis turi nedelsdama inicijuoti šį vertinimą ir pranešti eksportuojančiai Šaliai apie tokiam vertinimui atlikti reikalingą laikotarpį.
6. Importuojančiai Šaliai nustatčius, kad eksportuojančios Šalies produktai tenkina jos importo reikalavimus, susijusius su sanitarija ir fitosanitarija, ta Šalis per 90 darbo dienų ¹² nuo šios išvados padarymo dienos turi leisti importuoti tokius produktus.
7. Tikrinimo mokesčiai gali padengti tik tas išlaidas, kurias kompetentinga institucija padarė atlikdama importo patikrinimus. Tikrinimo mokesčiai turi atitikti mokesčius, nustatytus už panašių vidaus produktų patikrinimą.
8. Importuojanti Šalis kuo greičiau praneša eksportuojančiai Šaliai apie bet kokį pakeitimą, susijusį su mokesčiais, ir tokio pakeitimo priežastis.

92 STRAIPSNIS

Importo procedūros

1. Importuojant gyvūninius produktus eksportuojanti Šalis pateikia importuojančiai Šaliai savo įstaigų, kurios tenkina importuojančios Šalies reikalavimus, sąrašą.

¹² Šiame skyriuje „darbo dienos“ yra darbo dienos Šalyje, kuriai nustatomas terminas.

2. Gavusi eksportuojančios Šalies prašymą su tinkamomis garantijomis, importuojanti Šalis be išankstinio individualių įstaigų patikrinimo patvirtina VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 2 priedėlio 3 dalyje nurodytas įstaigas, esančias eksportuojančios Šalies teritorijoje. Toks patvirtinimas atitinka VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 2 priedėlyje nustatytas sąlygas bei nuostatas ir yra susijęs tik su tų kategorijų produktais, kurias leidžiama importuoti.
3. Išskyrus atvejus, kai prašoma papildomos informacijos, importuojanti Šalis pagal savo teises procedūras nustato būtinas teises arba administracines priemones, kad būtų leista importuoti produktus iš 2 dalyje nurodytų įstaigų per 40 darbo dienų nuo 2 dalyje nurodyto prašymo gavimo.
4. Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitetas (toliau – SFS pakomitetas) gali keisti įstaigų patvirtinimo reikalavimus ir nuostatas, susijusias su Šalių gyvūniniais produktais. Prekybos komitetas priima atitinkamą VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 2 priedėlio pakeitimą.
5. Importuojanti Šalis periodiškai turi teikti nepriimtų siuntų registrą, įskaitant informaciją apie neatitikimus, kuriais buvo grindžiamas nepriėmimas.

93 STRAIPSNIS

Patikrinimai

1. Kad būtų išsaugotas pasitikėjimas veiksmingu šio skyriaus nuostatų įgyvendinimu, kiekviena Šalis šio skyriaus taikymo srityje turi teisę:
 - a) pagal VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 3 priedėlyje nustatytas gaires atlikti visos arba dalies kitos Šalies institucijų kontrolės sistemos patikrinimą; tokio patikrinimo išlaidas padengia patikrinimą atliekanti Šalis; ir
 - b) iš kitų Šalių gauti informacijos apie jų kontrolės sistemas ir pagal tas sistemas atliktų kontrolių rezultatus.
2. Šalis, pagal šį straipsnį atliekanti patikrinimą kitos Šalies teritorijoje, pateikia tai Šaliai tokio patikrinimo rezultatus ir išvadas.
3. Jei importuojanti Šalis nusprendžia atlikti tikrinamąjį vizitą eksportuojančioje Šalyje, apie tokį vizitą eksportuojančiai Šaliai turi būti pranešta bent prieš 60 darbo dienų iki atliekant tokį patikrinimą, išskyrus ekstremaliosios situacijos atveju arba kai susijusios Šalys nusprendžia kitaip. Susijusios Šalys susitaria dėl bet kokio tokio vizito pakeitimo.

Su gyvūnų ir augalų sveikata susijusios priemonės

1. Šalys pripažįsta kenkėjais ar ligomis neužkrėstų teritorijų ir teritorijų, kuriose nustatytas nedidelis kiekis kenkėjų arba užkrėstų gyvūnų, statusą pagal SFS susitarimą ir Pasaulinės gyvūnų sveikatos organizacijos (toliau – PGSO) ir Tarptautinės konvencijos dėl augalų apsaugos (toliau – TKDAA) standartus, gaires arba rekomendacijas.
2. Remdamasis 1 dalimi SFS pakomitetis nustato tinkamą procedūrą kenkėjais ar ligomis neužkrėstoms teritorijoms ir teritorijoms, kuriose nustatytas nedidelis kiekis kenkėjų arba užkrėstų gyvūnų, pripažinti, atsižvelgdamas į visus susijusius tarptautinius standartus, gaires arba rekomendacijas. Į tokią procedūrą turi būti įtraukti ligų protrūkių ir pakartotinių užkrėtimų kenkėjais atvejai.
3. Nustatydamos 1 ir 2 dalyse nurodytas teritorijas Šalys atsižvelgia į šiuos veiksnius: geografinė padėtis, ekosistemos, epidemiologinė priežiūra ir sanitarijos bei fitosanitarijos kontrolės tokiose teritorijose veiksmingumas.
4. Šalys glaudžiai bendradarbiauja nustatydamos kenkėjais ar ligomis neužkrėstas teritorijas ir teritorijas, kuriose nustatytas nedidelis kiekis kenkėjų arba užkrėstų gyvūnų, siekdamos užtikrinti pasitikėjimą kiekvienoje Šalyje taikomomis kenkėjais ar ligomis neužkrėstų teritorijų ir teritorijų, kuriose nustatytas nedidelis kiekis kenkėjų arba užkrėstų gyvūnų, nustatymo procedūromis.

5. Importuojanti Šalis, nustatydamą kenkėjais ar ligomis neužkrėstas teritorijas ir teritorijas, kuriose nustatytas nedidelis kiekis kenkėjų arba užkrėstų gyvūnų, pirmą kartą arba po gyvūnų ligos protrūkio arba pakartotinio užkrėtimo augalų kenkėjais, iš esmės grindžia eksportuojančios Šalies ar jos dalių gyvūnų ir augalų sveikatos statuso nustatymą tos eksportuojančios Šalies pagal SFS susitarimą ir PGSO bei TKDAA standartus pateikta informacija ir atsižvelgia į tai, kaip tokias teritorijas nustato eksportuojanti Šalis.

6. Jei importuojanti Šalis nepripažįsta eksportuojančios Šalies nustatytų teritorijų kaip kenkėjais ar ligomis neužkrėstų teritorijų arba teritorijų, kuriose nustatytas nedidelis kiekis kenkėjų arba užkrėstų gyvūnų, importuojanti Šalis, eksportuojančiai Šaliai paprašius, pateikia informacijos, kuria remiantis buvo priimtas toks sprendimas, ir (arba) kuo greičiau surengia konsultacijas, kad būtų įvertintas galimas alternatyvus suderintas sprendimas.

7. Eksportuojanti Šalis pateikia pakankamų įrodymų, kad objektyviai įrodytų importuojančiai Šaliai, kad tokios teritorijos yra ir tikėtina, kad išliks, kenkėjais ar ligomis neužkrėstomis teritorijomis ir teritorijomis, kuriose nustatytas nedidelis kiekis kenkėjų arba užkrėstų gyvūnų. Šiuo tikslu, pateikus prašymą, tokia eksportuojanti Šalis suteikia galimybę importuojančiai Šaliai tikrinti, atlikti bandymus ir kitas atitinkamas procedūras.

8. Šalys pripažįsta PGSO suskirstymo principą ir TKDAA kenkėjais neužkrėstų gamybos vietų principą. SFS pakomitetas vertina bet kokią būsimą su šiuo klausimu susijusią PGSO ir TKDAA rekomendaciją ir pateikia atitinkamas rekomendacijas.

95 STRAIPSNIS

Lygiavertiškumas

SFS pakomitetas gali parengti su lygiavertiškumu susijusias nuostatas ir turi teikti atitinkamas rekomendacijas Prekybos komitetui. Šis pakomitetas taip pat nustato lygiavertiškumo pripažinimo procedūrą.

96 STRAIPSNIS

Skaidrumas ir dalijimasis informacija

1. Šalys:
 - a) užtikrina prekybai taikomų SFS priemonių ir ypač kitų Šalių importui taikomų SFS reikalavimų skaidrumą;
 - b) didina tarpusavio supratimą apie kiekvienos Šalies SFS priemones ir jų taikymą;
 - c) siekdamas mažinti neigiamą poveikį prekybai dalijasi informacija, susijusia su SFS priemonių, kurios turi arba gali turėti įtakos Šalių tarpusavio prekybai, rengimu ir taikymu, įskaitant informaciją apie turimų naujų mokslinių įrodymų pažangą;

- d) Šaliai paprašius ir per 15 darbo dienų nuo tokio prašymo gavimo praneša apie reikalavimus, kurie taikomi konkretiems importuojamiems produktams, įskaitant tai, ar reikalingas rizikos vertinimas;
- e) Šaliai paprašius praneša apie procedūras, kuria suteikiamas leidimas importuoti konkrečius produktus, eiga.

2. Šalių kontaktiniai centrai, skirti dalytis šiame straipsnyje nurodyta informacija, yra išvardyti VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 4 priedėlyje. Informacija siunčiama paštu, faksu arba elektroniniu paštu. Elektroniniu paštu siunčiama informacija turi būti pasirašyta elektroniniu būdu ir siunčiama tik iš vieno kontaktinio centro į kitą.

3. Kai šiame straipsnyje nurodyta informacija paviešinama pranešimu PPO pagal atitinkamas taisykles arba paskelbiant ją viename iš oficialių, viešų ir nemokamų susijusios Šalies tinklalapių, išvardytų VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 4 priedėlyje, laikoma, kad informacija pasidalyta.

97 STRAIPSNIS

Pranešimai ir konsultacijos

1. Kiekviena Šalis per dvi darbo dienas raštu praneša kitoms Šalims apie rimtą ir svarbų pavojų visuomenės, gyvūnų ar augalų sveikatai, įskaitant bet kokią su maistu susijusią ekstremaliąją situaciją.
2. 1 dalyje nurodyti pranešimai teikiami kontaktiniams centrams, išvardytiems VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 4 priedėlyje. Šalys pagal 96 straipsnį praneša viena kitai apie su kontaktiniais centrais susijusį pakeitimą. 1 dalyje nurodyti raštiški pranešimai siunčiami paštu, faksu arba elektroniniu paštu.
3. Kai Šalis yra labai susirūpinusi dėl pavojaus visuomenės, gyvūnų arba augalų sveikatai, kuris daro įtaką Šalių tarpusavio prekybai produktais, ta Šalis gali paprašyti konsultacijų su eksportuojančia Šalimi dėl tokios padėties. Tokios konsultacijos surengiamos kuo greičiau. Konsultacijų metu kiekviena Šalis stengiasi pateikti visą būtiną informaciją, kad būtų išvengta prekybos sutrikimų.
4. 3 dalyje nurodytos konsultacijos gali būti rengiamos elektroniniu paštu, naudojantis vaizdo arba garso konferencijomis arba bet kokiais kitomis Šalių turimomis technologinėmis priemonėmis. Konsultacijų prašanti Šalis užtikrina, kad būtų parengti konsultacijų protokolai.

98 STRAIPSNIS

Neatidėliotinos priemonės

1. Kilus rimtam pavojui visuomenės, gyvūnų ar augalų sveikatai importuojanti Šalis iš anksto nepranešusi gali nustatyti laikinas pereinamojo laikotarpio priemones, būtinas visuomenės, gyvūnų ar augalų sveikatai apsaugoti. Vežant siuntas iš vienos Šalies į kitą, tokia importuojanti Šalis ieško tinkamiausio ir proporcingiausio sprendimo, kad būtų išvengta nereikalingų prekybos sutrikimų.
2. Pagal 1 dalį nustatanti priemonės Šalis kuo greičiau, tačiau bet kuriuo atveju ne vėliau nei viena darbo diena po priemonės nustatymo praneša kitoms Šalims apie priemonės nustatymą. Kitos Šalys gali paprašyti pateikti informacijos apie nustatančios priemonę Šalies sanitarinę padėtį ir tą priemonę. Nustatanti priemonę Šalis atsako iškart, kai gauna prašomos informacijos.
3. Šaliai paprašius, laikydamosi 97 straipsnio nuostatų Šalys surengia konsultacijas dėl padėties per 15 darbo dienų nuo prašymo surengti konsultacijas gavimo dienos. Tos konsultacijos turi būti rengiamos nereikalingiems prekybos sutrikimams išvengti. Jų metu galima svarstyti priemonių taikymo supaprastinimo arba jų pakeitimo galimybes.

99 STRAIPSNIS

Alternatyvios priemonės

1. Eksportuojančios Šalies prašymu ir dėl importuojančios Šalies nustatytų priemonių, kurios turi poveikio prekybai (įskaitant konkrečių ribų nustatymą priedams, likučiams ir teršalams), susijusios Šalys pagal 97 straipsnį pradeda konsultacijas, siekdamos susitarti dėl papildomų importo sąlygų arba alternatyvių importuojančios Šalies taikytinų priemonių. Tokios papildomos importo sąlygos arba alternatyvios priemonės gali prireikus būti pagrįstos tarptautiniais standartais arba eksportuojančios Šalies priemonėmis, kuriomis užtikrinama apsauga, lygiavertė importuojančios Šalies taikomai apsaugai. 95 straipsnis toms priemonėms netaikomas.
2. Importuojančios Šalies prašymu, eksportuojanti Šalis pateikia visą susijusią informaciją, kurios reikalaujama pagal importuojančios Šalies teisės aktus, įskaitant oficialių laboratorijų rezultatus arba bet kokią kitą mokslinę informaciją, kad tinkamos mokslo įstaigos ją įvertintų. Susitarus, importuojanti Šalis nustato teises arba administracines priemones, kad jomis remiantis būtų leista importuoti pagal tokį susitarimą.
3. Jei susiję moksliniai įrodymai yra nepakankami, Šalis, remdamasi turima susijusia informacija, gali laikinai nustatyti SFS priemones. Tokiu atveju Šalys siekia gauti papildomos informacijos, būtinos tikslesniam rizikos vertinimui atlikti, kad importuojanti Šalis galėtų atitinkamai peržiūrėti SFS priemonę.

100 STRAIPSNIS

Specialus ir diferencinis režimas

Taikant SFS susitarimo 10 straipsnį, kai Susitarimą pasirašiusi Andų šalis nustato dėl pasiūlytos priemonės, apie kurią pranešė ES šalis, kylančius sunkumus, Susitarimą pasirašiusi Andų šalis pagal SFS susitarimo 7 straipsnį gali savo ES šaliai pateiktose pastabose prašyti suteikti galimybę aptarti šį klausimą. Susijusios Šalys pradeda konsultacijas, siekdamos susitarti dėl:

- a) alternatyvių importuojančios Šalies taikytinų importo sąlygų; ir (arba)
- b) techninės pagalbos pagal 101 straipsnį; ir (arba)
- c) pereinamojo šešių mėnesių laikotarpio, kuris išskirtiniais atvejais galėtų būti pratęstas ne ilgesniam nei šešių mėnesių laikotarpiui.

101 STRAIPSNIS

Techninė pagalba ir prekybos pajėgumų stiprinimas

1. Pagal XIII antraštinės dalies (Prekybos srities techninė pagalba ir pajėgumų stiprinimas) nuostatas Šalys susitaria stiprinti bendradarbiavimą, kuris padėtų įgyvendinti šį skyrių, kad būtų pasiekti kuo geresni rezultatai, padidintos Šalių galimybės ir gaunama nauda visuomenės, gyvūnų ir augalų sveikatos ir maisto saugos srityse. Šis bendradarbiavimas vyksta vadovaujantis teisine ir institucine sistema, kuria reglamentuojami Šalių bendradarbiavimo santykiai.
2. Siekdamos įgyvendinti šiuos tikslus, Šalys susitaria ypatingą dėmesį skirti SFS pakomitečio nustatytoms bendradarbiavimo reikmėms, ir perduoti su tuo susijusią informaciją, kaip nurodyta XIII antraštinėje dalyje (Prekybos srities techninė pagalba ir pajėgumų stiprinimas). Šis pakomitetas taip pat gali peržiūrėti minėtas reikmes.

102 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas gyvūnų gerovės klausimais

SFS pakomitetas skatina Šalių bendradarbiavimą gyvūnų gerovės klausimais.

Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitetas

1. Šalys įsteigia Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių pakomitetą kaip forumą, kad galėtų užtikrinti ir stebėti šio skyriaus įgyvendinimą ir nagrinėti klausimus, kurie galėtų daryti įtakos jo nuostatų laikymuisi. SFS pakomitetas gali persvarstyti šį skyrių ir pateikti atitinkamų rekomendacijų.
2. SFS pakomitetą sudaro kiekvienos Šalies paskirti atstovai. Pakomitetas rengia eilinius posėdžius bent kartą per metus bendrai sutartą dieną ir bendrai sutartoje vietoje, o bet kuriai Šaliai paprašius privalo rengti neeilinius posėdžius. SFS pakomitetas surengia pirmąjį eilinį posėdį per vienus metus nuo šio susitarimo įsigaliojimo. SFS pakomitetas pirmajame posėdyje patvirtina savo darbo tvarką. Dėl darbotvarkės Šalys susitaria prieš posėdžius. Pakomitečio posėdžiai taip pat gali būti rengiami naudojantis vaizdo ir garso konferencijomis.
3. SFS pakomitetas:
 - a) vykdo šio skyriaus nuostatas ir stebi jų įgyvendinimą;
 - b) rengia forumą, kuriame aptariamos su SFS priemonių ir šio skyriaus taikymu susijusios problemos ir ieško galimų sprendimų;

- c) aptaria bendrų tyrimų programų, visų pirma susijusių su konkrečių ribų nustatymu, poreikį;
 - d) nustato bendradarbiavimo poreikius;
 - e) rengia 104 straipsnyje nurodytas konsultacijas taikant šį skyrių kylantiems ginčams spręsti;
 - f) rengia šio skyriaus 100 straipsnyje nurodytas konsultacijas, susijusias su specialiu ir diferenciniu režimu; ir
 - g) atlieka bet kokią kitą funkciją, dėl kurios tarpusavyje susitarė Šalys;
4. SFS pakomitetas gali įkurti *ad hoc* darbo grupes, kurios vykdytų konkrečias užduotis, ir nustato jų funkcijas ir darbo tvarką.

Ginčų sprendimas

1. Kai Šalis mano, kad kitos Šalies SFS priemonė prieštarauja arba gali prieštarauti šiame skyriuje nustatytoms prievolėms, arba kad kita Šalis pažeidė šiame skyriuje nustatytą su SFS priemone susijusią prievolę, tokia Šalis gali prašyti surengti technines konsultacijas SFS pakomitetyje. VI priedo (Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės) 1 priedėlyje nurodytos kompetentingos institucijos turi sudaryti palankias sąlygas šioms konsultacijoms.
2. Jei dėl ginčo pagal 1 dalį buvo konsultuotasi SFS pakomitetyje, tokios konsultacijos pakeičia 301 straipsnyje nurodytas konsultacijas, su sąlyga, kad tos konsultacijos tenkina to straipsnio 9 dalyje nustatytus reikalavimus, nebent ginčo Šalys susitaria kitaip. SFS pakomitetyje vykstančios konsultacijos laikomos pasibaigusiomis per 30 dienų nuo prašymo pateikimo dienos, nebent konsultacijose dalyvaujančios Šalys susitaria tęsti konsultacijas. Tos konsultacijos gali būti rengiamos naudojantis vaizdo telefonu, vaizdo konferencija arba kitomis technologinėmis priemonėmis, dėl kurių tarpusavyje susitarė konsultacijose dalyvaujančios Šalys.

6 SKYRIUS

105 STRAIPSNIS

Prekių judėjimas

1. Šalys pripažįsta skirtingą regioninės integracijos procesų lygį Europos Sąjungoje ir tarp Susitarimą pasirašiusių Andų šalių Andų bendrijoje. Todėl Šalys turi imtis veiksmų, siekdamas sudaryti palankias sąlygas laisvam kitų Šalių prekių judėjimui tarp atitinkamų jų teritorijų. Šiuo tikslu:

- a) Susitarimą pasirašiusios Andų šalies kilmės produktams taikomas laisvas prekių judėjimas ES teritorijoje, laikantis Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo laisvam trečiųjų šalių kilmės prekių judėjimui nustatytų sąlygų;
- b) pagal Andų subregioninės integracijos susitarimo (toliau – Kartachenos susitarimas) nuostatas, susijusias su prekių judėjimu, Susitarimą pasirašiusios Andų šalys vienai kitai turi taikyti ne mažiau palankų režimą, nei pagal šį Susitarimą ES šaliai taikomas režimas. Šiai prievolei netaikoma XII antraštinė dalis (Ginčų sprendimas);

- c) atsižvelgdamos į 10 straipsnio nuostatas, Susitarimą pasirašiusios Andų šalys turi dėti visas įmanomas pastangas, kad būtų palengvintas Europos Sąjungos kilmės prekių judėjimas tarp jų teritorijų ir kad būtų išvengta procedūrų ir kontrolės dubliavimosi.

2. Papildant 1 dalį:

- a) muitinių veiklos srityje Susitarimą pasirašiusios Andų šalys iš kitos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies atvežtoms Europos Sąjungos kilmės prekėms turi taikyti palankiausias muitinių procedūras, taikomas kitų Susitarimą pasirašiusių Andų šalių prekėms;
- b) techninių prekybos kliūčių srityje:
 - i) Susitarimą pasirašiusios Andų šalys Europos Sąjungos kilmės prekėms turi taikyti darniuosius standartus, techninius reglamentus ir atitikties vertinimo procedūras, taikomas Susitarimą pasirašiusių Andų šalių tarpusavio prekybai;
 - ii) svarbiose srityse Susitarimą pasirašiusios Andų šalys turi dėti visas įmanomas pastangas, siekdamos skatinti laipsnišką standartų, techninių reglamentų ir atitikties vertinimo procedūrų derinimą;

- c) Sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių srityje Susitarimą pasirašiusios Andų šalys Europos Sąjungos kilmės prekėms turi taikyti suderintas prekybai taikomas procedūras ir reikalavimus. SFS pakomitetas išnagrinės šio punkto taikymą.
3. Jei visos Andų bendrijos šalys narės taptų šio Susitarimo Šalimis, Susitarimą pasirašiusios Andų šalys turi išnagrinėti naują padėtį ir pasiūlyti ES šaliai tinkamas priemones, skirtas Europos Sąjungos kilmės prekių judėjimui tarp Andų bendrijos narių pagerinti, ir ypač išvengti procedūrų, muitų ir kitų rinkliavų, patikrinimų ir kontrolės dubliavimosi.
4. Pagal 3 dalį Susitarimą pasirašiusios Andų šalys turi dėti visas įmanomas pastangas, siekdamos skatinti su techniniais reglamentais ir SFS priemonėmis susijusių teisės aktų ir procedūrų derinimą ir patikrinimo bei kontrolės procedūrų derinimą arba abipusį pripažinimą.
5. Pagal 1 dalį Šalys, atsižvelgdamos į savo poreikius ir realią padėtį, parengia bendradarbiavimo priemones, vadovaudamosi teisine ir institucine sistema, kuria reglamentuojami Šalių bendradarbiavimo santykiai.

7 SKYRIUS

IŠIMTYS

106 STRAIPSNIS

Antraštinės dalies „Prekyba prekėmis“ išimtys

1. Atsižvelgiant į reikalavimą, kad taikant tokias priemones nebūtų savavališkai arba nepagrįstai diskriminuojamos Šalys, kuriose vyrauja tos pačios sąlygos, arba netiesiogiai ribojama Šalių tarpusavio prekyba prekėmis, jokia šio susitarimo nuostata nėra aiškinama kaip trukdanti kuriai nors Šaliai nustatyti arba taikyti priemones, kurios:

- a) būtinos apsaugoti visuomenės dorovę arba palaikyti viešąją tvarką ¹³;
- b) būtinos žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybei ar sveikatai apsaugoti, įskaitant atitinkamomis aplinkos priemonėmis;
- c) susijusios su aukso arba sidabro importu arba eksportu;

¹³ Išimtis dėl viešosios tvarkos palaikymo gali būti taikoma tik tuo atveju, jeigu vienam iš esminių viešųjų interesų kyla tikras ir rimtas pavojus.

- d) būtinos užtikrinti, kad būtų laikomasi šio susitarimo nuostatas atitinkančių įstatymų ir norminių teisės aktų, įskaitant nuostatas, susijusias su muitų teisės aktų įgyvendinimu, pagal 27 straipsnį veiklą vykdančių monopolijų rėmimu, intelektinės nuosavybės teisių apsauga ir apgaulės prevencija;
- e) susijusios su kalinių pagamintais produktais;
- f) nustatytos meninės, istorinės ar archeologinės reikšmės nacionalinėms vertybėms apsaugoti;
- g) susijusios su senkančių gyvosios ir negyvosios gamtos išteklių išsaugojimu, jei tokios priemonės yra taikomos kartu su vidaus gamybos ar vartojimo ribojimais;
- h) nustatytos, kad būtų įgyvendintos prievolės, nustatytos tarpvyriausybiniame susitarime dėl prekių, kuris atitinka Šalims nustatytus kriterijus, kuriems jos pritarė, arba kuris buvo pateiktas Šalims ir jų patvirtintas ¹⁴;

¹⁴ Šiame punkte nurodyta išimtis taikoma visiems susitarimams dėl prekių, atitinkantiems 1947 m. kovo 28 d. Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos rezoliucijoje Nr. 30 (IV) patvirtintus principus.

- i) susijusios su vidaus medžiagų eksporto ribojimu, reikalingu užtikrinti būtiną tokių medžiagų kiekį vietinei perdirbimo pramonei tuo laikotarpiu, kai tokių medžiagų vidaus kaina išlaikoma mažesnė už pasaulinę kainą, kaip vyriausybės stabilizacijos plano dalis, jei dėl tokio ribojimo nedidės tokios vidaus pramonės produktų eksporto apimtis arba jai suteiktos apsaugos lygis ir jei nebus nukrypstama nuo šio susitarimo nuostatų, susijusių su nediskriminavimu; ir
- j) būtinos įsigyti arba platinti produktus, kurių bendra arba vietos pasiūla yra ribota, jei tokios priemonės atitinka principą, pagal kurį visos Šalys turi teisę pasinaudoti joms priklausančia tokių produktų tarptautinės pasiūlos dalimi, ir jei kitų šio Susitarimo nuostatų neatitinkančios priemonės nebetaikomos išnykus sąlygoms, dėl kurių buvo imtasi tokių priemonių.

2. Šalys susitaria, kad, kai Šalis, remdamasi 1 dalies i ir j punktais, ketina nustatyti priemonę, ta Šalis pateikia kitoms Šalims visą susijusią informaciją, kad būtų rastas visoms Šalims priimtinas sprendimas. Šalys gali susitarti dėl priemonių, reikalingų pagerinti Šalies, ketinančios nustatyti priemonę, padėtį. Jei per 30 dienų nesutariama, ta Šalis pagal 1 dalies i ir j punktus gali nustatyti priemones susijusio produkto eksportui. Vis dėlto, jei susiklosčius ypatingoms ir kritinėms aplinkybėms reikia imtis neatidėliotinų veiksmų ir todėl iš anksto informuoti arba atlikti tyrimą neįmanoma, Šalis, ketinanti nustatyti priemones, gali jas taikyti ir nedelsdama praneša apie tai kitoms Šalims.

IV ANTRAŠTINĖ DALIS

PREKYBA PASLAUGOMIS, ĮSISTEIGIMO TEISĖ IR ELEKTRONINĖ PREKYBA

1 SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

107 STRAIPSNIS

Tikslas ir taikymo sritis

1. Šalys, patvirtindamos savo įsipareigojimus pagal PPO susitarimą ir siekdamos palengvinti ekonominę integraciją, darnų vystymąsi ir nuolatinę integraciją į pasaulio ekonomiką ir atsižvelgdamos į skirtingą Šalių išsivystymo lygį, nustato laipsniškam prekybos paslaugomis liberalizavimui, įsisteigimo teisei ir bendradarbiavimui elektroninės prekybos srityje būtinas taisykles.
2. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata negali būti interpretuojama kaip reikalavimas privatizuoti viešąsias įmones arba nustatyti bet kokius įsipareigojimus, susijusius su viešaisiais pirkimais.

3. Šios antraštinės dalies nuostatos netaikomos Šalių suteiktoms subsidijoms ¹⁵.
4. Šios antraštinės dalies nuostatos netaikomos paslaugoms, kurios susijusios su oficialių valdžios funkcijų vykdymu.
5. Atsižvelgiant į šios antraštinės dalies nuostatas, kiekviena Šalis išlaiko teisę reguliuoti ir priimti naujus reglamentus teisėtiems viešosios politikos tikslams įgyvendinti.
6. Ši antraštinė dalis netaikoma priemonėms, kurios turi įtakos Šalyje įsidarbinti siekiantiems fiziniams asmenims, taip pat priemonėms, susijusioms su pilietybe, nuolatine gyvenamąja vieta ar nuolatiniu darbu.
7. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata netrukdo Šaliai taikyti fizinių asmenų atvykimą ar laikiną buvimą jos teritorijoje reglamentuojančių priemonių, įskaitant priemones, kurios reikalingos jos sienų neliečiamumui apsaugoti ir tvarkingam fizinių asmenų judėjimui per sienas užtikrinti, jeigu tokios priemonės taikomos taip, kad nebūtų panaikinta ar sumažinta bet kokios Šalies dėl tam tikro konkretaus šioje antraštinėje dalyje ir jos prieduose nurodyto įsipareigojimo gaunama nauda ¹⁶.

¹⁵ Šioje dalyje terminas „subsidijos“ apima vyriausybės remiamas paskolas, garantijas ir draudimą.

¹⁶ Vien tai, kad iš tam tikrų šalių fizinių asmenų vizos reikalaujama, o iš kitų – ne, nelaikoma lengvatų, priklausančių pagal konkretų įsipareigojimą, panaikinimu ar pažeidimu.

Apibrėžtys

Šioje antraštinėje dalyje vartojamų terminų apibrėžtys:

- „ekonominės integracijos susitarimas – susitarimas, kuriuo pagal PPO taisykles iš esmės liberalizuojama prekyba paslaugomis ir įsisteigimo teisė;
- „Šalies juridinis asmuo“ – juridinis asmuo, įsteigtas pagal tos Šalies įstatymus ir turintis registruotąją būstinę, centrinę administraciją arba pagrindinę verslo vietą tos Šalies teritorijoje; juridinis asmuo, kuris Šalies teritorijoje turi tik registruotąją būstinę ar centrinę administraciją, nelaikomas tos Šalies juridiniu asmeniu, jeigu jo veikla nėra faktiškai ir nuolatos susijusi su tos Šalies ekonomika ¹⁷;
- „priemonė“ – bet kokia Šalies taikoma priemonė: teisės aktas, reglamentas, taisyklė, tvarka, sprendimas, administracinis veiksmas ar kita;

¹⁷ Laivybos bendrovėms, įsteigtoms už Europos Sąjungos arba Susitarimą pasirašiusių Andų šalių ribų, tačiau kontroliuojamoms atitinkamai Europos Sąjungos valstybės narės arba Susitarimą pasirašiusios Andų šalies piliečių, taip pat taikomos šios antraštinės dalies nuostatos, jeigu jų laivai yra registruoti pagal atitinkamus Europos Sąjungos valstybės narės arba Susitarimą pasirašiusios Andų šalies teisės aktus, ir plaukioja su Europos Sąjungos valstybės narės arba Susitarimą pasirašiusios Andų šalies vėliava.

- „Šalies priimtos arba toliau taikomos priemonės“ – priemonės, kurių imasi:
 - a) šalies, regioninė ar vietos valdžia ir jos institucijos; ir
 - b) nevyriausybinių organizacijų, turinčių šalies, regioninės arba vietos valdžios arba jos institucijų suteiktus įgaliojimus;
- „Šalies fizinis asmuo“ – fizinis asmuo, turintis Europos Sąjungos valstybės narės arba Susitarimą pasirašiusios Andų šalies pilietybę pagal atitinkamus vidaus teisės aktus ¹⁸;
- „paslaugos“ – visos bet kokiame sektoriuje teikiamos paslaugos, išskyrus tas, kurios susijusios su oficialių valdžios funkcijų vykdymu;
- „paslauga, susijusi su oficialių valdžios funkcijų vykdymu“ – bet kokia paslauga, kuri teikiama nekomerciniais tikslais ir nekonkuruojant su vienu arba keliais paslaugų teikėjais;
- „Šalies paslaugų teikėjas“ – bet kuris Šalies fizinis arba juridinis asmuo, kuris siekia teikti arba teikia paslaugą;
- „paslaugos teikimas“ – paslaugos sukūrimas, platinimas, rinkodara, pardavimas ir pristatymas.

¹⁸ Šioje antraštinėje dalyje Šalies fizinis asmuo, turintis dvigubą – Europos Sąjungos valstybės narės ir Susitarimą pasirašiusios Andų šalies – pilietybę, laikomas tik tos Šalies, kurios pilietybę jis laiko dominuojančia ir veiksminga, piliečiu. Šiuo tikslu, dominuojanti ir veiksminga Šalies pilietybė suprantama kaip Šalies, su kuria fizinis asmuo susijęs stipresniais ryšiais, pilietybė, atsižvelgiant į tokius veiksnius kaip antai, be kita ko, jo nuolatinę gyvenamąją vietą, šeiminius ryšius, apmokestinimo vietą arba vietą, kur jis naudoja savo politinėmis teisėmis.

109 STRAIPSNIS

Darbo grupės

Prireikus ir pagrįstais atvejais, Prekybos komitetas gali įsteigti darbo grupę, kuriai pavestų, be kita ko, šias užduotis:

- a) svarstyti su įsisteigimo teise, prekyba paslaugomis ir elektronine prekyba susijusius reguliavimo klausimus;
- b) siūlyti gaires ir strategijas, suteikiančias Susitarimą pasirašiusioms Andų šalims palankesnes galimybes užtikrinti tinkamą asmens duomenų apsaugą. Šiuo tikslu darbo grupė priima bendradarbiavimo darbotvarę, kurioje apibrėžiami prioritetiniai aspektai nurodytam tikslui pasiekti, visų pirma susiję su atitinkamais duomenų apsaugos sistemų patvirtinimo procesais;
- c) nustatyti mechanizmus, būtinus aspektams, kuriems taikomas 162 straipsnis, įgyvendinti;
- d) rekomenduoti mechanizmus, kurie padėtų labai mažoms įmonėms ir MVĮ įveikti kliūtis, su kuriomis jos susiduria naudodamosi elektronine prekyba;
- e) gerinti, be kita ko, elektroninių sandorių ir elektroninės valdžios saugumą;

- f) skatinti privatųjų sektorių dalyvauti mokyme ir elgesio kodeksų, sutarčių pavyzdžių, gairių ir elektroninei prekybai skirtų atitikties mechanizmų priėmimo, taip pat aktyviai dalyvauti Šalių rengiamuose forumuose;
- g) parengti bendradarbiavimo mechanizmus skaitmeninio akreditavimo, elektroninių sandorių ir abipusio skaitmeninių sertifikatų pripažinimo srityse; ir
- h) aktyviai dalyvauti regioniniuose ir daugiašaliuose forumuose ir taip skatinti elektroninės prekybos vystymą.

2 SKYRIUS

ĮSISTEIGIMO TEISĖ

110 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:

- „juridinio asmens filialas“ – verslo vietą turinti juridinio statuso neturinti įmonė, kuri:
 - a) yra nuolatos veikiantis patronuojančiosios bendrovės skyrius;

- b) su sava vadovybe; ir
- c) materialia įranga vesti verslo deryboms su trečiosiomis šalimis; tokiu būdu trečiosioms šalims nereikia tiesiogiai kreiptis į patronuojančiąją įmonę, jos gali sudaryti verslo sandorius patronuojančiosios įmonės skyriuje, nors ir žino, kad prireikus gali atsirasti teisinis santykis su patronuojančiąja įmone, kurios buveinė yra užsienyje;
- „ekonominė veikla“ neapima veiklos, susijusios su oficialių valdžios funkcijų vykdymu, t. y. veiklos, kuri vykdoma nekomerciniais tikslais arba nekonkuruojant su vienu arba daugiau ekonominės veiklos vykdytojų;
- „įmonė“ – bet kokio tipo verslo arba profesinė įmonė ¹⁹, kurios veikla vykdoma:
 - a) įsteigus, įgijus ar eksploatuojant juridinį asmenį ²⁰; arba
 - b) per įkurtą arba turimą filialą ar atstovybę;

ekonominėi veiklai Šalies teritorijoje vykdyti.

¹⁹ Terminas „verslo arba profesinė įmonė“ apibrėžtis apima bet kokią pramoninę ar komercinę ekonominę veiklą vykdančią įmonę, susijusią su prekių gamyba ir paslaugų teikimu.

²⁰ Terminai juridinio asmens „įsteigimas“ ir „įsigijimas“ suvokiami kaip juridinio asmens akcijų turėjimas, siekiant užmegzti arba palaikyti ilgalaikius ekonominius ryšius.

- „Šalies investuotojas“ – Šalies fizinis arba juridinis asmuo, ketinantis imtis konkrečių veiksmų ekonominei veiklai kitoje Šalyje vykdyti, ją vykdančias arba vykdančias per įsteigtą įmonę;
- „Šalies priemonės, taikomos įmonėms“, – priemonės, taikomos bet kokiai veiklai, patenkančiai į įmonės apibrėžtį;
- „Šalies juridinio asmens patronuojamoji įmonė“ – juridinis asmuo, tiesiogiai kontroliuojamas kito tos Šalies juridinio asmens ²¹.

111 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skyrius ²² taikomas Šalių priimtoms arba toliau galiojančioms priemonėms, kurios taikomos įmonėms, vykdančioms bet kokią ekonominę veiklą, išskyrus:

- a) branduolinių medžiagų kasybą, gamybą ir perdirbimą;

²¹ Juridinis asmuo yra kontroliuojamas kito juridinio asmens, jei pastarasis gali skirti daugumą pirmojo juridinio asmens vadovų arba kitaip teisiškai daryti poveikį jo veiklai.

²² Dėl didesnio aiškumo ir nedarant poveikio šiame skyriuje išdėstytiems įsipareigojimams, šis skyrius neapima nei investicijų apsaugos nuostatų, kaip antai konkrečiai su turto nusavinimu ir teisingomis sąlygomis susijusių nuostatų, nei investuotojų ir valstybės ginčų sprendimo tvarkos.

- b) ginklų, šaudmenų ir karinės paskirties medžiagų gamybą arba prekybą jais;
- c) audiovizualines paslaugas;
- d) nacionalinį jūrų kabotažą²³;
- e) nuodingųjų atliekų tvarkymą, laikymą ir šalinimą; ir
- f) vidaus ir tarptautines oro transporto paslaugas, reguliarias arba neregulias, ir tiesiogiai su skrydžių teisėmis susijusias paslaugas, išskyrus:
 - i) orlaivių remonto ir priežiūros paslaugas, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas;
 - ii) oro transporto paslaugų pardavimą ir rinkodarą;
 - iii) kompiuterinės rezervavimo sistemos (KRS) paslaugas ir
 - iv) antžemines paslaugas ir oro uostų eksploatavimo paslaugas.

²³ Nedarant poveikio atitinkamuose nacionalinės teisės aktuose kabotažui priskiriamos veiklos sričiai, šiame skyriuje vartojama nacionalinio kabotažo apibrėžtis apima keleivių arba prekių vežimą iš vieno Susitarimą pasirašiusios Andų šalies arba Europos Sąjungos valstybės narės uosto ar vietos į kitą tos pačios Susitarimą pasirašiusios Andų šalies arba Europos Sąjungos valstybės narės uostą ar vietą, įskaitant kontinentinį šelfą, taip pat eismą, kuris pradedamas ir baigiamas tame pačiame Susitarimą pasirašiusios Andų šalies arba Europos Sąjungos valstybės narės uoste ar vietoje.

Patekimas į rinką

1. Kai į rinką patenkama įsteigiant įmonę, kiekviena Šalis kitos Šalies įmonėms ir investuotojams taiko ne mažiau palankų režimą, negu kad yra nurodyta pagal konkrečius įsipareigojimus, išdėstytus VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas).
2. Tuose sektoriuose, kur įsipareigota atverti rinką, Šalis nei regionuose, nei visos teritorijos mastu nenustato ir netaiko priemonių, kurios, jeigu kitaip nenustatyta VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas), yra apibūdinamos taip:
 - a) įmonių skaičiaus ribojimas tokiomis priemonėmis: kiekybinės kvotos, monopolijos, išimtinės teisės arba kiti įmonėms taikomi reikalavimai, kaip antai reikalavimas atlikti ekonominių poreikių analizę;
 - b) sandorių arba turto bendros vertės ribojimas nustatant kiekybines kvotas arba reikalaujant atlikti ekonominių poreikių analizę;
 - c) bendro operacijų skaičiaus ribojimas arba bendro gamybos kiekio, išreikšto nustatytais kiekybiniais vienetais, ribojimas nustatant kvotas arba reikalaujant atlikti ekonominių poreikių analizę²⁴;

²⁴ 2 dalies a, b ir c punktai netaikomi priemonėms, kurių imamasi siekiant riboti žemės ūkio produktų gamybą.

- d) fizinių asmenų, kurie gali būti įdarbinti konkrečiame ekonominiame sektoriuje arba kuriuos įmonė gali įdarbinti ir kurie yra reikalingi arba tiesiogiai susiję su ekonominės veiklos vykdymu, bendro skaičiaus ribojimas nustatant kiekybines kvotas arba ekonominių poreikių analizės reikalavimą;
- e) užsienio kapitalo dalies ribojimas nustatant procentais išreikštą didžiausią leistiną užsienio kapitalo dalį įmonės kapitale arba bendrą leistiną individualios arba bendros užsienio investicijos vertę; ir
- f) priemonės, kuriomis reikalaujama, kad būtų steigiamos tik konkrečių rūšių įmonės (patronuojamoji įmonė, filialas, atstovybė) arba kurios taikomos bendroms įmonėms, per kurias kitos Šalies investuotojas gali vykdyti ekonominę veiklą ²⁵.

²⁵ Kiekviena Šalis gali reikalauti, kad steigdami juridinį asmenį pagal jos teisės aktus investuotojai įgytų tam tikrą teisinį statusą. Jei šis reikalavimas taikomas nediskriminuojant, jis neprivalo būti nurodomas VII priede (Išsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas) tam, kad Šalys galėtų jį toliau taikyti arba nustatyti.

Nacionalinis režimas

1. Sektoriuose, dėl kurių Kolumbija prisiėmė VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas) išvardytus patekimo į rinką įsipareigojimus, laikydamasi tame priede nustatytų sąlygų ir išlygų, Kolumbija, visų pirma kalbant apie visas įsisteigimui įtakos turinčias priemones, taiko ES šalies įmonėms ir investuotojams ne mažiau palankų režimą nei panašioms²⁶ savo įmonėms ir investuotojams.
2. Sektoriuose, dėl kurių Peru prisiėmė VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas) išvardytus patekimo į rinką įsipareigojimus, laikydamasi tame priede nustatytų sąlygų ir išlygų, Peru, visų pirma kalbant apie visas įsisteigimui įtakos turinčias priemones, taiko ES šalies įmonėms ir investuotojams ne mažiau palankų režimą nei tas, kurį ji panašiomis sąlygomis taiko savo įmonėms ir investuotojams²⁷.
3. Sektoriuose, dėl kurių ES šalis prisiėmė VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas) išvardytus patekimo į rinką įsipareigojimus, laikydamasi tame priede nustatytų sąlygų ir išlygų, ES šalis, visų pirma kalbant apie visas įsisteigimui įtakos turinčias priemones, taiko Susitarimą pasirašiusioms Andų šalių įmonėms ir investuotojams ne mažiau palankų režimą nei panašioms savo įmonėms ir investuotojams.

²⁶ Dėl didesnio aiškumo, termino „panašios“ apibrėžtis nedaro poveikio termino „panašios sąlygos“ apibrėžčiai, dėl kurios Kolumbija sutarė arba tariasi kituose tarptautiniuose susitarimuose.

²⁷ Dėl didesnio aiškumo, teisės, kurios ES šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams suteikiamos pagal Peru įsipareigojimus pagal GATS, toliau galioja pagal PPO nuostatas, ypač dėl GATS susitarimo XVII straipsnyje nustatyto principo „panašios savo paslaugos ir paslaugų teikėjai“ taikymo.

4. Pagal šį straipsnį priimti konkretūs įsipareigojimai nėra aiškinami kaip reikalavimas, kad Šalis kompensuotų neišvengiamus konkurencinius trūkumus, kurie atsiranda dėl atitinkamos įmonės arba investuotojo užsienio statuso.

114 STRAIPSNIS

Įsipareigojimų sąrašas

Sektoriai, dėl kurių kiekviena Šalis priima įsipareigojimus pagal šį skyrių, taip pat bet kokios patekimo į rinką išlygos ar ribojimai ir (arba) kitos Šalies įmonėms ir investuotojams tuose sektoriuose taikomas nacionalinis režimas yra nurodyti VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas).

115 STRAIPSNIS

Kiti susitarimai

1. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata nėra aiškinama kaip ribojanti Šalių ir jų investuotojų teises ir įsipareigojimus, nustatytus su investicijomis susijusiuose esamuose ar būsimuose tarptautiniuose susitarimuose, kurių šalimis yra Europos Sąjungos valstybė narė ir Susitarimą pasirašiusi Andų šalis.

2. Neatsižvelgiant į 1 dalį, ginčų sprendimo tvarka, nustatyta pagal bet kokį su investicijomis susijusį esamą ar būsimą tarptautinį susitarimą, kurių šalimis yra Europos Sąjunga, Europos Sąjungos valstybė narė arba Susitarimą pasirašiusi Andų šalis, netaikoma tariamiems šio skyriaus pažeidimams.

116 STRAIPSNIS

Investicijų skatinimas ir peržiūra

1. Siekdamos laipsniškai liberalizuoti investicijas, Europos Sąjunga ir Susitarimą pasirašiusios Andų šalys stengiasi skatinti savo kompetencijos srityse sudaryti tarpusavio investicijoms palankias sąlygas.

2. Siekiant 1 dalyje nurodyto skatinimo tikslo, bendradarbiaujama: be kita ko, peržiūrima investicijų teisinė sistema, investicijų aplinka ir investicijų srautai tarp Šalių, laikantis savo įsipareigojimų pagal tarptautinius susitarimus. Tokia peržiūra vyksta ne vėliau nei praėjus penkeriems metams po šio susitarimo įsigaliojimo ir reguliariai po to.

3 SKYRIUS

TARPVALSTYBINIS PASLAUGŲ TEIKIMAS

117 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:

- „tarpvalstybinis paslaugų teikimas“ – paslaugos, teikiamos:
 - a) iš vienos Šalies teritorijos į kitos Šalies teritoriją (1 būdas); ir
 - b) vienos Šalies teritorijoje kitos Šalies paslaugos vartotojui (2 būdas);
- „Šalies priemonė, kuria daromas poveikis tarpvalstybiniam paslaugų teikimui“ – priemonės, susijusios su:
 - a) paslaugos pirkimu, apmokėjimu už ją ar naudojimu si ja; ir
 - b) galimybe naudotis su tarpvalstybiniu paslaugos teikimu susijusiomis paslaugomis, kurios, kaip reikalauja ta Šalis, turi būti teikiamos viešai.

118 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skyrius taikomas Šalių priemonėms, kuriomis daromas poveikis visiems paslaugų, kurios teikiamos kertant sieną, sektoriams, išskyrus:

- a) audiovizualines paslaugas;
- b) nacionalinį jūrų kabotažą ²⁸; ir
- c) nacionalines ir tarptautines oro transporto paslaugas, reguliarias arba neregulias, bei tiesiogiai su skrydžių teisėmis susijusias paslaugas, išskyrus:
 - i) orlaivių remonto ir priežiūros paslaugas, kurias teikiant orlaivis nenaudojamas;
 - ii) oro transporto paslaugų pardavimą ir rinkodarą;

²⁸ Nedarant poveikio atitinkamuose nacionalinės teisės aktuose kabotažui priskiriamos veiklos sričiai, šiame skyriuje vartojama nacionalinio kabotažo apibrėžtis apima keleivių arba prekių vežimą iš vieno Susitarimą pasirašiusios Andų šalies arba Europos Sąjungos valstybės narės uosto ar vietos į kitą tos pačios Susitarimą pasirašiusios Andų šalies arba Europos Sąjungos valstybės narės uostą ar vietą, įskaitant kontinentinį šelfą, taip pat eismą, kuris pradedamas ir baigiamas tame pačiame Susitarimą pasirašiusios Andų šalies arba Europos Sąjungos valstybės narės uoste ar vietoje.

- iii) kompiuterinės rezervavimo sistemos (KRS) paslaugas; ir
- iv) antžemines paslaugas ir oro uostų eksploatavimo paslaugas.

119 STRAIPSNIS

Patekimas į rinką

1. Kai į rinką patenkama vykdant tarpvalstybinį paslaugų teikimą, kiekviena Šalis kitos Šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams taiko ne mažiau palankų režimą, negu kad yra nurodyta pagal konkrečius įsipareigojimus, pateiktus VIII priede (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas).
2. Tuose sektoriuose, kur įsipareigota dėl patekimo į rinką, Šalis nei regionuose, nei visos teritorijos mastu nenustato ir netaiko priemonių, kurios, jeigu kitaip nenustatyta VIII priede (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas), yra apibūdinamos taip:
 - a) paslaugų teikėjų skaičiaus ribojimas tokiomis priemonėmis: kiekybinės kvotos, monopolijos, išimtinę teisę turintys paslaugų teikėjai arba reikalavimas atlikti ekonominių poreikių analizę;

- b) paslaugų teikimo sandorių ar turto bendros vertės ribojimas nustatant kiekybines kvotas ar reikalaujant atlikti ekonominių poreikių analizę; ir
- c) bendro paslaugų operacijų skaičiaus ribojimas arba bendro paslaugų kiekio, išreikšto nustatytais kiekybiniais vienetais, ribojimas nustatant kvotas arba reikalaujant atlikti ekonominių poreikių analizę ²⁹.

120 STRAIPSNIS

Nacionalinis režimas

1. Sektoriuose, dėl kurių Kolumbija prisiėmė VIII priede (Išipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas) išvardytus patekimo į rinką išipareigojimus, laikydamosi tame priede nustatytų sąlygų ir išlygų, Kolumbija, visų pirma kalbant apie visas tarpvalstybiniam paslaugų teikimui įtakos turinčias priemones, taiko ES šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams ne mažiau palankų režimą nei panašioms savo paslaugoms ir paslaugų teikėjams.

²⁹ 2 dalies c punktas netaikomas Šalies priemonėms, kurios riboja paslaugų teikimo sąnaudas.

2. Sektoriuose, dėl kurių Peru prisiėmė VIII priede (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas) išvardytus patekimo į rinką įsipareigojimus, laikydamosi tame priede nustatytų sąlygų ir išlygų, Peru, visų pirma kalbant apie visas tarpvalstybiniam paslaugų teikimui įtakos turinčias priemones, taiko ES šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams ne mažiau palankų režimą nei tas, kurį ji panašiomis sąlygomis taiko savo paslaugoms ir paslaugų teikėjams ³⁰.

3. Sektoriuose, dėl kurių ES šalis prisiėmė VIII priede (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas) išvardytus patekimo į rinką įsipareigojimus, laikydamosi tame priede nustatytų sąlygų ir išlygų, ES šalis, visų pirma kalbant apie visas tarpvalstybiniam paslaugų teikimui įtakos turinčias priemones, taiko Susitarimą pasirašiusių Andų šalių paslaugoms ir paslaugų teikėjams ne mažiau palankų režimą nei panašioms savo paslaugoms ir paslaugų teikėjams.

4. Pagal šį straipsnį prisiimti konkretūs įsipareigojimai nėra aiškinami kaip reikalavimas, kad Šalis kompensuotų neišvengiamus konkurencinius trūkumus, kurie atsiranda dėl atitinkamos paslaugos ar paslaugos teikėjo užsienio statuso.

³⁰ Dėl didesnio aiškumo teisės, kurios ES šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams suteikiamos pagal Peru įsipareigojimus pagal GATS, toliau galioja pagal PPO nuostatas, ypač dėl GATS susitarimo XVII straipsnyje nustatyto principo „panašios savo paslaugos ir paslaugų teikėjai“ taikymo.

121 STRAIPSNIS

Įsipareigojimų sąrašas

Sektoriai, dėl kurių kiekviena Šalis prisiima įsipareigojimus pagal šį skyrių, taip pat bet kokios patekimo į rinką išlygos ar ribojimai ir (arba) kitos Šalies paslaugoms ir paslaugų teikėjams tuose sektoriuose taikomas nacionalinis režimas yra nurodyti VIII priede (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas).

4 SKYRIUS

LAIKINAS FIZINIŲ ASMENŲ BUVIMAS VERSLO REIKALAIS

122 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šis skyrius taikomas Šalių priemonėms, susijusioms su pagrindinio personalo, absolventų stažuotojų, verslo paslaugų pardavėjų, sutartinių paslaugų teikėjų, nepriklausomų specialistų ir verslo reikalais trumpam laikui atvykstančių asmenų, atvykimu ir laikinu buvimu jų teritorijose pagal 107 straipsnio 6 dalį.

Apibrėžtys

Šiame skyriuje vartojamų terminų apibrėžtys:

- „verslo paslaugų pardavėjai“ – fiziniai asmenys, atstovaujantys Šalies paslaugų teikėjui, ketinantys laikinai atvykti į kitos Šalies teritoriją, kad galėtų tartis dėl paslaugų pardavimo arba sudaryti sutartis parduoti paslaugas paslaugų teikėjo vardu. Jie nesudaro tiesioginių pardavimo sandorių su visuomene ir negauna atlyginimo iš šaltinio, esančio priimančioje Šalyje;
- „verslo svečiai“ – aukštesnes pareigas einantys fiziniai asmenys, atsakingi už įmonės įsteigimą. Jie nesudaro tiesioginių sandorių su visuomene ir negauna atlyginimo iš šaltinio, esančio priimančioje Šalyje;
- „sutartinių paslaugų teikėjai“ – fiziniai asmenys, dirbantys Šalies juridiniame asmenyje, neturinčiame įmonės kitos Šalies teritorijoje ir sudariusiame *bona fide* sutartį teikti paslaugas galutiniam vartotojui toje Šalyje (bet ne per agentūrą), kaip apibrėžta pagal Jungtinių Tautų svarbiausio produktų klasifikatoriaus (CPC) 872-ą skyrių, pagal kurį, kad galėtų teikti sutartas paslaugas, darbuotojai turi laikinai apsistoti toje Šalyje ³¹;

³¹ Paslaugų teikimo sutartis turi atitikti Šalies, kurioje vykdoma sutartis, įstatymus ir kitus teisės aktus.

- „absolventai stažuotojai“ – fiziniai asmenys, dirbantys Šalies juridiniame asmenyje ar jo filiale bent vienus metus, turintys universitetinį išsilavinimą ir laikinai perkeliami į įmonę arba į pagrindinę juridinio asmens bendrovę kitos Šalies teritorijoje karjeros tikslais arba verslo metodų mokymo tikslais ³²;
- „nepriklausomi specialistai“ – fiziniai asmenys, teikiantys paslaugas arba savarankiškai dirbantys Šalies teritorijoje, neįsteigę įmonės kitos Šalies teritorijoje ir sudarę *bona fide* sutartį (bet ne per agentūrą, kaip apibrėžta pagal 872-ą CPC skyrių) teikti paslaugas galutiniam vartotojui toje Šalyje, pagal kurios reikalavimus jie, kad galėtų teikti sutartas paslaugas, turi laikinai apsistoti toje Šalyje ³³;

³² Priimančiai įmonei gali reikėti pateikti tvirtinti mokymo buvimo laikotarpiu programą, kuria įrodoma, kad buvimo tikslas yra mokymas. Austrijos, Čekijos, Vokietijos, Prancūzijos, Ispanijos ir Vengrijos atveju stažuotės turi būti susijusios su gautu aukštojo mokslo laipsniu.

³³ Paslaugų teikimo sutartis turi atitikti Šalies, kurioje vykdoma sutartis, įstatymus ir kitus teisės aktus.

- „įmonių perkeliamaasis personalas“ – fiziniai asmenys, įdarbinti Šalies juridiniame asmenyje ar jo filiale arba bent vienus metus esantys jo partneriai, kurie yra laikinai perkeliama i įmonę, kuri gali būti juridinio asmens patronuojamoji įmonė, filialas arba patronuojančioji įmonė kitos Šalies teritorijoje. Toks fizinis asmuo priskiriamas vienai iš toliau nurodytų kategorijų:
 - a) „valdytojai“ – įmonės direktorių arba akcininkų valdybos ar jos atitikmens vadovaujami ir gaunantys jos nurodymus asmenys, einantys aukštesnes pareigas juridiniame asmenyje ir tiesiogiai valdantys įmonę, įskaitant:
 - i) vadovaujančius įmonei arba jos skyriui ar padaliniui;
 - ii) prižiūrinčius ir kontroliuojančius kitų priežiūrą atliekančių darbuotojų, specialistų ar administracijos darbuotojų darbą;
 - iii) turinčius įgaliojimus asmeniškai įdarbinti, atleisti arba rekomenduoti įdarbinti, atleisti ar atlikti kitus su personalu susijusius veiksmus;

arba

- b) „specialistai“ – juridiniame asmenyje dirbantys asmenys, turintys reikiamų žinių, susijusių su įmonės gamyba, tyrimams naudojama įranga, technologijomis, procesais, procedūromis ar valdymu. Vertinant tokias žinias, atsižvelgiama ne tik į konkrečiai įmonei būdingas žinias, bet ir į tai, ar asmuo turi atitinkamą aukštą kvalifikaciją, susijusią su specifinių techninių žinių reikalaujančiu darbu ar verslu, įskaitant priklausymą akredituotai profesijai;
- „pagrindinis personalas“ – Šalies juridiniame asmenyje, išskyrus ne pelno organizacijas ³⁴, dirbantys fiziniai asmenys, atsakingi už įmonės įsteigimą arba tinkamą priežiūrą, administravimą ir veiklą; prie pagrindinio personalo priskiriami verslo svečiai, atsakingi už įmonės įsteigimą, ir įmonės perkeliamasis personalas; ir
- „kvalifikacija“ – diplomai, sertifikatai ir kiti oficialūs kvalifikacijos įrodymai, išduoti pagal įstatymus ar kitus teisės aktus paskirtos institucijos, kuriais patvirtinamas profesinis išsilavinimas.

³⁴ Nuoroda „išskyrus ne pelno organizacijas“ taikoma tik Airijai, Austrijai, Belgijai, Čekijai, Danijai, Estijai, Graikijai, Ispanijai, Italijai, Jungtinei Karalystei, Kipriui, Latvijai, Lietuvai, Liuksemburgui, Maltai, Nyderlandams, Portugalijai, Prancūzijai, Slovėnijai, Suomijai, Vokietijai ir Peru.

Pagrindinis personalas ir absolventai stažuotojai

1. Kiekviename sektoriuje, dėl kurio priimti išsipareigojimai pagal šios antraštinės dalies 2 skyrių (Išsteigimo teisė) ir kuriame taikomos bet kokios VII priede (Išsipareigojimų dėl išsteigimo teisės sąrašas) arba IX priedo (Išlygos dėl laikino fizinių asmenų buvimo verslo reikalais) 1 priedėlyje išvardytos išlygos, kiekviena Šalis kitos Šalies investuotojams leidžia savo įmonėse įdarbinti tos kitos Šalies fizinius asmenis, jei tie darbuotojai yra pagrindinis personalas arba absolventai stažuotojai, kaip apibrėžta 123 straipsnyje. Pagrindinis personalas ir absolventai stažuotojai atvyksta ir laikinai būna ne ilgiau kaip trejus metus ³⁵, kai jie yra įmonių perkeliamasis personalas, verslo svečiai – devyniasdešimt dienų per bet kurį dvylikos mėnesių laikotarpį, absolventai stažuotojai – vienus metus.

2. Jeigu IX priedo (Išlygos dėl laikino fizinių asmenų buvimo verslo reikalais) 1 priedėlyje nenurodyta kitaip, priemonės, kurių Šalis nei regionų, nei visos teritorijos mastu netaikys arba nenustatys kiekviename sektoriuje, dėl kurio priimti išsipareigojimai pagal šios antraštinės dalies 2 skyrių (Išsteigimo teisė), yra apibrėžiamos kaip fizinių asmenų, kuriuos investuotojas gali įdarbinti kaip pagrindinį personalą ir absolventus stažuotojus, bendro skaičiaus ribojimas konkrečiame sektoriuje, nustatant kvotas arba ekonominių poreikių analizės reikalavimą, arba kaip diskriminaciniai ribojimai.

³⁵ Kolumbijoje įmonių perkeliamasis personalas gali būti ne ilgiau nei dvejus metus, šis laikotarpis gali būti pratęstas dar vieniems metams. Peru ilgiausia darbo sutarties trukmė – treji metai. Tačiau įmonių perkeliamasis personalas gali būti iki vieno metų, šis laikotarpis gali būti atnaujinamas, jei išlieka sąlygos, kuriomis remiantis buvo suteiktas leidimas.

125 STRAIPSNIS

Verslo paslaugų pardavėjai

Kiekviename sektoriuje, dėl kurio prisiimti įsipareigojimai pagal 2 skyrių (Įsisteigimo teisė) ir 3 skyrių (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas), kuriame taikomos bet kokios VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas) ir VIII priede (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas) išvardytos išlygos, kiekviena Šalis verslo paslaugų pardavėjams leidžia laikinai atvykti ir apsistoti ne ilgiau nei devyniasdešimt dienų per bet kurią dvylikos mėnesių laikotarpį.

126 STRAIPSNIS

Sutartinių paslaugų teikėjai

1. Šalys dar kartą patvirtina savo įsipareigojimus pagal GATS, susijusius su sutartinių paslaugų teikėjų ir nepriklausomų specialistų laikinu atvykimu ir buvimu.

2. Kolumbija ir ES šalis leidžia, atsižvelgiant į 4 dalyje ir IX priedo (Išlygos dėl laikino fizinių asmenų buvimo verslo reikalais) 2 priedėlyje nurodytas sąlygas, kad ES šalies ir Kolumbijos sutartinių paslaugų teikėjai per atvykusius fizinius asmenis teiktų paslaugas jų teritorijoje šiuose sektoriuose:

- a) teisinių konsultacijų paslaugų, susijusių su viešąja tarptautine teise ir užsienio teise; ES šalies atveju Europos Sąjungos teisė (toliau – ES teisė) nelaikoma viešąja tarptautine teise arba užsienio teise;
- b) apskaitos ir buhalterijos paslaugų;
- c) mokesčių konsultacijų paslaugų;
- d) architektūros paslaugų;
- e) miestų planavimo ir kraštovaizdžio architektūros paslaugų;
- f) inžinerijos paslaugų;
- g) kompleksinių inžinerinių paslaugų;
- h) medicinos (įskaitant psichologus) ir stomatologijos paslaugų;
- i) veterinarijos paslaugų;

- j) akušerių paslaugų;
- k) slaugytojų, fizioterapijos specialistų ir pagalbinių medicinos personalo paslaugų;
- l) kompiuterinių ir susijusių paslaugų;
- m) rinkotyros ir viešosios nuomonės tyrimų;
- n) valdymo konsultacijų paslaugų;
- o) su valdymo konsultacijomis susijusių paslaugų;
- p) projektavimo paslaugų;
- q) cheminės inžinerijos, farmacijos ir fotochemijos;
- r) kosmetikos technologijų paslaugų;
- s) automobilių sektoriaus specializuotų technologijų, inžinerijos, rinkodaros ir pardavimo paslaugų;
- t) mados pramonei skirtos tekstilės, drabužių, avalynės ir aksesuarų komercinio dizaino paslaugų ir rinkodaros; ir
- u) įrangos priežiūros ir remonto, įskaitant transporto įrangą, paslaugų (ypač paslaugų teikiamų pagal sutartį po pardavimo arba nuomos).

3. Peru ir ES šalis leidžia, atsižvelgiant į 4 dalyje ir IX priedo (Išlygos dėl laikino fizinių asmenų buvimo verslo reikalais) 2 priedėlyje nurodytas sąlygas, kad ES šalies ir Peru sutartinių paslaugų teikėjai per atvykusius fizinius asmenis teiktų paslaugas jų teritorijoje šiuose sektoriuose:

- a) teisinių konsultacijų paslaugų, susijusių su viešąja tarptautine teise ir užsienio teise (ES šalies atveju ES teisė nelaikoma viešąja tarptautine teise arba užsienio teise);
- b) apskaitos ir buhalterijos paslaugų;
- c) mokesčių konsultacijų paslaugų;
- d) architektūros paslaugų;
- e) miestų planavimo ir kraštovaizdžio architektūros paslaugų;
- f) inžinerijos paslaugų;
- g) kompleksinių inžinerinių paslaugų;
- h) medicinos (įskaitant psichologus) ir stomatologijos paslaugų;
- i) veterinarijos paslaugų;

- j) akušerių paslaugų;
- k) kompiuterinių ir susijusių paslaugų;
- l) rinkotyro ir viešosios nuomonės tyrimų;
- m) valdymo konsultacijų paslaugų; ir
- n) su valdymo konsultacijomis susijusių paslaugų.

4. Šalių prisiimtiems įsipareigojimams taikomos šios sąlygos:

- a) fiziniai asmenys turi būti susiję su laikinu paslaugų teikimu kaip juridinio asmens, turinčio ne ilgesnės nei dvylika mėnesių trukmės paslaugų teikimo sutartį, darbuotojai;
- b) į kitos Šalies teritoriją atvykstantys fiziniai asmenys turėtų teikti tokias paslaugas kaip juridinio asmens, teikiančio paslaugas bent vienus metus iki prašymo leisti atvykti į tos Šalies teritoriją pateikimo, darbuotojai; be to, fiziniai asmenys prašymo leisti atvykti į kitos Šalies teritoriją pateikimo dieną turi turėti bent trejų metų profesinę patirtį³⁶ su sutartimi susijusiame veiklos sektoriuje;

³⁶ Šiame punkte vartojamo termino „profesinė patirtis“ apibrėžtis – profesinė patirtis, įgyta sulaukus pilnametystės.

- c) į kitos Šalies teritoriją atvykstantys fiziniai asmenys privalo:
- i) turėti universitetinį išsilavinimą arba kvalifikaciją, įrodančią jų atitinkamo lygio žinias ³⁷; ir
 - ii) turėti profesinę kvalifikaciją, kuomet ji reikalinga veiklai vykdyti pagal Šalies, kurioje teikiama paslauga, įstatymus ir kitus teisės aktus.
- d) fiziniai asmenys negauna kito atlyginimo už paslaugų teikimą, išskyrus jų buvimo kitos Šalies teritorijoje metu juridinio asmens, kurio jie yra įdarbinti, mokamą atlyginimą;
- e) fiziniai asmenys negali atvykti ir laikinai būti susijusioje Šalyje ilgiau nei iš viso šešis mėnesius (Liuksemburge – dvidešimt penkias savaites) per bet kurį dvylikos mėnesių laikotarpį arba sutarties galiojimo laikotarpį, atsižvelgiant į tai, kuris iš šių laikotarpių yra trumpesnis;
- f) leidimas pagal šį straipsnį suteikiamas teikti tik tas paslaugas, kurios yra numatytos sutartyje, ir teisė verstis profesine veikla Šalyje, kurioje ta paslauga teikiama, juo nesuteikiama;

³⁷ Jei universitetinis išsilavinimas arba kvalifikacija nebuvo įgyti Šalyje, kurioje teikiama paslauga, ta Šalis gali įvertinti, ar tai atitinka jos teritorijoje reikalaujamą universitetinį išsilavinimą ar kvalifikaciją.

- g) asmenų, kuriems taikoma paslaugų teikimo sutartis, skaičius neviršija skaičiaus, reikalingo įvykdyti sutartį, kaip numatyta pagal Šalies, kurioje teikiama paslauga, įstatymus ir kitus teisės aktus;
- h) kiti IX priedo (Išlygos dėl laikino fizinių asmenų buvimo verslo reikalais) 2 priedėlyje nurodyti diskriminaciniai ribojimai, įskaitant fizinių asmenų skaičiaus ribojimą nustatant reikalavimą atlikti ekonominių poreikių analizę.

127 STRAIPSNIS

Nepriklausomi specialistai

1. Šalys dar kartą patvirtina savo įsipareigojimus pagal GATS, susijusius su nepriklausomų specialistų atvykimu ir laikinu buvimu.
2. Kolumbija ir ES šalis leidžia, atsižvelgiant į 4 dalyje ir IX priedo (Išlygos dėl laikino fizinių asmenų buvimo verslo reikalais) 2 priedėlyje nurodytas sąlygas, kad ES šalies ir Kolumbijos nepriklausomi specialistai per atvykusius fizinius asmenis teiktų paslaugas jų teritorijoje šiuose sektoriuose:
 - a) teisinių konsultacijų paslaugų, susijusių su viešąja tarptautine teise ir užsienio teise (ES šalies atveju ES teisė nelaikoma viešąja tarptautine teise arba užsienio teise);

- b) architektūros paslaugų;
- c) inžinerijos paslaugų;
- d) kompleksinių inžinerinių paslaugų;
- e) kompiuterinių ir susijusių paslaugų;
- f) rinkotyros ir viešosios nuomonės tyrimų;
- g) valdymo konsultacijų paslaugų;
- h) su valdymo konsultacijomis susijusių paslaugų;
- i) vertimo raštu ir vertimo žodžiu paslaugų; ir
- j) automobilių sektoriaus specializuotų technologijų, inžinerijos, rinkodaros ir pardavimo paslaugų;

3. Peru ir ES šalis leidžia, atsižvelgiant į 4 dalyje ir IX priedo (Išlygos dėl laikino fizinių asmenų buvimo verslo reikalais) 2 priedėlyje nurodytas sąlygas, kad ES šalies ir Kolumbijos nepriklausomi specialistai per atvykusius fizinius asmenis teiktų paslaugas jų teritorijoje šiuose sektoriuose:

- a) teisinių konsultacijų paslaugų, susijusių su viešąja tarptautine teise ir užsienio teise (ES šalies atveju ES teisė nelaikoma viešąja tarptautine teise arba užsienio teise);

- b) architektūros paslaugų;
- c) inžinerijos paslaugų;
- d) kompleksinių inžinerinių paslaugų;
- e) kompiuterinių ir susijusių paslaugų;
- f) rinkotyros ir viešosios nuomonės tyrimų;
- g) valdymo konsultacijų paslaugų; ir
- h) su valdymo konsultacijomis susijusių paslaugų.

4. Šalių prisiimtiems įsipareigojimams taikomos šios sąlygos:

- a) fiziniai asmenys turi būti susiję su laikinu paslaugų teikimu kaip kitos Šalies savarankiškai dirbantys asmenys, turintys ne ilgesnės nei dvylika mėnesių trukmės paslaugų teikimo sutartį;
- b) į kitos Šalies teritoriją atvykstantys fiziniai asmenys prašymo leisti atvykti į kitą Šalį pateikimo dieną turi turėti bent šešerių metų profesinę patirtį su sutartimi susijusiame veiklos sektoriuje;

- c) į kitos Šalies teritoriją atvykstantys fiziniai asmenys privalo:
- i) turėti universitetinį išsilavinimą arba kvalifikaciją, įrodančią jų atitinkamo lygio žinias³⁸; ir
 - ii) turėti profesinę kvalifikaciją, kuomet ji reikalinga veiklai vykdyti pagal Šalies, kurioje teikiama paslauga, įstatymus ir kitus teisės aktus;
- d) fiziniai asmenys negali atvykti ir laikinai būti susijusioje Šalyje ilgiau nei iš viso šešis mėnesius (Liuksemburge – dvidešimt penkias savaites) per bet kurį dvylikos mėnesių laikotarpį arba sutarties galiojimo laikotarpį, atsižvelgiant į tai, kuris iš šių laikotarpių yra trumpesnis;
- e) leidimas pagal šį straipsnį suteikiamas teikti tik tas paslaugas, kurios yra numatytos sutartyje, ir teisė verstis profesine veikla Šalyje, kurioje ta paslauga teikiama, juo nesuteikiama; ir
- f) kiti IX priedo (Išlygos dėl laikino fizinių asmenų buvimo verslo reikalais) 2 priedėlyje nurodyti diskriminaciniai ribojimai, įskaitant fizinių asmenų skaičiaus ribojimą nustatant reikalavimą atlikti ekonominių poreikių analizę.

³⁸ Jei universitetinis išsilavinimas arba kvalifikacija nebuvo įgyti Šalyje, kurioje teikiama paslauga, ta Šalis gali įvertinti, ar tai atitinka jos teritorijoje reikalaujamą universitetinį išsilavinimą ar kvalifikaciją.

Verslo reikalais trumpam atvykstantys asmenys

1. Šalys siekia, laikydamosi atitinkamų teisės aktų, sudaryti geresnes sąlygas verslo reikalais trumpam atvykstantiems asmenims atvykti ir laikinai apsistoti jų teritorijose, kad galėtų vykdyti šią veiklą ³⁹:
- a) mokslinius tyrimus ir projektavimo darbus (kitos Šalies teritorijoje įsteigtos bendrovės vardu techninius, mokslinius ir statistinius tyrimus atliekantys tyrėjai);
 - b) rinkotyra (kitos Šalies teritorijoje įsteigtos bendrovės vardu mokslinius tyrimus arba analizę, įskaitant rinkotyra, atliekantys darbuotojai);
 - c) prekybos parodos ir mugės (prekybos mugės dalyviai, reklamuojantys savo bendrovę ar jos produktus arba paslaugas); ir
 - d) turizmo srities darbuotojai (viešbučių atstovai, kelionių agentai, kelionių gidai arba kelionių organizatoriai), dalyvaujantys turizmo suvažiavimuose, parodose ar mugėse, arba vykdančys ekskursiją maršrutu, kuris prasidėjo kitos Šalies teritorijoje;

³⁹ c ir d punktuose išvardytos veiklos rūšys galioja tik tarp Kolumbijos ir ES šalies.

jei tokie trumpam atvykstantys asmenys:

- a) neparduoda savo prekių ar paslaugų visuomenei arba patys neteikia prekių arba neteikia paslaugų;
 - b) patys negauna jokio atlygio iš Europos Sąjungoje arba Susitarimą pasirašiusioje Andų šalyje, kurioje jie laikinai yra, esančio šaltinio; ir
 - c) neteikia paslaugų pagal sutartį sudarytą tarp juridinio asmens, neįsteigusio komercinės įmonės Europos Sąjungoje arba Susitarimą pasirašiusioje Andų šalyje, kurioje verslo reikalais trumpam atvykstantis asmuo laikinai yra, ir vartotojo Europos Sąjungoje arba Susitarimą pasirašiusioje Andų šalyje.
2. Iš vienos Šalies įvažiuoti ir laikinai būti kitos Šalies teritorijoje trumpam atvykstantiems asmenims, jei tai leidžiama, galima ne ilgiau kaip 90 dienų per bet kurį dvylikos mėnesių laikotarpį.

5 SKYRIUS

REGULIAVIMO SISTEMA

1 SKIRSNIS

BENDRO TAIKYMO NUOSTATOS

129 STRAIPSNIS

Abipusis pripažinimas

1. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata neužkerta kelio Šaliai reikalauti, kad fiziniai asmenys turėtų reikiamą atitinkamos veiklos sektoriaus kvalifikaciją ir (arba) profesinę patirtį, kurią reikalaujama turėti teritorijoje, kurioje teikiama paslauga.
2. Šalys skatina jų teritorijose veikiančias atitinkamas profesines organizacijas bendrai rengti ir Prekybos komitetui teikti rekomendacijas dėl abipusio pripažinimo, kad investuotojai ir paslaugų teikėjai galėtų visapusiškai arba iš dalies laikytis kriterijų, kuriuos kiekviena Šalis taiko investuotojų ir paslaugų teikėjų (visų pirma profesinių paslaugų) registracijai, licencijoms, veiklai ir liudijimams.

3. Prekybos komitetas, gavęs 2 dalyje nurodytą rekomendaciją, per tinkamą laikotarpį ją apsvarsto ir sprendžia, ar ji atitinka šį susitarimą.
4. Jei Prekybos komitetas nustato, kad 3 dalyje nurodyta rekomendacija atitinka šį susitarimą ir iš esmės atitinka susijusius Šalių teisės aktus, Šalys, siekdamos įgyvendinti šią rekomendaciją, tarpininkaujamos kompetentingų valdžios institucijų derasi dėl abipusio reikalavimų, kvalifikacijų, licencijų ir kitų nuostatų pripažinimo.
5. Visi pagal 4 dalį pasiekti susitarimai turi atitikti atitinkamas PPO susitarimo nuostatas, ypač GATS VII straipsnį.

130 STRAIPSNIS

Skaidrumas ir konfidencialios informacijos atskleidimas

1. Kiekviena Šalis:
 - a) nedelsdama pateikia kitai Šaliai šios prašomą konkrečią informaciją apie savo taikomas bendro pobūdžio priemones arba tarptautinius susitarimus, susijusius su šia antraštine dalimi arba turinčius jai poveikį; ir

b) įsteigia vieną ar daugiau informacijos centrų, kurie paprašius kitos Šalies investuotojams ir paslaugų teikėjams teiktų konkrečią informaciją visais a punkte nurodytais klausimais. Tokie informacijos centrai išvardyti X priede (Prekybos paslaugomis, įsisteigimo teisės ir elektroninės prekybos informacijos centrai). Informacijos centrai neprivalo būti įstatymų ir kitų teisės aktų saugyklos.

2. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata nereikalaujama, kad Šalis teiktų konfidencialią informaciją, kurios atskleidimas trukdytų laikytis įstatymų ar kitaip prieštarautų visuomenės interesams, ar pakenktų bet kokios konkrečios valstybinės ar privačios įmonės teisėtiems komerciniams interesams.

131 STRAIPSNIS

Reguliavimas šalies viduje

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad tuose sektoriuose, dėl kurių ji yra prisiėmusi konkrečių įsipareigojimų, visos bendro pobūdžio priemonės yra administruojamos tinkamai, objektyviai ir nešališkai.

2. Tais atvejais, kai teikiant paslaugą arba steigiant įmonę, dėl kurių priimtas konkretus įsipareigojimas, privaloma gauti oficialų leidimą, Šalies kompetentingos institucijos apie priimtą sprendimą praneša pareiškėjui praėjus pagrįstam laikotarpiui po to, kai buvo įteiktas pagal šalies teisę ir kitus teisės aktus parengtas prašymas. Pareiškėjo prašymu Šalies kompetentingos institucijos nedelsdamos pateikia informaciją apie tai, kaip tenkinamas jo prašymas.
3. Kiekvienoje Šalyje veikia arba steigiami teisiniai, arbitražo arba administraciniai tribunolai arba nustatomos procedūros, pagal kurias susijusio investuotojo arba paslaugų teikėjo prašymu nedelsiant persvarstomi atitinkami administraciniai sprendimai, susiję su įmonės steigimu, tarpvalstybiniu paslaugų teikimu arba laikinu fizinių asmenų apsistojimu verslo reikalais, ir prireikus taikomos reikalingos teisių gynimo priemonės. Jei šios procedūros nėra nepriklausomos nuo įstaigos, kuriai pavestas atitinkamas administracinis sprendimas, Šalys užtikrina, kad tos procedūros sudarytų sąlygas sprendimą peržiūrėti objektyviai ir nešališkai.
4. Šis straipsnis atitinkamai iš dalies pakeičiamas po būtinų konsultacijų tarp Šalių, kad į šią antraštinę dalį būtų įtraukti visų pagal GATS VI straipsnio 4 dalį vykusių derybų rezultatai arba panašių derybų, vykusių kituose daugiašaliuose forumuose, kuriuose dalyvauja Šalys, rezultatai nuo tos datos, kai įsigalioja susiję įsipareigojimai.

5. Kol bus baigtos pagal GATS VI straipsnio 4 dalį vykstančios derybos, kaip nurodyta 4 dalyje, nė viena Šalis netaiko licencijų išdavimo ir kvalifikacijos reikalavimų, procedūrų ir techninių standartų, kurie panaikintų arba sumažintų jų konkrečius įsipareigojimus tokiu būdu:

- a) kuris neatitinka GATS VI straipsnio 4 dalies a–c punktuose išdėstytų kriterijų; ir
- b) kurio ta Šalis negalėjo pagrįstai numatyti tuo metu, kai buvo priimti konkretūs įsipareigojimai.

6. Nustatant, ar Šalis laikosi 5 dalyje nustatytų įsipareigojimų, atsižvelgiama į tos Šalies taikomas atitinkamų tarptautinių organizacijų ⁴⁰ tarptautinius standartus.

⁴⁰ Terminas „atitinkamos tarptautinės organizacijos“ reiškia tarptautines institucijas, kurių narėmis gali būti susijusios Šalių institucijos.

2 SKIRSNIS

KOMPIUTERINĖS PASLAUGOS

132 STRAIPSNIS

Susitarimas dėl kompiuterinių paslaugų

Jeigu prekyba kompiuterinėmis paslaugomis liberalizuojama pagal 2 skyrių (Isisteigimo teisė), 3 skyrių (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas) ir 4 skyrių (Laikinas fizinių asmenų buvimas verslo reikalais), Šalys laikosi toliau išvardytuose punktuose išdėstyto susitarimo:

- a) į CPC 84 kodą, taikomą kompiuterių ir susijusioms paslaugoms apibūdinti, įtrauktos visos pagrindinės funkcijos, reikalingos kompiuterinėms ir susijusioms paslaugoms teikti: kompiuterių programos, apibrėžiamos kaip instrukcijų, reikalingų kompiuteriams veikti ir perduoti informaciją (taip pat jiems tobulinti ir diegti), rinkiniai, duomenų tvarkymas ir saugojimas bei susijusios paslaugos, kaip antai darbuotojų ir klientų konsultavimo ir mokymo paslaugos. Dėl technologijų plėtros padidėjo šių paslaugų paketų, į kuriuos gali būti įtraukiamos kelios arba visos šios pagrindinės funkcijos, pasiūla. Pavyzdžiui, tokias paslaugas kaip žiniatinklio svetainių arba domenų priegloba, duomenų gavyba ir paskirstytasis skaičiavimas sudaro pagrindinių kompiuterinių paslaugų funkcijų deriniai;

- b) kompiuterinės ir susijusios paslaugos, nepriklausomai nuo to, ar jos teikiamos tinklu, įskaitant internetą, yra visos šios paslaugos:
- i) konsultavimas, strategija, analizė, planavimas, specifikacija, projektavimas, rengimas, diegimas, taikymas, integravimas, testavimas, derinimas, atnaujinimas, pagalba, techninė pagalba arba kompiuterių ar kompiuterinių sistemų valdymas;
 - ii) kompiuterinės programos, apibrėžiamos kaip instrukcijų, reikalingų kompiuteriams veikti ir perduoti informaciją (iš kompiuterių ir į juos), rinkinys, taip pat konsultavimas, strategija, analizė, planavimas, specifikacija, projektavimas, rengimas, diegimas, taikymas, integravimas, testavimas, derinimas, atnaujinimas, pritaikymas, priežiūra, pagalba, techninė pagalba, kompiuterinių programų valdymas arba jų naudojimas;
 - iii) duomenų tvarkymas, duomenų saugojimas, duomenų prieigos arba duomenų bazių paslaugos;
 - iv) biuro technikos ir įrangos, įskaitant kompiuterius, priežiūros ir remonto paslaugos; arba
 - v) niekur kitur nepriskirtos klientų darbuotojų mokymo paslaugos, susijusios su kompiuterinėmis programomis, kompiuteriais arba kompiuterių sistemomis;

- c) kompiuterinės ir susijusios paslaugos, reikalingos teikiant kitas paslaugas (pvz., bankininkystės) tiek elektroninėmis, tiek ir kitomis priemonėmis. Tačiau svarbu skirti paslaugas, kurios reikalingos kitoms paslaugoms teikti (pvz., svetainių priežiūra arba taikomųjų programų priežiūra), nuo elektroniniu būdu teikiamų turinio, arba pagrindinių paslaugų (pvz., bankininkystės paslaugos). Tokiu atveju į CPC 84-ą skyrių neįtrauktos turinio, arba pagrindinės, paslaugos.

3 SKIRSNIS

PAŠTO IR KURJERIŲ PASLAUGOS

133 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šiame skirsnyje pateikiami reguliavimo sistemos principai, taikomi visoms pašto ir kurjerių paslaugoms, dėl kurių įsipareigota pagal 2 skyrių (Įsisteigimo teisė), 3 skyrių (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas) ir 4 skyrių (Laikinas fizinių asmenų buvimas verslo reikais).

134 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

Šiame skirsnyje ir 2 skyriuje (Įsisteigimo teisė), 3 skyriuje (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas) ir 4 skyriuje (Laikinas fizinių asmenų buvimas verslo reikalais) vartojamų terminų apibrėžtys:

- „individuali licencija“ – reguliavimo institucijos individualiam teikėjui išduotas leidimas, koncesija ar bet koks kitokio pobūdžio leidimas, kurio yra reikalaujama prieš teikiant tam tikrą paslaugą; ir
- „universaliosios paslaugos“ – visoje Šalies teritorijoje nuolat teikiama nurodytos kokybės pašto paslauga, teikiama visiems naudotojams priimtina kaina.

135 STRAIPSNIS

Antikonkurencinės veiklos prevencija pašto ir kurjerių paslaugų sektoriuje

Pagal VIII antraštinės dalies (Konkurencija) nuostatas kiekviena Šalis nustato arba toliau taiko tinkamas priemones, kuriomis siekiama teikėjams, kurie, naudodamiesi savo padėtimi rinkoje, atskirai arba kartu gali daryti materialinį poveikį dalyvavimo atitinkamoje kurjerių paslaugų rinkoje sąlygoms (susijusioms su kainomis ir pasiūla), užkirsti kelią pradėti ar tęsti antikonkurencinę veiklą.

136 STRAIPSNIS

Universaliosios paslaugos

Kiekviena Šalis turi teisę apibrėžti, kokius universaliųjų paslaugų įsipareigojimus ji nori nustatyti arba toliau taikyti. Toks įsipareigojimas pats savaime nėra laikomas antikonkurenciniu veiksmu, jei jis yra taikomas aiškiai, nediskriminuojant ir nedarant įtakos konkurencijai ir neapsunkina tų universaliųjų paslaugų teikimo labiau, nei būtina pagal Šalies nustatytus reikalavimus.

137 STRAIPSNIS

Individualios licencijos

1. Šalis reikalauja individualios licencijos tik toms paslaugoms, kurios priskiriamos prie universaliųjų paslaugų ⁴¹.

⁴¹ Kolumbijoje valstybinis pašto operatorius arba koncesioninkas yra juridinis asmuo, kuris pagal koncesijos sutartį teikia universaliasias pašto paslaugas. Kitoms pašto paslaugoms taikomas paspartintas licencijų išdavimo režimas, kurį administruoja Informacijos ir ryšių technologijų ministerija. Peru paskirtasis pašto operatorius yra juridinis asmuo, kuris pagal įstatymu suteiktą koncesiją ir be jokių išimtinių teisių yra įsipareigojęs teikti pašto paslaugas visoje šalyje. Kitoms pašto paslaugoms taikomas leidimų režimas, kurį suteikia Transporto ir ryšių ministerija.

2. Kai Šalis reikalauja individualios licencijos, viešai skelbiama informacija apie:
- a) visus licencijų išdavimo kriterijus ir laikotarpį, per kurį paprastai priimamas sprendimas dėl kreipimosi licencijai gauti; ir
 - b) individualių licencijų sąlygas ir nuostatas.
3. Jei Šalis atsisako išduoti individualią licenciją, ta Šalis, jei to prašoma, praneša pareiškėjui atsisakymo priežastis. Kiekviena Šalis nustato arba toliau taiko apeliacijos arba peržiūros procedūrą, į kurią įtraukiama nepriklausoma institucija ⁴². Tokia procedūra turi būti skaidri, nediskriminacinė ir grindžiama objektyviais kriterijais.

138 STRAIPSNIS

Reguliavimo institucijų nepriklausomumas

Reguliavimo institucijos yra teisiškai atskiros ir nepriklausomos nuo pašto ir kurjerių paslaugų teikėjų. Reguliavimo institucijų sprendimai ir taikomos procedūros yra nešališkos visiems rinkos dalyviams.

⁴² Dėl didesnio aiškumo, nepriklausoma institucija gali būti teismo pobūdžio.

4 SKIRSNIS

TELEKOMUNIKACIJŲ PASLAUGOS

139 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šiame skirsnyje pateikiami reguliavimo sistemos principai, taikomi visoms telekomunikacijų paslaugoms, išskyrus transliavimą⁴³, dėl kurių įsipareigota pagal 2 skyrių (Įsisteigimo teisė), 3 skyrių (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas) ir 4 skyrių (Laikinas fizinių asmenų buvimas verslo reikalais)⁴⁴⁴⁵.

⁴³ „Transliavimas“ apibrėžiamas kaip nepertraukiama perdavimo grandinė, reikalinga TV ir radijo programos signalams perduoti visuomenei, tačiau neapima atitinkamų sąsajų tarp operatorių.

⁴⁴ ES šalies ir Peru santykiuose šis skirsnis taikomas tik toms visuomenei teikiamoms telekomunikacijų paslaugoms, kurios apima kliento pateiktos informacijos perdavimą realiu laiku iš vieno taško į kitą nekeičiant kliento pateiktos informacijos formos ar turinio.

⁴⁵ ES šalies ir Kolumbijos santykiuose šis skirsnis taip pat taikomas tik pridėtinės vertės telekomunikacijų paslaugoms. Dėl didesnio aiškumo, šiame skirsnyje ir VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo teisės sąrašas) bei VIII priede (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas) Kolumbijos ir ES šalies atžvilgiu „pridėtinės vertės telekomunikacijų paslaugos“ – telekomunikacijų paslaugos, už kurias teikėjai suteikia pridėtinės vertės kliento informacijai, patobulindami jos formą arba turinį arba teikia jos saugojimo ir paieškos paslaugas.

Apibrėžtys

Šiame skirsnyje vartojamų terminų apibrėžtys:

- „pagrindinės telekomunikacijų priemonės“ – viešųjų telekomunikacijų tinklo priemonės ir paslaugos ⁴⁶, kurias:
 - a) išimtinai ir daugiausiai teikia vienas paslaugų teikėjas arba ribotas teikėjų skaičius; ir
 - b) kurių negalima ekonomiškai arba techniškai pakeisti teikiant paslaugą;
- „tinklų sujungimas“ – viešųjų telekomunikacijų tinklų ar paslaugų teikėjų sujungimas ⁴⁷, sudarant galimybes vieno teikėjo paslaugų gavėjams susisiekti su kito teikėjo paslaugų gavėjais ir gauti prieigą prie atitinkamų kito teikėjo paslaugų;
- „pagrindinis teikėjas“ – telekomunikacijų paslaugų teikėjas, galintis daryti materialinį poveikį (atsižvelgiant į kainą ir pasiūlą) atitinkamoje telekomunikacijų paslaugų rinkoje, pasinaudodamas turima pagrindine telekomunikacijų įranga arba savo padėtimi rinkoje;

⁴⁶ Dėl didesnio aiškumo „viešosios telekomunikacijų tinklų paslaugos“ aiškinamos kaip apibrėžta GATS Priede dėl telekomunikacijų.

⁴⁷ Dėl didesnio aiškumo „viešosios telekomunikacijų tinklų paslaugos“ aiškinamos kaip apibrėžta GATS Priede dėl telekomunikacijų.

- „reguliavimo institucija“ – telekomunikacijų sektoriaus institucija ar institucijos, atsakingos už šiame skirsnyje nurodytų telekomunikacijų reguliavimą; ir
- „telekomunikacijų paslaugos“ – visos paslaugos, kurias sudaro elektromagnetinių signalų perdavimas ir priėmimas ir kurios neapima ekonominės veiklos, susijusios su informacijos turinio perdavimu telekomunikacijų tinklais.

141 STRAIPSNIS

Pagrindiniams teikėjams taikomos konkurencinės apsaugos priemonės

Pagal VIII antraštinės dalies (Konkurencija) nuostatas kiekviena Šalis nustato arba toliau taiko atitinkamas priemones, kad neleistų paslaugų teikėjams, kurie pavieniui arba kartu yra pagrindiniai paslaugų teikėjai, vykdyti arba tęsti antikonkurencinę veiklą. Tokia antikonkurencinė veikla visų pirma apima:

- a) antikonkurencinį kryžminį subsidijavimą arba pelno ribojimą ⁴⁸;

⁴⁸ Nuoroda į „pelno ribojimą“ taikoma tik ES šaliai.

- b) informacijos, gautos iš konkurentų, konkurencijai kenkiantį naudojimą; ir
- c) techninės informacijos apie pagrindinę įrangą ir komerciškai susijusios informacijos, kuri yra būtina kitiems paslaugų teikėjams teikiant paslaugas, nepateikimą laiku.

142 STRAIPSNIS ⁴⁹

Papildomi pagrindinių teikėjų įsipareigojimai

1. Pagal atitinkamus kiekvienos Šalies nacionalinius teisės aktus ir nustatytas procedūras kiekvienos Šalies reguliavimo institucija prireikus pagrindiniams teikėjams nustato:
 - a) skaidrumo įsipareigojimus, susijusius su sujungimu ir (arba) prieiga. Jei pagrindiniam teikėjui nustatytas nediskriminavimo įsipareigojimas, kaip nurodyta b punkte, reguliavimo institucija gali reikalauti, kad pagrindinis teikėjas viešai paskelbtų standartinį pasiūlymą, kurio dalys yra tinkamai atsietos, kad teikėjai neturėtų mokėti už priemones, kurios nėra būtinos prašomai paslaugai teikti. Į tokį standartinį pasiūlymą taip pat įtraukiamas susijusių siūlymų, pagal rinkos poreikius išskaidytų į atskirus elementus, aprašymas ir susijusios nuostatos bei sąlygos, įskaitant kainas;

⁴⁹ Nedarant poveikio nė vienos iš Šalių nacionalinės teisės aktams, šis straipsnis nėra įsipareigojimų, kuriuos Peru ir ES šalis prisiėmė viena kitos atžvilgiu pagal šį Susitarimą, dalis. Kolumbijos ir ES šalies atveju šis straipsnis taikomas tik toms telekomunikacijų paslaugoms, kurios apima kliento pateiktos informacijos perdavimą realiu laiku iš vieno taško į kitą, nekeičiant kliento pateiktos informacijos formos ar turinio.

- b) nediskriminavimo įsipareigojimus, susijusius su sujungimu ir (arba) prieiga:
- i) kuriais siekiama užtikrinti, kad jos teritorijoje veikiantys pagrindiniai teikėjai kitos Šalies telekomunikacijų paslaugų teikėjams, teikiantiems lygiavertės paslaugas, taikytų vienodomis aplinkybėmis vienodas sąlygas; ir
 - ii) kitiems teikėjams tokiomis pat sąlygomis teiktų tokios pat kokybės paslaugas bei informaciją, kokią jie nustato savo paslaugoms ar savo patronuojamųjų įmonių ar partnerių paslaugoms;
- c) įsipareigojimus, susijusius su sąnaudų padengimu ir kainų kontrole, įskaitant reikalavimus, kad kainos būtų pagrįstos sąnaudomis, ir reikalavimus dėl sąnaudų apskaitos sistemų, susijusių su konkrečiu sujungimo ir (arba) prieigos tipu; ir
- d) įsipareigojimus kitos Šalies teikėjams, kad būtų tenkinami jų pagrįsti prašymai dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių bei jų naudojimo, *inter alia*, tokiomis aplinkybėmis, kai nacionalinė reguliavimo institucija mano, kad tokio prašymo atmetimas ar panašų poveikį turintis nepagrįstų sąlygų taikymas trukdytų atsirasti tvariai konkurencingai mažmeninei rinkai arba pažeistų galutinio paslaugų gavėjo interesus.

2. Pagal 1 dalies d punktą pagrindiniai teikėjai gali būti prašomi, inter alia:
- a) suteikti trečiosioms šalims prieigą prie konkrečių tinklo elementų ir (arba) priemonių;
 - b) sąžiningai derėtis su įmonėmis, prašančiomis prieigos;
 - c) didmeniniu pagrindu teikti trečiosioms šalims perpardavimui numatytas konkrečias paslaugas;
 - d) suteikti prieigą prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų pagrindinių technologijų, kurios būtinos tinklų sąveikai ir kurios, pateikus prašymą, suteikia sujungimo galimybių papildomuose taškuose nei galiniai tinklo taškai, siūlomi daugumai naudotojų, nustatant mokesčius, kurie atitinka papildomų įrengimų konstravimo sąnaudas;
 - e) leisti naudotis bendra vieta ar kitaip bendrai naudotis priemonėmis, įskaitant kanalus, pastatus ir stiebus;
 - f) teikti konkrečias paslaugas, būtinas ryšiui tarp galutinių paslaugų gavėjų užtikrinti, įskaitant įrenginius protingųjų tinklų paslaugoms ar tarptinkliniams ryšiams judriojo ryšio tinkluose; ir
 - g) sujungti tinklus ar tinklų priemones.

Reguliavimo institucijos

1. Telekomunikacijų paslaugų reguliavimo institucijos teisiškai atskiriamos ir funkciškai nepriklausomos nuo telekomunikacijų paslaugų teikėjų.
2. Reguliavimo institucija turi pakankamai įgaliojimų reguliuoti sektorių. Reguliavimo institucijos uždaviniai skelbiami viešai, lengvai prieinama ir aiškia forma, ypač jei tie uždaviniai skirti daugiau nei vienai institucijai.
3. Reguliavimo institucijų sprendimai ir taikomos procedūros yra skaidrios ir nešališkos visiems rinkos dalyviams.
4. Teikėjas, dėl kurio Kolumbijos reguliavimo institucija priima sprendimą, prireikus turi teisę į apeliacijos arba peržiūros procedūrą, į kurią įtraukiama nuo tos reguliavimo institucijos nepriklausoma įstaiga.
5. Teikėjas, dėl kurio Peru arba ES šalies reguliavimo institucija priima sprendimą, turi teisę dėl tokio sprendimo pateikti apeliaciją institucijai, kuri yra nepriklausoma nuo susijusių šalių ir kuri gali būti teismo ar neteismo pobūdžio.

6. Jei Šalies apeliacinė institucija nėra teismo pobūdžio, visuomet raštu pateikiamos jos sprendimo priežastys ir jos sprendimus peržiūri nešališka ir nepriklausoma teisminė institucija. Šalies peržiūros arba apeliacinės institucijos priimti sprendimai prireikus veiksmingai įgyvendinami.

144 STRAIPSNIS

Leidimas teikti telekomunikacijų paslaugas

1. Šalys siekia taikyti supaprastintas procedūras išduodant leidimus teikti telekomunikacijų paslaugas.
2. Vadovaujantis kiekvienos Šalies nacionaliniais teisės aktais, sprendžiant numerių ir dažnių suteikimo klausimus gali būti reikalaujama gauti leidimą⁵⁰. Tokio leidimo išdavimo sąlygos ir nuostatos skelbiamos viešai.
3. Jei reikalaujama gauti leidimą:
 - a) viešai skelbiami visi leidimo išdavimo kriterijai ir pagrįstas laikotarpis, per kurį priimamas sprendimas dėl tos paraiškos išduoti leidimą;

⁵⁰ Šiame skirsnyje terminas „leidimas“ apima licencijas, lengvatas, leidimus, registracijas ar bet kokio kitokio pobūdžio leidimą, kurio Šalis gali reikalauti telekomunikacijų paslaugoms teikti.

- b) priežastys, dėl kurių leidimas neišduodamas, pareiškėjo prašymu pranešamos raštu;
- c) jei išduoti leidimą atsisakyta nepagrįstai, pareiškėjas gali prašyti peržiūrėti sprendimą ir (arba) pateikti dėl jo apeliaciją pagal nacionalinius atitinkamos Šalies teisės aktus;
- d) bet kurios iš Šalių reikalaujami leidimo išdavimo mokesčiai neviršija administracinių sąnaudų, paprastai susidarančių dėl taikomų leidimų tvarkymo, kontrolės ir įgyvendinimo ⁵¹.

145 STRAIPSNIS

Tinklų sujungimas

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad visi teikėjai, turintys leidimą teikti telekomunikacijų paslaugas jos teritorijoje, turėtų teisę derėtis dėl tinklų sujungimo su kitais viešųjų telekomunikacijų tinklų ir paslaugų teikėjais. Dėl tinklų sujungimo turėtų būti deramasi komercinių derybų tarp susijusių teikėjų pagrindu.

⁵¹ Leidimų išdavimo mokesčiai neapima aukciono, konkurso mokesčių ar kitų nediskriminacinių priemonių, kuriomis suteikiamos lengvatos, arba pagal įgaliojimus skirtų įnašų už universaliųjų paslaugų teikimą. Dėl didesnio aiškumo, šis punktas neturi būti aiškinamas kaip apribojantis kiekvienos Šalies teisę reikalauti užmokėti už tokių ribotų išteklių kaip radijo spektras skirstymą.

2. Kiekvienos Šalies reguliavimo institucijos reikalauja, kad teikėjai, derybose dėl tinklų sujungimo gaunantys informaciją iš kito teikėjo, naudotų tą informaciją tik tais tikslais, kuriais ji buvo pateikta ir visuomet užtikrintų perduotos arba saugomos informacijos konfidencialumą.
3. Tinklų sujungimas su pagrindiniu teikėju užtikrinamas bet kuriame techniškai galimame tinklo taške. Toks tinklų sujungimas vykdomas:
 - a) taikant nediskriminacines sąlygas (įskaitant techninius standartus ir specifikacijas) ir nediskriminacinius tarifus, ir užtikrinant ne prastesnę kokybę nei teikiant panašias paslaugas savo tinklu ar atliekant sujungimą su neprisijungusiais prie tinklų paslaugų teikėjais ar jų patronuojamosiomis įmonėmis arba su kitais prie tinklų prisijungusiais paslaugų teikėjais;
 - b) laiku ir tokiomis sąlygomis (įskaitant techninius standartus ir specifikacijas) bei tokiais išlaidomis pagrįstais tarifais, kurie yra skaidrūs ir ekonomiškai pagrįsti; be to, tinkamai atsieti, kad paslaugų teikėjas neturėtų mokėti už tinklo komponentus ar kitas priemones, kurie nėra būtini būsimai paslaugai teikti; ir
 - c) pagal prašymą papildomuose taškuose nei galiniai tinklo taškai, siūlomi daugumai paslaugų naudotojų, ir nustatant mokesčius, kurie atitinka papildomų įrengimų konstravimo sąnaudas.

4. Kiekviena Šalis užtikrina, kad tinklų sujungimui su pagrindiniu teikėju taikomos procedūros būtų skelbiamos viešai.
5. Kiekviena Šalis reikalauja, kad pagrindiniai teikėjai viešai skelbtų savo tinklų sujungimų susitarimus arba atitinkamus tinklų sujungimo pasiūlymus.
6. Kiekviena Šalis užtikrina, kad paslaugos teikėjas, prašantis tinklų sujungimo su pagrindiniu teikėju, bet kuriuo metu arba po pagrįsto viešai paskelbto laikotarpio galėtų kreiptis į nepriklausomą savo šalies įstaigą, kuri gali būti 143 straipsnyje nurodyta reguliavimo institucija, dėl ginčų susijusių su tinklų sujungimo sąlygomis bei tarifais, išsprendimo per pagrįstą laikotarpį.

146 STRAIPSNIS

Riboti ištekliai

Kiekviena Šalis užtikrina, kad bet kokios ribotų išteklių paskirstymo ir naudojimo, įskaitant dažnius, numerius ir panaudos teises, procedūros būtų vykdomos objektyviai, laiku, skaidriai ir nediskriminuojant. Informacija apie paskirtas dažnių juostas skelbiama viešai, bet nėra reikalaujama išsamiai nurodyti specialioms vyriausybės reikmėms skirtus dažnius.

147 STRAIPSNIS

Universaliosios paslaugos

1. Kiekviena Šalis turi teisę apibrėžti, kokius universaliųjų paslaugų įsipareigojimus ji nori nustatyti arba toliau taikyti.
2. 1 dalyje nurodyti įsipareigojimai patys savaime nėra laikomi antikonkurenciniais veiksmais, jei jie yra taikomi skaidriai, objektyviai ir nediskriminuojant. Tokie įsipareigojimai administruojami nedarant įtakos konkurencijai ir neapsunkinant tų universaliųjų paslaugų teikimo labiau nei to reikia pagal kiekvienos Šalies nustatytus reikalavimus.
3. Visi teikėjai turėtų būti laikomi tinkamais teikti universaliasias paslaugas ir nė vienas teikėjas negali būti a priori atmestas. Teikėjai paskiriami taikant veiksmingą, skaidrų ir nediskriminacinį mechanizmą pagal kiekvienos Šalies vidaus teisės aktus.

148 STRAIPSNIS

Telefonų knygos

Kiekviena Šalis užtikrina, kad:

- a) naudotojai galėtų susipažinti su visų fiksuotojo telefono ryšio abonentų knygomis pagal nacionalinės reguliavimo institucijos patvirtintą formą, spausdintinę arba elektroninę, arba abi, ir jos reguliariai, bent kartą per metus, būtų atnaujinamos; ir
- b) a punkte nurodytas paslaugas teikiančios organizacijos kitų organizacijų joms pateiktai informacijai taiko nediskriminavimo principą.

149 STRAIPSNIS

Informacijos konfidencialumas

Kiekviena Šalis užtikrina telekomunikacijų ir susijusių duomenų srauto konfidencialumą, naudodamos viešus telekomunikacijų tinklus ir viešai prieinamas telekomunikacijų paslaugas bei neribodamos prekybos paslaugomis.

150 STRAIPSNIS

Teikėjų ginčai

1. Tuo atveju, jei kyla telekomunikacijų tinklų arba paslaugų teikėjų ginčas, susijęs su šiame skirsnyje nurodytomis teisėmis ir įsipareigojimais, susijusios Šalies reguliavimo institucija, bet kurios ginčo šalies prašymu kuo greičiau paskelbia privalomą vykdyti ginčo sprendimą.
2. Kai toks ginčas susijęs su tarpvalstybiniu paslaugų teikimu, susijusių Šalių reguliavimo institucijos bendromis pastangomis priima sprendimą dėl ginčo.

5 SKIRSNIS

FINANSINĖS PASLAUGOS

151 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Šiame skirsnyje nustatomi reguliavimo sistemos principai, taikomi visoms finansinėms paslaugoms, dėl kurių įsipareigota pagal šios antraštinės dalies 2 skyrių (Įsisteigimo teisė), 3 skyrių (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas) ir 4 skyrių (Laikinas fizinių asmenų buvimas verslo reikalais). Šis skirsnis taikomas priemonėms, kurios daro poveikį finansinių paslaugų teikimui ⁵².

152 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

Šiame skyriuje ir šios antraštinės dalies 2 skyriuje (Įsisteigimo teisė), 3 skyriuje (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas) ir 4 skyriuje (Laikinas fizinių asmenų buvimas verslo reikalais) vartojamų terminų apibrėžtys:

⁵² Šiame skirsnyje terminas „finansinės paslaugos teikimas“ vartojama tokia pat reikšme, kaip 108 straipsnyje apibrėžtas paslaugos teikimas.

- „finansinė paslauga“ – bet kokia finansinio pobūdžio paslauga, kurią siūlo kurios nors Šalies finansinės paslaugos teikėjas. Finansines paslaugas sudaro visos draudimo ir su draudimu susijusios paslaugos bei visos banko ir kitos finansinės paslaugos (išskyrus draudimą). Finansinės paslaugos apima šių rūšių veiklą:

a) visas draudimo ir su draudimu susijusias paslaugas:

i) tiesioginį draudimą (įskaitant bendrąjį draudimą):

A) gyvybės;

B) ne gyvybės;

ii) perdraudimą ir retrocesiją;

iii) draudimo tarpininkavimą, kaip antai tarpininkavimas ir atstovavimas; ir

iv) draudimo pagalbines paslaugas, tokias kaip konsultavimas, aktuarijaus paslaugos, rizikos vertinimas ir žalos suregulavimo paslaugos;

b) bankininkystės ir kitas finansines paslaugas (išskyrus draudimą):

i) indėlių ir kitų grąžintinų sumų priėmimą iš klientų;

ii) visų rūšių skolinimą, įskaitant vartojimo kreditus, hipotekos kreditus, faktoringą ir komercinių sandorių finansavimą;

- iii) finansinę nuomą;
- iv) visas mokėjimo ir pinigų pervedimo paslaugas, įskaitant kredito, mokėjimo ir debeto korteles, kelionės čekius ir banko vekselius;
- v) garantijas ir įsipareigojimus;
- vi) prekybą savo arba klientų sąskaita biržoje, užbiržinėje rinkoje ar kitur šiomis priemonėmis:
 - A) pinigų rinkos priemonėmis (čekiais, vekseliais, indėlių sertifikatais ir kt.);
 - B) užsienio valiuta;
 - C) išvestinėmis priemonėmis, įskaitant ateities ir pasirinkimo sandorius, bet ne vien jais;
 - D) valiutos kurso ir palūkanų normų priemonėmis, įskaitant tokius produktus kaip pasikeitimo sandoriai, išankstiniai susitarimai dėl palūkanų normų;
 - E) perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais; ir
 - F) kitomis perleidžiamosiomis priemonėmis ir finansiniu turtu, įskaitant monetas;

- vii) dalyvavimą išleidžiant visų rūšių vertybinius popierius, įskaitant garantavimą ir tarpininkų vykdomą siūlymą (viešai ar ne viešai) ir su jų išleidimu susijusių paslaugų teikimas;
- viii) tarpininkavimą pinigų rinkoje;
- ix) turto valdymą, kaip antai grynujų pinigų arba vertybinių popierių valdymas, visos kolektyvinių investicijų valdymo formos, pensijų fondų valdymas, turto apsaugos, depozitoriumo ir patikos paslaugos;
- x) atsiskaitymo ir tarpuskaitos paslaugas, susijusias su finansiniu turtu, įskaitant vertybinius popierius, išvestines priemones ir kitas apyvartines priemones;
- xi) finansinės informacijos teikimą ir perdavimą bei finansinių duomenų tvarkymą ir susijusią programinę įrangą; ir
- xii) konsultavimo, tarpininkavimo ir kitas papildomas finansines paslaugas, susijusias su veikla, išvardyta i–xi punktuose, įskaitant informaciją apie kreditus ir jos analizę, investicijų ir investicinių portfelių tyrimus bei konsultacijas dėl jų, konsultacijas dėl įsigijimų ir įmonių pertvarkymo bei strategijos;

– „finansinės paslaugos teikėjas“ – bet kuris Šalies fizinis arba juridinis asmuo, siekiantis teikti arba teikiantis finansines paslaugas. Terminas „finansinės paslaugos teikėjas“ neapima viešojo subjekto;

- „nauja finansinė paslauga“ – finansinio pobūdžio paslauga, įskaitant paslaugas, susijusias su esamais ir naujais produktais ar produktų teikimo būdu, kurios Šalies teritorijoje neteikia kitas finansinių paslaugų teikėjas, tačiau kuri yra teikiama kitos Šalies teritorijoje;
- „viešasis subjektas“ – tai:
 - a) kurios nors Šalies vyriausybė, centrinis bankas arba pinigų politiką vykdanči institucija arba Šaliai nuosavybės teise priklausanti arba kontroliuojama institucija, kurios pagrindinė veikla – atlikti vyriausybės pavestas funkcijas, arba kuri savo veikla siekia vyriausybės nustatytų tikslų, neįskaitant institucijų, kurių pagrindinė veikla – teikti finansines paslaugas komercinėmis sąlygomis; arba
 - b) privatus subjektas, atliekantis paprastai centriniam bankui arba pinigų politiką vykdančiai institucijai pavestas funkcijas;
- „savireguliacijos organizacija“ – bet kuri nevyriausybinė organizacija, įskaitant vertybinių popierių ar būsimų sandorių biržas ar rinkas, tarpuskaitos agentūras ar bet kurią kitą organizaciją ar asociaciją, kuri veikia kaip savarankiška ar įgaliota finansinių paslaugų teikėjų reguliacijos ar priežiūros institucija; dėl didesnio aiškumo pažymėtina, kad savireguliacijos organizacija nelaikoma įteisinta monopolija pagal VIII antraštinę dalį (Konkurencija);

- 108 straipsnyje vartojama apibrėžtis „paslauga, susijusi su oficialių valdžios funkcijų vykdymu“ taip pat apima:
 - a) centrinio banko ar pinigų politiką vykdančios institucijos arba bet koks kito viešojo subjekto veiklą, vykdančią pinigų politiką ar valiutų keitimo politiką;
 - b) veiklą, kuri yra socialinio draudimo teisinės sistemos ar senatvės pensijos sistemos dalis; ir
 - c) kitą veiklą, kurią vyriausybės vardu arba su vyriausybės garantija, arba jos lėšomis atlieka viešasis subjektas;

taikant 108 straipsnyje pateiktą apibrėžtį „paslauga, susijusi su oficialių valdžios funkcijų vykdymu“, jei Šalis savo finansinių paslaugų teikėjams leidžia vykdyti bet kurią pirmiau išdėstytuose b arba c punktuose nurodytą veiklą konkuruojant su viešuoju subjektu ar finansinių paslaugų teikėju, tokia veikla įtraukiama į 108 straipsnyje nustatytą termino „paslaugos“ apibrėžtį.

153 STRAIPSNIS

Tarpuskaity ir mokėjimo sistemos

1. Pagal nacionalinį režimą atitinkančias sąlygas kiekviena Šalis leidžia jos teritorijoje įsisteigusiems kitos Šalies finansinių paslaugų teikėjams naudotis viešųjų subjektų eksploatuojamomis mokėjimo ir tarpuskaity sistemomis ir valstybinio finansavimo bei refinansavimo priemonėmis, prieinamomis vykdančioms įprastinę veiklą. Šiuo pastraipa nesuteikiama teisė naudotis Šalies teikiamomis paskutinio skolinimosi šaltinio priemonėmis.

2. Jei Šalis:

- a) reikalauja, kad kitos Šalies finansinių paslaugų teikėjai, norėdami teikti finansines paslaugas tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir vietos finansinių paslaugų teikėjai, privalo būti savireguliacijos organizacijos, vertybinių popierių ar būsimų sandorių biržos ar rinkos, tarpuskaitos agentūros ar bet kurios kitos organizacijos ar asociacijos nariais ar dalyvauti joje; arba
- b) tiesiogiai ar netiesiogiai suteikia tokiems subjektams privilegijų ar pranašumų teikiant finansines paslaugas;

ta Šalis užtikrina, kad tokie subjektai laikytųsi jos teritorijoje veikiančioms kitos Šalies finansinių paslaugų teikėjams taikomo nacionalinio režimo.

154 STRAIPSNIS

Rizikos ribojimo išlyga

- 1. Neatsižvelgdama į kitas šios antraštinės dalies ar V antraštinės dalies (Einamieji mokėjimai ir kapitalo judėjimas) nuostatas, Šalis dėl rizikos ribojimo priežasčių gali nustatyti arba toliau taikyti tokias priemones:
 - a) investuotojų, indėlininkų, draudėjų arba finansinių paslaugų teikėjų patikėtiniu paskyrusių asmenų apsaugą;

b) finansų sistemos vientisumo ir stabilumo užtikrinimą.

2. 1 dalyje nurodytomis priemonėmis nesudaroma didesnė našta, nei būtina tikslui pasiekti, ir nediskriminuojamos kitos Šalies finansinės paslaugos ar finansinių paslaugų teikėjai palyginti su savo panašiomis finansinėmis paslaugomis ar panašiais finansinių paslaugų teikėjais.

3. Nė viena šio Susitarimo nuostata neaiškinama taip, kad Šalies būtų reikalaujama atskleisti informaciją, susijusią su atskirų klientų reikalais ir sąskaitomis, arba viešųjų subjektų turimą konfidencialią arba pagal nuosavybės teisę priklausančią informaciją.

4. Nedarant poveikio kitoms rizikos ribojimo priemonėms, taikomoms finansinių paslaugų tarpvalstybiniam teikimui, Šalis gali reikalauti registruoti kitos Šalies tarpvalstybinių finansinių paslaugų teikėjus ir finansinius instrumentus arba išduoti jiems leidimus.

155 STRAIPSNIS

Veiksmingas ir skaidrus reguliavimas

1. Kiekviena Šalis kuo anksčiau pristato visiems suinteresuotiesiems asmenims bet kokią bendrojo pobūdžio priemonę, kurią ji siūlo priimti, kad šie asmenys galėtų pateikti savo pastabas dėl tos priemonės. Tokia priemonė pateikiama:

a) paskelbiant viešai; arba

b) kita rašytine arba elektronine forma.

2. Kiekviena Šalis suinteresuotiesiems asmenims pateikia prašymų, susijusių su finansinių paslaugų teikimu, pildymo reikalavimus.

3. Pareiškėjo prašymu susijusi Šalis praneša pareiškėjui apie jo prašymo nagrinėjimo eigą. Jei susijusiai Šaliai reikia gauti papildomos informacijos iš pareiškėjo, ji nedelsdama jį apie tai informuoja.

4. Kiekviena Šalis, kiek įmanoma, užtikrina, kad jos teritorijoje būtų įgyvendinti ir taikomi tarptautiniai finansinių paslaugų sektoriaus reguliavimo ir priežiūros, kovos su mokesčių vengimu ir terorizmo finansavimu standartai. Tokie tarptautiniai standartai yra: Bazelio komiteto „Pagrindinis veiksmingos bankų priežiūros principas“, Tarptautinės draudimo priežiūros asociacijos „Pagrindiniai draudimo principai ir metodologija“, Tarptautinės vertybinių popierių komisijų organizacijos „Vertybinių popierių reglamentavimo tikslai ir principai“ ir Finansinių veiksmų darbo grupės priimtą „Keturiasdešimt rekomendacijų dėl kovos su pinigų plovimu“ bei „Devynios specialios rekomendacijos dėl kovos su terorizmo finansavimu“.

5. Šalys taip pat atsižvelgia į G7 valstybių finansų ministrų paskelbtą „Dešimt pagrindinių informacijos mainų principų“ ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) priimtą „Susitarimą dėl dalijimosi informacija mokesčių klausimais“ ir G20 priimtą „Pranešimą dėl skaidrumo ir dalijimosi informacija mokesčių tikslais“.

156 STRAIPSNIS

Naujos finansinės paslaugos

Kiekviena Šalis leidžia jos teritorijoje įsisteigusiam kitos Šalies finansinių paslaugų teikėjui teikti naują finansinę paslaugą, kurią ta Šalis leistų teikti savo finansinių paslaugų teikėjams panašiomis aplinkybėmis, vadovaudamasi savo vidaus teise. Šalis gali nustatyti institucinę ir juridinę naujos paslaugos teikimo formą ir pareikalauti leidimo teikti tą paslaugą. Tais atvejais, kai reikia tokio leidimo, sprendimas yra priimamas per pagrįstą laikotarpį, o atsisakyti išduoti leidimą galima tik dėl rizikos ribojimo priežasčių.

157 STRAIPSNIS

Duomenų tvarkymas

1. Kiekviena Šalis leidžia kitos Šalies finansinių paslaugų teikėjui į jos teritoriją ir iš tos teritorijos perduoti informaciją elektronine ar kitokia forma duomenims tvarkyti, jei finansinių paslaugų teikėjui, vykdant savo įprastinę veiklą, prireikia tokio duomenų tvarkymo.
2. Kiekviena Šalis priima atitinkamas teisės į privatumą apsaugos priemones ir apsaugos nuo kišimosi į asmenų privatų ir šeiminių gyvenimą priemones ir būsto neliečiamybę ar susirašinėjimo slaptumą užtikrinančias priemones, visų pirma atsižvelgiant į asmens duomenų perdavimą.

Rizikos ribojimo priemonių pripažinimas

1. Šalis gali pripažinti bet kurios kitos šalies rizikos ribojimo priemones ir nustatyti, kaip taikomos tos Šalies priemonės, susijusios su finansinėmis paslaugomis. Tokio derinimo būdu ar kitaip pasiekto pripažinimo pagrindas gali būti sutartis ar susitarimas su susijusia šalimi, arba pripažinimas gali būti suteiktas savarankiškai nusprendus.
2. Šalis, kuri yra 1 dalyje nurodytų ateityje įsigaliosiančių ar jau galiojančių sutarties arba susitarimo šalis, suteikia kitai Šaliai tinkamą galimybę derėtis dėl prisijungimo prie tokių sutarčių ar susitarimų arba dėl analogiškų sutarčių ar susitarimų sudarymo tokiomis sąlygomis, kurios garantuotų tolygų reguliavimą, jų priežiūrą, įgyvendinimą ir, jei tinkama, tolygią tvarką, susijusią su informacijos mainais tarp sutarties ar susitarimo Šalių. Jeigu kuri nors Šalis pripažinimą suteikia savarankiškai, ta Šalis kitai Šaliai suteikia tinkamas galimybes parodyti, kad tokios sąlygos egzistuoja.

159 STRAIPSNIS

Specialios išimtys

1. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata nėra aiškinama kaip užkertanti kelią Šaliai, įskaitant jos viešuosius subjektus, savo teritorijoje išimtinė teise vykdyti veiklą arba teikti paslaugas, kurios sudaro senatvės pensijos sistemos arba socialinio draudimo teisinės sistemos dalį, išskyrus atvejus, kai šią veiklą gali atlikti, kaip numatyta tos Šalies vidaus teisės aktuose, finansinių paslaugų teikėjai, konkuruodami su viešaisiais subjektais arba privačiomis institucijomis.
2. Nė viena šio Susitarimo nuostata nėra taikoma centrinio banko arba pinigų, valiutos kursų arba kreditų politiką vykdančios institucijos ar kito viešojo subjekto, vykdančio pinigų ir susijusią kreditų arba valiutos kursų politiką, veiklai.
3. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata neaiškinama kaip draudžianti Šaliai, įskaitant jos viešuosius subjektus, savo teritorijoje išimtinė teise vykdyti veiklą arba teikti paslaugas Šalies arba jos viešųjų subjektų vardu, su jų teikiama garantija arba naudojantis jų finansiniais ištekliais.

6 SKIRSNIS

TARPTAUTINĖS JŪRŲ TRANSPORTO PASLAUGOS

160 STRAIPSNIS

Taikymo sritis ir principai

1. Šiame skirsnyje išdėstomi principai, taikomi tarptautinėms jūrų transporto paslaugoms, dėl kurių įsipareigota pagal šios antraštinės dalies 2 skyrių (Įsisteigimo teisė), 3 skyrių (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas) ir 4 skyrių (Laikinas fizinio asmens buvimas verslo reikais).
2. Atsižvelgiant į esamą Šalių tarptautinio jūrų transporto srities liberalizavimo lygį, kiekviena Šalis:
 - a) veiksmingai taiko neribojamo tarptautinės jūrų rinkos ir prekybos prieinamumo principą komercinėmis ir nediskriminacinėmis sąlygomis; ir
 - b) taiko laivams, plaukiojantiems su kitos Šalies vėliava arba valdomiems kitos Šalies paslaugų teikėjų, ne mažiau palankų režimą negu savo laivams taikomas režimas, kuris apima, *inter alia*, naudojimąsi uostais, uostų infrastruktūrą, papildomomis jūrų transporto paslaugomis, susijusius mokesčius ir rinkliavas, muitinės įrenginius, laivo prieplaukų ir įrenginių suteikimą kroviniui pakrauti ir iškrauti.

3. Taikydamos šiuos principus Šalys:

- a) neįtraukia krovinų pasidalijimo susitarimų į būsimus dvišalius susitarimus dėl jūrų transporto paslaugų su trečiosiomis šalimis, įskaitant sausų ir skystų piltinių krovinų vežimą ir linijinę prekybą, ir per pagrįstą laikotarpį nutraukia tokius krovinų dalijimosi susitarimus, jei jie numatyti ankstesniuose dvišaliuose susitarimuose; ir
- b) įsigaliojus šiam Susitarimui, panaikina visas vienašales priemones bei administracines, technines ir kitas kliūtis, galinčias turėti ribojamąjį arba diskriminacinį poveikį laisvam tarptautinių jūrų transporto paslaugų teikimui.

4. Kiekviena Šalis leidžia tarptautinių jūrų transporto paslaugų teikėjams, įskaitant kitos Šalies jūrų transporto tarpininko paslaugas, jos teritorijoje įsteigti įmonę ne mažiau palankiomis įsisteigimo ir veiklos sąlygomis negu sąlygos, taikomos savo paslaugų arba bet kurios trečiosios šalies paslaugų teikėjams, priklausomai nuo to, kurios yra geresnės.

5. Kiekviena Šalis kitos Šalies tarptautinių jūrų transporto paslaugų teikėjams, remdamasi pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis, teikia šias uosto paslaugas: pilotažą, pagalbos velkant paslaugas, aprūpinimą produktais, kuru ir vandeniu, šiukšlių surinkimą ir atliekų balasto šalinimą, uosto kapitono paslaugas, navigacinę pagalbą, pakrantės paslaugas, būtinas laivams eksploatuoti, įskaitant aprūpinimą ryšiais, vandeniu ir elektra, skubaus remonto paslaugas, stovėjimo vietas, prieplaukas ir švartavimo paslaugas.

Apibrėžtys

Šiame skirsnyje ir šios antraštinės dalies 2 skyriuje (Įsisteigimo teisė), 3 skyriuje (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas) ir 4 skyriuje (Laikinas fizinių asmenų buvimas verslo reikalais) vartojamų terminų apibrėžtys:

- „konteinerių stoties ir saugyklos paslaugos“ – konteinerių laikymas uostų teritorijose arba sausumoje pildymo arba tuštinimo, remonto ir pateikimo išsiuntimui tikslais;
- „muitinio įforminimo paslaugos“ (arba „muitinės brokerių paslaugos“) – kitos šalies vardu atliekami muitinės formalumai, susiję su krovinių importu, eksportu arba krovinių gabenimu, nesvarbu, ar tokia paslauga yra pagrindinė, ar papildoma paslaugos teikėjo veikla;
- „krovinių siuntimo paslaugos“ – su krovinio siuntėjo vardu atliekamu krovinio siuntimo organizavimu ir stebėjimu susijusi veikla, kai perkamos transporto ir susijusios paslaugos, ruošiami dokumentai ir teikiama verslo informacija;
- „tarptautinis jūrų transportas“ – „nuo durų iki durų“ ir daugiarūšio transporto operacijos, t. y. prekių vežimas remiantis vienu bendru transportu dokumentu, naudojantis daugiau kaip viena transporto rūšimi, įskaitant vežimo jūra etapą, tad čia priklauso teisė tiesiogiai kreiptis į kitų rūšių transporto paslaugų teikėjus;

- „jūrų transporto tarpininko paslaugos“ – agento veikla atitinkamoje geografinėje teritorijoje, susijusi su atstovavimu vienos laivybos linijos arba laivybos bendrovės ar kelių laivybos linijų arba laivybos bendrovių verslo interesams toliau nurodytais tikslais:
 - a) jūrų transporto ir susijusių paslaugų rinkodaros ir pardavimo nuo kainos nustatymo iki sąskaitos faktūros išrašymo, važtaraščių išdavimo bendrovių vardu, būtinų susijusių paslaugų pirkimo ir perpardavimo, dokumentų rengimo ir verslo informacijos teikimo; ir
 - b) bendrovių vardu organizuojant laivo įplaukimą į uostą arba prireikus krovinų perėmimą;
- „jūrų krovinų tvarkymo paslaugos“ – krovos bendrovių veikla, įskaitant terminalų operatorių veiklą, bet neįskaitant dokų darbuotojų, kurių darbas organizuojamas nepriklausomai nuo krovimo ar terminalų operatorių bendrovių, tiesioginės veiklos. Šiai kategorijai priskiriami šios veiklos organizavimas ir priežiūra:
 - a) krovinio pakrovimo į laivą arba iškrovimo iš jo;
 - b) krovinio pritvirtinimo arba atlaisvinimo; ir
 - c) krovinų priėmimo (pristatymo) ir saugojimo prieš vežimą arba po iškrovimo.

6 SKYRIUS

ELEKTRONINĖ PREKYBA

162 STRAIPSNIS

Tikslas ir principai

1. Šalys, pripažindamos, kad elektroninė prekyba padidina daugelio sektorių prekybos galimybes, susitaria skatinti tarpusavio elektroninės prekybos plėtrą, ypač bendradarbiaudamos su elektronine prekyba susijusiais klausimais pagal šios antraštinės dalies nuostatas.
2. Šalys sutinka, kad siekiant elektroninės prekybos naudotojų pasitikėjimo, elektroninės prekybos plėtra turi visiškai atitikti tarptautinius duomenų apsaugos standartus.
3. Šalys susitaria, kad pateikimas elektroninėmis priemonėmis laikomas paslaugų, kurioms negali būti taikomi muitai, teikimu, kaip nurodyta 3 skyriuje (Tarpvalstybinis paslaugų teikimas).

163 STRAIPSNIS

Elektroninės prekybos reguliavimo aspektai

1. Šalys tęsia dialogą su elektronine prekyba susijusiais reguliavimo klausimais, kuris, *inter alia*, susijęs su:
 - a) visuomenei išduotų elektroninių parašų sertifikatų pripažinimu ir supaprastintu tarpvalstybinio sertifikavimo paslaugų teikimu;
 - b) tarpinių paslaugų teikėjų atsakomybe, atsižvelgiant į informacijos perdavimą arba saugojimą;
 - c) neužsakytų elektroninių komercinių pranešimų traktavimu;
 - d) elektroninės prekybos vartotojų apsauga nuo, be kita ko, sukčiavimo ir klaidinančios komercinės praktikos tarp valstybių;
 - e) asmens duomenų apsauga;
 - f) prekybos nenaudojant spausdintinių dokumentų plėtojimu; ir
 - g) kitais klausimais, susijusiais su elektroninės prekybos plėtra.

2. Šalys bendradarbiauja, *inter alia*, keisdamosi informacija, susijusia su atitinkamais teisės aktais ir teismų praktika ir su tokių teisės aktų įgyvendinimu.

164 STRAIPSNIS

Asmens duomenų apsauga

Šalys siekia, kiek įmanoma, savo kompetencijos srityse atitinkamai parengti arba toliau taikyti asmens duomenų apsaugos teisės aktus.

165 STRAIPSNIS

Prekybos nenaudojant spausdintinių dokumentų valdymas

Šalys siekia, kiek įmanoma ir pagal savo atitinkamą kompetenciją:

- a) sudaryti galimybę visuomenei elektroniniu būdu susipažinti su prekybos valdymo dokumentais; ir

- b) priimti elektronine forma pateiktus prekybos administravimo dokumentus ⁵³ kaip lygiavertčius popierinei jų versijai.

166 STRAIPSNIS

Vartotojų apsauga

1. Šalys pripažįsta, kad svarbu toliau taikyti ir priimti skaidrias ir veiksmingas priemones, kuriomis siekiama apsaugoti vartotojus nuo sukčiavimo ir klaidinančios komercinės praktikos vartotojams vykdant elektroninės prekybos sandorius.
2. Šalys pripažįsta, kad svarbu stiprinti vartotojų apsaugą ir nacionalinių vartotojų teisių apsaugos institucijų bendradarbiavimą su elektronine prekyba susijusiose srityse.

⁵³ Dėl didesnio aiškumo, Kolumbijos ir Peru atveju „prekybos administravimo dokumentai“ reiškia Šalies išduotas ar administruojamas formas, kurias turi užpildyti importuotojas ar eksportuotojas ryšium su prekių importu arba eksportu.

7 SKYRIUS

IŠIMTYS

167 STRAIPSNIS

Bendrosios išimtys

1. Atsižvelgiant į reikalavimą, kad taikant tokias priemones nebūtų ginčijamai ar nepateisinamai diskriminuojamos Šalys arba paslėptai ribojama įsisteigimo teisė arba tarpvalstybinis paslaugų teikimas, nė viena šios antraštinės dalies ir V antraštinės dalies (Einamieji mokėjimai ir kapitalo judėjimas) nuostata nėra aiškinama kaip neleidžianti kuriai nors Šaliai nustatyti ar įgyvendinti priemonių, kurios:

- a) būtinos užtikrinti visuomenės saugumą ar apsaugoti visuomenės dorovę arba palaikyti viešąją tvarką ⁵⁴;
- b) būtinos žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybei ar sveikatai apsaugoti, įskaitant atitinkamomis aplinkosaugos priemonėmis;

⁵⁴ Išimtis dėl viešosios tvarkos palaikymo gali būti taikoma tik tuo atveju, jeigu vienam iš esminių visuomenės interesų kyla tikras ir rimtas pavojus.

- c) susijusios su senkančių gyvosios ir negyvosios gamtos išteklių išsaugojimu, jei tokios priemonės yra taikomos kartu su apribojimais šalies investuotojams ar paslaugų teikimo ar vartojimo šalyje apribojimais;
- d) būtinos meninės, istorinės ar archeologinės reikšmės nacionalinėms vertybėms apsaugoti;
- e) būtinos užtikrinti, kad būtų laikomasi šios antraštinės dalies ir V antraštinės dalies (Einamieji mokėjimai ir kapitalo judėjimas) ⁵⁵ nuostatas atitinkančių įstatymų ir kitų teisės norminių aktų, įskaitant nuostatas, susijusias su:
 - i) apgaulės ir sukčiavimo prevencija arba su sutarčių nevykdymo padarinių šalinimu;
 - ii) asmenų privatumo apsauga tvarkant ir teikiant asmens duomenis ir su asmens dokumentų ir sąskaitų slaptumo apsauga;
 - iii) saugumu.

⁵⁵ Dėl didesnio aiškumo, Peru atveju priemonių, užkertančių kelią pinigų pervedimui teisingai, nediskriminuojant ir nešališkai taikant Peru įstatymus, susijusius su:

- a) bankrotų, nemokumu arba kreditorių teisių apsauga;
- b) vertybinių popierių, ateities sandorių, opcionų ar kitų išvestinių priemonių išleidimu, prekyba arba tvarkymu;
- c) nusikaltimais ar baudžiamaisiais nusižengimais;
- d) sandorių finansine atskaitomybe ar apskaita, kai būtina padėti teisėtvarkos arba finansų reguliavimo institucijoms; arba
- e) užtikrinimu, kad laikomasi teismo ar administracinių įsakymų ar nuosprendžių teismo ar administraciniuose procesuose; įgyvendinimas nelaikomas pažeidžiančiu šios antraštinės dalies ir V antraštinės dalies (Einamieji mokėjimai ir kapitalo judėjimas) nuostatas.

2. Šios antraštinės dalies, VII priedo (Įsipareigojimų dėl įsteigimo teisės sąrašas), VIII priedo (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas) ir V antraštinės dalies (Einamieji mokėjimai ir kapitalo judėjimas) nuostatos netaikomos atitinkamoms Šalių socialinės apsaugos sistemoms ar veiklai, kuri kiekvienos Šalies teritorijoje, nors ir retai, yra susijusi su oficialių valdžios funkcijų vykdymu

V ANTRAŠTINĖ DALIS

EINAMIEJI MOKĖJIMAI IR KAPITALO JUDĖJIMAS

168 STRAIPSNIS

Einamoji sąskaita

Šalys leidžia vykdyti mokėjimų balanso einamosios sąskaitos Šalių tarpusavio mokėjimus ir pervedimus laisvai konvertuojama valiuta, remdamosi Tarptautinio valiutos fondo steigimo sutarties VIII straipsnio nuostatomis.

169 STRAIPSNIS

Kapitalo sąskaita

Dėl sandorių, susijusių su mokėjimų balanso kapitalo ir finansine sąskaita, šiam Susitarimui įsigaliojus Šalys užtikrina laisvą kapitalo, susijusio su tiesioginėmis investicijomis ⁵⁶ į juridinius asmenis, įsteigtus pagal priimančiosios šalies teisės aktus, investicijomis ir kitais sandoriais, vykdomais pagal IV antraštinės dalies (Prekyba paslaugomis, įsisteigimo teisė ir elektroninė prekyba) ⁵⁷ nuostatas, taip pat su šių investicijų likvidavimu ir repatriacija bei iš to gautu pelnu, judėjimą.

170 STRAIPSNIS

Apsaugos priemonės

1. Kolumbijos atveju, jei išimtinėmis aplinkybėmis mokėjimai ir kapitalo judėjimas kelia arba gali kelti didelių sunkumų Kolumbijoje vykdant valiutų kurso arba pinigų politiką, Kolumbija ne ilgesniam kaip vienu metų laikotarpiui gali nustatyti kapitalo judėjimui taikomas apsaugos priemones. Dėl pagrįstų priežasčių šios apsaugos priemonės gali būti pratęstos, jei tai būtina išimtinėms aplinkybėms, dėl kurių jos taikomos, įveikti. Tokiu atveju Kolumbija iš anksto nurodo kitoms Šalims priemonių pratęsimo priežastis.

⁵⁶ Dėl didesnio aiškumo, tiesioginės investicijos nėra kreditai, susiję su užsienio prekyba, portfelinės investicijos pagal vidaus teisės aktus, valstybės skola ir susiję kreditai.

⁵⁷ Dėl didesnio aiškumo, šiai antraštinei daliai taip pat taikomas IV antraštinės dalies (Prekyba paslaugomis, įsisteigimo teisė ir elektroninė prekyba) 7 skyrius (Išimtys).

2. Peru ir ES šalies atveju, jei išimtinėmis aplinkybėmis mokėjimai ir kapitalo judėjimas kelia arba gali kelti didelių sunkumų Peru ar Europos Sąjungoje vykdant valiutų kurso arba pinigų politiką, Peru arba ES šalis gali ne ilgesniam kaip vienų metų laikotarpiui nustatyti kapitalo judėjimui taikomas apsaugos priemonės.
3. Apsaugos priemonių taikymas pagal 2 dalį gali būti pratęstas oficialiai jas pakartotinai nustatant, jei yra ypač išimtinių aplinkybių ir šis oficialus pratęsimas atitinkamų Šalių tarpusavyje iš anksto suderintas.
4. 1 ir 2 dalyse nustatytos priemonės jokiais aplinkybėmis negali būti taikomos komercinei apsaugai ar konkrečiai pramonės šakai apsaugoti.
5. Pagal 1, 2 ar 3 dalis apsaugos priemonės priimanti ar toliau taikanti Šalis nedelsdama praneša kitoms šalims apie jų svarbą ir taikymo sritį, ir kuo greičiau pateikia jų panaikinimo tvarkaraštį.

171 STRAIPSNIS

Baigiamosios nuostatos

Siekdamos paremti tvirtą ir patikimą ilgalaikių investicijų pagrindą, Šalys tariaisi tarpusavyje dėl lengvesnio kapitalo judėjimo tarp Šalių, visų pirma – laipsniško kapitalo ir finansinių sąskaitų liberalizavimo.

VI ANTRAŠTINĖ DALIS

VIEŠIEJI PIRKIMAI

172 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

Šioje antraštinėje dalyje vartojamų terminų apibrėžtys:

- Statybos, valdymo ir perdavimo sutartis ir viešųjų darbų koncesijos sutartis – sutartinis susitarimas, kurio pirminis tikslas yra užtikrinti fizinės infrastruktūros, įmonės, pastatų ar įrenginių statybą arba atnaujinimą, arba kitų viešųjų darbų atlikimą, pagal kurį perkantysis subjektas su sąlyga, kad tiekėjas (paslaugų teikėjas) įgyvendina sutartinį susitarimą, nurodytam laikotarpiui suteikia tiekėjui (paslaugų teikėjui) laikinas nuosavybės teises arba teisę kontroliuoti ir valdyti tokius objektus bei prašyti atlygio už jų panaudą sutarties galiojimo laikotarpiu;

- Komerčinės prekės arba paslaugos – prekės arba paslaugos, kurios paprastai parduodamos arba siūlomos parduoti komercinėje rinkoje nevyriausybiniais pirkėjams nevyriausybiniais tikslais arba yra jų perkamos;
- Statybų paslauga – paslauga, kuria siekiama įvairiais būdais atlikti civilinės inžinerijos ar pastatų statybos darbus, remiantis Jungtinių Tautų laikinojo svarbiausio produktų klasifikatoriaus (toliau – CPC) 51 skyriumi;
- Elektroninis aukcionas – pasikartojantis procesas, vykdomas elektroninėmis priemonėmis, kuriomis tiekėjai praneša apie naujas kainas arba naujas kiekybinių ne kainomis grindžiamų pasiūlymų elementų vertes, susijusias su vertinimo kriterijais, arba ir viena, ir kita; pagal šias naujas kainas ir vertes nustatoma arba peržiūrima pasiūlymų eilės tvarka;
- Raštu arba raštiškai – žodžiais arba skaitmenimis pateikta informacija, kuri gali būti perskaityta, atgaminta ir vėliau perduota. Tai gali būti elektroninėmis priemonėmis perduodama ir saugoma informacija;
- Ribotas konkursas – viešojo pirkimo būdas, kai perkantysis subjektas susisieks su pasirinktu (-ais) tiekėju (-ais);
- Priemonė – įstatymas, norminis teisės aktas, procedūra, administracinės gairės arba praktika, arba bet koks perkančiojo subjekto veiksmas, susijęs su viešuoju pirkimu, kuriam taikomas susitarimas;
- Rezervo sąrašas – sąrašas, kuriame nurodomi tiekėjai, kuriuos perkantysis subjektas laiko atitinkančiais įtraukimo į sąrašą sąlygas, ir kuriuo jis ketina naudotis daugiau nei vieną kartą;

- Pranešimas apie numatomą pirkimą – perkančiojo subjekto paskelbtas pranešimas, kuriuo suinteresuotieji tiekėjai raginami teikti paraiškas dalyvauti konkurse, konkurso pasiūlymus arba ir paraiškas, ir pasiūlymus;
- Kompensacijos – sąlygos ar įsipareigojimai, kuriais skatinamas vietos vystymasis arba gerinamos Šalies mokėjimų balansų sąskaitos, pvz., vidaus turinio naudojimas, technologijų licencijų išdavimas, investicijos, priešpriešinė prekyba ir panašūs veiksmai arba reikalavimai;
- Atviras konkursas – viešojo pirkimo būdas, kai pasiūlymus gali teikti visi suinteresuotieji tiekėjai;
- Perkantysis subjektas – į XII priedo (Viešieji pirkimai) 1 priedėlyje pateiktą sąrašą įtrauktas subjektas;
- Reikalavimus atitinkantis tiekėjas – tiekėjas, kurį perkantysis subjektas laiko atitinkančiu dalyvavimo konkurse sąlygas;
- Atrankinis konkursas – viešojo pirkimo būdas, kai perkantysis subjektas pasiūlymus siūlo pateikti tik dalyvavimo konkurse sąlygas atitinkantiems tiekėjams;
- Paslaugos – taip pat statybos paslaugos, nebent nurodyta kitaip; ir

- techninė specifikacija – konkurso reikalavimas, kuriame:
 - a) nustatytos įsigytinų prekių ar paslaugų savybės, įskaitant kokybę, našumą, saugumą ir matmenis, arba jų gamybos ir teikimo procesai ir metodai; arba
 - b) nurodyti prekei arba paslaugai taikytini terminijos, simbolių, pakuotės, ženklinimo ar žymėjimo reikalavimai.

173 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Ši antraštinė dalis taikoma visoms Šalies priimtoms priemonėms, susijusioms su viešuoju pirkimu, kuriam taikomas šis Susitarimas.
2. Šioje antraštinėje dalyje „viešasis pirkimas, kuriam taikomas šis Susitarimas“ – prekių, paslaugų ar jų derinio pirkimas vyriausybiniais tikslais, kaip nurodyta kiekvienai Šaliai XII priedo (Viešieji pirkimai) 1 priedėlyje:
 - a) vykdomas nekomerciniais arba perpardavimo tikslais, arba nesiekiant jų naudoti prekėms gaminti ar tiekti arba paslaugoms teikti komerciniais arba perpardavimo tikslais;

- b) vykdomas bet kokiomis sutartinėmis priemonėmis, taip pat įsigyjant, perkant išsimokėtinai ar finansine nuoma, nuomojant su galimybe išpirkti arba be jos, pagal statybos, valdymo ir perdavimo sutartis ir viešųjų darbų koncesijos sutartis;
- c) kai viešojo pirkimo vertė pranešimo paskelbimo pagal 176 straipsnį dieną yra lygi atitinkamai ribinei vertei, kiekvienai Šaliai nurodytai šio Susitarimo XII priedo (Viešieji pirkimai) 1 priedėlyje;
- d) kai viešąjį pirkimą vykdo perkantysis subjektas; ir
- e) viešajam pirkimui ši antraštinė dalis nėra netaikoma dėl kitų nuostatų.

3. Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, ši antraštinė dalis netaikoma:

- a) žemės, esamų pastatų arba kito nekilnojamojo turto ar su juo susijusių teisių įsigijimui arba nuomai;
- b) nesutartiniams susitarimams ar bet kokios formos Šalies teikiamai paramai, įskaitant bendradarbiavimo susitarimus, dotacijas, paskolas, subsidijas kapitalo investicijas, garantijas, patvirtinimus ir fiskalines paskatas;

- c) fiskalinės agentūros ar depozitoriumo paslaugų, likvidavimo ir valdymo paslaugų, skirtų reguliuojamoms finansų įstaigoms, ar pardavimo, išpirkimo ir platinimo paslaugų valdžios sektoriaus skolai padengti, įskaitant paskolas ir vyriausybės obligacijas, vekselius ir kitus vertybinius popierius, viešajam pirkimui arba įsigijimui ⁵⁸;
- d) valstybės tarnybos sutartims ir susijusioms priemonėms; ir
- e) viešajam pirkimui, vykdomam:
 - i) siekiant konkretaus tikslo suteikti tarptautinę paramą, įskaitant paramą vystymuisi;
 - ii) laikantis tam tikros tvarkos ar sąlygos, nustatytos tarptautiniame susitarime, susijusiame su:
 - A) karinių pajėgų dislokavimu arba
 - B) tą susitarimą pasirašiusių šalių bendru projekto įgyvendinimu;
 - iii) laikantis tarptautinės organizacijos tam tikros tvarkos ar sąlygų ar gaunant finansavimą tarptautinėmis dotacijomis, paskolomis arba kita paramą, jei taikytina tvarka ar sąlygos prieštarautų šios antraštinės dalies nuostatom.

⁵⁸ Dėl didesnio aiškumo, ši antraštinė dalis netaikoma bankininkystės, finansų ar specialių paslaugų pirkimui, jei šios paslaugos susijusios su šia veikla:

- a) valstybės skolos prisiėmimu arba
- b) valstybės skolos valdymu.

4. Kiekviena Šalis atitinkamuose XII priedo (Viešieji pirkimai) 1 priedėlio poskirsnuose pateikia toliau nurodytą informaciją:

- a) 1 poskirsnyje nurodomi centrinės valdžios subjektai, kurių viešajam pirkimui taikomos šios antraštinės dalies nuostatos;
- b) 2 poskirsnyje nurodomi centrinei valdžiai pavaldūs subjektai, kurių viešajam pirkimui taikomos šios antraštinės dalies nuostatos;
- c) 3 poskirsnyje nurodomi visi kiti subjektai, kurių viešajam pirkimui taikomos šios antraštinės dalies nuostatos;
- d) 4 poskirsnyje nurodomos prekės, kurioms taikoma ši antraštinė dalis;
- e) 5 poskirsnyje nurodomos paslaugos, išskyrus statybų paslaugas, kurioms taikoma ši antraštinė dalis;
- f) 6 poskirsnyje nurodomos statybų paslaugos, kurioms taikoma ši antraštinė dalis; ir
- g) 7 poskirsnyje pateikiamos bendrosios pastabos.

5. Jeigu perkantysis subjektas viešojo pirkimo, kuriam taikomas šis Susitarimas, atveju reikalauja, kad šio Susitarimo XII priedo (Viešieji pirkimai) 1 priedėlyje nenurodyti Šalių asmenys pirkimą vykdytų laikydamiesi specialių reikalavimų, tokiems reikalavimams *mutatis mutandis* taikomas 175 straipsnis.

Vertės nustatymas

6. Apskaičiuodama viešojo pirkimo vertę ir taip norėdama nustatyti, ar tai yra viešasis pirkimas, kuriam taikomas šis susitarimas, perkantysis subjektas neskaido viešojo pirkimo į atskiras dalis ir nepasirenka ar nenaudoja konkretaus viešojo pirkimo vertės nustatymo metodo tam, kad viešajam pirkimui šios antraštinės dalies nuostatos būtų visiškai arba iš dalies netaikomos.
7. Perkantysis subjektas nurodo didžiausią apskaičiuotą bendrą viešojo pirkimo vertę per visą jo vykdymo laikotarpį, neatsižvelgdama į tai, ar jį vykdo vienas tiekėjas, ar daugiau, ir atsižvelgdamas į visas atlyginimo už darbą formas, įskaitant priemokas, honorarus, komisinius ir palūkanas. Jei vykdant viešąjį pirkimą nustatytos galimybės pasirinkti, perkantysis subjektas nurodo didžiausią apskaičiuotą bendrą viešojo pirkimo vertę, įskaitant galimus įsigijimus.
8. Jei dėl atskiro viešajam pirkimui taikomo reikalavimo sudaroma daugiau nei viena sutartis arba sutartis sudaromos atskirais etapais (toliau – pasikartojantis pirkimas), didžiausia apskaičiuota bendra vertė nustatoma remiantis:
 - a) didžiausia bendra viešojo pirkimo verte per visą jo vykdymo laikotarpį; arba
 - b) tokios pat rūšies prekės ar paslaugos pasikartojančio pirkimo, įvykdyto per pastaruosius 12 mėnesių arba pastaraisiais perkančiojo subjekto finansiniais metais, verte, jei įmanoma, koreguota dėl numatomų perkamos prekės ar paslaugos kiekio ar vertės pokyčių per kitus 12 mėnesių; arba

- c) apskaičiuota tokios pat rūšies prekės ar paslaugos pasikartojančio pirkimo, kuris bus vykdomas per 12 mėnesių nuo pradinės sutarties sudarymo arba per kitus perkančiojo subjekto finansinius metus, verte.

9. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata Šaliai neužkertamas kelias rengti naują viešojo pirkimo politiką, procedūras ar sutartines priemones, jei jos suderinamos su šia antraštine dalimi.

174 STRAIPSNIS

Išimtys

Jei taikant šias priemones Šalys nėra savavališkai ar nepagrįstai diskriminuojamos arba netiesiogiai ribojama jų tarptautinė prekyba, nė viena šios antraštinės dalies nuostata nėra aiškinama kaip trukdanti kuriai nors Šaliai priimti arba taikyti priemones, kurios yra:

- a) būtinos visuomenės dorovei apsaugoti, viešajai tvarkai palaikyti ir saugumui užtikrinti;
- b) būtinos žmonių, gyvūnų ar augalų gyvybei ar sveikatai apsaugoti, įskaitant atitinkamomis aplinkosaugos priemonėmis;
- c) būtinos intelektinei nuosavybei apsaugoti; arba
- d) susijusios su neigaliųjų, labdaros įstaigų ar kalinių pagamintomis prekėmis arba teikiamomis paslaugomis.

175 STRAIPSNIS

Bendrieji principai

1. Bet kokiai viešojo pirkimo, kuriam taikomas šis Susitarimas, priemonei:
 - a) ES šalis, įskaitant jos perkančiuosius subjektus ⁵⁹, nedelsdama ir besąlygiškai taiko režimą, ne mažiau palankų nei savo prekėms, paslaugoms ir jų tiekėjams ir teikėjams taikomas režimas, Susitarimą pasirašiusių Andų šalių prekėms ir paslaugoms, bei šias prekes ar paslaugas tiekiantiems ar teikiantiems Susitarimą pasirašiusių Andų šalių subjektams;
 - b) kiekviena Susitarimą pasirašiusi Andų šalis, įskaitant jos perkančiuosius subjektus, nedelsdama ir besąlygiškai taiko režimą, ne mažiau palankų nei savo prekėms, paslaugoms ir jų tiekėjams ir teikėjams taikomas režimas, ES šalies prekėms ir paslaugoms, bei šias prekes ar paslaugas tiekiantiems ar teikiantiems ES šalies subjektams.
2. Įdamasi bet kokių su viešuoju pirkimu, kuriam taikomas šis Susitarimas, susijusių priemonių, Šalis, įskaitant jos perkančiuosius subjektus:
 - a) jos teritorijoje įsisteigusiam tiekėjui netaiko mažiau palankaus režimo nei kitam vietoje įsisteigusiam tiekėjui dėl to, kad jį sieja tam tikri priklausomybės ar nuosavybės santykiai su užsienio subjektu; arba
 - b) nediskriminuoja vietoje įsisteigusio tiekėjo dėl to, kad to tiekėjo konkrečiam viešajam pirkimui siūlomos prekės arba paslaugos yra kitos Šalies prekės arba paslaugos.

⁵⁹ ES šalies perkantiesiems subjektams taip pat priskiriami Europos Sąjungos valstybių narių perkantieji subjektai, nurodyti XII priedo (Viešieji pirkimai) 1 priedėlyje.

Viešojo pirkimo vykdymas

3. Perkantysis subjektas viešąjį pirkimą, kuriam taikomas šis susitarimas, vykdo skaidriai ir nešališkai, vengdamas interesų konflikto ir užkirdamas kelią korupcijai.

Konkurso procedūros

4. Perkantysis subjektas taiko atviro, atrankinio ir riboto konkurso tvarką, laikydamasis savo nacionalinės teisės aktų ir šios antraštinės dalies.

Elektroninių priemonių naudojimas

5. Vykdydamas viešąjį pirkimą, kuriam taikomas šis Susitarimas, elektroninėmis priemonėmis perkantysis subjektas:

- a) užtikrina, kad viešasis pirkimas vyktų naudojant informacinių technologijų sistemas ir programinę įrangą, įskaitant su informacijos autentiškumo patvirtinimu ir šifravimu susijusias sistemas, kurios yra visuotinai prieinamos ir sąveikauja su kitomis visuotinai prieinamomis informacinių technologijų sistemomis bei programine įranga; ir
- b) naudoja priemones, kuriomis užtikrinamas dalyvavimo paraiškų ir pasiūlymų vientisumas, taip pat nustatomas jų gavimo laikas ir užkertamas kelias neleistinai prieigai prie jų.

Kilmės taisyklės

6. Vykdydama viešąjį pirkimą, kuriam taikomas šis Susitarimas, nė viena Šalis negali iš kitos Šalies importuotoms arba kitos Šalies tiekiamoms prekėms ar teikiamoms paslaugoms taikyti kitokių kilmės taisyklių nei tos, kurios tuo pačiu metu vykdant įprastą prekybą taikomos tokioms pat iš tos pačios Šalies importuojamoms ar tiekiamoms prekėms arba teikiamoms paslaugoms.

Kompensacijos

7. Remdamosi šios antraštinės dalies ar su ja susijusio priedo nuostatomis Šalys neprašo nustatyti, nenustato ar netaiko kompensacijų ir į jas neatsižvelgia.

Vien viešajam pirkimui neskirtos priemonės

8. 1 ir 2 dalių nuostatos netaikomos muitams ir mokesčiams, nustatytiems importui ar susijusiems su importu, tokių muitų ir mokesčių nustatymo būdui, taip pat kitoms importo taisyklėms ar formalumams ir priemonėms, turinčioms poveikį prekybai paslaugomis, išskyrus priemones, kuriomis reglamentuojamas viešasis pirkimas, kuriam taikomas šis Susitarimas.

176 STRAIPSNIS

Informacijos apie viešąjį pirkimą skelbimas

1. Kiekviena Šalis:
 - a) nedelsdama skelbia visas visuotinai taikomas priemones, susijusias su viešuoju pirkimu, kuriam taikomas šis Susitarimas, ir jų pakeitimus oficialiai paskirtoje, plačiai platinamoje ir nuolat viešai prieinamoje elektroninėje ar spausdintinėje priemonėje;
 - b) kitai Šaliai paprašius, pateikia tų priemonių paaiškinimus;
 - c) XII priedo (Viešieji pirkimai) 2 priedėlyje pateikia elektroninių ar spausdintinių priemonių, kuriuose skelbiama a punkte nurodyta informacija, sąrašą; ir
 - d) XII priedo (Viešieji pirkimai) 3 priedėlyje pateikia elektroninių priemonių, kuriose Šalis skelbia pagal šį straipsnį, 177 straipsnį, 180 straipsnio 1 dalį ir 188 straipsnio 2 dalį būtinus pranešimus, sąrašą.
2. Kiekviena Šalis nedelsdama praneša kitoms Šalims apie bet kokius XII priedo (Viešieji pirkimai) 2 ar 3 priedėlių duomenų pakeitimus.

Pranešimų skelbimas

Pranešimas apie numatomą viešąjį pirkimą

1. Dėl kiekvieno viešojo pirkimo, kuriam taikomas šis Susitarimas, išskyrus esant 185 straipsnyje nurodytoms aplinkybėms, perkantysis subjektas XII priedo (Viešieji pirkimai) 3 priedėlyje nurodytoje priemonėje paskelbia pranešimą apie numatomą viešąjį pirkimą. Pranešime pateikiama XII priedo (Viešieji pirkimai) 4 priedėlyje nurodyta informacija. Šie pranešimai yra prieinami elektroninėmis priemonėmis per vieną prieigos tašką ir yra nemokami.

Pranešimas apie planuojamą viešąjį pirkimą

2. Kiekviena Šalis ragina savo perkančiuosius subjektus kiekvienais finansiniais metais kuo anksčiau paskelbti pranešimą apie planuojamus viešuosius pirkimus. Pranešime turėtų būti nurodytas viešųjų pirkimų dalykas ir planuojama pranešimo apie numatomą viešąjį pirkimą paskelbimo data.

3. XII priedo (Viešieji pirkimai) 1 priedėlio 3 poskirsnyje esančiame sąraše nurodytas perkantysis subjektas pranešimą apie planuojamą viešąjį pirkimą gali naudoti kaip pranešimą apie numatomą viešąjį pirkimą, jeigu jame pateikiama kuo išsamesnė turima informacija, nurodyta XII priedo (Viešieji pirkimai) 4 priedėlyje, ir pareiškimas, kad suinteresuotieji tiekėjai perkančiajam subjektui turėtų pranešti apie susidomėjimą viešuoju pirkimu.

178 STRAIPSNIS

Dalyvavimo sąlygos

1. Perkantysis subjektas taiko tik tas dalyvavimo viešajame pirkime sąlygas, kurios būtinos siekiant užtikrinti, kad tiekėjas turėtų pakankamų teisinių ir finansinių išteklių ir komercinių bei techninių galimybių su atitinkamu viešuoju pirkimu susijusiems įsipareigojimams įvykdyti.
2. Vertindamas, ar tiekėjas atitinka dalyvavimo sąlygas, perkantysis subjektas įvertina tiekėjo finansines, komercines ir technines galimybes, remdamasis to tiekėjo verslo veikla perkančiojo subjekto Šalies teritorijoje ir už jos ribų, ir negali nustatyti sąlygos, kad viešajame pirkime gali dalyvauti tik tiekėjas, kuris jau buvo sudaręs su tos Šalies perkančiuoju subjektu vieną ar kelias sutartis, ar kad tiekėjas turi turėti darbo tos Šalies teritorijoje patirties.
3. 2 dalyje nurodytą vertinimą perkantysis subjektas grindžia reikalavimais, kuriuos jis iš anksto nurodė pranešimuose arba konkurso dokumentuose.
4. Perkantysis subjektas gali pašalinti tiekėją iš konkurso dėl bankroto, melagingų deklaracijų, didelių ar nuolatinių trūkumų vykdant esminius reikalavimus ar prievolės pagal ankstesnę (-es) sutartį (-is), nuosprendžių dėl sunkių nusikaltimų arba kitų teismo sprendimų dėl sunkių deliktų, profesinių nusižengimų arba vengimo mokėti mokesčius.

5. Perkantysis subjektas gali prašyti konkurso dalyvio pasiūlyme nurodyti, ar jis ketina dalį sutarties perleisti kaip subrangą trečiosioms šalims, ir nurodyti siūlomus subrangovus. Toks nurodymas neturi įtakos pagrindinio rangovo įsipareigojimams.

179 STRAIPSNIS

Atrankinis konkursas

1. Jeigu perkantysis subjektas ketina rengti atrankinį konkursą, jis:

- a) pranešime apie numatomą viešąjį pirkimą pateikia bent XII priedo (Viešieji pirkimai) 4 priedėlio a, b, d, e, h ir i punktuose nurodytą informaciją ir paragina tiekėjus pateikti prašymą dalyvauti; ir
- b) iki konkurso laikotarpio pradžios pateikia reikalavimus atitinkantiems tiekėjams bent XII priedo (Viešieji pirkimai) 4 priedėlio c, f ir g punktuose nurodytą informaciją.

2. Perkantysis subjektas reikalavimus atitinkančiais tiekėjais pripažįsta visus vidaus tiekėjus ir visus kitos Šalies tiekėjus, atitinkančius dalyvavimo konkrečiame viešajame pirkime sąlygas, nebent perkantysis subjektas pranešime apie numatomą viešąjį pirkimą nustato ribotą tiekėjų, kuriems bus leista dalyvauti konkurse, skaičių ir kriterijus, pagal kuriuos atrenkamas ribotas tiekėjų skaičius.

3. Jeigu konkurso dokumentai nėra skelbiami viešai nuo 1 dalyje nurodyto pranešimo paskelbimo dienos, perkantysis subjektas užtikrina, kad visi pagal 2 dalį atrinkti reikalavimus atitinkantys tiekėjai tuos dokumentus gautų vienu metu.

180 STRAIPSNIS

Rezervo sąrašas ⁶⁰

1. Perkantysis subjektas gali sudaryti arba naudoti rezervo sąrašą su sąlyga, kad kiekvienais metais skelbiamas kvietimas suinteresuotiesiems subjektams teikti prašymus įtraukti į sąrašą, o kai kvietimas skelbiamas elektroninėmis priemonėmis, jis yra nuolat priimanamas atitinkamoje priemonėje, nurodytoje XII priedo (Viešieji pirkimai) 3 priedėlyje pateiktame sąraše. Pranešime pateikiama XII priedo (Viešieji pirkimai) 5 priedėlyje nurodyta informacija.
2. Neatsižvelgiant į 1 dalį, jei rezervo sąrašas galioja trejus metus arba trumpiau, perkantysis subjektas toje dalyje nurodytą pranešimą gali paskelbti tik vieną kartą sąrašo galiojimo termino pradžioje, su sąlyga, kad tame pranešime yra nustatytas sąrašo galiojimo terminas ir kad daugiau pranešimų nebus skelbiama.
3. Perkantysis subjektas leidžia tiekėjams bet kuriuo metu teikti prašymus įtraukti juos į rezervo sąrašą ir per pagrįstai trumpą laikotarpį įtraukia į sąrašą visus reikalavimus atitinkančius tiekėjus.

⁶⁰ Kolumbijos atveju ir taikant šio straipsnio 3 dalį ir 4 dalies c punktą, jei rengiamas *concurso de méritos*, ne ilgiau kaip vienus metus galiojantiems tiekėjų rezervo sąrašams perkantysis subjektas nustato konkretų parengimo terminą. Pasibaigus šiam terminui nauji tiekėjai į sąrašą neįtraukiami. Tik sąraše esantys tiekėjai gali teikti pasiūlymus.

4. Perkantysis subjektas gali skelbti pranešimą, raginantį tiekėjus teikti prašymus įtraukti juos į rezervo sąrašą kaip numatomo viešojo pirkimo pranešimą, jei:
- a) pranešimas skelbiamas laikantis 1 dalies, jame pateikiama informacija, reikalaujama pagal XII priedo (Viešieji pirkimai) 5 priedėlį, taip pat kuo išsamesnė turima informacija, reikalaujama pagal XII priedo (Viešieji pirkimai) 4 priedėlį, ir pareiškimas, kad šis pranešimas yra pranešimas apie numatomą viešąjį pirkimą;
 - b) perkantysis subjektas nedelsdamas pateikia susidomėjimą dalyvauti rengiamame viešajame pirkime išreiškusiems tiekėjams tiek informacijos, kad jie galėtų įvertinti savo susidomėjimą viešuoju pirkimu, įskaitant visą kitą turimą informaciją, reikalaujamą pagal XII priedo (Viešieji pirkimai) 4 priedėlį; ir
 - c) pagal 3 dalį prašymą įtraukti į rezervo sąrašą pateikęs tiekėjas gali dalyvauti atitinkamo viešojo pirkimo konkurse, jei perkantysis subjektas turi pakankamai laiko išnagrinėti, ar tas tiekėjas tenkina dalyvavimo sąlygas.
5. Perkantysis subjektas nedelsdamas praneša tiekėjui, pateikusiam prašymą dalyvauti viešajame pirkime ar įtraukti jį į rezervo sąrašą, apie savo sprendimą dėl prašymo.

6. Kai perkantysis subjektas atmeta tiekėjo prašymą dalyvauti viešajame pirkime arba prašymą įtraukti jį į rezervo sąrašą, daugiau nebelaiko tiekėjo atitinkančių reikalavimus arba tiekėją pašalina iš rezervo sąrašo, jis apie tai nedelsdama praneša tiekėjui ir, tiekėjui paprašius, raštu pagrindžia savo sprendimą.

181 STRAIPSNIS

Techninės specifikacijos

1. Perkantysis subjektas nerengia, nepriima arba netaiko jokių techninių specifikacijų arba nenurodo taikyti jokių atitikties vertinimo procedūrų, kuriomis būtų siekiama nustatyti nereikalingas tarptautinės prekybos kliūtis arba kuriomis tokios kliūtys būtų nustatomos.
2. Nustatydamas perkamų prekių ar paslaugų technines specifikacijas, perkantysis subjektas prireikus:
 - a) nustato technines specifikacijas, kuriose daugiau reikšmės teikiama rezultato ir funkciniam reikalavimams, o ne dizaino ar aprašomosioms savybėms; ir
 - b) pagrindžia technines specifikacijas tarptautiniais standartais tais atvejais, kai jie yra; kitais atvejais jos rengiamos remiantis nacionaliniais techniniais reglamentais, pripažintais nacionaliniais standartais arba statybos standartais.

3. Jeigu techninėse specifikacijose pateikiamos dizaino arba aprašomosios savybės, Perkantysis subjektas prireikus turėtų nurodyti, kad jis nagrinės pasiūlymus dėl lygiaverčių prekių ar paslaugų, kurios akivaizdžiai atitinka dizaino ar aprašomąsias savybes, į konkurso dokumentus įtraukdamas žodžius „arba lygiavertis“.
4. Perkantysis subjektas netaiko techninių specifikacijų, pagal kurias nustatomi reikalavimai ar pateikiamos nuorodos, susijusios su konkrečiu prekių ženklu ar pavadinimu, patentu, autorių teisėmis, dizainu ar tipu, konkrečia kilme, gamintoju ar tiekėju, nebent nebūtų jokio kito būdo tiksliai ar suprantamai apibūdinti viešojo pirkimo reikalavimų ir jeigu tokiais atvejais jis konkurso dokumentuose įrašo žodžius „arba lygiavertis“.
5. Perkantysis subjektas neprašo ir nepriima konsultacijų, kuriomis būtų galima pasinaudoti rengiant ar priimant konkretaus viešojo pirkimo technines specifikacijas, iš asmens, galinčio turėti su tuo pirkimu susijusių komercinių interesų, jei tai užkirstų kelią konkurencijai.
6. Kiekviena Šalis, įskaitant jos perkančiuosius subjektus, gali, laikydamasi šio straipsnio nuostatų, rengti, priimti arba taikyti technines specifikacijas, kuriomis skatinama tausoti gamtos išteklius arba saugoti aplinką.

182 STRAIPSNIS

Konkurso dokumentai

1. Perkantysis subjektas tiekėjams pateikia konkurso dokumentus su visa reikalinga informacija, kad tiekėjai galėtų parengti ir pateikti tinkamus pasiūlymus. Nebent pranešime apie numatomą viešąjį pirkimą nurodyta kitaip, tokiuose dokumentuose išsamiai apibūdinami XII priedo (Viešieji pirkimai) 8 priedėlyje nustatyti reikalavimai.
2. Perkantysis subjektas nedelsdamas atsako į pagrįstus viešajame pirkime dalyvaujančio tiekėjo prašymus pateikti informacijos, jei to viešojo pirkimo atveju ši informacija tiekėjui nesuteikia konkurencinio pranašumo.
3. Jeigu prieš sudarydamas sutartį perkantysis subjektas pakeičia pranešime apie numatomą viešąjį pirkimą arba viešajame pirkime dalyvaujantiems tiekėjams pateiktuose konkurso dokumentuose nurodytus kriterijus arba reikalavimus, arba iš dalies pakeičia pranešimą arba konkurso dokumentus, jis apie tokius pakeitimus arba iš naujo paskelbtą pranešimą ar konkurso dokumentus praneša:
 - a) visiems tiekėjams, kurie informacijos keitimo metu dalyvauja viešajame pirkime, jeigu jie žinomi, ir visais kitais atvejais – tokiu pat būdu, kuriuo buvo pateikta pirminė informacija; ir
 - b) palikdamas, jeigu reikia, pakankamai laiko tiekėjams pakeisti ir iš naujo pateikti iš dalies pakeistus pasiūlymus.

183 STRAIPSNIS

Terminai

Perkantysis subjektas, atsižvelgdamas į savo pagrįstus poreikius, suteikia tiekėjams pakankamai laiko parengti ir pateikti prašymus dalyvauti viešajame pirkime ir tinkamus pasiūlymus, atsižvelgdama į viešojo pirkimo pobūdį ir sudėtingumą, numatomą subrangos sutarčių mastą ir laiką pasiūlymams perduoti iš užsienio šalių, taip pat tam tikrų tos pačios šalies vietų tais atvejais, kai elektroninės priemonės nėra naudojamos. Taikytini terminai nustatyti XII priedo (Viešieji pirkimai) 6 priedėlyje.

184 STRAIPSNIS

Derybos

1. Šalis savo perkantiesiems subjektams gali numatyti galimybę rengti derybas:
 - a) tų viešųjų pirkimų atveju, kai apie ketinimą rengti tokias derybas jos nurodė pranešime apie numatomą viešąjį pirkimą; arba
 - b) kai atlikus vertinimą paaikškėja, kad pagal konkrečius vertinimo kriterijus, nustatytus pranešimuose arba konkurso dokumentuose, nėra kokio nors akivaizdžiai pranašiausio pasiūlymo.

2. Perkantysis subjektas:

- a) užtikrina, kad derybose dalyvaujantys tiekėjai būtų atmetami vadovaujantis pranešimuose arba konkurso dokumentuose nustatytais kriterijais; ir
- b) jei taikytina, pasibaigus deryboms visiems likusiems tiekėjams nustato bendrą terminą naujiems ar pakeistiems pasiūlymams pateikti.

185 STRAIPSNIS

Ribotas konkursas

Perkantysis subjektas gali rengti ribotą konkursą ir nuspręsti netaikyti 177–180, 182–184, 186 ir 187 straipsnių tik esant šios sąlygoms:

- a) jei:
 - i) nepateikta nė vieno pasiūlymo arba nė vienas tiekėjas nepateikė prašymo dalyvauti viešajame pirkime;
 - ii) nepateikta nė vieno pasiūlymo, atitinkančio esminius konkurso dokumentuose nustatytus reikalavimus;

iii) nė vienas tiekėjas neatitiko dalyvavimo sąlygų; arba

iv) pateikti pasiūlymai buvo suderinti;

su sąlyga, kad konkurso dokumentuose nustatyti reikalavimai nėra iš esmės pakeisti;

- b) jeigu prekes gali tiekti arba paslaugas teikti tik konkretus tiekėjas ir nėra tinkamų alternatyvių ar pakeičiamųjų prekių arba paslaugų, nes: viešasis pirkimas susijęs su meno kūriniais; dėl patentų, autorių teisių ar kitų išimtinių teisių apsaugos; ar nėra konkurencijos dėl techninių priešasčių, pvz., perkant *intuitu personae* paslaugas;
- c) jeigu pirminis tiekėjas tiekia papildomas prekes ar paslaugas, kurios nebuvo įtrauktos į pirminį viešąjį pirkimą, kai pakeisti tokių prekių tiekėjo ar paslaugų teikėjo negalima:
- i) dėl ekonominių ar techninių priešasčių, pavyzdžiui, dėl pakeičiamumo arba sąveikos su esama įranga, programine įranga, paslaugomis arba įrenginiais, įsigytais per pirminį viešąjį pirkimą, reikalavimų; ir
- ii) jas pakeitus perkančiajam subjektui kiltų didelių nepatogumų arba dėl to labai padidėtų jo išlaidos;

- d) jeigu tai tikrai būtina, kai dėl itin didelės skubos dėl įvykių, kurių perkantysis subjektas negalėjo numatyti, prekės arba paslaugos negalėtų būti įsigytos laiku atviro ar atrankinio konkurso tvarka;
- e) prekės įsigytos žaliavų rinkoje;
- f) jeigu perkantysis subjektas įsigyja prototipus ar pirmąjį gaminį arba paslaugą, kurie buvo pagaminti perkančiojo subjekto prašymu vykdant ar rengiantis vykdyti konkrečią tyrimų, bandymų, studijų ar kūrimo sutartį;
- g) įsigijimams, atliktiems ypač palankiomis sąlygomis, atsirandančiomis labai trumpam, kai prekės išparduodamos neįprastomis sąlygomis, pvz., likvidavimo, bankrutavimo ir turto perdavimo valdyti administratoriams atvejais, o ne įprastinio tiekimo iš nuolatinių tiekėjų būdu; arba
- h) jeigu sutartis sudaroma su projektavimo konkurso nugalėtoju, su sąlyga, kad konkursas surengtas laikantis šios antraštinės dalies, o jo dalyvius vertina nepriklausoma komisija, siekianti sudaryti projektavimo sutartį su nugalėtoju.

186 STRAIPSNIS

Elektroniniai aukcionai

Jeigu perkantysis subjektas ketina vykdyti viešąjį pirkimą, kuriam taikomas šis susitarimas, elektroninio aukciono būdu, prieš prasidedant elektroniniam aukcionui jis kiekvienam dalyviui nurodo:

- a) automatinį vertinimo metodą, įskaitant matematinę formulę, kuriuo grindžiami konkurso dokumentuose nurodyti vertinimo kriterijai, kurie bus naudojami aukciono metu automatiškai nustatant arba peržiūrint pasiūlymų eilės tvarką;
- b) bet kokio jo pirminio pasiūlymo elementų vertinimo rezultatus, kai sutartis turi būti sudaryta atsižvelgiant į naudingiausią pasiūlymą; ir
- c) visą kitą su aukciono vykdymu susijusią informaciją.

187 STRAIPSNIS

Pasiūlymų nagrinėjimas ir sutarčių sudarymas

1. Perkantysis subjektas visus pasiūlymus gauna, vokus su jais atplėšia ir juos nagrinėja taikydama procedūras, kuriomis užtikrinamas sąžiningas ir nešališkas viešojo pirkimo procesas ir pasiūlymų konfidencialumas. Be to, pasiūlymai yra konfidencialūs bent iki vokų atplėšimo.

2. Norint, kad būtų svarstoma galimybė sudaryti sutartį dėl pasiūlymo, pasiūlymas pateikiamas raštu, vokų atplėšimo metu atitinka esminius pranešimuose ir konkurso dokumentuose nustatytus reikalavimus ir yra gautas iš dalyvavimo viešajame pirkime reikalavimus atitinkančio tiekėjo.
3. Nebent perkantysis subjektas, atsižvelgdamas į visuomenės interesus, nusprendžia nesudaryti sutarties, sutartis sudaroma su tiekėju, kuris, perkančiojo subjekto nuomone, gali įvykdyti sutarties sąlygas ir, vertinant tik pagal pranešimuose ir konkurso dokumentuose nustatytus kriterijus, pateikė naudingiausią pasiūlymą arba, jeigu vienintelis kriterijus – kaina, pasiūlė mažiausią kainą.
4. Jeigu perkančiajam subjektui pateikiamas pasiūlymas, kuriame siūloma kaina yra kur kas mažesnė negu kituose pasiūlymuose pasiūlytos kainos, jis gali patikrinti, ar tiekėjas atitinka dalyvavimo sąlygas ir ar jis gali įvykdyti sutarties sąlygas.

188 STRAIPSNIS

Viešojo pirkimo informacijos skaidrumas

1. Perkantysis subjektas nedelsdamas, o paprašius – raštu, informuoja viešajame pirkime dalyvaujančius tiekėjus apie savo sprendimus dėl sutarčių sudarymo. Atsižvelgdamas į 189 straipsnio 2 ir 3 dalis, perkantysis subjektas, paprašius konkurso nelaimėjusiam tiekėjui paaiškina, kodėl jo pasiūlymas nebuvo pasirinktas, ir nurodo atitinkamus laimėjusio tiekėjo pasiūlymo pranašumus.

2. Ne vėliau kaip per 72 dienas nuo sutarties, kuriai taikoma ši antraštinė dalis, sudarymo perkantysis subjektas XII priedo (Viešieji pirkimai) 2 priedėlyje nurodytoje spausdintinėje ar elektroninėje priemonėje paskelbia pranešimą dėl sutarties sudarymo, kuriame pateikiama bent XII priedo (Viešieji pirkimai) 7 priedėlyje nurodyta informacija. Jeigu naudojama tik elektroninė priemonė, informacija skelbiama pakankamai ilgai, kad su ja būtų galima susipažinti.

3. Perkantysis subjektas ne trumpiau kaip trejus metus nuo sutarties sudarymo saugo viešojo pirkimo procedūrų, susijusių su viešaisiais pirkimais, kuriems taikomas šis Susitarimas, ataskaitas ir įrašus, taip pat XII priedo (Viešieji pirkimai) 7 priedėlyje nurodytas ataskaitas.

189 STRAIPSNIS

Informacijos atskleidimas

1. Kitai Šaliai paprašius, Šalis nedelsdama pateikia visą informaciją, kurios reikia norint nustatyti, ar viešasis pirkimas buvo vykdomas sąžiningai, nešališkai ir laikantis šios antraštinės dalies nuostatų, įskaitant informaciją apie konkursą laimėjusio pasiūlymo ypatybes ir atitinkamus pranašumus. Tais atvejais, kai atskleidus šią informaciją būtų pažeista konkurencija būsimuosiuose konkursuose, informaciją gavusi Šalis jos neatskleidžia jokiems tiekėjams, išskyrus atvejus, kai su informaciją pateikusia Šalimi buvo tartasi ir ji sutiko.

2. Nepaisant jokios kitos šios antraštinės dalies nuostatos, Šalis, įskaitant jos perkančiuosius subjektus, tiekėjams neteikia informacijos, kuri gali pakenkti sąžiningai tiekėjų konkurencijai.

3. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata nereikalaujama, kad Šalis, įskaitant jos perkančiuosius subjektus, valdžios institucijas ir nagrinėjančiąsias institucijas, pateiktą konfidencialią informaciją, kurią atskleidus būtų trukdoma teisėtškai ir sąžiningai tiekėjų konkurencijai, būtų pažeidžiami teisėti konkrečių asmenų komerciniai interesai, taip pat intelektinės nuosavybės apsaugos srityje arba visuomenės interesai.

190 STRAIPSNIS

Vidaus skundų nagrinėjimo procedūros

1. Kiekviena Šalis laiku taiko arba nustato veiksmingą, skaidrią ir nediskriminuojančią administracinio arba teismo nagrinėjimo procedūrą, pagal kurią tiekėjas, kuris yra arba buvo pareiškęs susidomėjimą konkursu, kuriam taikomas šis susitarimas, galėtų pateikti prieštaravimus dėl:

a) šios antraštinės dalies pažeidimo; arba

- b) jeigu pagal Šalies vidaus teisę tiekėjas neturi teisės tiesiogiai teikti prieštaravimų dėl šios antraštinės dalies nuostatų pažeidimo, Šalies priemonių, kuriomis įgyvendinama ši antraštinė dalis, netaikymo,

susijusių su viešuoju pirkimu, kuriam taikomas šis Susitarimas.

2. Visiems pagal 1 dalį pateiktiems prieštaravimams taikomos procedūrinės taisyklės nustatomos raštu ir yra visuotinai prieinamos.

3. Jeigu tiekėjas pateikia su viešuoju pirkimu, kuriam taikomas šis susitarimas ir kuriuo jis yra arba buvo pareiškęs susidomėjimą, susijusį skundą dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodyto pažeidimo arba priemonių netaikymo, atitinkama Šalis savo perkantįjį subjektą ir tiekėją skatina skundą spręsti konsultuojantis. Perkantysis subjektas nešališkai ir laiku apsversto gautus skundus taip, kad tiekėjui nesutrukdytų dalyvauti vykstančiame arba ateityje vyksiančiuose viešuosiuose pirkimuose, arba nebūtų pažeista jo teisė administracinio arba teisminio nagrinėjimo tvarka siekti, kad būtų pritaikytos taisomosios priemonės.

4. Tiekėjams suteikiamas pakankamas, ne trumpesnis kaip 10 dienų laikotarpis prieštaravimui parengti ir pateikti, skaičiuojamas nuo tada, kai tiekėjas sužinojo arba pagrįstai turėjo sužinoti aplinkybes, dėl kurių prieštaraujama.

5. Kiekviena Šalis įsteigia arba paskiria bent vieną nešališką administracinę ar teisminę instituciją, nepriklausomą nuo perkančiųjų subjektų, kuri priimtų ir nagrinėtų tiekėjų prieštaravimus dėl viešųjų pirkimų, kuriems taikomas šis Susitarimas.

6. Jeigu prieštaravimą pirmiausia nagrinėja kita institucija nei nurodyta 5 dalyje, Šalis užtikrina, kad tiekėjas pirminį sprendimą galėtų apskųsti nešališkai administracinei arba teisminei institucijai, nepriklausomai nuo perkančiojo subjekto, dėl kurio vykdomo viešojo pirkimo pateiktas prieštaravimas. Jei nagrinėjančioji institucija nėra teismas, jos sprendimai gali būti peržiūrimi teisme arba ji taiko nustatytas procedūras, pagal kurias:

- a) perkantysis subjektas pateikia raštišką atsakymą dėl prieštaravimo ir nagrinėjančiajai institucijai atskleidžia visus susijusius dokumentus;
- b) procedūros dalyviai (toliau – dalyviai) turi teisę būti išklausyti prieš nagrinėjančiajai institucijai priimant sprendimą dėl prieštaravimo;
- c) dalyviai turi teisę būti atstovaujami ir lydimi;
- d) dalyviai gali dalyvauti visose procedūrose;
- e) dalyviai turi teisę prašyti, kad procesas vyktų viešai ir kad jame galėtų dalyvauti liudytojai; ir
- f) su tiekėjų prieštaravimais susiję sprendimai arba rekomendacijos per pagrįstą laiką pateikiami raštu, paaikškinant kiekvieno sprendimo arba rekomendacijos pagrindą.

7. Kiekviena Šalis priima arba toliau taiko procedūras, kuriomis:
- a) numatomos skubios laikinosios priemonės, kuriomis išsaugoma tiekėjo galimybė dalyvauti viešajame pirkime. Dėl šių laikinųjų priemonių gali būti sustabdytas viešojo pirkimo procesas. Pagal procedūras gali būti numatyta, kad priimant sprendimą dėl šių priemonių taikymo gali būti atsižvelgiama į svarbias neigiamas pasekmes atitinkamiems interesams, taip pat visuomenės. Pagrįsta priežastis netaikyti priemonių išdėstoma raštu; ir
 - b) ištaisomos šios antraštinės dalies nuostatų nesilaikymo pasekmės ar nustatoma kompensacija už patirtus nuostolius ar žalą, jei nagrinėjančioji institucija nustato, kad būta pažeidimo ar netaikytos priemonės, kaip nurodyta 1 dalyje. Ištaisomosiomis priemonėmis ar kompensacija gali būti padengiamos pasiūlymo rengimo sąnaudos arba su prieštaravimo pateikimu susijusios sąnaudos, arba bendra jų suma.

191 STRAIPSNIS

Taikymo srities pakeitimai ir taisymai

1. Šaliai pakeitus viešojo pirkimo, kuriam taikoma ši antraštinė dalis, taikymo sritį, ji:
- a) raštu praneša kitoms Šalims; ir
 - b) pranešime taip pat nurodo tinkamas kompensacines priemones, kurias kitos Šalys turėtų taikyti, norėdamos išlaikyti su ankstesniąja palyginamą taikymo sritį.

2. Neatsižvelgiant į 1 dalies b punktą, Šalis neturi nurodyti kompensacinių priemonių, jei:
 - a) jos padarytas pakeitimas ar taisymas yra tik nedidelis grynai formalaus pobūdžio pakeitimas ar taisymas; arba
 - b) siūlomas pakeitimas taikomas subjektui, kurio Šalis faktiškai nekontroliuoja ar neturi jam įtakos.
3. Kitai Šaliai nesutinkant, kad
 - a) pagal 1 dalies b punktą pasiūlyta priemonė yra tinkama, norint išlaikyti palyginamą abipusiai sutartą taikymo sritį;
 - b) siūlomas pakeitimas ar ištaisymas yra nedidelis, kaip nurodyta 2 dalies a punkte; arba
 - c) siūlomas pakeitimas taikomas subjektui, kurio Šalis faktiškai nekontroliuoja ar neturi jam įtakos, kaip nurodyta 2 dalies b punkte,

ta kita Šalis per 30 dienų nuo 1 dalyje nurodyto pranešimo gavimo turi raštu pateikti prieštaravimą arba bus laikoma, kad ji sutiko su priemone ar siūlomu pakeitimu, taip pat XII antraštinės dalies (Ginčų sprendimas) taikymo tikslais.

4. Jei Šalys Prekybos komitete susitaria dėl siūlomų pakeitimų, ištaisymų ar nedidelių pakeitimų, įskaitant atvejus, kai Šalys nepateikė prieštaravimų per 30 dienų, kaip numatyta 3 dalyje, Šalys atitinkamai pakeičia susijusį priedą.

5. ES šalis gali bet kuriuo metu pradėti dvišales derybas su bet kuria Susitarimą pasirašiusia Andų šalimi, siekdama išplėsti patekimo į rinkas galimybes, abipusiai nustatytas pagal šią antraštinę dalį.

192 STRAIPSNIS

Labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių dalyvavimas

1. Šalys pripažįsta labai mažų įmonių ir MVĮ dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose svarbą.

2. Be to, Šalys pripažįsta Šalių tiekėjų, visų pirma labai mažų įmonių ir MVĮ, verslo aljansų svarbą, įskaitant bendrą dalyvavimą viešojo pirkimo procedūrose.

3. Šalys susitaria dalytis informacija ir bendrai veikti, siekdamas, kad labai mažoms įmonėms ir MVĮ būtų lengviau susipažinti su viešojo pirkimo procedūromis, metodais ir sutarčių sudarymo reikalavimais, kuriuose daugiausia dėmesio būtų skiriama jų ypatingiems poreikiams.

Bendradarbiavimas

1. Šalys pripažįsta, kad norint geriau suprasti Šalių viešojo pirkimo sistemas ir sudaryti tiekėjams, visų pirma labai mažiems, mažiems ir vidutiniams, palankesnes sąlygas patekti į jų rinkas, svarbu bendradarbiauti.
2. Šalys deda pastangas bendradarbiauti šiais klausimais:
 - a) dalijimasis patirtimi ir informacija, pvz., reglamentavimo sistemų, gerosios patirties ir statistikos srityse;
 - b) elektroninių ryšių vystymas ir taikymas viešojo pirkimo sistemose;
 - c) pajėgumų stiprinimas ir techninė pagalba tiekėjams klausimais, susijusiais su patekimu į viešojo pirkimo rinką;
 - d) institucijų pajėgumų stiprinimas šios antraštinės dalies nuostatomis įgyvendinti, taip pat valstybės tarnautojų mokymas; ir
 - e) pajėgumų stiprinimas, kad būtų sudarytos sąlygos dalyvauti viešuosiuose pirkimuose įvairiomis kalbomis.

3. Paprašius ES šalis teikia, jos nuomone, tinkamą pagalbą galimiems konkursų dalyviams iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių, susijusią su pasiūlymų teikimu ir prekių ar paslaugų, kurios galėtų dominti Europos Sąjungos ar jos valstybių narių perkančiuosius subjektus, atranka. Be to, ES šalis padeda jiems laikytis techninių reglamentų ir standartų, susijusių su prekėmis ar paslaugomis, kurias norima įsigyti per numatomą viešąjį pirkimą.

194 STRAIPSNIS

Viešųjų pirkimų pakomitetas

1. Šalys įsteigia iš kiekvienos Šalies atstovų sudarytą Viešųjų pirkimų pakomitetą.
2. Šis pakomitetas:
 - a) vertina šios antraštinės dalies įgyvendinimą, taip pat tai, kaip išnaudojamos palankesnės galimybės dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, ir rekomenduoja Šalims imtis atitinkamų veiksmų;
 - b) vertina veiklą, susijusią su Šalių bendradarbiavimu, ir stebi jos raidą; ir
 - c) nedarant poveikio 191 straipsnio 5 dalies taikymui, svarsto tolesnes derybas šios antraštinės dalies taikymo sričiai plėsti.

3. Viešųjų pirkimų pakomitetis rengia posėdžius bet kuriai Šaliai paprašius suderintoje vietoje ir suderintu laiku, ir tvarko raštiškus posėdžių protokolus.

VII ANTRAŠTINĖ DALIS

INTELEKTINĖ NUOSAVYBĖ

1 SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

195 STRAIPSNIS

Tikslai

Šia antraštine dalimi siekiama:

- a) skatinti inovacijas, kūrybiškumą ir lengvinti Šalių tarpusavio inovacinių ir kūrybinių produktų gamybą ir prekybą jais; ir
- b) užtikrinti tinkamą ir veiksmingą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir jas įgyvendinti, prisidedant prie technologijų perdavimo ir sklaidos, remti socialinę ir ekonominę gerovę ir užtikrinti jos turėtojų teisių ir visuomenės interesų pusiausvyrą.

Prievolių pobūdis ir taikymo sritis

1. Šalys dar kartą patvirtina teises ir prievoles pagal PPO Sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau – TRIPS sutartis) ir kitus daugiašalius su intelektine nuosavybe susijusius susitarimus ir Pasaulinei intelektinės nuosavybės organizacijai (toliau – PINO) remiant tvarkomus susitarimus, kurių Šalimis yra šio susitarimo Šalys.
2. Šios antraštinės dalies nuostatomis papildomos ir konkrečiai nurodomos Šalių teisės ir prievolės pagal TRIPS sutartį ir kitus daugiašalius su intelektine nuosavybe susijusius susitarimus, kurių Šalimis yra šio susitarimo Šalys, todėl šios antraštinės dalies nuostatomis neprieštarujama tokių daugiašalių susitarimų nuostatomis ar jos nepažeidžiamos.
3. Šalys pripažįsta būtinybę išlaikyti intelektinės nuosavybės teisių turėtojų teisių ir visuomenės interesų pusiausvyrą, visų pirma švietimo, kultūros, mokslinių tyrimų, visuomenės sveikatos, aprūpinimo maistu, aplinkos, galimybių gauti informacijos ir perduoti technologijas srityse.
4. Šalys pripažįsta ir dar kartą patvirtina Šalių teises ir prievoles pagal 1992 m. birželio 5 d. priimtą Biologinės įvairovės konvenciją (toliau – BĮK) ir remia bei skatina pastangas nustatyti abipusiai naudingą TRIPS sutarties ir šios konvencijos santykį.

5. Šiame Susitarime intelektinės nuosavybės teisės apima:
- a) autorių teises, taip pat kompiuterių programų ir duomenų bazių autorių teises;
 - b) gretutines teises;
 - c) patento teises;
 - d) prekių ženklus;
 - e) firmų vardus, jei jie saugomi išimtinių nuosavybės teisių pagal atitinkamą vidaus teisę;
 - f) dizainą;
 - g) integrinių grandynų dizainą (topografiją);
 - h) geografinės nuorodos;
 - i) augalų veisles; ir
 - j) neskelbtinos informacijos apsaugą.

6. Šiame Susitarime intelektinės teisės apsauga taip pat yra apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos, kaip nurodyta Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės saugojimo (pataisytos 1967 m. Stokholmo aktu) (toliau – Paryžiaus konvencija) 10 *bis* straipsnyje.

197 STRAIPSNIS

Bendrieji principai

1. Atsižvelgdama į šios antraštinės dalies nuostatas kiekviena Šalis, rengdama ar keisdama savo teisės aktus, gali taikyti išimtis ir lanksčias nuostatas, leidžiamas pagal daugiašalius intelektinės nuosavybės susitarimus, visų pirma, kai priimamos visuomenės sveikatai, tinkamai mitybai ir galimybėms gauti vaistus užtikrinti būtinos priemonės.

2. Šalys pripažįsta Ketvirtosios ministrų konferencijos Dohoje priimtą deklaraciją ir, visų pirma, 2001 m. lapkričio 14 d. PPO ministrų konferencijos Dohoje priimtą Deklaraciją dėl TRIPS sutarties ir visuomenės sveikatos ir tolesnių jos papildymų svarbą. Todėl aiškindamos ir įgyvendindamos šioje antraštinėje dalyje nustatytas teises ir prievoles Šalys užtikrina atitiktį minėtai deklaracijai.

3. Šalys prisideda prie 2003 m. rugpjūčio 30 d. PPO Generalinės tarybos sprendimo dėl Dohos deklaracijos 6 straipsnio ir 2005 m. gruodžio 6 d. Ženevoje priimto Protokolo, kuriuo iš dalies keičiama TRIPS sutartis, įgyvendinimo ir laikymosi.
4. Be to, Šalys pripažįsta, kad svarbu skatinti įgyvendinti 2008 m. gegužės 24 d. Pasaulio sveikatos asamblėjos priimtą Rezoliuciją dėl visuomenės sveikatos, inovacijų ir intelektinės nuosavybės bendrosios strategijos ir veiksmų plano (angl. WHA 61.21).
5. Remiantis TRIPS sutartimi, šios antraštinės dalies nuostatomis Šalims netrukdoma priimti priemonių, būtinų norint užkirsti kelią teisių turėtojų piktnaudžiavimui intelektinės nuosavybės teisėmis, ar veiklai, kuria būtų nepagrįstai ribojama prekyba ar daromas neigiamas poveikis tarptautiniam technologijų perdavimui.
6. Šalys pripažįsta, kad perduodant technologijas padedama stiprinti nacionalinius pajėgumus, kad būtų sukurta patikima ir tvirta technologinė bazė.
7. Šalys pripažįsta, kad informacinės ir ryšių technologijos turi įtakos literatūros ir meno kūrinių naudojimui, atlikimui, fonogramų gamybai ir transliacijoms, todėl taip pat pripažįstama būtinybė tinkamai saugoti autorių ir gretutines teises skaitmeninėje erdvėje.

198 STRAIPSNIS

Nacionalinis režimas

Kiekviena Šalis kitos Šalies piliečiams taiko režimą, ne mažiau palankų nei jų piliečiams taikomas režimas, susijęs su intelektinės nuosavybės apsauga ⁶¹, atsižvelgiant į TRIPS sutarties 3 ir 5 straipsniuose nustatytas išimtis.

199 STRAIPSNIS

Didžiausio palankumo režimas

Užtikrinant intelektinės nuosavybės apsaugą, pranašumas, palankumas, privilegija ar imunitetas, Šalies suteiktas kitos šalies piliečiams, nedelsiant ir besąlygiškai suteikiamas kitų Šalių piliečiams, atsižvelgiant į TRIPS sutarties 4 ir 5 straipsniuose nustatytas išimtis.

⁶¹ 198 ir 199 straipsniuose „apsauga“ taip pat reiškia dalykus, kurie turi įtakos intelektinių nuosavybės teisių buvimui, jų įgijimui, taikymo sričiai, išsaugojimui ir įgyvendinimui, taip pat tuos dalykus, kurie turi įtakos intelektinės nuosavybės teisių naudojimui, aptariamam šioje antraštinėje dalyje.

200 STRAIPSNIS

Panaudojimas

Kiekviena Šalis, laikydamasi TRIPS sutarties nuostatų, laisvai nustato nacionalinį režimą intelektualinės nuosavybės teisėms naudoti.

2 SKYRIUS

BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS IR TRADICINIŲ ŽINIŲ APSAUGA

201 STRAIPSNIS

1. Šalys pripažįsta biologinės įvairovės, jos dalių ir čiabuvių bei vietos bendruomenių⁶² ir su tuo susijusių tradicinių žinių, inovacijų ir praktikos svarbą ir vertę. Šalys dar kartą patvirtina turinčios suverenias teises į savo gamtos išteklius ir pripažįsta savo teises ir prievoles pagal BĮK, susijusias su galimybėmis naudotis genetiniais ištekliais ir sąžiningu ir teisingu dalijimusi privalumais, atsirandančiais juos naudojant.

⁶² Kai taikytina, „čiabuvių bei vietos bendruomenėms“ taip pat priskiriami afroamerikiečių palikuonys.

2. Šalys pripažįsta ankstesnį esamą ir būsimą čiabuvių ir vietos bendruomenių indėlį saugant ir tausiai naudojant biologinę įvairovę bei visas jos dalis ir apskritai vietos bendruomenių tradicinių žinių⁶³ svarbą tautų kultūrai ir ekonominiam bei socialiniam vystymuisi.
3. Atsižvelgdamos į savo vidaus teisės aktus ir laikydamosi BJK 8 straipsnio j punkto, Šalys gerbia, saugo ir puoselėja čiabuvių ir vietos bendruomenių žinias, inovacijas ir praktiką, atspindinčias tradicinį gyvenimo būdą, kuris svarbus biologinės įvairovės apsaugai ir tausiam naudojimui užtikrinti, padeda plačiau jas taikyti patiems tų žinių, inovacijų ir praktikos savininkams pritariant ir dalyvaujant, taip pat skatina sąžiningą naudojimąsi privalumais, kuriuos teikia tų žinių, inovacijų ir praktikos taikymas.
4. Remdamosi BJK 15 straipsnio 7 dalimi, Šalys patvirtina savo prievolę imtis priemonių, kad būtų sąžiningai ir teisingai dalijamasi genetinių išteklių naudojimo privalumais. Be to, Šalys pripažįsta, kad į abipusiai sutartas nuostatas gali būti įtrauktos prievolės dalytis privalumais, susijusiais su intelektinės nuosavybės teisėmis, nustatytomis naudojant genetinius išteklius ir susijusias tradicines žinias.
5. Kolumbija ir ES šalis bendradarbiaus toliau aiškinantis neteisėto genetinių išteklių ir susijusių tradicinių žinių, inovacijų ir praktikos pasisavinimo klausimą ir sąvoką, siekdamas, prireikus ir nepažeidžiant tarptautinės ir vidaus teisės, nustatyti priemones šiam klausimui spręsti.

⁶³ Nedarant poveikio šio skyriaus įgyvendinimui, Šalys pripažįsta, kad tradicinių žinių sąvoka šiuo metu nagrinėjama įvairiuose tarptautiniuose forumuose.

6. Šalys, laikydamosi vidaus teisės aktų ir tarptautinės teisės, bendradarbiauja užtikrindamos, kad intelektinės nuosavybės teisės būtų suderinamos su jų teisėmis ir prievolėmis pagal BĮK ir jomis BĮK nepažeidžiama, kiek tai susiję su atitinkamose jų teritorijose gyvenančių čiabuvių ir vietos bendruomenių genetiniais ištekliais ir susijusiomis tradicinėmis žiniomis. Šalys dar kartą patvirtina pagal BĮK 16 straipsnio 3 dalyje nustatytas teises ir prievoles, susijusias su genetinius išteklius teikiančiomis šalimis, kad galėtų imtis priemonių ir sudaryti sąlygas naudotis technologijomis, kuriose naudojami tokie ištekliai, ir tas technologijas perduoti, remiantis abipusiai sutartomis sąlygomis. Ši nuostata taikoma nedarant poveikio teisėms ir prievolėms pagal TRIPS sutarties 31 straipsnį.

7. Šalys pripažįsta, kad naudinga nustatyti reikalavimą patentų paraiškose atskleisti genetinių išteklių ir susijusių tradicinių žinių kilmę ar šaltinį, atsižvelgiant į tai, kad tokiu būdu genetiniai ištekliai ir susijusios tradicinės žinios naudojami skaidriau.

8. Remdamosi savo vidaus teise Šalys numatys taikytiną tokių reikalavimų poveikį, kad būtų lengviau laikytis nuostatų, kuriomis reglamentuojamos galimybės naudotis genetiniais ištekliais ir susijusiomis tradicinėmis žiniomis, inovacijomis ir praktika.

9. Šalys stengsis lengvinti dalijimąsi informacija apie patentų paraiškas ir išduotus patentus, susijusius su genetiniais ištekliais bei atitinkamomis tradicinėmis žiniomis, bei siekti, kad į šią informaciją būtų galima atsižvelgti iš esmės nagrinėjant paraiškas, visų pirma – nustatant jų technikos lygį.

10. Laikydamosi šios antraštinės dalies 6 skyriaus (Bendradarbiavimas) nuostatų, Šalys, remdamosi abipusiai sutartomis sąlygomis, bendradarbiaus patentų paraiškų vertintojų mokymo, kaip nagrinėti patentų paraiškas, susijusias su genetiniais ištekliais ir tradicinėmis žiniomis, srityje.
11. Šalys pripažįsta, kad duomenų bazės ar skaitmeninės bibliotekos, kuriose pateikiama atitinkama informacija, yra naudingos nagrinėjant galimybes suteikti patentą išradimams, susijusiems su genetiniais ištekliais ir susijusiomis tradicinėmis žiniomis.
12. Remdamosi taikytina tarptautine ir vidaus teise, Šalys susitaria bendradarbiauti taikydamos nacionalines galimybių naudotis genetiniais ištekliais ir susijusiomis tradicinėmis žiniomis, inovacijomis ir praktika sistemas.
13. Abipusiai susitarusios Šalys gali persvarstyti šį skyrių, atsižvelgdamos į daugiašalių diskusijų rezultatus ir išvadas.

3 SKYRIUS

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ NUOSTATOS

1 SKIRSNIS

PREKIŲ ŽENKLAI

202 STRAIPSNIS

Tarptautiniai susitarimai

1. Šalys laikosi Paryžiaus konvencijoje ir TRIPS sutartyje nustatytų teisių ir prievolių.
2. Europos Sąjunga ir Kolumbija per 10 metų nuo šio Susitarimo pasirašymo prisijungia prie 1989 m. birželio 27 d. Madride priimto Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolo (toliau – Madrido protokolas). Peru deda visas pagrįstas pastangas prisijungti prie Madrido protokolo.

3. Europos Sąjunga ir Peru deda visas pagrįstas pastangas laikytis 1994 m. spalio 27 d. Ženevoje priimtos Sutarties dėl prekių ženklų įstatymų (toliau – Sutartis dėl prekių ženklų įstatymų). Kolumbija deda visas pagrįstas pastangas prisijungti prie Sutarties dėl prekių ženklų įstatymų.

203 STRAIPSNIS

Registavimo reikalavimai

Bet koks žymuo ar žymenų derinys, pagal kuriuos vienos įmonės prekes ar paslaugas galima atskirti nuo kitos įmonės prekių ar paslaugų rinkoje gali sudaryti prekių ženklą. Šie žymenys gali visų pirma būti žodžiai, taip pat žodžių deriniai, asmenvardžiai, raidės, skaičiai, vaizdiniai elementai, garsai ir garsų deriniai bei šių žymenų deriniai. Jei pagal žymenis neįmanoma atskirti atitinkamų prekių ar paslaugų, Šalis gali numatyti, kad galimybės registruoti priklauso nuo naudojant įgyjamo išskirtinumo. Šalis kaip registavimo sąlygos gali reikalauti, kad žymenys būtų vizualiai suvokiami.

Registravimo procedūra

1. Klasifikuodamos prekes ir paslaugas, kurioms prašoma suteikti prekių ženklą, Šalis taiko klasifikaciją, nustatytą 1957 m. birželio 15 d. Nicos sutartyje dėl tarptautinės prekių ir paslaugų ženklų registravimo klasifikacijos ir galiojančiuose jos pakeitimuose.

2. Kiekviena Šalis ⁶⁴ nustato prekių ženklų registravimo sistemą, pagal kurią visus galutinius sprendimus pagrįstai ir raštu priima atitinkama prekių ženklų administravimo institucija.

Atsisakymo registruoti prekių ženklą priešastys pareiškėjui pateikiamos raštu ir pareiškėjas turi galimybę užginčyti tokį atsisakymą ir kreiptis dėl galutinio sprendimo į teismą. Kiekviena Šalis numato galimybę prieštarauti dėl parašų registruoti prekių ženklą. Prieštaravimo procedūra pagrįsta rungimosi principu. Kiekviena Šalis sudaro galimybes naudotis vieša elektronine prekių ženklų parašų ir prekių ženklų registravimo duomenų baze.

⁶⁴ ES šalies atveju, šioje dalyje nustatytos Europos Sąjungos prievolės taikomos tik jos Bendrijos prekių ženkams.

205 STRAIPSNIS

Plačiai žinomi prekių ženklai

Šalys bendradarbiauja siekdamos veiksmingai apsaugoti plačiai žinomus prekių ženklus, kaip nurodyta Paryžiaus konvencijos 6 *bis* straipsnyje ir TRIPS sutarties 16 straipsnio 2 ir 3 dalyse.

206 STRAIPSNIS

Prekių ženklų suteikiamų teisių išimtys

1. Su sąlyga, kad atsižvelgta į teisėtus prekių ženklų teisių turėtojų ir trečiųjų šalių interesus, kiekviena Šalis nustato ribotą išimtį ⁶⁵ prekių ženklų suteikiamoms teisėms, kad vykdant prekybą būtų galima tinkamai naudoti jo pavadinimą ir adresą, arba aprašymus, susijusius su prekės ar paslaugos pobūdžiu, kokybe, kiekybe, numatoma paskirtimi, verte, geografine kilme, gamybos ar suteikimo laiku ar kitomis prekės ar paslaugos savybėmis.

⁶⁵ Ribota išimtimi vadinama išimtis, kuria trečiosioms šalims leidžiama rinkoje naudoti aprašymą be teisių turėtojo leidimo, jei jis naudojamas sąžiningai ir nėra prekių ženklo naudojimas.

2. Be to, kiekviena Šalis nustato ribotas išimtis, kuriomis asmeniui leidžiama naudoti prekių ženklą, jei to reikia norint nurodyti produkto ar paslaugos numatomą paskirtį, visų pirma kaip priedo ar atsarginės dalies, jei tas prekių ženklas naudojamas nepažeidžiant sąžiningos praktikos tvarkant pramoninius ar komercinius reikalus.

2 SKIRSNIS

GEOGRAFINĖS NUORODOS

207 STRAIPSNIS

Šio skirsnio taikymo sritis

Šalies teritorijos kilmės geografinėms nuorodoms pripažinti ir saugoti taikomos šios nuostatos:

- a) šioje antraštinėje dalyje geografinėmis nuorodomis vadinamos nuorodos, sudarytos iš konkrečios šalies, regiono ar vietovės pavadinimo arba, jei tai nėra konkrečios šalies, regiono ar vietovės pavadinimas, pavadinimo, susijusio su konkrečia geografine teritorija, ir pagal kurią nustatoma atitinkama produkto kilmė, o su ta kilme susijusi kokybė, reputacija ar kita savybė yra išimtinai arba iš esmės grindžiama produkto gamybos geografinė aplinka ir jai būdingais gamtiniais ir žmogiškaisiais veiksniais;

- b) Šalis užtikrina kitos Šalies geografinių nuorodų apsaugą pagal šią antraštinę dalį, tik jei jos pripažintos ir laikomos geografinėmis nuorodomis kilmės šalyje;
- c) įsigaliojus šiam Susitarimui kiekviena Šalis užtikrina žemės ūkio ir maisto produktų, vynu, spiritinių gėrimų ir aromatizuotų vynu geografinių nuorodų, išvardytų XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlyje, apsaugą 208 straipsnyje nustatyta tvarka;
- d) produktų, išskyrus žemės ūkio maisto produktus, vynus, spiritinius gėrimus ar aromatizuotus vynus, išvardytus XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlyje, geografinių nuorodų apsauga gali būti užtikrinama laikantis kiekvienoje Šalyje taikomų teisės aktų. Šalys pripažįsta, kad XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 2 priedėlyje išvardytos geografinės nuorodos kilmės šalyje yra saugomos kaip geografinės nuorodos;
- e) geografinės nuorodas, susijusias su Šalies teritorijos kilmės produktais, gali naudoti ⁶⁶ tik gamintojai ar amatininkai, kurių gamybos įmonės yra Šalies teritorijos vietovėje ar regione, nurodytame ar numatomame toje nuorodoje;
- f) Jei Šalis nustato ar taiko sistemą, pagal kurią leidžiama naudoti geografinės nuorodas, sistema taikoma tik jos teritorijos kilmės geografinėms nuorodomis;
- g) viešosios ar privačiosios įstaigos, atstovaujančios geografinių nuorodų gavėjams ar tam paskirtosios įstaigos turi priemones, kuriomis galima veiksmingai kontroliuoti saugomų geografinių nuorodų naudojimą; ir

⁶⁶ Šiame punkte „naudoti“ reiškia gaminti ir (arba) apdoroti, ir (arba) ruošti produktą, nurodytą geografinėje nuorodoje.

- h) pagal šią antraštinę dalį saugomos geografinės nuorodos, jei jos saugomos kilmės šalyje, nelaikomos visuotiniais ar bendriniais atitinkamo produkto pavadinimais.

208 STRAIPSNIS

Pripažintos geografinės nuorodos

1. Pabaigusios prieštaravimo procedūrą ir išnagrinėjusios Europos Sąjungos geografinių nuorodų, išvardytų XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlyje ir įregistruotų ES šalies, sąrašą, Susitarimą pasirašiusios Andų šalys užtikrins šių geografinių nuorodų apsaugą taip, kaip nurodyta šiame skirsnyje.
2. Pabaigusi prieštaravimo procedūrą ir išnagrinėjusi Susitarimą pasirašiusios Andų šalies geografinių nuorodų, išvardytų XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlyje ir įregistruotų tos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies, sąrašą, ES šalis užtikrins šių geografinių nuorodų apsaugą taip, kaip nurodyta šiame skirsnyje.

Geografinių nuorodų sąrašo papildymas

1. Šalys sutinka įtraukti naujas geografines nuorodas į XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlį, pabaigusios prieštaravimo procedūrą ir išnagrinėjusios geografines nuorodas, kaip nurodyta 208 straipsnyje.
2. Šalis, norinti įtraukti naują geografinę nuorodą į savo XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlyje pateiktą sąrašą, pateikia kitai Šaliai atitinkamą prašymą per Intelektinės nuosavybės pakomitetą.
3. Apsauga pradedama taikyti nuo paraškos perdavimo kitai Šaliai datos. Informacija dalijamasi per Intelektinės nuosavybės pakomitetą.

Geografinių nuorodų apsaugos taikymo sritis

1. Šalis užtikrina kitos Šalies geografinių nuorodų, išvardytų XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlyje ir įtrauktų į tą priedėlį pagal 209 straipsnį, apsaugą bent nuo:
 - a) bet kokio tų saugomų geografinių nuorodų komercinio naudojimo:
 - i) tapačiuose ar panašiuose produktuose, neatitinkančiuose geografinės nuorodos produkto specifikacijų arba
 - ii) jei taip naudojamosi geografinės nuorodos reputacija;
 - b) bet kokio kito neleistino geografinių nuorodų, išskyrus vynų, aromatizuotų vynų ar spiritinių gėrimų nuorodas, klaidinamo naudojimo ⁶⁷, taip pat tais atvejais, kai pavadinimas vartojamas su nuorodomis, pvz., stiliaus, tipo, imitavimo ir pan., klaidinant vartotoją; nepažeidžiant šio punkto, jei Šalis iš dalies keičia savo teisės aktus, siekdama apsaugoti geografinės nuorodas, išskyrus vynų, aromatizuotų vynų ir spiritinių gėrimų, griežčiau nei numatyta šiame Susitarime, ta Šalis taip pat užtikrina tokio pat lygio apsaugą geografinėms nuorodomis, išvardytoms XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlyje;

⁶⁷ Terminas „neleistinas naudojimas“ gali apimti bet koki netinkamą naudojimą, imitavimą ar atkūrimą.

- c) jei geografinėmis nuorodomis nurodomi vynai, aromatizuoti vynai ar spiritiniai gėrimai – nuo bet kokio netinkamo naudojimo, imitavimo ar atkūrimo pateikiant tos pačios rūšies produktus, net jei nurodoma tikroji produkto kilmė arba jei saugomas pavadinimas išverstas ar prie jo pridėtos frazės su, pvz., žodžiais „stilius“, „tipas“, „metodas“, „kaip pagaminta ... (vieta)“, „imitacija“, „skonis“, „panašu“ ar pan.;
 - d) bet kokios melagingos ar klaidinančios nuorodos į produkto kilmės vietą, kilmę, pobūdį ar esmines savybes, esančios ant produkto išorinės ar vidinės pakuotės, ar su atitinkamu produktu susijusioje reklaminėje medžiagoje, kuri gali sukelti klaidingą įspūdį apie produkto kilmę; ir
 - e) bet kokios kitos praktikos, galinčios klaidinti vartotoją dėl tikrosios produkto kilmės.
2. Jei Šalis per derybas su trečiąja šalimi siūlo apsaugą tos trečiosios šalies vyno geografinėi nuorodai, kuri yra kitos Šalies geografinės nuorodos homonimas, pastarajai apie tai pranešama ir suteikiama galimybė pateikti pastabas prieš suteikiant tokiam pavadinimui apsaugą.
3. Jei geografinėi nuorodai kilmės šalyje apsauga nebetaikoma, Šalys apie tai praneša viena kitai.

211 STRAIPSNIS

Ryšys su prekių ženklais

1. Šalys atsisako registruoti prekių ženklą arba jį pripažįsta negaliojančiu, jei jis susijęs su bet kokia iš 210 straipsnio 1 dalyje nurodytų aplinkybių ir tapačių ar panašių produktų saugoma geografinė nuoroda ir jei paraiška įregistruoti tą prekių ženklą pateikta po to, kai tai geografinė nuoroda jos teritorijoje pradėta taikyti apsauga.
2. Nedarant poveikio priešastims, dėl kurių atsisakyta užtikrinti geografinėms nuorodoms apsaugą, kaip numatyta vidaus teisės aktuose, Šalys neturi užtikrinti geografinėms nuorodoms apsaugos, jei atsižvelgiant į geros reputacijos ar plačiai žinomą prekių ženklą taikant apsaugą vartotojai būtų klaidinami dėl tikrosios produkto tapatybės.

Bendrosios taisyklės

1. Šalys gali dalytis papildoma informacija apie XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlyje išvardytomis geografinėmis nuorodomis saugomų produktų technines specifikacijas per Intelektinės nuosavybės pakomitetį. Be to, Šalys gali lengvinti dalijimąsi informacija apie jų teritorijoje veikiančias kontrolės įstaigas.
2. Nė viena šio skirsnio nuostata neįpareigoja Šalies užtikrinti geografinės nuorodos, kuri nėra saugoma arba tampa nebesaugoma savo kilmės šalyje, apsaugos. Šalis, kuri yra geografinės nuorodos kilmės teritorija, praneša kitoms Šalims, jei geografinė nuoroda tampa nebesaugoma jos kilmės šalyje.
3. Šiame skirsnyje nurodytos produktų specifikacijos ir visi jų pakeitimai patvirtinami produkto kilmės Šalies valdžios institucijų.

213 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas ir skaidrumas

1. Intelektinės nuosavybės pakomitetyje Šalis gali prašyti kitos Šalies informacijos apie produktų, pažymėtų pagal šį skirsnį saugomomis geografinėmis nuorodomis, atitiktį atitinkamoms produktų specifikacijoms ir jų pakeitimams, taip pat prireikus informacijos apie kontrolės klausimams skirtus kontaktinius centrus.
2. Kiekviena Šalis gali viešai skelbti produktų, pažymėtų pagal šį skirsnį saugomomis kitos Šalies geografinėmis nuorodomis, specifikacijas arba jų santrauką ir informaciją apie kontrolės klausimams skirtus kontaktinius centrus.

214 STRAIPSNIS

Šiuo skirsniu nedaromas poveikis teisėms, kurias Šalys pripažino laisvosios prekybos susitarimuose su trečiosiomis šalimis.

3 SKIRSNIS

AUTORIŲ TEISĖS IR GRETUTINĖS TEISĖS

215 STRAIPSNIS

Taikoma apsauga

1. Šalys kuo veiksmingiau ir nuosekliau užtikrina autorių teisių į jų literatūros ir meno kūrinius apsaugą. Be to, Šalys užtikrina atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų teisių, susijusių su atlikimu, fonogramomis ir transliacijomis, apsaugą.
2. Šalys laikosi nustatytų teisių ir prievolių, kaip nurodyta 1886 m. rugsėjo 9 d. Berno konvencijoje dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (toliau – Berno konvencija), 1961 m. spalio 26 d. Romos konvencijoje dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos (toliau – Romos konvencija), 1996 m. gruodžio 20 d. priimtoje PINO autorių teisių sutartyje (toliau – PSAT) ir PINO atlikimų ir fonogramų sutartyje (toliau – PAFS).

Neturtinės teisės

1. Neatsižvelgiant į ekonomines autoriaus teises ir net tuo atveju, jei šios teisės perduotos, autorius turi teisę reikalauti bent jo kūrinio autorystės pripažinimo ir prieštarauti bet kokiam to kūrinio iškraipymui, išdarymui ar kitam pakeitimui arba bet kokiam kitam menkinančiam veiksmui, susijusiam su tuo kūriniu, kuriuo būtų kenkiama autoriaus garbei ar reputacijai.
2. Pagal šio straipsnio 1 dalį autoriui suteiktos teisės galioja ir jam mirus bent iki ekonominių teisių galiojimo pabaigos, ir jas įgyvendina šalies, kurioje tokios apsaugos reikalaujama, teisės aktais įgalioti asmenys ar institucijos.
3. Neatsižvelgiant į ekonomines atlikėjo teises ir net tuo atveju, jei šios teisės perduotos, atlikėjas turi teisę reikalauti, kad jis būtų įvardytas kaip tiesioginio garsinio atlikimo ar fonogramose įrašyto atlikimo atlikėjas, išskyrus tuos atvejus, kai tai neįmanoma dėl atlikimo panaudojimo būdo, ir prieštarauti bet kokiam jo atlikimo iškraipymui, išdarymui ar kitam pakeitimui, kuriuo būtų kenkiama atlikėjo garbei ar reputacijai. Ši dalis taikoma nedarant poveikio kitoms vidaus teisės aktais pripažintoms neturtinėms teisėms.

4. Šiame straipsnyje numatyti teisių apsaugą užtikrinantys gynybos būdai reglamentuojami Šalies, kurioje reikalaujama tokios apsaugos, teisės aktais.
5. Kiekviena Šalis gali numatyti griežtesnę neturtinių teisių apsaugą, nei nurodyta šiame straipsnyje.

217 STRAIPSNIS

Kolektyvinio teisių administravimo asociacijos

Šalys pripažįsta kolektyvinio autorių teisių ir gretutinių teisių administravimo asociacijų svarbą, kad būtų užtikrintas veiksmingas jiems patikėtų teisių administravimas ir teisingas surinktų honorarų skirstymas, atitinkantis kūrinių, atlikimo ar fonogramų naudojimą, vadovaujantis skaidrumo ir gerosios valdymo praktikos principais, kaip numatyta kiekvienos Šalies vidaus teisės aktuose.

Autorių teisių galiojimo trukmė

1. Autoriaus teisės į literatūros ar meno kūrinį, kaip nurodyta Berno konvencijos 2 straipsnyje, galioja autoriaus gyvenimo laikotarpiu ir 70 metų po jo mirties.
2. Tuo atveju, kai kūrinys sukurtas bendrai su kitais autoriais, 1 dalyje nurodytas laikotarpis skaičiuojamas nuo paskutinio bendraautorio mirties datos.
3. Anonimiškai ar naudojant slapyvardį paskelbtų kūrinių šiuo susitarimu užtikrinamos apsaugos laikotarpis yra 70 metų nuo kūrinio teisėto viešo paskelbimo. Vis dėlto tais atvejais, kai autoriaus slapyvardis nekelia abejonių dėl jo tapatybės, taikomas 1 dalyje nustatytas apsaugos laikotarpis. Jei anonimiškai ar naudojant slapyvardį paskelbtų kūrinių autorius per minėtą laikotarpį atskleidžia savo tapatybę, taikomas 1 dalyje nustatytas apsaugos laikotarpis. Šalių nereikalaujama užtikrinti anonimiškai ar naudojant slapyvardį paskelbtų kūrinių apsaugą, jei galima pagrįstai manyti, kad nuo jo autoriaus mirties praėjo 70 metų.

4. Kai kūrinio, išskyrus fotografijos ar taikomojo meno kūrinius, apsaugos galiojimo laikotarpis nustatomas ne pagal fizinio asmens gyvenimo trukmę, tas laikotarpis yra ne trumpesnis kaip 70 metų, skaičiuojant nuo kalendorinių paskelbimo autoriui leidus metų pabaigos, arba, jeigu kūrinys nebuvo taip paskelbtas bent per 50 metų nuo jo sukūrimo, – ne trumpesnis kaip 70 metų nuo kalendorinių metų, kai jis buvo sukurtas, pabaigos.

5. Kinematografijos ar audiovizualinių kūrinių apsaugos laikotarpis yra ne trumpesnis kaip 70 metų po paskelbimo autoriui leidus arba, jei kūrinys nebuvo taip paskelbtas per bent 50 metų nuo kūrinio sukūrimo, – ne trumpesnis kaip 70 metų po jo sukūrimo. Šalis taip pat gali nustatyti, kad kinematografijos ar audiovizualinių kūrinių apsaugos laikotarpis pasibaigia praėjus 70 metų po paskutinio asmens, nurodyto kaip autorius pagal vidaus teisės aktus, mirties.

219 STRAIPSNIS

Gretutinių teisių galiojimo trukmė

1. Šiuo Susitarimu atlikėjams suteikiamos apsaugos laikotarpis yra ne trumpesnis kaip 50 metų, skaičiuojant nuo tų metų, kuriais atlikimas buvo įrašytas, pabaigos.

2. Šiuo Susitarimu fonogramų gamintojams suteikiamos apsaugos laikotarpis yra ne trumpesnis kaip 50 metų, skaičiuojant nuo tų metų, kuriais fonograma buvo paskelbta, pabaigos, o jeigu fonograma nebuvo paskelbta per 50 metų nuo įrašymo – ne trumpesnis kaip 50 metų, skaičiuojant nuo tų metų, kuriais buvo padarytas įrašas, pabaigos.

3. Transliuojančiosioms organizacijoms suteiktos apsaugos laikotarpis yra ne trumpesnis kaip 50 metų, skaičiuojant nuo kalendorinių metų, kuriais įvyko transliacija, pabaigos.

220 STRAIPSNIS

Transliavimas ir viešas paskelbimas

1. Šiame straipsnyje:

- transliavimas – garsų arba vaizdų ir garsų ar jų išraiškos viešas perdavimas belaidžio ryšio priemonėmis; šifruotų signalų perdavimas taip pat vadinamas transliavimu, jei transliuojančioji organizacija suteikia visuomenei iššifravimo priemonės arba šios priemonės suteikiamos transliuojančiajai organizacijai sutikus; ir

- atlikimo ar fonogramos viešas skelbimas – atlikimo garsų arba garsų ar į fonogramą įrašytų garsų išraiškos viešas perdavimas kitomis priemonėmis, išskyrus transliavimą. 3 dalyje viešu skelbimu taip pat vadinamas garsų ar į fonogramą įrašytų garsų išraiškos garsinis viešinimas.

2. Atlikėjai turi išimtinę teisę leisti:

- a) transliuoti ir viešai skelbti savo neįrašytą atlikimą, išskyrus tuos atvejus, kai atlikimas pats savaime yra transliuojamasis; ir
- b) įrašyti savo neįrašytą atlikimą.

3. Atlikėjai ir fonogramų gamintojai turi teisę į vienkartinį teisingą atlygį, kai fonogramos tiesiogiai ar netiesiogiai naudojamos komerciniais tikslais transliuojant ar kitaip viešai skelbiant. Šalys savo vidaus teisės aktuose nustato, kad atlikėjas arba fonogramų gamintojas, arba abu, turi teisę reikalauti teisingo vienkartinio atlygio iš naudotojo. Šalys gali priimti vidaus teisės aktus, pagal kuriuos atlikėjui ir fonogramų gamintojui nesusitarus nustatomos sąlygos, pagal kurias atlikėjai ir fonogramų gamintojai pasidalija teisingą vienkartinį atlygį.

4. Kiekviena Šalis suteikia atlikėjams išimtinę teisę leisti arba drausti jų įrašytą atlikimą:
- a) tiesiogiai ar netiesiogiai atgaminti;
 - b) platinti parduodant ar kitaip perduodant nuosavybės teises;
 - c) nuomoti viešai originalą ir jo kopijas; ir
 - d) padaryti viešai prieinamą laidais ar belaidėmis priemonėmis taip, kad visuomenės nariai jį galėtų pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.
5. Atlikėjams perdavus teisę padaryti viešai prieinamą arba nuomoti, Šalis gali numatyti, kad atlikėjai turi neatšaukiamą teisę į teisingą atlygį, kurį gali rinkti tinkamai teisės aktais įgaliota kolektyvinio teisių administravimo asociacija, kaip numatyta Šalies vidaus teisės aktuose.
6. Šalys gali pripažinti, kad audiovizualinių kūrinių atlikėjai turi neatšaukiamą teisę į teisingą atlygį už jų įrašyto atlikimo transliavimą ar kitą viešą skelbimą, o šį atlygį gali rinkti tinkamai teisės aktais įgaliota kolektyvinio teisių administravimo asociacija, kaip numatyta Šalies vidaus teisės aktuose.

7. Šalys savo vidaus teisės aktuose gali numatyti apribojimus ir išimtis audiovizualinių kūrinių atlikėjų teisėms tam tikrais ypatingais atvejais, kurie neprieštaruja įprastiniam atlikimo naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų atlikėjų interesų.

8. Kiekviena Šalis suteikia transliuojančiosioms organizacijoms išimtinę teisę leisti ar drausti pertransliuoti jų transliacijas bent beleidėmis priemonėmis.

221 STRAIPSNIS

Techninių priemonių apsauga

Šalys laikosi PSAT 11 straipsnio ir PAFS 18 straipsnio nuostatų.

222 STRAIPSNIS

Teisių administravimo informacijos apsauga

Šalys laikosi PSAT 12 straipsnio ir PAFS 19 straipsnio nuostatų.

Menininkų teisė perparduoti meno kūrinius

1. Nedarant poveikio Berno konvencijos 14 *ter* straipsnio 2 dalies taikymui, kiekviena Šalis numato, kad meno kūrinio autorius, o po autoriaus mirties – teisėti paveldėtojai, turi neatimamą ir neatšaukiamą teisę į atlyginimą pardavimo kainos, gautos už kiekvieną kūrinio perpardavimą po to, kai pats autorius pirmą kartą perleidžia kūrinį, pagrindu.
2. 1 dalyje nurodyta teisė taikoma, laikantis vidaus teisės aktų, visiems aukcionuose ar tarpininkaujant meno rinkos specialistams, kaip antai dailės salonuose, meno galerijose ar per kitus meno kūrinių agentus, perparduotiems meno kūriniams.

4 SKIRSNIS

DIZAINAS

224 STRAIPSNIS

Tarptautiniai susitarimai

Šalys deda visas pagrįstas pastangas prisijungti prie 1999 m. liepos 2 d. priimto Hagos susitarimo dėl pramoninio dizaino tarptautinės registracijos Ženevos akto.

225 STRAIPSNIS

Dizaino apsaugos reikalavimai ⁶⁸

1. Kiekviena Šalis numato nepriklausomai sukurtu naujo dizaino apsaugą. Jei taip numatyta Šalies teisės aktuose, taip pat gali būti reikalaujama, kad toks dizainas turėtų individualių savybių. Dizainas saugomas jį įregistravus ir jo savininkams suteikiamos išimtinės teisės pagal šio skirsnio nuostatas.

⁶⁸ Taikydama šį skirsnį Europos Sąjunga taip pat užtikrina neregistruoto dizaino apsaugą, jei toks dizainas atitinka 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1891/2006, reikalavimus.

2. Dizainas, pritaikytas gaminiui arba įmontuotas į gaminį, kuris yra sudėtinio gaminio sudedamoji dalis, saugomas pagal 1 dalį tik su sąlyga, kad ta į sudėtinį gaminį įmontuota sudedamoji dalis ⁶⁹ yra matoma įprastai naudojant tą gaminį ⁷⁰ ir matomos sudedamosios dalies detalės savaime atitinka apsaugos reikalavimus.

226 STRAIPSNIS

Registracija suteikiamos teisės

1. Registruoto dizaino savininkas turi teisę bent neleisti trečiosioms šalims, neturinčioms savininko sutikimo, gaminti, siūlyti parduoti, parduoti, importuoti, eksportuoti, sandėliuoti ar naudoti gaminius, turinčius ar išreiškiančius saugomą dizainą, kai tokių veiksmų imamas komerciniais tikslais.
2. Registruoto dizaino savininkas turi teisę imtis teisinių veiksmų prieš asmenį, gaminantį ar parduodantį gaminį, kurio dizainas tik nedaug skiriasi nuo saugomo dizaino arba kuris atrodo taip pat, kaip minėtas saugomas dizainas.

⁶⁹ Šiame skirsnyje „sudėtinis gaminys“ – gaminys, sudarytas iš daugelio sudedamųjų dalių, kurias galima pakeisti tą gaminį išardant ir vėl surenkant.

⁷⁰ Šiame skirsnyje „įprastas naudojimas“ – galutinio naudotojo naudojimas, išskyrus techninę priežiūrą, aptarnavimą ar remontą.

227 STRAIPSNIS

Apsaugos taikymo trukmė

Pramoninis dizainas saugomas bent 10 metų nuo paraiškos dėl registravimo pateikimo dienos. Šalys savo vidaus teisės aktuose gali nustatyti ilgesnę apsaugos trukmę.

228 STRAIPSNIS

Išimtys

1. Šalys gali nustatyti tam tikras dizaino apsaugos išimtis, jei tokios išimtys nepagrįstai neprieštarauja įprastiniam saugomo dizaino naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų saugomo dizaino savininko interesų, atsižvelgiant į teisėtus trečiųjų šalių interesus.
2. Dizaino apsauga netaikoma dizainui, kurį visiškai lemia techniniai arba funkciniai aspektai.

3. Teisė į dizainą negalioja, jei gaminys turi būti būtinai atkurtas tikslios formos ir tikslių matmenų, kad tas gaminys, kuriam dizainas taikytas ar panaudotas, galėtų būti mechanškai su kitu gaminiu sujungtas arba į jį, aplink jį ar prie jo padėtas, kad kiekvienas gaminys galėtų atlikti savo funkciją.
4. Dizainu nesuteikiama teisių, jei tai prieštarauja viešajai tvarkai ar moralei.

229 STRAIPSNIS

Ryšys su autorių teisėmis

Dizaino teisėmis saugomas dalykas gali būti apsaugotas pagal autorių teisių teisės aktus, jei tenkinamos tokios apsaugos sąlygos. Kiekviena Šalis nustato apsaugos aprėptį ir jos taikymo sąlygas, taip pat būtiną originalumo laipsnį.

5 SKIRSNIS

PATENTAI

230 STRAIPSNIS

1. Šalys laikosi 1977 m. balandžio 28 d. Budapešte priimtos Budapešto sutarties dėl tarptautinio mikroorganizmų deponavimo pripažinimo patentavimo procedūros reikmėms, su pakeitimais, padarytais 1980 m. rugsėjo 26 d.
2. Europos Sąjunga deda visas pagrįstas pastangas laikytis 2000 m. birželio 1 d. Ženevoje priimtos Patentų teisės sutarties (toliau – PTS). Susitarimą pasirašiusios Andų šalys deda visas pagrįstas pastangas prisijungti prie PTS.

3. Jei norint tiekti Šalies rinkai farmacijos ar žemės ūkio chemijos produktą ⁷¹ reikia gauti atitinkamos kompetentingos institucijos leidimą, ta Šalis deda visas pastangas, kad tos paraiškos būtų sparčiai nagrinėjamos ir procesas nebūtų nepagrįstai vilkinamas. Šalys bendradarbiauja ir teikia savitarpio pagalbą šiam tikslui pasiekti.

4. Bet kokiam patentu saugomam farmacijos produktui kiekviena Šalis, laikydamasi savo vidaus teisės aktų, gali nustatyti priemonę, kuria patento savininkui būtų kompensuojamas nepagrįstas galiojančios patento trukmės apribojimas dėl pirmojo to produkto rinkodaros leidimo toje Šalyje. Šiomis priemonėmis suteikiamos visos išimtinės patento teisės, laikantis originaliam patentui taikomų apribojimų ir išimčių.

⁷¹ Šioje antraštinėje dalyje, ES šalies atveju „žemės ūkio chemijos produktai“ – aktyviosios medžiagos ir preparatai, kurių sudėtyje yra viena ar daugiau aktyviųjų medžiagų, tokios formos, kokios jie yra tiekiami naudotojams ir skirti:

- a) augalams arba augaliniams produktams apsaugoti nuo visų augalų kenkėjų arba užkirsti kelią tokių kenkėjų poveikiui, jeigu tokios medžiagos arba preparatai toliau neapibūdinti kitaip;
- b) veikti augalų gyvybinius procesus kitaip negu maistinės medžiagos (pvz., augalų augimą reguliuojančios medžiagos);
- c) augaliniams produktams konservuoti, jeigu tokioms medžiagoms arba produktams netaikomos specialios Tarybos arba Komisijos nuostatos dėl konservantų;
- d) nepageidaujamiems augalams naikinti; arba
- e) augalų dalims naikinti, nustatyti ar sustabdyti netinkamą augalų augimą ar užkirsti jam kelią.

6 SKIRSNIS

TAM TIKRŲ REGLAMENTUOJAMŲ PRODUKTŲ DUOMENŲ APSAUGA

231 STRAIPSNIS

1. Kiekviena Šalis užtikrina neatskleistų tyrimų ar kitų duomenų, susijusių su farmacijos produktų⁷² ir žemės ūkio chemijos produktų sauga ir veiksmingumu, apsaugą, kaip numatyta TRIPS sutarties 39 straipsnyje ir Šalių vidaus teisės aktuose.

2. Remiantis 1 dalimi ir atsižvelgiant į 4 dalį, jei tam, kad farmacijos ar žemės ūkio chemijos produktus, kuriuose yra naujų cheminių sudedamųjų dalių, būtų leista tiekti Šalies rinkai, Šalis reikalauja pateikti neatskleistus tyrimų ar kitus duomenis, susijusius su sauga ir veiksmingumu, ta Šalis nustato išimties taikymo laikotarpį, kuris farmacijos produktams paprastai yra penkeri metai nuo tos Šalies teritorijoje galiojančio rinkodaros leidimo išdavimo datos, o žemės ūkio chemijos produktams – 10 metų nuo tos datos, ir per tą laikotarpį trečioji šalis negali komercinėms reikmėms taikyti tais duomenimis pagrįsto produkto, jei ji nepateikia įrodymų, kad saugomos informacijos turėtojas aiškiai su tuo sutiko, arba savo atliktų tyrimų duomenų.

⁷² Kolumbija ir ES šalis taip pat turi taikyti šias apsaugos nuostatas biologijos ir biotechnologijų produktų duomenims. Peru atveju, neatskleista šių produktų informacija saugoma nuo atskleidimo ir veiksmų, prieštaraujančių sąžiningai komercinei praktikai, kaip numatyta TRIPS sutarties 39 straipsnio 2 dalyje, jei nėra konkrečių šiems klausimams skirtų teisės aktų.

3. Šiame straipsnyje terminas „nauja cheminė sudedamoji dalis“ reiškia sudedamąją dalį, kurios Šalies teritorijoje dar nebuvo leista naudoti farmacijos ar žemės ūkio chemijos produktuose pagal Šalies vidaus teisės aktus. Todėl Šalys neturi taikyti šio straipsnio farmacijos produktams, kuriuose yra Šalies teritorijoje patvirtinta cheminė sudedamoji dalis.

4. Šalys gali reglamentuoti:

- a) išimtis, pagrįstas visuomenės interesais, ekstremaliąja padėtimi šalyje ar išimtinės skubos atvejais, jei būtina leisti trečiosioms šalims naudoti tokius duomenis; ir
- b) sutrumpintas rinkodaros leidimo procedūras savo teritorijoje, remiantis kitos Šalies išduotais rinkodaros leidimais. Šiais atvejais duomenų pateiktų norint gauti leidimą, išimtinio naudojimo laikotarpis prasideda nuo pirmojo rinkodaros leidimo, kuriuo pagrįsta procedūra, datos, jei leidimas suteikiamas per šešis mėnesius nuo išsamios paraiškos pateikimo.

5. Šalys gali nustatyti žemės ūkio chemijos produktams taikomas procedūras, kuriomis būtų galima naudotis ar daryti nuorodą į neatskleistą saugos ir veiksmingumo informaciją, susijusią su bandymais ir tyrimais, kuriuose buvo naudoti stuburiniai gyvūnai. Kol taikoma apsauga, šią informaciją norintis naudoti asmuo suteikia kompensaciją saugomos informacijos turėtojui. Kompensacija nustatoma sąžiningai, teisingai, skaidriai ir nediskriminuojant. Teisė į kompensaciją taikoma visą neatkleistos saugos ir veiksmingumo informacijos apsaugos laikotarpį.
6. Remiantis 197 straipsnio 5 dalimi, šiame straipsnyje numatyta apsauga Šaliai neužkertamas kelias priimti priemonės prieš netinkamą intelektinės nuosavybės teisių naudojimą ar praktiką, kuria nepagrįstai ribojama prekyba.

7 SKIRSNIS

AUGALŲ VEISLĖS

232 STRAIPSNIS

Šalys bendradarbiauja skatindamos ir užtikrindamos augalų veislių apsaugą, remdamosi Tarptautine konvencija dėl naujų augalų veislių apsaugos (toliau – TKDNAVA) su pakeitimais, padarytais 1991 m. kovo 19 d., taip pat taikydamos neprivalomą išimtį dėl selekcininko teisės, kaip nurodyta tos konvencijos 15 straipsnio 2 dalyje.

8 SKIRSNIS

NESAŽININGA KONKURENCIJA

233 STRAIPSNIS

1. Kiekviena Šalis nustato veiksmingą apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos, kaip nustatyta Paryžiaus konvencijos 10 *bis* straipsnyje. Todėl bet koks prekybos metu atliktas veiksmas, susijęs su pramonine nuosavybe, kuriuo pažeidžiama sąžininga komercinė praktika, laikomas nesąžiningu pagal kiekvienos Šalies vidaus teisės aktus.
2. Remiantis kiekvienos Šalies vidaus teisės aktais, šis straipsnis gali būti taikomas nedarant poveikio pagal šią antraštinę dalį teikiamai apsaugai.

4 SKYRIUS

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ GYNIMAS

1 SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

234 STRAIPSNIS

1. Nedarant poveikio savo teisėms ir prievolėms pagal TRIPS sutartį, visų pirma pagal jos III dalį, kiekviena Šalis nustato priemones, procedūras ir teisių gynimo būdus, kaip numatyta šiame skirsnyje, būtinus 196 straipsnio 5 dalies a–i punktuose nurodytų intelektinės nuosavybės teisių gynimui užtikrinti.
2. Šio skyriaus nuostatomis nustatomos priemonės, procedūros ir teisių gynimo būdai yra greitai taikomi, veiksmingi ir proporcingi, atgrasantys nuo kitų pažeidimų ir taikomi tokiu būdu, kad nebūtų sukuriamos kliūtys teisėtai prekybai ir numatytų apsaugos priemonės nuo piktnaudžiavimo jomis.

3. Su intelektinės nuosavybės teisių gynimu susijusios procedūros yra sąžiningos, teisingos, nėra komplikotos ar brangios, taip pat nesukelia nepagrįsto vėlavimo ar delsimo.

4. Šiuo skyriumi Šalys neįpareigojamos nustatyti atskiros teisminės sistemos intelektinės nuosavybės teisėms ginti, be įprastos teisių gynimo sistemos, ar kaip nors skirstyti išteklius intelektinės nuosavybės teisių gynimui ir teisių gynimui apskritai.

2 SKIRSNIS

CIVILINIAI IR ADMINISTRACINIAI TEISIŲ GYNIMO BŪDAI IR PROCEDŪROS

235 STRAIPSNIS

237, 239 ir 240 straipsniai taikomi komerciniu mastu vykdomiems veiksams ir, jei leidžiama vidaus teisės aktais, Šalys gali taikyti minėtuose straipsniuose numatytas priemones kitiems veiksams.

Tinkami pareiškėjai

Kiekviena Šalis pripažįsta, kad teisė prašyti taikyti priemones, procedūras ir teisių gynimo būdus, nurodytus šiame skirsnyje ir TRIPS sutarties III dalyje, suteikiama:

- a) intelektinės nuosavybės teisių turėtojams, kaip nustatyta taikytinuose teisės aktuose;
- b) visiems kitiems asmenims, kuriems leista naudotis tomis teisėmis, visų pirma išimtinių licencijų ir kitų licencijų turėtojams, jei tai leidžiama pagal taikytinus teisės aktus ir jų laikantis;
- c) intelektinės nuosavybės kolektyvinio teisių administravimo įstaigoms, kurios paprastai pripažįstamos turinčiomis teisę atstovauti intelektinės nuosavybės teisių turėtojams, jei tai leidžiama pagal taikytinus teisės aktus ir jų laikantis; ir
- d) profesinės gynybos įstaigoms, kurios paprastai pripažįstamos turinčiomis teisę atstovauti intelektinės nuosavybės teisių turėtojams, jei tai leidžiama pagal taikytinus teisės aktus ir jų laikantis.

Įrodymai

Jei intelektinės nuosavybės teisė pažeidžiama komerciniu mastu, kiekviena Šalis imasi būtinų priemonių, kad kompetentingos teisminės institucijos galėtų, esant būtinybei ir gavus Šalies prašymą, nurodyti kitai Šaliai pateikti joms bankininkystės, finansinius ar komercinius dokumentus, kuriuos tvarko ta Šalis, laikydamosi konfidencialios informacijos apsaugos nuostatų.

Įrodymų užtikrinimo priemonės

Kiekviena Šalis nustato, kad, dar prieš pradėdamos tirti bylos aplinkybes, kompetentingos teisminės institucijos, gavusios asmens prašymą, kuriame pateikti pagrįstai gauti įrodymai, pagrindžiantys asmens teiginius, kad asmens intelektualinės nuosavybės teisės buvo arba netrukus bus pažeistos, galėtų nurodyti imtis neatidėliotinų, veiksmingų ir proporcingų laikinųjų priemonių, kad laikantis konfidencialios informacijos apsaugos nuostatų būtų išsaugoti atitinkami įrodymai, susiję su įtariamu pažeidimu. Tokios priemonės gali, be kita ko, būti: išsamus aprašymas imant mėginius arba jų neimant, arba, jei tai leidžiama pagal vidaus teisės aktus, prekių, pagamintų tariamai pažeidžiant intelektualinės nuosavybės teises, ir tinkamais atvejais, jų gamybai ir (arba) platinimui reikalingų medžiagų ir priemonių bei susijusių dokumentų fizinis konfiskavimas. Tokių priemonių prireikus imamasi neišklausius kitos šalies, ypač jei uždelsus teisių turėtojai gali būti padaryta neatitaisoma žala arba jei yra akivaizdus pavojus, kad įrodymai gali būti sunaikinti.

Teisė gauti informaciją

1. Kiekviena Šalis nustato, kad vykstant procedūroms dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo, atsakydamos į pagrįstą ir proporcingą pareiškėjo prašymą, kompetentingos teisminės institucijos galėtų nurodyti, kad informaciją apie intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių prekių ar paslaugų kilmę ir platinimo tinklus pateiktų pažeidėjas ir (arba) bet kuris kitas asmuo:

- a) pas kurį aptikta komerciniams tikslams skirtų prekių, pagamintų pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises;
- b) kuris, kaip nustatyta, komerciniu mastu naudojami paslaugomis, sukurtomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises;
- c) kuris, kaip nustatyta, komerciniu mastu teikė paslaugas, naudotas vykdant veiklą, kuria pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės; arba
- d) kurį a, b ar c punktuose nurodytas asmuo nurodė esant susijusį su tokių prekių gamyba, perdirbimu ar platinimu arba tokių paslaugų teikimu.

2. 1 dalyje nurodyta informacija atitinkamais atvejais apima:

- a) gamintojų, perdirbėjų, platintojų, tiekėjų ir kitų ankstesnių prekių ar paslaugų savininkų ir numatytų didmenininkų ir mažmenininkų vardus, pavardes (pavadinimus) ir adresus;

- b) informaciją apie pagamintų, perdirbtų, pristatytų, gautų ar užsakytų prekių kiekį ir už aptariamas prekes ar paslaugas gautą užmokestį.
3. 1 ir 2 dalys taikomos nedarant poveikio kitų teisės aktų nuostatoms, pagal kurias:
- a) teisių turėtojai suteikiama teisė gauti išsamesnę informaciją;
 - b) reglamentuojamas pagal šį straipsnį pateiktos informacijos naudojimas civiliniame ar baudžiamajame procese;
 - c) reglamentuojama atsakomybė už piktnaudžiavimą teise į informaciją;
 - d) suteikiama galimybė atsisakyti teikti informaciją, kuri priverstų 1 dalyje nurodytą asmenį prisipažinti dalyvavus arba kad jo artimi giminiai dalyvavo veikloje, kuria pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės; arba
 - e) reglamentuojama informacijos šaltinių konfidencialumo apsauga arba asmens duomenų tvarkymas.

Laikinosios ir prevencinės priemonės

1. Remdamasi savo vidaus teisės aktais, kiekviena Šalis nustato, kad jos teisminės institucijos pareiškėjo prašymu gali priimti laikiną teismo draudimą, taikomą bet kuriai šaliai ir skirtą užkirsti kelią gresiančiam intelektinės nuosavybės teisių pažeidimui, arba laikinai uždrausti ir prireikus nustatyti nevienkartines baudas, jei tai numatyta vidaus teisės aktuose, toliau vykdyti įtariamą teisės pažeidimą arba, jei teisė toliau pažeidžiama, numatyti garantijas, kuriomis būtų užtikrinama kompensacija teisių turėtojų.
2. Laikinas teismo draudimas taip pat gali būti nustatytas siekiant konfiskuoti ar pašalinti prekes, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, kad jos nepatektų į prekybos srautus ar jais nejudėtų.

241 STRAIPSNIS

Atkuriamosios priemonės

1. Kiekviena Šalis imasi reikiamų priemonių, kad nustatytų, kad kompetentingos teisminės institucijos pareiškėjo prašymu ir nepažeisdamos teisių turėtojo, kurio teisės buvo pažeistos, teisės į atlygį dėl patirtos žalos, ir be jokios kompensacijos pažeidėjui gali nurodyti atšaukti, galutinai pašalinti iš prekybos srautų arba sunaikinti prekes, kuriomis, kaip nustatyta, pažeistos intelektinės nuosavybės teisės. Jei tinka, kompetentingos teisminės institucijos gali taip pat nurodyti sunaikinti medžiagas ir priemones, iš esmės naudotas tokioms prekėms sukurti arba gaminti.
2. Kompetentingos teisminės institucijos nurodo, kad 1 dalyje minėtos priemonės būtų taikomos pažeidėjo lėšomis, nebent dėl tam tikrų priežasčių nurodoma kitaip.

242 STRAIPSNIS

Draudimai

Nepažeisdama TRIPS sutarties 44 straipsnio 2 dalies, kiekviena Šalis nustato, kad priėmus teismo sprendimą dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo, teisminės institucijos gali nustatyti draudimą, draudžiantį pažeidėjui tęsti minėtas teises pažeidžiančią veiklą. Jei tai numatyta Šalies vidaus teisės aktais, nesilaikant draudimo prireikus skiriama nevienkartinė bauda, kad būtų užtikrintas reikalavimų laikymasis ⁷³.

243 STRAIPSNIS

Alternatyvios priemonės

Kiekviena Šalis, laikydamasi savo vidaus teisės aktų, gali nustatyti, kad tinkamais atvejais ir asmens, kuriam turi būti taikomos 241 ir (arba) 242 straipsniuose numatytos priemonės, prašymu kompetentingos teisminės institucijos gali vietoje 241 ir (arba) 242 straipsnyje numatytų priemonių nurodyti sumokėti nukentėjusiajai šaliai piniginę kompensaciją, jei tas asmuo pažeidimą padarė netyčia ir ne dėl nerūpestingumo, jei aptariamų priemonių taikymas padarytų jam neproporcingos žalos ir jei piniginė kompensacija nukentėjusiajai šaliai yra pakankama.

⁷³ Šalys užtikrina, kad šioje dalyje nurodytas priemonės taip pat būtų galima taikyti paslaugoms, kurias naudojant buvo pažeistos intelektinės nuosavybės teisės, tiek, kiek jos buvo naudotos procese.

Žala

1. Kiekviena Šalis nustato, kad, nustatydamas žalą, jos teisminės institucijos:
 - a) atsižvelgia į visus tinkamus aspektus, kaip antai neigiamas ekonomines pasekmes, įskaitant nukentėjusiosios šalies prarastą pelną, bet kokį pažeidėjo gautą nesąžiningą pelną ir atitinkamais atvejais kitus, ne ekonominius veiksnius, kaip antai dėl pažeidimo padarytą moralinę žalą teisių turėtoji; arba
 - b) kita nei a punkte numatyta galimybė – atitinkamais atvejais gali nustatyti vienkartinę žalos atlyginimo sumą, remdamosi tam tikrais veiksniais, pvz., bent autorinio atlyginimo ar honorarų suma ar mokesčiais, kuriuos būtų tekę sumokėti, jei pažeidėjas būtų prašęs leidimo naudotis aptariamomis intelektualinės nuosavybės teisėmis.
2. Jei pažeidėjas nežinojo arba neturėjo pagrįstų priežasčių žinoti, kad vykdydė teises pažeidžiančią veiklą, Šalys gali nustatyti, kad teisminės institucijos gali nurodyti kompensuoti negautą pelną arba atlyginti žalą, kurią galima nustatyti iš anksto.

245 STRAIPSNIS

Teismo išlaidos

Kiekviena Šalis užtikrina, kad pagrįstas ir proporcingas teismo išlaidas bei kitas procedūros išlaidas, įskaitant advokato atlyginimą, kurias patiria laimėjusioji šalis, paprastai dengia pralaimėjusioji šalis, išskyrus jei dėl teisingumo ar kitų priežasčių, nustatytų vidaus teisės aktuose, to padaryti negalima.

246 STRAIPSNIS

Teismo sprendimų skelbimas

Kiekviena Šalis imasi reikiamų priemonių užtikrinti, kad, pradėjus teisinę procedūrą dėl intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo, teisminės institucijos, gavusios pareiškėjo prašymą, galėtų nurodyti pažeidėjo lėšomis imtis atitinkamų priemonių su sprendimu susijusiai informacijai skleisti, įskaitant viso sprendimo ar jo dalių atskleidimą ir paskelbimą visuomenei. Šalys gali nustatyti kitas papildomas viešinimo priemones, kurios yra tinkamos tam tikromis aplinkybėmis, įskaitant aiškiai pastebimą reklamą.

247 STRAIPSNIS

Autorystės ar teisių turėjimo prezumpcija

Taikant šiame susitarime numatytas priemonės, procedūras ir teisių gynimo būdus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių ir gretutinių teisių gynimu:

- a) tam, kad literatūros ar meno kūrinio autorius būtų laikomas autoriumi ir turėtų teisę pradėti procedūras dėl pažeidimo, jei nėra priešingų įrodymų, pakanka, kad autoriaus vardas būtų įprastu būdu nurodytas ant kūrinio. Šis punktas taikomas net tuo atveju, jei šis vardas yra slapyvardis, jei jis nekelia abejonių dėl autoriaus tapatybės;
- b) a punktas *mutatis mutandis* taikomas gretutinių teisių turėtojams dėl jų saugomų teisių objekto.

248 STRAIPSNIS

Administracinė tvarka

Tiek, kiek administracine tvarka išnagrinėjus bylos esmę galima įpareigoti imtis civilinių teisės gynimo būdų, ta tvarka atitinka principus, iš esmės lygiaverčius susijusioms šio skirsnio nuostatomis.

Pasienvyje taikomos priemonės

1. Nebent šiame straipsnyje nurodyta kitaip, kiekviena Šalis nustato procedūras ⁷⁴, pagal kurias teisių turėtojas, turėdamas pagrįstą priežastį įtarti, kad prekės, kuriomis pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės ar prekių ženklo teisės ⁷⁵, yra importuojamos, eksportuojamos ar vežamos tranzitu, gali pateikti kompetentingoms administracinėms institucijoms rašytinį prašymą, kad muitinės sustabdytų tokių prekių išleidimą į laisvą apyvartą arba tokias prekes sulaikytų. Šalys turi įvertinti šių priemonių taikymą prekėms, kuriomis, kaip įtariama, pažeidžiama geografinė nuoroda.

⁷⁴ Laikoma, kad Šalys šios tvarkos neturi taikyti importuojamoms prekėms, kurias kitos šalies rinkai teikia teisių turėtojas arba tai daroma su jo sutikimu.

⁷⁵ Šioje nuostatoje terminas „prekės, kuriomis pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės ar prekių ženklo teisės“ reiškia:

- a) „suklastotas prekes“, t. y.:
 - i) prekės, įskaitant jų pakuotes, be leidimo pažymėtos prekių ženklu, tapačiu prekių ženklui, užregistruotam tokios pat rūšies prekėms, arba prekių ženklu, kurio pagal jo esminius požymius negalima atskirti nuo užregistruoto prekių ženklo ir kuris dėl to pažeidžia atitinkamo prekių ženklo savininko teises;
 - ii) bet koks prekių ženklo simbolis (ženklas, žymuo, lipdukas, brošiūra, naudojimo instrukcija ar garantijos dokumentas su prekių ženklo simboliu), netgi pateikiamas atskirai, tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir i punkte nurodytos prekės;
 - iii) pakuotės, ant kurių yra suklastotų prekių ženklai, pateikiamos atskirai tomis pačiomis aplinkybėmis kaip ir i papunktyje nurodytos prekės;
- b) „piratinės prekes“ – prekių kopijos arba prekės, kurių sudedamoji dalis yra kopija, pagamintos be registruoto ar neregistruoto pagal nacionalinės teisės aktus teisių turėtojo ar jo deramai įgalioto gamybos šalyje asmens, autorių, gretutinių teisių subjekto ar dizaino savininko sutikimo.

2. Kiekviena Šalis nustato, kad, jei vykdydamos veiklą muitinės turi pakankamai priežasčių įtarti, kad prekėmis pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės arba prekių ženklo teisės, jos gali sustabdyti *ex officio* prekių išleidimą arba sulaikyti prekes, kad teisių turėtojas galėtų pateikti, kaip nustatyta kiekvienos Šalies vidaus teisėje, prašymą imtis teisminių ar administracinių priemonių pagal 1 dalį.

3. Visos pagal TRIPS sutarties III dalies 4 skirsnį nustatytos su importuotoju susijusios teisės ar prievolės taip pat taikomos prekių eksportuotojui arba jų gavėjui.

3 SKIRSNIS

TARPININKAVIMO PASLAUGŲ TEIKĖJŲ ATSAKOMYBĖ

250 STRAIPSNIS

Tarpininkų paslaugų naudojimas

Šalys pripažįsta, kad teisės pažeidžiančiai veiklai atlikti trečiosios šalys gali naudotis tarpininkų paslaugomis. Siekdamas užtikrinti laisvą informacijos paslaugų judėjimą ir tuo pačiu metu užtikrinti intelektinės nuosavybės teises ir gretutines teises skaitmeninėje aplinkoje, kiekviena Šalis nustato šiame skirsnyje išdėstytas priemones, taikytinas tarpininkavimo paslaugų teikėjams, jei jie jokiais būdais nėra susiję su perduodama informacija.

Tarpininkavimo paslaugų teikėjų atsakomybė. Tik perdavimo priemonės paslaugos

1. Kai teikiama paslauga, kurią sudaro paslaugos gavėjo pateiktos informacijos perdavimas ryšių tinklu arba prieigos prie ryšių tinklo suteikimas, kiekviena Šalis užtikrina, kad paslaugų teikėjas nėra atsakingas už perduodamą informaciją, jei toks teikėjas:

- a) neinicijuoja perdavimo;
- b) neparenka perduodamos informacijos gavėjo; ir
- c) neparenka ar nekeičia perduodamos informacijos.

2. Perdavimo ir prieigos suteikimo veiksmai, nurodyti 1 dalyje, aprėpia automatinį, tarpinį ir trumpalaikį perduodamos informacijos saugojimą, jei tai daroma tik siekiant perduoti tą informaciją ryšių tinklu ir tik tuo atveju, kai informacija nėra saugoma ilgiau nei pagrįstai būtina jai perduoti.

3. Šis skirsnis neturi įtakos teismo arba administracinės institucijos galimybei vadovaujantis kiekvienos Šalies teisinėmis sistemomis reikalauti, kad paslaugų teikėjas nutrauktų pažeidimą arba užkirstų jam kelią.

252 STRAIPSNIS

Tarpininkavimo paslaugų teikėjų atsakomybė. Spartinimas

1. Kai teikiama paslauga, kurią sudaro paslaugos gavėjo pateiktos informacijos perdavimas ryšių tinklu, kiekviena Šalis užtikrina, kad paslaugų teikėjas nėra atsakingas už tos informacijos automatinį, tarpinį ir laikiną saugojimą, kuris atliekamas tik tam, kad kitiems paslaugos gavėjams, jų prašymu, informacija būtų perduota veiksmingiau, jei tas paslaugų teikėjas:

- a) nekeičia informacijos;
- b) laikosi prieigos prie informacijos sąlygų;
- c) laikosi informacijos atnaujinimo taisyklių, nurodytų pramonėje plačiai pripažintu ir naudojamu būdu;

- d) netrukdo teisėtai naudotis technologijomis, kurias pramonė plačiai pripažįsta ir naudoja duomenims apie informacijos naudojimą gauti; ir
- e) skubiai imasi priemonių, kad panaikintų arba pašalintų prieigą prie jo saugomos informacijos, sužinojęs, kad pradinis perdavimo šaltinis pašalintas iš tinklo arba pašalinta prieiga prie jo, arba kad jį panaikinti arba pašalinti prieigą prie jo įsakė teismas arba administracinė institucija.

2. Šis skirsnis neturi įtakos teismo arba administracinės institucijos galimybei vadovaujantis kiekvienos Šalies teisinėmis sistemomis reikalauti, kad paslaugų teikėjas nutrauktų pažeidimą arba užkirstų jam kelią.

253 STRAIPSNIS

Tarpininkavimo paslaugų teikėjų atsakomybė. Priegloba

1. Kai teikiama paslauga, kurią sudaro paslaugos gavėjo pateiktos informacijos saugojimas, kiekviena Šalis užtikrina, kad paslaugų teikėjas nėra atsakingas už paslaugos gavėjo prašymu saugomą informaciją, jei tas teikėjas:

- a) neturi faktinių žinių apie neteisėtą veiklą arba informaciją, o, kalbant apie reikalavimus atlyginti žalą, nežino apie faktus ar aplinkybes, iš kurių matyti, kad verčiamasi neteisėta veikla arba teikiama neteisėta informacija; arba

b) gavęs tokių žinių ar apie tai kitaip sužinojęs, nedelsdamas pašalina tą informaciją arba panaikina prieigą prie tos informacijos.

2. 1 dalis netaikoma, kai paslaugos gavėjas veikia teikėjo įgaliotas arba jo kontroliuojamas.

3. Šis skirsnis neturi įtakos teismo arba administracinės institucijos galimybei vadovaujantis kiekvienos Šalies teisinėmis sistemomis reikalauti, kad paslaugų teikėjas nutrauktų pažeidimą arba užkirstų jam kelią, jis taip pat neturi įtakos kiekvienos Šalies galimybei nustatyti procedūras, kuriomis reglamentuojamas informacijos pašalinimas ar prieigos panaikinimas.

254 STRAIPSNIS

Bendrosios stebėsenos prievolės nebuvimas

1. Šalys nenustato paslaugų teikėjams nei bendrosios prievolės teikiant 251, 252 ir 253 straipsniais reglamentuojamas paslaugas stebėti informaciją, kurią jie perduoda arba saugo, nei visuotinės prievolės aktyviai domėtis faktais arba aplinkybėmis, nurodančiomis nelegalią veiklą.

2. Šalys paslaugų teikėjams gali nustatyti prievoles nedelsiant pranešti kompetentingoms valdžios institucijoms apie vykdytą tariamą neteisėtą veiklą arba jų paslaugų gavėjų pateiktą informaciją arba kompetentingoms institucijoms prašant joms pranešti apie informaciją, leidžiančią nustatyti jų paslaugų gavėjus, su kuriais sudaryti saugojimo susitarimai.

5 SKYRIUS

TECHNOLOGIJŲ PERDAVIMAS

255 STRAIPSNIS

1. Šalys susitaria dalytis patirtimi ir informacija apie vidaus ir tarptautinę praktiką ir politiką, turinčias įtakos technologijų perdavimui ⁷⁶. Visų pirma dalijamasi savanoriškomis priemonėmis, skirtomis lengvinti informacijos srautų judėjimą, įmonių bendradarbiavimą, licencijų išdavimą ir subrangos susitarimus. Ypatingas dėmesys skiriamas sąlygoms, būtinoms kuriant tinkamą palankią aplinką, kad būtų skatinami patvarūs Šalių mokslo bendruomenių ryšiai, intensyvinama ryšių kūrimo, inovacijų ir technologijų perdavimo veikla tarp Šalių, be kita ko, atitinkamos teisinės sistemos ir žmogiškojo kapitalo plėtojimo klausimais.

⁷⁶ Dėl didesnio aiškumo, technologijų perdavimui taip pat priskiriamos galimybės naudotis technologijomis, jų naudojimas ir kūrimas.

2. Šalys lengvina ir skatina tarpusavio mokslinius tyrimus, inovacijas, technologinę plėtrą, technologijų perdavimą ir sklaidą, skirdamos dėmesį, be kita ko, įmonėms, vyriausybiniam subjektams, universitetams, mokslinių tyrimų ir technologijų centrams. Šalys kuo labiau skatina šios srities darbuotojų gebėjimų stiprinimą, mainus ir mokymą.

3. Šalys skatina taikyti priemones, kad jų mokslo, technologijų ir inovacijų sistemų subjektai ir specialistai galėtų dalyvauti projektuose ir bendruose mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų tinkluose, kuriais būtų stiprinami jų mokslo, technologijų ir inovacijų gebėjimai. Tokios priemonės gali būti:

- a) bendra mokslinių tyrimų, inovacijų ir technologinės plėtros veikla, taip pat mokomieji projektai;
- b) mokslininkų, tyrėjų, stažuotojų ir technikos specialistų apsilankymai ir mainai;
- c) bendras mokslinių seminarų, konferencijų, pasitarimų ir darbinių susitikimų organizavimas, taip pat specialistų dalyvavimas vykdant šią veiklą;
- d) bendri mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų tinklai;
- e) keitimasis ir dalijimasis įranga ir medžiagomis;

f) bendro darbo vertinimo skatinimas ir rezultatų sklaida; ir

g) bet kokia kita veikla, dėl kurios Šalys susitaria.

4. Šalys turėtų apsvarstyti galimybes nustatyti priemones, kuriomis būtų dalijamasi informacija apie mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų projektus, finansuojamus iš viešųjų išteklių.

5. ES šalis lengvina ir remia paskatų, suteiktų institucijoms ir įmonėms jos teritorijoje, taikymą technologijų perdavimui Susitarimą pasirašiusių Andų šalių institucijoms ir įmonėms, kad šios galėtų sukurti tvirtą technologinę bazę.

6. Kiekviena Šalis deda visas pastangas, kad įvertintų galimybes lengvinti duomenų ir įrangos, susijusių su Šalių pagal šio straipsnio nuostatas vykdoma mokslinių tyrimų, inovacijų ir technologinės plėtros veikla, arba naudojamų tokią veiklą, įvežimą į jų teritoriją ir išvežimą iš jos, remiantis kiekvienos Šalies teritorijose taikomomis teisinėmis ir reglamentuojamojo pobūdžio nuostatomis, įskaitant dvejopo naudojimo produktams taikomos eksporto kontrolės režimą ir su juo susijusius teisės aktus.

6 SKYRIUS

BENDRADARBIAVIMAS

256 STRAIPSNIS

1. Šalys susitaria bendradarbiauti, remdamos pagal šią antraštinę dalį priimtų įsipareigojimų ir nustatytų prievolių įgyvendinimą.
2. Atsižvelgiant į XIII antraštinės dalies (Techninė pagalba ir prekybos pajėgumų stiprinimas) nuostatas, be kitų veiksmų bendradarbiaujama:
 - a) dalijantis informacija apie teisės sistemą, susijusią su intelektinės nuosavybės teisėmis ir atitinkamomis apsaugos ir taikymo užtikrinimo taisyklėmis, bei ES šalies ir kiekvienos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies patirtimi, susijusia su įstatymų leidybos pažanga;
 - b) dalijantis ES šalies ir kiekvienos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies patirtimi, susijusia su intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimu;
 - c) stiprinant darbuotojų gebėjimus, taip pat vykdant jų mainus ir mokymą;
 - d) skatinant ir platinant informaciją apie intelektinės nuosavybės teises, *inter alia*, verslo sluoksniuose ir pilietinei visuomenei; didinant vartotojų ir teisių turėtojų informuotumą;

- e) stiprinant institucijų, pvz., intelektinės nuosavybės tarnybų bendradarbiavimą; ir
- f) aktyviai skatinant visuomenės informuotumą ir išsilavinimą intelektinės nuosavybės teisių politikos klausimais.

257 STRAIPSNIS

Intelektinės nuosavybės pakomitetas

1. Šalys įsteigia Intelektinės nuosavybės pakomitetą šios antraštinės dalies nuostatų įgyvendinimui stebėti. Pakomitetas posėdžiauja bent kartą per metus, jei Šalys nesusitaria kitaip. Posėdžiai gali vykti bet kokiomis susitartomis priemonėmis.
2. Intelektinės nuosavybės pakomitetas sprendimus priima bendru susitarimu. Šis pakomitetas gali priimti savo darbo tvarkos taisykles. Intelektinės nuosavybės pakomitetas atsakingas už 209 straipsnyje nurodytos informacijos vertinimą ir pasiūlymus Prekybos komitetui keisti XIII priedo (Geografinių nuorodų sąrašai) 1 priedėlio geografines nuorodas.

VIII ANTRAŠTINĖ DALIS

KONKURENCIJA

258 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

1. Šioje antraštinėje dalyje vartojamų terminų apibrėžtys:
 - konkurencijos teisės aktai:
 - a) ES šalies atveju – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101, 102 ir 106 straipsniai, 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB susijungimo reglamentas), atitinkami jų įgyvendinimo reglamentai ir pakeitimai;
 - b) Kolumbijai ir Peru atitinkamai:
 - i) su konkurencija susiję vidaus teisės aktai, priimti arba taikomi laikantis 260 straipsnio, ir jų įgyvendinimo teisės aktai bei pakeitimai; ir (arba)

- ii) Kolumbijoje arba Peru taikomi Andų bendrijos teisės aktai ir jų įgyvendinimo teisės aktai bei pakeitimai;

– konkurencijos institucija ir konkurencijos institucijos:

- a) ES šalies atveju – Europos Komisija; ir
- b) Kolumbijai ir Peru – atitinkamos nacionalinės konkurencijos institucijos.

2. Nė viena šio straipsnio nuostata neturi įtakos kompetencijos sritimis, Šalių priskirtoms jų atitinkamoms regioninėms ir nacionalinėms institucijoms, kad būtų veiksmingai ir nuosekliai įgyvendinami atitinkami konkurencijos teisės aktai.

259 STRAIPSNIS

Tikslai ir principai

1. Šalys taiko konkurencijos politiką ir teisės aktus, pripažindamos laisvos konkurencijos svarbą ir tai, kad taikant konkurenciją pažeidžiančią praktiką galima iškreipti tinkamą rinkų veikimą, paveikti ekonominį ir socialinį vystymąsi, ekonominį veiksmingumą ir vartotojų gerovę, sumažinti šio Susitarimo įgyvendinimo naudą.

2. Šalys susitaria, kad toliau išvardyta praktika nesuderinama su šiuo susitarimu tiek, kad ji gali paveikti Šalių tarpusavio prekybą ir investicijas:
- a) bet koks susitarimas, sprendimas, rekomendacija ar suderinta praktika, kurių tikslas ar padarinys yra konkurencijos trukdymas, ribojimas ar iškreipimas, kaip numatyta atitinkamuose konkurencijos teisės aktuose;
 - b) piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, kaip numatyta atitinkamuose konkurencijos teisės aktuose; ir
 - c) bendrovių koncentracija, kuria gali būti labai trukdoma veiksmingai konkurencijai, ypač jei taip nustatoma arba sustiprinama dominuojanti padėtis, kaip numatyta atitinkamuose konkurencijos teisės aktuose.
3. Šalys pripažįsta atitinkamų konkurencijos institucijų bendradarbiavimo ir veiklos koordinavimo svarbą remiant veiksmingą konkurencijos politiką ir teisės aktų įgyvendinimą, įskaitant pranešimus pagal 262 straipsnį, konsultacijas, dalijimąsi informacija, techninę pagalbą ir konkurencijos skatinimą.
4. Šalys remia ir skatina taikyti priemones, kuriomis stiprinama konkurencija atitinkamose jurisdikcijos srityse atsižvelgiant į šio Susitarimo tikslus.

260 STRAIPSNIS

Konkurencijos teisės aktai, institucijos ir politika

1. Kiekviena Šalis toliau taiko konkurencijos teisės aktus, skirtus 259 straipsnio 2 dalyje nurodytai veiklai ir dėl jos imasi tinkamų veiksmų.
2. Kiekviena Šalis įsteigia konkurencijos institucijas, atsakingas už veiksmingą atitinkamų konkurencijos teisės aktų įgyvendinimą ir turinčias tam tinkamų priemonių, arba naudojasi esamų tokių institucijų paslaugomis.
3. Šalys pripažįsta, kad atitinkami konkurencijos teisės aktai turi būti taikomi skaidriai, laiku ir nediskriminaciniu būdu, laikantis proceso sąžiningumo principų ir gerbiant gynybos teises.
4. Kiekviena Šalis rengia, plėtoja ir įgyvendina atitinkamą konkurencijos politiką, nepažeidžiant jų savarankiškumo principų.

Bendradarbiavimas ir dalijimasis informacija

1. Šalys deda visas pastangas, kad jų konkurencijos institucijos bendradarbiautų su konkurencijos teisės aktų įgyvendinimu susijusiais klausimais.
2. Šalies konkurencijos institucija gali pateikti prašymą dėl kitos Šalies konkurencijos institucijos bendradarbiavimo teisės aktų įgyvendinimo klausimais. Bendradarbiaujant atitinkamoms Šalims netrukdoma priimti savarankiškų sprendimų.
3. Siekdamos veiksmingai taikyti atitinkamus konkurencijos teisės aktus, konkurencijos institucijos gali dalytis informacija.
4. Kai konkurencijos institucijos dalijasi informacija pagal šį straipsnį, jos atsižvelgia į atitinkamais joms taikomais teisės aktais nustatytus apribojimus.
5. Jei Šalis mano, kad kitos Šalies teritorijoje vykdoma konkurenciją pažeidžianti veikla, kaip apibrėžta 259 straipsnio 2 dalyje, turinti neigiamos įtakos abiejų Šalių teritorijoje arba šių Šalių prekybos ryšiams, ta Šalis gali pateikti prašymą kitai Šaliai, kad ši imtųsi jos teisės aktuose numatytų teisės aktų vykdymo užtikrinimo veiksmų.

6. Konkurencijos institucijos gali bendradarbiauti glaudžiau, taikydamos tinkamus būdus ar priemones, suderintas su jų interesais ir gebėjimais.

262 STRAIPSNIS

Pranešimas

1. Turėdama pakankamai administracinių išteklių Šalies konkurencijos institucija praneša kitos Šalies konkurencijos institucijai apie konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo veiksmus, kurie, pranešančiosios konkurencijos institucijos nuomone, gali turėti įtakos svarbiems tos kitos Šalies interesams ⁷⁷.
2. 1 dalyje nurodytas pranešimas pateikiamas nedelsiant ir nepažeidžiant pranešančiosios Šalies konkurencijos teisės aktų arba vykdomo tyrimo.

263 STRAIPSNIS

Įteisintos monopolijos ir valstybės įmonės

1. Nė viena šio Susitarimo nuostata Šaliai nedraudžiama pagal atitinkamus jos teisės aktus nustatyti arba turėti valstybinių arba privačių monopolijų ir valstybės įmonių ⁷⁸.

⁷⁷ Visų pirma, jei pateikiant tokią informaciją konkurencijos institucijai, kuriai skirtas pranešimas, būtų padedama siekti teisės aktų vykdymo užtikrinimo tikslų.

⁷⁸ Dėl didesnio aiškumo, Šalys supranta, jog pagal Kolumbijos politinės konstitucijos 336 straipsnį įsteigtos monopolijos (*monopolios rentísticas*) yra įtrauktos į įteisintų monopolijų ir valstybės įmonių kategoriją.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad valstybės įmonėms ir įteisintoms monopolijoms būtų taikomi konkurencijos teisės aktai tiek, kiek taikant tuos teisės aktus joms teisiškai ar faktiškai netrukdoma vykdyti konkrečias joms pavestas viešąsias užduotis.

3. Šalys nepriima naujų ar netaiko esamų priemonių, taikytinų valstybės įmonėms ir įteisintoms monopolijoms, jei tomis priemonėmis prieštaraujama šios antraštinės dalies nuostatoms ir iškreipiama Šalių tarpusavio prekyba ir investicijos.

264 STRAIPSNIS

Techninė pagalba

1. Siekdamos šioje antraštinėje dalyje nustatytų tikslų Šalys pripažįsta techninės pagalbos svarbą ir skatina iniciatyvas, plėtojančias konkurencijos kultūrą.

2. 1 dalyje nurodytose iniciatyvose daugiausia dėmesio skiriama, be kita ko, techninių ir institucinių gebėjimų stiprinimui konkurencijos politikos ir teisės aktų įgyvendinimo, žmogiškųjų išteklių mokymo ir dalijimosi patirtimi srityse.

265 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Kad būtų stiprinamas Šalių tarpusavio supratimas arba sprendžiami taikant šią antraštinę dalį kylantys klausimai, Šalis kitai Šaliai paprašius sutinka pradėti konsultacijas, neribodama galimybių imtis kitų veiksmų, numatytų jos konkurencijos teisės aktuose ir visiškai savarankiškai priimti galutinį sprendimą dėl klausimų, dėl kurių konsultuotasi.
2. Pagal 1 dalį prašymą pradėti konsultacijas pateikusi Šalis nurodo, kokią įtaką klausimas turi tinkamam rinkų veikimui, vartotojams ir Šalių tarpusavio prekybai ir investicijoms. Prašymą gavusi Šalis visapusiškai atsižvelgia į prašymą pateikusių Šalies argumentus.

266 STRAIPSNIS

Ginčų sprendimas

Su šia antraštine dalimi susijusiems klausimams Šalys negali taikyti ginčų sprendimo tvarkos pagal XII antraštinę dalį (Ginčų sprendimas).

IX ANTRAŠTINĖ DALIS

PREKYBA IR DARNUS VYSTYMASIS

267 STRAIPSNIS

Aplinkybės ir tikslai

1. Prisimindamos Rio de Žaneiro deklaraciją dėl aplinkos ir plėtros ir Darbotvarę 21, priimtą 1992 m. birželio 14 d. Jungtinių Tautų konferencijoje dėl aplinkos ir plėtros, 2000 m. rugsėjo mėn. priimtus Tūkstantmečio vystymosi tikslus, Johanesburgo darnaus vystymosi deklaraciją ir jos Įgyvendinimo planą, priimtą 2002 m. rugsėjo 4 d., ir 2006 m. rugsėjo mėn. JT Ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos priimtą Ministrų deklaraciją dėl visiško užimtumo ir deramo darbo, Šalys dar kartą patvirtina savo įsipareigojimus siekti darnaus vystymosi esamos ir būsimų kartų gerovės labui. Siekdamos šio tikslo Šalys susitaria skatinti tarptautinę prekybą prisidedant prie darnaus vystymosi ir stengtis įtraukti šį tikslą į Šalių prekybos ryšius bei į jį atsižvelgti plėtojant šiuos ryšius. Visų pirma Šalys pabrėžia, kad naudinga atsižvelgti į su prekyba susijusius darbo ⁷⁹ ir aplinkos klausimus, kaip bendrojo požiūrio į prekybos plėtrą ir darnų vystymąsi aspektą.

⁷⁹ Šioje antraštinėje dalyje „darbas“ taip pat apima klausimus, susijusius su Tarptautinės darbo organizacijos strateginiais tikslais.

2. Atsižvelgiant į 1 dalį, šia antraštine dalimi, be kita ko, siekiama skatinti:
- a) kad Šalys palaikytų dialogą ir bendradarbiautų, siekdamos lengvinti šios antraštinės dalies nuostatų įgyvendinimą ir stiprinti prekybos, darbo ir aplinkos politikos ir praktikos ryšius;
 - b) kad būtų griežčiau laikomasi kiekvienos Šalies darbo ir aplinkos teisės aktų ir įsipareigojimų, nustatytų 269 ir 270 straipsniuose nurodytose tarptautinėse konvencijose ir susitarimuose, nes tai svarbu norint, kad vykdant prekybą būtų labiau prisidedama prie darnaus vystymosi;
 - c) tvirtesnio prekybos ir prekybos politikos vaidmens skatinant saugoti ir tausiai naudoti biologinę įvairovę ir gamtos išteklius, ir mažinti taršą siekiant darnaus vystymosi tikslo;
 - d) tvirtesnio įsipareigojimo laikytis darbo principų ir teisių, kaip numatyta šios antraštinės dalies nuostatose, nes tai svarbu norint, kad vykdant prekybą būtų labiau prisidedama prie darnaus vystymosi;
 - e) aktyvų visuomenės dalyvavimą reikaluose, kuriems taikoma ši antraštinė dalis.

3. Šalys dar kartą patvirtina tvirtą pasiryžimą laikytis savo įsipareigojimų pagal šią antraštinę dalį, atsižvelgdamos į savo gebėjimus, visų pirma techninius ir finansinius.
4. Šalys pakartoja savo įsipareigojimą spręsti visuotines aplinkos problemas, remdamosi bendros, tačiau diferencijuotos atsakomybės principu.
5. Šios antraštinės dalies nuostatos Šalių neaiškinamos ar nevartojamos kaip priemonė savavališkai ar nepagrįstai diskriminuoti ar netiesiogiai riboti prekybą ar investicijas.

268 STRAIPSNIS

Reglamentavimo teisė ir apsaugos lygis

Pripažindama kiekvienos Šalies teisę nustatyti vidaus politiką ir prioritetus, susijusius su darniu vystymusi, ir aplinkos ir darbo apsaugos lygį, atitinkantį 269 ir 270 straipsniuose nurodytus tarptautiniu mastu pripažintus standartus ir susitarimus, bei priimti ar atitinkamai keisti teisės aktus ir politiką, kiekviena Šalis stengiasi užtikrinti, kad atitinkamuose jų teisės aktuose ir politikoje būtų numatytas ir skatinamas aukštas aplinkos ir darbo apsaugos lygis.

Daugiašaliai darbo standartai ir susitarimai

1. Šalys pripažįsta, kad tarptautinė prekyba, našus užimtumas ir deramas darbas visiems yra labai svarbūs valdant globalizacijos procesą ir dar kartą patvirtina savo įsipareigojimus skatinti tarptautinės prekybos vystymą taip, kad būtų prisidėta prie našaus užimtumo ir deramo darbo visiems.
2. Šalys tinkamai palaiko dialogą ir bendradarbiauja su prekyba susijusiais abiem pusėmis svarbiais darbo srities klausimais.
3. Kiekviena Šalis įsipareigoja savo teisės aktuose, praktikoje ir visoje teritorijoje skatinti ir veiksmingai įgyvendinti esminius tarptautiniu mastu pripažintus darbo standartus, nustatytus pagrindinėse Tarptautinės darbo organizacijos (toliau – TDO) konvencijose:
 - a) laisvę burtis į asociacijas ir veiksmingą kolektyvinių derybų teisės pripažinimą;
 - b) visų formų priverstinio arba privalomo darbo panaikinimą;
 - c) veiksmingą vaikų darbo panaikinimą; ir

d) su užimtumu ir profesija susijusios diskriminacijos panaikinimą.

4. Šalys turi dalytis informacija apie savo padėtį ir pažangą, pasiektą ratifikuojant prioritetines TDO konvencijas ir kitas konvencijas, kurias TDO laiko moderniomis.

5. Šalys pabrėžia, kad darbo standartai neturėtų būti naudojami protekcionistinės prekybos tikslais ir, be to, neturėtų būti abejojama santykiu kurios nors Šalies pranašumu.

270 STRAIPSNIS

Daugiašaliai aplinkos standartai ir susitarimai

1. Šalys pripažįsta, kad tarptautinis aplinkos apsaugos valdymas ir susitarimai yra vertinga tarptautinės bendruomenės reagavimo į visuotines arba regionines aplinkos problemas priemonė ir pabrėžia, kad reikia labiau remti abipusiai naudingas prekybos ir aplinkos sąsajas. Šioje srityje Šalys tinkamai palaikys dialogą ir bendradarbiaus su prekyba susijusiais abiem pusėms svarbiais aplinkos klausimais.

2. Šalys dar kartą patvirtina savo įsipareigojimus teisės aktuose ir praktikoje veiksmingai įgyvendinti šiuos daugiašalius aplinkos srities susitarimus: 1987 m. rugsėjo 16 d. priimtą Monrealio protokolą dėl ozono sluoksnį ardančių medžiagų, 1989 m. kovo 22 d. priimtą Bazelio konvenciją dėl pavojingų atliekų tarpvalstybinio pervežimo bei jų tvarkymo kontrolės, 2011 m. gegužės 22 d. priimtą Stokholmo konvenciją dėl patvariųjų organinių teršalų, 1973 m. kovo 3 d. pasirašytą Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvenciją (toliau – CITES), BJK, 2000 m. sausio 29 d. priimtą BJK Kartachenos biosaugos protokolą, 1997 m. gruodžio 11 d. priimtą Jungtinių Tautų klimato kaitos konvencijos Kito protokolą (toliau – Kito protokolas) ir 1998 m. rugsėjo 10 d. priimtą Roterdamo konvenciją dėl sutikimo, apie kuri pranešama iš anksto, procedūros, taikomos tam tikroms pavojingoms cheminėms medžiagoms ir pesticidams tarptautinėje prekyboje ⁸⁰.

3. Prekybos komitetas gali rekomenduoti taip pat taikyti 2 dalį kitiems daugiašaliams aplinkos srities susitarimams, gavęs Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitečio pasiūlymą.

4. Nė viena šio Susitarimo nuostata neribojama Šalies teisė priimti ar toliau taikyti priemones, skirtas 2 dalyje nurodytiems susitarimams įgyvendinti. Tos priemonės netaikomos taip, kad Šalys galėtų savavališkai ar nepagrįstai diskriminuoti vieną kitą ar netiesiogiai riboti prekybą.

⁸⁰ Šioje dalyje nurodyti daugiašaliai aplinkos srities susitarimai taip pat apima Šalių ratifikuotus protokolus, pakeitimus, priedus ir koregavimus.

Darniam vystymuisi palanki prekyba

1. Šalys dar kartą patvirtina, kad prekyba turėtų skatinti darnų vystymąsi. Šalys taip pat pripažįsta, kad esminiai darbo standartai ir deramas darbas gali būti labai naudingi ekonomikos veiksmingumui, inovacijoms bei našumui, ir pabrėžia privalumus, kuriuos teikia labiau suderinta prekybos ir užimtumo bei darbo politika.
2. Šalys siekia lengvinti ir skatinti prekybą ir tiesiogines užsienio investicijas į aplinkos srities prekes ir paslaugas.
3. Šalys susitaria skatinti geriausią verslo praktiką, susijusią su bendrovių socialine atsakomybe.
4. Šalys pripažįsta, kad lanksčios, neprivalomos ir paskatomis pagrįstos priemonės gali padėti derinti prekybos praktiką ir siekti darnaus vystymosi tikslų. Todėl remdamasi savo atitinkamais teisės aktais ir politika kiekviena Šalis turi skatinti šių priemonių kūrimą ir naudojimą.

Biologinė įvairovė

1. Šalys pripažįsta, kad svarbu saugoti ir tausiai naudoti biologinę įvairovę ir visas jos dalis, nes tai ypač svarbu siekiant darnaus vystymosi. Šalys patvirtina savo įsipareigojimą saugoti ir tausiai naudoti biologinę įvairovę, laikydamosi BJK ir kitų susijusių tarptautinių susitarimų, kurių Šalimis yra šio susitarimo Šalys.
2. Šalys toliau siekia savo tarptautinių tikslų atitinkamai iki 2010 m. ir 2012 m. nustatant ir taikant išsamią, veiksmingai valdomą ir ekologiškai reprezentatyvią nacionalinę ir regioninę sausumos ir jūros saugomų zonų sistemą, kuri būtų pagrindinė biologinės įvairovės apsaugos ir tausaus naudojimo priemonė. Šalys taip pat pripažįsta saugomų zonų svarbą šių zonų ir jų buferinių zonų gyventojų gerovei.
3. Šalys stengiasi kartu skatinti rengti praktiką ir programas, kuriomis siekiama remti tinkamą biologinės įvairovės ir tausaus naudojimo ekonominę naudą.

4. Pripažindamos savo prievolės pagal BĮK ir laikydamosi vidaus teisės aktų, Šalys gerbia, saugo ir puoselėja čiabuvių ir vietos bendruomenių žinias, inovacijas ir praktiką, atspindinčias tradicinį gyvenimo būdą, kuris svarbus biologinei įvairovei saugoti ir tausiam naudojimui užtikrinti, padeda plačiau jas taikyti tų žinių, inovacijų ir praktikos savininkams pritariant ir dalyvaujant, taip pat skatina teisingą ir sąžiningą naudojimąsi privalumais, kuriuos teikia tų žinių, inovacijų ir praktikos taikymas.

5. Prisimindamos BĮK 15 straipsnį Šalys pripažįsta suverenias valstybių teises į savo gamtos išteklius ir tai, kad galimybes naudotis genetiniais ištekliais nustato nacionalinės vyriausybės, laikydamosi vidaus teisės aktų. Be to, Šalys pripažįsta, kad jos turi stengtis lengvinti naudojimąsi genetiniais ištekliais aplinkos požiūriu tinkamoms reikmėms ir nenustatyti apribojimų, prieštaraujančių BĮK tikslams, be to, galimybės naudotis genetiniais ištekliais turi būti nustatomos gavus pagrįstą išteklius teikiančios Šalies sutikimą, nebent ta Šalis nuspręstų kitaip. Šalys turi imtis tinkamų su BĮK suderintų priemonių, siekdamas, kad su genetinius išteklius teikiančia Šalimi būtų sąžiningai, teisingai ir abipusiai naudingai dalijamasi genetinių išteklių naudojimo privalumais, genetinių išteklių mokslinių tyrimų ir plėtos rezultatais ir komercinio bei kito jų panaudojimo privalumais.

6. Šalys stengiasi stiprinti ir didinti nacionalinių institucijų atsakingų už biologinės įvairovės apsaugą ir tausų naudojimą, pajėgumus, taikant pajėgumų stiprinimo ir techninės pagalbos priemones.

273 STRAIPSNIS

Prekyba miškininkystės produktais

Siekdamos skatinti darnų miškų išteklių valdymą, Šalys pripažįsta, kad svarbu nustatyti praktiką, kuria, laikantis vidaus teisės aktų ir procedūrų, būtų geriau įgyvendinami miškų teisės aktai, tobulinamas valdymas ir skatinama prekyba teisėtai ir tausiai gautais miškininkystės produktais, pvz.:

- a) veiksmingai įgyvendinant ir taikant CITES medžių rūšims, kurios gali būti nurodytos kaip nykstančios, remiantis šios konvencijos kriterijais ir kitomis nuostatomis;
- b) rengiant sistemas ir priemones, kuriomis per rinkodaros grandinę galima nustatyti teisinę medienos produktų kilmę;

- c) skatinant neprivalomas, tarptautinėse rinkose pripažintas miškų sertifikavimo priemones;
- d) skatinant visuomenę dalyvauti valdant miškų išteklius medienos gamybos reikmėms ir užtikrinant šios veiklos skaidrumą; ir
- e) stiprinant medienos gamybos kontrolės priemones, taip pat nepriklausomų priežiūros institucijų veiklą, kaip numatyta kiekvienos Šalies teisės sistemose.

274 STRAIPSNIS

Prekyba žuvininkystės produktais

1. Šalys pripažįsta, kad reikia racionaliai ir atsakingai saugoti ir valdyti žuvų išteklius bei siekti užtikrinti jų tvarumą.
2. Šalys pripažįsta, kad reikia bendradarbiauti Regioninėse žuvininkystės valdymo organizacijose (RŽVO), kurioms jos priklauso, ir siekti:
 - a) peržiūrėti ir koreguoti žvejybos išteklių žvejybos pajėgumus, įskaitant pernelyg intensyviai naudojamus išteklius, kad būtų užtikrinta, jog žvejybos praktika atitinka geriausias žvejybos galimybes;

- b) priimti veiksmingas stebėsenos ir kontrolės priemonės, pvz., stebėjimo sistemas, laivų stebėsenos sistemas, perkrovos kontrolę ir uostų būklės kontrolę, kad būtų užtikrinta visiška atitiktis taikomoms apsaugos priemonėms;
- c) imtis veiksmų kovai su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama (NNN) žvejyba; siekdamos šio tikslo Šalys susitaria užtikrinti, kad su jų vėliavomis plaukiojantys laivai žvejojant remdamiesi RŽVO priimtomis taisyklėmis, o jei šios taisyklės būtų pažeistos – imtis veiksmų, numatytų Šalių vidaus teisės aktuose prieš tuos laivus.

275 STRAIPSNIS

Klimato kaita

1. Atsižvelgdamos į Jungtinių Tautų klimato kaitos konvenciją (toliau – JTKKK) ir Kioto protokolą, Šalys pripažįsta, kad klimato kaita – bendras ir visuotinai svarbus klausimas, kuriam spręsti visos šalys turi kuo labiau bendradarbiauti ir dalyvauti imantis veiksmingų ir tinkamų tarptautinių veiksmų esamos ir būsimų žmonijos kartų labui.

2. Šalys pasiryžusios dėti daugiau pastangų kartu su išsivysčiusiomis šalimis, kurioms tenka vadovaujamas vaidmuo, kovojant su klimato kaita, taip pat tokiomis priemonėmis kaip parama vidaus politikai ir tinkamoms tarptautinėms iniciatyvoms klimato kaitai švelninti ir prie jos prisitaikyti, vadovaujantis sąžiningumo principu ir savo bendra, tačiau diferencijuota atsakomybe ir atitinkamais gebėjimais, socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis ir ypač atsižvelgiant į Šalių, kurios priskiriamos prie besivystančių šalių, poreikius, aplinkybes ir tai, kad jas gali labai neigiamai paveikti klimato kaita.
3. Šalys taip pat pripažįsta, kad klimato kaita gali paveikti jų esamą ir būsimą vystymąsi ir todėl pabrėžia, kad svarbu dėti daugiau pastangų prisiderinti ir šias pastangas remti, visų pirma Šalyse, kurios priskiriamos besivystančioms šalims.
4. Atsižvelgdamos į bendrą tikslą greitai pereiti prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos, Šalys turi skatinti tausų gamtos išteklių naudojimą ir prekybos bei investicijų priemones, kuriomis skatinamos ir lengvinamos galimybės susipažinti su geriausiomis turimomis technologijomis švariai energijai gaminti ir naudoti, klimato kaitai švelninti ir prie jos derintis, taip pat šias priemones skleisti ir naudoti.
5. Šalys susitaria apsvarstyti galimybes imtis veiksmų, kuriais prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos tikslų, įgyvendinant prekybos ir investicijų politiką, inter alia, šiomis priemonėmis:
 - a) kuriomis taptų lengviau šalinti prekybos ir investavimo kliūtis galimybėms naudoti prekes, paslaugas ir technologijas tam, kad būtų prisidedama prie švelninimo ar prisitaikymo, taip pat šių prekių, paslaugų ir technologijų inovacijoms ir taikymui, atsižvelgiant į besivystančių šalių aplinkybes;

- b) skatinant taikyti energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančios energijos priemones, atitinkančias aplinkos ir ekonominius poreikius ir kuriomis taip pat mažinamos techninės prekybos kliūtys.

276 STRAIPSNIS

Darbuotojai migrantai

Šalys pripažįsta, kad svarbu skatinti taikyti vienodas darbo sąlygas ir siekti panaikinti bet kokį darbuotojų, taip pat Šalių teritorijose teisėtai įdarbintų darbuotojų migrantų, diskriminavimą dėl darbo sąlygų.

277 STRAIPSNIS

Apsaugos lygio užtikrinimas

1. Šalys neskatina prekybos ar investicijų, mažindamos jų aplinkos ir darbo teisės aktais užtikrintą apsaugos lygį. Todėl Šalys, siekdamos skatinti prekybą ar investicijas, neatsisako ar kitais būdais nenukrypsta nuo savo aplinkos ir darbo teisės aktų taip, kad būtų sumažinta tais teisės aktais užtikrinama apsauga.

2. Šalis, vykdydama poveikio Šalių tarpusavio prekybai ar investicijoms turinčią nuolatinę ar pasikartojančią veiklą arba jos nevykdydama, užtikrina veiksmingą aplinkos ir darbo teisės aktų įgyvendinimą.

3. Šalys pripažįsta kiekvienos Šalies teisę į pagristą veiksmų laisvę, susijusią su sprendimais dėl išteklių skirstymo nacionaliniams aplinkos ir darbo teisės aktams ir standartams nagrinėti, kontroliuoti ir įgyvendinti, tuo pat metu netrukdamat vykdyti pagal šią antraštinę dalį priimtų prievolių.

4. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata neaiškinama taip, kad suteiktų Šalies valdžios institucijai galių imtis darbo ir aplinkos teisės aktų įgyvendinimo veiksmų kitos Šalies teritorijoje.

278 STRAIPSNIS

Mokslinė informacija

Šalys pripažįsta, kad rengiant ir įgyvendinant sveikatos apsaugai ir saugai darbe ar aplinkai skirtas priemonės, turinčias įtakos Šalių tarpusavio prekybai, svarbu atsižvelgti į mokslinę ir techninę informaciją, atitinkamus tarptautinius standartus, gaires ar rekomendacijas, tuo pačiu metu pripažįstant, kad esant didelės ar negrįžtamos žalos grėsmei dėl nevisiško mokslinio tikrumo apsauginės priemonės neturėtų būti vilkinamos ⁸¹.

⁸¹ Peru šį straipsnį interpretuoja atsižvelgdama į Rio de Žaneiro aplinkos ir vystymosi deklaracijos 15 principą.

279 STRAIPSNIS

Poveikio darnumui įvertinimas

Kiekviena Šalis įsipareigoja nagrinėti, stebėti ir vertinti šio Susitarimo įgyvendinimo poveikį darbui ir aplinkai taip, kaip Šalis mano esant tinkama, remdamosi savo atitinkamais vidaus ir dalyvavimu pagrįstais procesais.

280 STRAIPSNIS

Institucinės ir stebėsenos priemonės

1. Kiekviena Šalis paskiria savo administracijos padalinį, kuris būtų kontaktinis centras ryšiams su kitomis Šalimis, įgyvendinant su prekyba susijusius darnaus vystymosi aspektus ir tvarkytų visus klausimus ir informaciją, susijusią su šia antraštine dalimi.
2. Šalys įsteigia Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetą. Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetą sudaro Šalių administracijų aukšto lygio atstovai, atsakingi už darbo, aplinkos ir prekybos klausimus.

3. Neatsižvelgdamas į 2 dalį, Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetas rengia posėdžius, kuriuose dalyvauja tik ES šalis ir viena iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių, jei tuose posėdžiuose sprendžiami tik klausimai, susiję su dvišaliais ES šalies ir tos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies santykiais, įskaitant klausimus, susijusius su vyriausybinių konsultacijomis pagal 283 straipsnį ir ekspertų grupę, įsteigta pagal 284 straipsnį.
4. Vykdydamas šios antraštinės dalies įgyvendinimo priežiūrą, įskaitant 286 straipsnyje nurodytą bendradarbiavimą ir diskusijas dėl bendrų interesų, susijusių su šia antraštine dalimi, Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetas pirmą posėdį rengia pirmaisiais metais po to, kai įsigalioja šis Susitarimas, o vėliau – prireikus. Šis pakomitetas patvirtina savo darbo tvarkos taisykles, o sprendimus priima bendru sutarimu.
5. Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitečio veikla pagrįsta dialogu, veiksmingu bendradarbiavimu, įsipareigojimų ir iniciatyvų, susijusių su šia antraštine dalimi, rėmimu ir abipusiai priimtinių galimų sunkumų sprendimu.
6. Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitečio užduotys:
 - a) stebėti šios antraštinės dalies įgyvendinimą ir nustatyti veiksmus, kuriais būtų siekiama darnaus vystymosi tikslų;

- b) prireikus teikti Prekybos komitetui rekomendacijas dėl tinkamo šios antraštinės dalies įgyvendinimo ir geriausio jos nuostatų pritaikymo;
- c) nustatyti bendradarbiavimo sritis ir įsitikinti, kad bendradarbiaujama veiksmingai, nedarant poveikio 326 straipsniui;
- d) prireikus vertinti šio Susitarimo įgyvendinimo poveikį darbui ir aplinkai; ir
- e) spręsti klausimus, susijusius su šios antraštinės dalies taikymo sritimi, nedarant poveikio 283, 284 ir 285 straipsniuose nurodytų priemonių taikymui.

7. Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetis skatina skaidrumą ir visuomenės dalyvavimą vykdant jo veiklą. Todėl šio pakomitečio sprendimai ir su šios antraštinės dalies įgyvendinimo klausimais susijusios ataskaitos, jei tokių būtų, yra viešos, nebent pakomitetis nuspręstų kitaip. Be to, pakomitetis priima ir svarsto visuomenės pateiktą informaciją, pastabas ar nuomonę su šia antraštine dalimi susijusiais klausimais.

281 STRAIPSNIS

Vidaus priemonės

Kiekviena Šalis konsultuojasi su vidaus darbo ir aplinkos ar darnaus vystymosi komitetais ar grupėmis, arba, jei tokių komitetų ar grupių nėra, juos įsteigia. Šie komitetai ar grupės gali teikti nuomones ir rekomendacijas dėl šios antraštinės dalies įgyvendinimo, taip pat savo iniciatyva, atitinkamais Šalių nustatytais būdais. Komitetai ar grupės, proporcingai sudaryti iš minėtų sričių atstovaujamųjų organizacijų atstovų, steigiami ir su jais konsultuojamasi vidaus teisėje nustatyta tvarka.

282 STRAIPSNIS

Dialogas su pilietine visuomene

1. Atsižvelgiant į 280 straipsnio 3 dalį, Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetas kartą per metus, nebent Šalys susitartų kitaip, rengia susitikimus su pilietinės visuomenės organizacijomis ir kitais visuomenės nariais, kad palaikytų su jais dialogą su šios antraštinės dalies įgyvendinimu susijusiais klausimais. Ne vėliau kaip per vienus metus po šio Susitarimo įsigaliojimo Šalys susitaria dėl šių susitikimų su pilietine visuomene tvarkos.

2. Siekdamas skatinti tinkamą susijusių interesų atstovavimą Šalys suteikia visoms 281 straipsnyje nurodytų sričių suinteresuotosioms šalims galimybę dalyvauti susitikimuose. Šių susitikimų santraukos skelbiamos viešai.

283 STRAIPSNIS

Vyriausybinių konsultacijos ⁸²

1. Šalis gali prašyti pradėti konsultacijas su kita Šalimi dėl abiem pusėms svarbaus klausimo, susijusio su šia antraštine dalimi, pateikdama rašytinį prašymą kitos Šalies kontaktiniam centrui. Prašymą gavusi Šalis nedelsdama atsako.
2. Konsultacijose dalyvaujančios Šalys deda visas pastangas, kad dialogu ir konsultacijomis pasiektų abipusiai priimtina sprendimą. Jei tinkama ir abiem konsultacijose dalyvaujančioms Šalims sutikus, jos siekia gauti iš asmens, organizacijos ar įstaigos, taip pat tarptautinių organizacijų ar įstaigų, susijusių su 269 ir 270 straipsniuose nurodytais susitarimais, informacijos arba nuomonę, kurios galėtų padėti tą klausimą išnagrinėti.

⁸² Šioje antraštinėje dalyje numatytose vyriausybiniuose konsultacijose dalyvauja Europos Sąjunga ir viena iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių (toliau – konsultacijose dalyvaujanti Šalis arba konsultacijose dalyvaujančios Šalys). Susitarimą pasirašiusi Andų šalis negali prašyti konsultacijų su kita Susitarimą pasirašiusia Andų šalimi.

3. Jei konsultacijose dalyvaujanti Šalis nusprendžia, kad klausimą reikia išsamiau aptarti, ta Šalis, pateikdama rašytinį prašymą kitos konsultacijose dalyvaujančios Šalies kontaktiniam centrui, gali prašyti, kad būtų surengtas Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitečio posėdis minėtam klausimui spręsti. Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetas posėdžiauja nedelsdamas ir siekia susitarti dėl klausimo sprendimo. Pakomitečio išvados skelbiamos viešai, nebent pakomitetas nuspręstų kitaip.

4. Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetas periodiškai skelbia ataskaitas, kuriose pateikiami užbaigtų konsultacijų rezultatai ir prireikus – vykstančių konsultacijų ataskaitas.

284 STRAIPSNIS

Ekspertų grupė

1. Nebent konsultacijose dalyvaujančios Šalys susitaria kitaip, konsultacijose dalyvaujanti Šalis praėjus 90 dienų nuo prašymo rengti konsultacijas pateikimo dienos gali prašyti surengti ekspertų grupės posėdį klausimui, kurio per vyriausybines konsultacijas pagal 283 straipsnį nepavyko patenkinamai išnagrinėti, spręsti.

2. Ekspertų grupė, sudaryta 3 ir 4 dalyse nustatyta tvarka, nusprendžia, ar Šalis įvykdė šioje antraštinėje dalyje nustatytas prievolės.

3. Įsigaliojus šiam susitarimui Šalys pateikia Prekybos komitetui ne mažiau kaip 15 šios antraštinės dalies klausimais kompetentingų asmenų sąrašą, iš kurio ne mažiau kaip penki asmenys yra ne Šalių piliečiai ir kurie gali pirmininkauti ekspertų grupei. Prekybos komitetas per pirmąjį posėdį patvirtina šį sąrašą. Ekspertai nepriklauso nuo Šalių ir nesivadovauja jų nurodymais.

4. Kiekviena procedūroje 83 dalyvaujanti Šalis per 30 dienų nuo prašymo sudaryti ekspertų grupę gavimo iš ekspertų sąrašo išsirenka vieną ekspertą. Procedūroje dalyvujančios Šalys prireikus gali į ekspertų grupę paskirti asmenis, neįtrauktus į sąrašą. Jei procedūroje dalyvaujanti Šalis per nurodytą laikotarpį neišsirenka savo eksperto, kita procedūroje dalyvaujanti Šalis iš ekspertų sąrašo išrenka Šalies, kuri neišsirinko eksperto, pilietį. Du išrinkti ekspertai susitaria dėl pirmininko, kuris negali būti nė vienos procedūroje dalyvujančios Šalies pilietis. Jei nesusitariama, pirmininkas išrenkamas burtais. Ekspertų grupė įsteigiama per 40 dienų nuo prašymo sudaryti ekspertų grupę gavimo.

⁸³ „Procedūroje dalyvaujanti Šalis“ – konsultacijose dalyvaujanti Šalis, dalyvaujanti procedūroje dėl klausimo, kuriam spręsti įsteigta ekspertų grupė.

5. Procedūroje dalyvaujančios Šalys gali teikti informaciją ekspertų grupei. Ekspertų grupė gali prašyti ir gauti raštišką ar bet kokią kitą organizacijų, institucijų ir asmenų, turinčių pakankamai informacijos ar specialių žinių, informaciją, taip pat raštišką ar bet kokią kitą tarptautinių organizacijų ir įstaigų informaciją dėl klausimų, susijusių su 269 ir 270 straipsniuose nurodytomis tarptautinėmis konvencijomis ir susitarimais.

6. Įsigaliojus šiam Susitarimui, Šalys pateikia Prekybos komitetui ekspertų grupės darbo tvarkos taisykles, kad Prekybos komitetas galėtų jas patvirtinti per pirmąjį posėdį.

285 STRAIPSNIS

Ekspertų grupės ataskaita ⁸⁴

1. Ekspertų grupė per 60 dienų nuo paskutinio eksperto atrankos pateikia procedūroje dalyvaujančioms Šalims pradinę ataskaitą, kurioje pateikiamos preliminarios nagrinėjamojo klausimo išvados. Per 15 dienų nuo ataskaitos pateikimo procedūroje dalyvaujančios Šalys gali raštu pateikti ekspertų grupei pastabas dėl pradinės ataskaitos. Išnagrinėjusi raštiškas pastabas ekspertų grupė gali persvarstyti pradinę ataskaitą. Galutinėje ekspertų grupės ataskaitoje išnagrinėjami visi raštiškose pastabose procedūroje dalyvaujančių Šalių pateikti argumentai.

⁸⁴ Teikdama rekomendacijas ekspertų grupė atsižvelgia į daugiašalį prievolių, nustatytų 269 ir 270 straipsniuose nurodytuose susitarimuose ir konvencijose, pobūdį.

2. Per 45 dienas nuo 1 dalyje nurodytos pradinės ataskaitos pateikimo dienos ekspertų grupė procedūroje dalyvaujančioms Šalims pateikia galutinę ataskaitą ir rekomendacijas. Procedūroje dalyvaujančios Šalys per 15 dienų nuo galutinės ataskaitos pateikimo paskelbia nekonfidencialią tos ataskaitos versiją.
3. Procedūroje dalyvaujančios Šalys gali susitarti pratęsti 1 ir 2 dalyse nurodytus laikotarpius.
4. Procedūroje dalyvaujanti Šalis praneša Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitečiui apie savo ketinimus, susijusius su ekspertų grupės rekomendacijomis, ir pateikia jų įgyvendinimo veiksmų planą. Prekybos ir darnaus vystymosi pakomitetas vykdo Šalies numatytų priemonių įgyvendinimo stebėseną.
5. Šiai antraštinei daliai netaikoma XII antraštinė dalis (Ginčų sprendimas).

Bendradarbiavimas prekybos ir darnaus vystymosi klausimais

Atsižvelgdamos į bendradarbiavimu pagrįstus šios antraštinės dalies principus ir XIII antraštinės dalies (Techninė pagalba ir prekybos pajėgumų stiprinimas) nuostatas, Šalys pripažįsta, kad svarbu bendradarbiauti prisidedant prie šios antraštinės dalies įgyvendinimo ir geresnio jos nuostatų pritaikymo ir, visų pirma, tobulesnės politikos ir praktikos, susijusių su darbu ir aplinkos apsauga, kaip numatyta šios antraštinės dalies nuostatose. Reikėtų bendradarbiauti abiem pusėms svarbiose srityse, kaip antai, vykdant veiklą, susijusią su:

- a) šio Susitarimo poveikio aplinkai ir darbui vertinimu, taip pat veiklą, skirta tokio vertinimo metodikai ir rodikliams gerinti;
- b) pagrindinių TDO konvencijų ir daugiašalių aplinkos susitarimų nagrinėjimu, stebėseną ir veiksmingu įgyvendinimu, taip pat su prekyba susijusiais jų aspektais;
- c) darbo ir aplinkos apsaugos lygio ir standartų tyrimais, taip pat šio lygio stebėsenos priemonėmis;
- d) pritaikymu prie klimato kaitos ir jos švelninimu, taip pat dėl miškų naikinimo ir nykimo susidarančio išmetamųjų teršalų kiekio mažinimu (programa REDD);

- e) tarptautinio klimato kaitos režimo prekybai svarbiais aspektais, taip pat prekyba ir investavimu, kuria prisidedama prie JTBBKK tikslų;
- f) biologinės įvairovės apsauga ir tausiu naudojimu, kaip nurodyta šioje antraštinėje dalyje;
- g) teisinės miškų produktų kilmės nustatymu, savanoriškomis miškininkystės sertifikavimo sistemomis ir įvairių miškininkystės produktų atsekamumu;
- h) gerąją tvarios miškotvarkos patirtimi;
- i) prekyba žuvininkystės produktais, kaip nurodyta šioje antraštinėje dalyje;
- j) dalijimusi informacija ir patirtimi, susijusia su gerosios bendrovių socialinės atsakomybės, praktikos skatinimu ir įgyvendinimu; ir
- k) TDO deramo darbo darbotvarkės prekybos srities aspektais, taip pat prekybos ir našaus darbo, pagrindinių darbo standartų, socialinės apsaugos ir socialinio dialogo sąsajomis.

X ANTRAŠTINĖ DALIS

SKAIDRUMAS IR ADMINISTRACINIAI PROCESAI

287 STRAIPSNIS

Bendradarbiavimas skaidrumui skatinti

Šalys bendradarbiauja atitinkamuose dvišaliuose ir daugiašaliuose forumuose, siekdamos padidinti skaidrumą prekybos srityje.

288 STRAIPSNIS

Skelbimas

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos visuotinai taikomos priemonės, įskaitant teisės aktus, teismo sprendimus, procedūras ir administracinius sprendimus, susijusius su bet kokiais šiame susitarime aptariamais klausimais, skelbiamos laiku arba suinteresuotieji asmenys gali su jais susipažinti kitais būdais.

2. Kiekviena Šalis, kiek įmanoma, suinteresuotiesiems asmenims sudaro galimybes teikti pastabas dėl bet kurio siūlomo teisės akto, procedūros arba visuotinai taikomo administracinio sprendimo, susijusių su bet kuriuo šiame susitarime aptariamu klausimu, ir nagrinėja tokias pastabas, jei jos yra tinkamos.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta informacija laikoma Šalies pateikta, kai ji yra tinkamai pranešama PPO arba kai ji yra pateikiama tos Šalies oficialioje, viešoje ir nemokamai prieinamoje svetainėje.

289 STRAIPSNIS

Konfidenciali informacija

Nė viena šio Susitarimo nuostata nereikalaujama, kad bet kuri Šalis teiktų konfidencialią informaciją, kurios paskelbimas trukdytų laikytis įstatymų ar kitaip prieštarautų visuomenės interesams, ar pakenktų bet kurios konkrečios valstybinės ar privačios įmonės teisėtiems komerciniams interesams.

Dalijimasis informacija

1. Kitai Šaliai paprašius, ir kiek tai įmanoma teisiniu požiūriu, Šalis per savo Susitarimo koordinatorių teikia informaciją ir nedelsdama atsako į visus klausimus, susijusius su bet kuriuo klausimu, kuris gali turėti didelę įtaką šiam susitarimui.
2. Kuomet pagal šį Susitarimą Šalis kitai Šaliai teikia informaciją, kurią ji laiko konfidencialia, pastaroji Šalis tą informaciją laiko konfidencialia.
3. Šaliai paprašius kitos Šalies Susitarimo koordinatorius nurodo instituciją ar pareigūną, atsakingą už visus su šio Susitarimo įgyvendinimu susijusius klausimus ir teikia reikalingą paramą, reikalingą informacijos mainams su prašymą pateikusia Šalimi palengvinti.

291 STRAIPSNIS

Administraciniai procesai

Kiekviena Šalis visas bendrojo taikymo priemones, nurodytas 288 straipsnio 1 dalyje, administruoja nuosekliai, nešališkai ir pagrįstai. Todėl taikydama tas priemones kitos Šalies konkrečioms asmenims, prekėms, paslaugoms arba įmonėms, kiekviena Šalis:

- a) kai įmanoma ir pagal vidaus teisę, asmenims, kuriems procesas turi tiesioginio poveikio, teikia pagrįstą pranešimą apie proceso inicijavimą, taip pat aprašo proceso pobūdį, pateikia teisinės institucijos, kurios jurisdikcijoje procesas inicijuojamas, pareiškimą ir bendrą visų ginčytinų klausimų aprašymą;
- b) užtikrina, kad prieš imantis bet kokio galutinio administracinio veiksmo tokiems suinteresuotiesiems asmenims sudaroma pagrįsta galimybė pateikti faktų ir argumentų jų pozicijoms pagrįsti, jei tai galima padaryti atsižvelgiant į turimą laiką, proceso pobūdį ir viešuosius interesus; ir
- c) užtikrina, kad jos procedūros yra pagrįstos ir vykdomos remiantis vidaus teise.

Peržiūra ir apeliacija

1. Kiekviena Šalis paskiria teismus arba administracinius teismus ar jais toliau naudojasi arba nustato procedūras ar jas toliau taiko, kad būtų greitai peržiūrimas ir prireikus koreguojamas galutinis administracinis veiksmas, susijęs su prekybos srities klausimais, kuriems taikomas šis Susitarimas. Tokie teismai arba procedūros yra nepriklausomi nuo įstaigos arba institucijos, kuriai pavesta užtikrinti administracinių reikalavimų vykdymą, ir už juos atsakingi asmenys yra nešališki ir neturi jokių svarbių interesų, susijusių su klausimo sprendimo rezultatu.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad tokiuose teismuose ar taikant tokias procedūras proceso šalims suteikiama teisė:

- a) gauti pagrįstą galimybę paremti ar apginti savo atitinkamas pozicijas; ir
- b) į sprendimą, pagrįstą įrodymais ir pateikta bylos medžiaga, arba, jei to reikalaujama pagal vidaus teisę, administracinės institucijos surinkta bylos medžiaga.

3. Jei pagal Šalies vidaus teisę numatyta apeliacija ar tolesnė peržiūra, kiekviena Šalis užtikrina, kad tokį sprendimą įgyvendina įstaiga arba institucija, turinti kompetencijos, susijusios su nagrinėjamu administraciniu veiksmu; tokiu sprendimu reglamentuojama įstaigos arba institucijos praktika.

Skaidrumas dėl subsidijų

1. Šiame Susitarime su prekyba prekėmis susijusi subsidija – priemonė, priskiriama Subsidijų susitarimo 1.1 straipsnyje išdėstyta apibrėžčiai ir ji yra specifinė, kaip apibrėžta minėto susitarimo 2 straipsnyje.
2. Kiekviena Šalis užtikrina su prekyba prekėmis susijusių subsidijų skyrimo skaidrumą. Praėjus dvejiesiems metams nuo šio Susitarimo įsigaliojimo, kiekviena Šalis kas dvejus metus kitoms Šalims teikia jos vyriausybės arba bet kurios viešosios įstaigos suteiktų subsidijų teisinio pagrindo, formos, sumos arba biudžeto ir, jei įmanoma, gavėjo ataskaitą. Tokia ataskaita laikoma pateikta, jei susijusi Šalis pateikė susijusią informaciją arba tokia informacija jos vardu yra pateikta viešoje interneto svetainėje. Keisdamosi informacija Šalys atsižvelgia į profesinės ir verslo paslapties reikalavimus.
3. Prekybos komitetas periodiškai peržiūri kiekvienos Šalies šio straipsnio įgyvendinimo pažangą.
4. Šio straipsnio nuostatos nedaro poveikio Šalių teisėms, vadovaujantis atitinkamomis PPO nuostatomis, taikyti prekybos taisomąsias priemones arba pradėti ginčo sprendimo ar kitą atitinkamą procedūrą dėl kitos Šalies suteiktos subsidijos.

5. Šalys susitaria bet kuriai Šaliai paprašius dalytis informacija dėl klausimų, susijusių su prekyba paslaugomis ir pirmą kartą keisti nuomonėmis tokiais klausimais praėjus vieniems metams po šio Susitarimo įsigaliojimo.
6. Šiam straipsniui netaikoma XII antraštinė dalis (Ginčų sprendimas).

294 STRAIPSNIS

Konkrečios taisyklės

Šios antraštinės dalies nuostatos taikomos nedarant poveikio konkrečioms taisyklėms, nustatytoms kitose šio Susitarimo antraštinėse dalyse.

XI ANTRAŠTINĖ DALIS

BENDROSIOS IŠIMTYS

295 STRAIPSNIS

Saugumo užtikrinimo išimtis

1. Nė viena šio Susitarimo nuostata nėra aiškinama kaip:
 - a) reikalaujanti, kad bet kuri Šalis pateiktų informaciją arba suteiktų prieigą prie informacijos, kurios atskleidimas, Šalies nuomone, prieštarauja jos esminiams saugumo interesams; arba
 - b) trukdanti bet kuriai Šaliai imtis, jos nuomone, esminiams saugumo interesams užtikrinti būtinų priemonių, kurios:
 - i) susiję su viešuoju pirkimu, būtinu nacionalinio saugumo ar nacionalinės gynybos tikslais;
 - ii) susiję su daliosiomis ir termobranduolinėmis daliosiomis medžiagomis arba medžiagomis, iš kurių šios gautos;

- iii) susiję su ginklų, šaudmenų ar karinės paskirties priemonių gamyba, viešuoju pirkimu ar prekyba jais ir susiję su kitų prekių ir medžiagų vežimu ir paslaugų teikimu arba ekonomine veikla, atliekama tiesiogiai ar netiesiogiai aprūpinant karinius objektus;
 - iv) vykdomos karo metu ar esant kitai ekstremaliai tarptautinių santykių padėčiai; arba
- c) užkertanti kelią bet kuriai Šaliai imtis bet kokių priemonių, reikalingų įvykdyti įsipareigojimus, kuriuos ji prisiėmė siekdama išsaugoti arba atkurti tarptautinę taiką ir saugumą.
2. Prekybos komitetui pranešama, kiek įmanoma, apie bet kokią priemonę, kurios Šalis ėmėsi pagal 1 dalies b ir c punktus ir apie priemonių taikymo pabaigą.

296 STRAIPSNIS

Apmokestinimas

1. Šis Susitarimas taikomas apmokestinimo priemonėms tiek, kiek būtina, kad būtų įgyvendintos šio Susitarimo nuostatos.

2. Nė viena šio Susitarimo nuostata nedaromas poveikis bet kurios Šalies teisėms ir prievolėms pagal bet kurią Europos Sąjungos valstybės narės ir Susitarimą pasirašiusios Andų šalies mokesčių konvenciją ⁸⁵. Jei bet kurios tokios konvencijos nuostatos neatitinka šio Susitarimo nuostatų, neatitikimo atveju vadovaujamas konvencijos nuostatomis. Europos Sąjungos valstybės narės ir Susitarimą pasirašiusios Andų šalies mokesčių konvencijų atveju pagal tokią konvenciją paskirtos kompetentingos institucijos yra atsakingos tik už tai, kad būtų bendrai nuspręsta, ar šio Susitarimo ir tos konvencijos nuostatos atitinka.

3. Nė viena šio Susitarimo nuostata nėra aiškinama kaip užkertanti kelią Šaliai priimti arba taikyti bet kurią priemonę:

- a) kuri skirta užtikrinti, kad tiesioginiai mokesčiai taikomi ir renkami veiksmingai ir teisingai;
- b) kuria mokesčių mokėtojams, kurių padėtis yra skirtinga, ypač atsižvelgiant į jų gyvenamąją vietą arba į vietą, kurioje investuotas jų kapitalas, skirtingai taikomos atitinkamos vidaus fiskalinių teisės aktų nuostatos, įskaitant nuostatas, kurios skirtos užtikrinti muitų taikymą ir surinkimą;
- c) kuri skirta užkirsti kelią vengti arba slėpti mokesčius pagal konvencijų, skirtų išvengti dvigubo apmokestinimo, nuostatas dėl mokesčių arba kitus mokesčių susitarimus arba vidaus fiskalinius teisės aktus; arba

⁸⁵ Šiame straipsnyje „mokesčių konvencija“ – konvencija dėl dvigubo apmokestinimo vengimo arba kita tarptautinė apmokestinimo sutartis ar susitarimas.

d) kuri nesuderinama su bet kuria šiuo susitarimu nustatyta prievole taikyti didžiausio palankumo režimą, jei dėl mokesčių konvencijos taikomas skirtingas režimas.

4. Šiame Susitarime neapibrėžti su mokesčiais susiję terminai ar sąvokos nustatomi pagal priemonę taikančios Šalies vidaus teisėje nustatytus mokesčių apibrėžtis ir sąvokas arba tolygias ar panašias apibrėžtis ir sąvokas.

297 STRAIPSNIS

Mokėjimų balansas

1. Jei Šalis patiria didelių tarptautinių finansinių arba mokėjimų balanso sunkumų arba kyla grėsmė juos patirti, ji gali nustatyti arba toliau taikyti ribojamąsias priemones prekių ir paslaugų prekybai bei įsisteigimo teisei, įskaitant mokėjimus arba pervedimus, susijusius su tokiais sandoriais.

2. Bet kuri pagal 1 dalį priimta arba toliau taikoma ribojamoji priemonė yra nediskriminacinė ir taikoma ribotą laikotarpį, ja neturi būti siekiama daugiau nei būtina padėčiai, susijusiai su mokėjimų balansu, ištaisyti ir ji turi būti suderinta su PPO susitarime nustatytais reikalavimais ir nepažeisti Tarptautinio valiutos fondo susitarimo, jei taikoma ⁸⁶.

⁸⁶ PPO susitarime nustatytos sąlygos, kaip nurodyta šiame straipsnyje, laikomos taikomomis *mutatis mutandis* mokėjimų balanso priemonėms, susijusioms su įsisteigimu, išskyrus paslaugų sektoriuose.

3. Šalys stengiasi vengti 1 dalyje nurodytų ribojamųjų priemonių taikymo. Jei Šalis nustato arba pakeičia tokias priemones, ši Šalis nedelsdama praneša apie jas kitoms Šalims ir kuo greičiau pateikia jų taikymo nutraukimo tvarkaraštį.

4. Prekybos komitete nedelsiant surengiamos konsultacijos. Per tokias konsultacijas įvertinama ribojamąsias priemones priimančios arba toliau taikančios Šalies mokėjimų balanso padėtis pagal šį straipsnį ir pačios priemonės, atsižvelgiant, *inter alia*, į tokius veiksnius, kaip antai:

- a) mokėjimų balanso ir tarptautinių finansinių sunkumų pobūdį bei mastą;
- b) tarptautinę ekonominę ir prekybos aplinką; ir
- c) galimas alternatyvias taisomąsias priemones.

Konsultacijų metu aptariama, ar bet kuri ribojamoji priemonė atitinka 2 ir 3 dalis. Tokioms konsultacijoms priimami visi Tarptautinio valiutos fondo pateikti statistiniai ir kiti faktiniai duomenys, susiję su užsienio valiutos keitimu, valiutų atsargomis ir mokėjimų balansu, o išvados grindžiamos Tarptautinio valiutos fondo pateiktu priemonės nustatančios Šalies mokėjimų balanso ir jos finansinės padėties užsienyje vertinimu.

XII ANTRAŠTINĖ DALIS

GINČŲ SPRENDIMAS

1 SKYRIUS

TIKSLAI, TAIKymo SRITIS IR APIBRĖŽTYS

298 STRAIPSNIS

Tikslas

Šios antraštinės dalies tikslas – išvengti bet kokio Šalių ginčo, susijusio su šio Susitarimo aiškinimu ir taikymu, ir jį išspręsti bei priimti, jei įmanoma, abi ginčo šalys tenkinantį sprendimą bet kuriuo klausimu, kuris galėtų turėti įtakos šio Susitarimo taikymui. Jei negalima priimti abiem ginčo šalims priimtino sprendimo, pirmasis šios antraštinės dalies tikslas yra bendrai užtikrinti, kad būtų atšauktos susijusios priemonės, jei nustatoma, kad jos neatitinka šio Susitarimo nuostatų.

299 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Nebent šiame Susitarime nustatyta kitaip, šios antraštinės dalies nuostatos taikomos bet kuriam ginčui, susijusiam su šio susitarimo aiškinimu ir taikymu, ypač jei viena iš Šalių mano, kad kitos Šalies nustatyta priemonė neatitinka arba galėtų neatitikti jos prievolių pagal šį Susitarimą.
2. Ši antraštinė dalis netaikoma Susitarimą pasirašiusių Andų šalių ginčams.

300 STRAIPSNIS

Apibrėžtys

Šioje antraštinėje dalyje „ginčo šalis“ arba „ginčo šalys“ – šio Susitarimo Šalis arba Šalys, kuri arba kurios yra ginčų sprendimo procedūros šalis arba šalys pagal šią antraštinę dalį.

2 SKYRIUS

KONSULTACIJOS

301 STRAIPSNIS

Konsultacijos

1. Šalys siekia išspręsti bet kurį ginčą, susijusį su bet kuriuo 299 straipsnyje nurodytu klausimu, pradėdamos konsultacijas ir siekdamos rasti abiem pusėms priimtina sprendimą.
2. Šalis gali prašyti pradėti konsultacijas pateikdama rašytinį prašymą kitai Šaliai, nusiųsdama jo kopiją Prekybos komitetui, nurodydama bet kurią susijusią priemonę arba teisinį skundo pagrindą.
3. Šalis, į kurią kreipiamasi, atsako į prašymą surengti konsultacijas, nusiųsdama kopiją Prekybos komitetui, per 10 dienų nuo tokio prašymo gavimo. Skubos atvejais tas laikotarpis sutrumpinamas iki penkių dienų.
4. Ginčo šalys gali sutarti pradėti konsultacijas pagal šį straipsnį ir iš karto pradėti arbitražo kolegijos procedūrą pagal 302 straipsnį. Apie tokį sprendimą raštu pranešama Prekybos komitetui, ne vėliau kaip penkios dienos prieš prašymą sudaryti arbitražo kolegiją.

5. Nebent besikonsultuojančios šalys sutaria kitaip, konsultacijos surengiamos ir laikomos baigtomis per 30 dienų nuo dienos, kurią šalis, į kurią kreipiamasi, gavo prašymą; konsultacijos vyksta šalies, į kurią kreipiamasi, teritorijoje. Ginčo šalių sutarimu konsultacijos gali būti rengiamos naudojant turimas technologines priemones. Konsultacijos ir visa jų metu atskleista informacija laikomos konfidencialiomis.
6. Skubos atvejais, taip pat greitai gendančių prekių arba prekių ir paslaugų, kurių komercinė vertė sparčiai mažėja, kaip antai sezoninės prekės ir paslaugos, atveju konsultacijos pradedamos per 15 dienų nuo tos dienos, kurią šalis, į kurią kreipiamasi, gavo prašymą ir laikomos baigtomis per minėtą 15 dienų laikotarpį.
7. Per konsultacijas kiekviena besikonsultuojanti šalis pateikia pakankamai faktinės informacijos, kuri reikalinga siekiant išnagrinėti būdą, kuriuo galiojanti arba siūloma priemonė arba bet kuris kitas aspektas galėtų daryti poveikį šio Susitarimo veikimui ir taikymui.
8. Pagal šį straipsnį rengiamose konsultacijose kiekviena besikonsultuojanti šalis užtikrina savo kompetentingų vyriausybinių institucijų darbuotojų, išmanančių konsultacijose nagrinėjamus klausimus, dalyvavimą.

9. Nebent besikonsultuojančios šalys sutarė kitaip, kai ginčas nagrinėjamas šiuo Susitarimu įsteigto pakomitečio konsultacijose, tokios konsultacijos gali pakeisti šiame straipsnyje nustatytas konsultacijas, jei nagrinėjama priemonė ir teisinis skundo pagrindas buvo tinkamai nustatyti minėtose konsultacijose. Nebent besikonsultuojančios šalys sutarė kitaip, pakomitečio surengtos konsultacijos laikomos baigtomis per 30 dienų nuo tos dienos, kurią šalis, į kurią kreipiamasi, gavo prašymą surengti konsultacijas.

10. Per penkias dienas nuo prašymo surengti konsultacijas gavimo Šalis, kuri nėra besikonsultuojanti šalis ir kuri nėra suinteresuota konsultacijose nagrinėjamu klausimu, gali raštu prašyti besikonsultuojančių šalių, nusiųsdama kopiją Prekybos komitetui, leisti dalyvauti konsultacijose. Jei nė viena iš besikonsultuojančių šalių neatmeta tokio prašymo, tokia Šalis gali dalyvauti kaip trečioji šalis pagal Darbo tvarkos taisykles, nustatytas pagal 315 straipsnį (toliau – Darbo tvarkos taisyklės).

3 SKYRIUS

GINČŲ SPRENDIMO PROCEDŪROS

302 STRAIPSNIS

Arbitražo procedūrų inicijavimas

1. Šalis ieškovė gali prašyti sudaryti arbitražo kolegiją, jei:
 - a) šalis atsakovė neatsako į prašymą surengti konsultacijas pagal 301 straipsnio 3 dalį;
 - b) konsultacijos nesurengiamos atitinkamai per 301 straipsnio 5 arba 6 dalyje nustatytą laikotarpį;
 - c) besikonsultuojančioms šalims konsultacijose nepavyko išspręsti ginčo; arba
 - d) ginčo šalys sutarė nerengti konsultacijų pagal 301 straipsnio 4 dalį.

2. Raštiškas prašymas sudaryti arbitražo kolegiją pateikiamas šaliai atsakovei ir Prekybos komitetui. Šalis ieškovė prašyme nurodo konkrečią ginčytiną priemonę ir paaiškina, kaip tokia priemonė pažeidžiamos šio Susitarimo nuostatos, taip, kad tai būtų pakankamas skundo teisinis pagrindas.
3. Šalis negali prašyti sudaryti arbitražo kolegijos siūlomai priemonei peržiūrėti.
4. Per 10 dienų nuo prašymo sudaryti arbitražo kolegiją gavimo Šalis, kuri nėra ginčo šalis ir kuri turi pagrįstų interesų, gali raštu prašyti ginčo šalių, nusiųsdama kopiją Prekybos komitetui, leisti dalyvauti arbitražo procedūroje. Tokia Šalis gali dalyvauti kaip trečioji šalis pagal Darbo tvarkos taisykles.

303 STRAIPSNIS

Arbitražo kolegijos sudarymas

1. Arbitražo kolegiją sudaro trys arbitrai.

2. Per 12 dienų nuo dienos, kurią šalis atsakovė gavo prašymą sudaryti arbitražo kolegiją, kiekviena ginčo šalis gali skirti arbitrą iš kandidatų, kuriuos bet kuri iš Šalių pasiūlė įtraukti į sąrašą, sudarytą pagal 304 straipsnį. Jei bet kuri iš ginčo šalių nepaskiria arbitro, kitai ginčo šaliai paprašius arbitras renkamas Prekybos komiteto pirmininkui arba jo atstovui traukiant burtus iš kandidatų, kuriuos ta ginčo šalis pasiūlė įtraukti į arbitrų sąrašą.
3. Nebent ginčo šalys susitaria dėl arbitražo kolegijos pirmininko per 2 dalyje nurodytą laikotarpį ir bet kuriai iš ginčo šalių paprašius, Prekybos komiteto pirmininkas arba jo atstovas burtu keliu išrenka arbitražo kolegijos pirmininką iš kandidatų, šiuo tikslu atrinktų į arbitrų sąrašą.
4. Prekybos komiteto pirmininkas arba jo atstovas burtu keliu išrenka arbitrus iš sąrašo pagal 304 straipsnį per penkias dienas nuo prašymo, pateikto atitinkamai pagal 2 arba 3 dalis, gavimo dienos.

5. Neatsižvelgiant į 2–4 dalis, ginčo šalys gali abipusiu sutarimu pasirinkti arbitrus ir per 10 dienų nuo dienos, kurią šalis atsakovė gavo prašymą, asmenis, kurie nėra įtraukti į arbitrų sąrašą, bet kurie atitinka 304 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus.
6. Arbitražo kolegijos sudarymo data yra diena, kurią visi paskirti arbitrai patvirtino savo sutikimą pagal Darbo tvarkos taisykles.

304 STRAIPSNIS

Arbitrų sąrašas

1. Pirmajame susirinkime Prekybos komitetas patvirtina 25 asmenų, pageidaujančių ir galinčių būti arbitrais, sąrašą. Kiekviena Šalis gali pasiūlyti penkis asmenis būti arbitrais. Šalys abipusiu sutarimu taip pat išrenka 10 asmenų, kurie nėra nei vienos Šalies piliečiai ⁸⁷ ir kurie eina arbitražo kolegijos pirmininko pareigas.
2. Prekybos komitetas užtikrina, kad pagal 1 dalį sudarytas sąrašas yra visuomet pilnas. Bet koku atveju, šis sąrašas gali būti naudojamas pagal 303 straipsnį, net jei jis nėra pilnas.

⁸⁷ Šioje antraštinėje dalyje „pilietis“ – fizinis asmuo, kuris turi Europos Sąjungos valstybės narės arba Susitarimą pasirašiusios Andų šalies pilietybę, arba yra nuolatinis Europos Sąjungos valstybės narės arba Susitarimą pasirašiusios Andų šalies gyventojas.

3. Arbitrai turi teisės, tarptautinės prekybos arba ginčų sprendimo pagal tarptautinius prekybos susitarimus sričių specialiųjų žinių arba patirties. Jie yra nepriklausomi, nešališki, neturi tiesioginio arba netiesioginio ryšio su bet kuria iš Šalių ir negauna nė vienos Šalies arba organizacijos nurodymų. Arbitrai laikosi Elgesio kodekso, nustatyto pagal šią antraštinę dalį (toliau – Elgesio kodeksas).

4. Be to, Prekybos komitetas nustato papildomus 12 asmenų, turinčių patirties tam tikruose sektoriuose specialiais klausimais, kuriems taikomas šis Susitarimas, sąrašus. Šiuo tikslu kiekviena Šalis skiria tris asmenis eiti arbitro pareigas. Abipusiu sutarimu Šalys pasirenka tris kandidatus, kurie nėra nė vienos iš Šalių piliečiai, eiti arbitražo kolegijos pirmininko pareigas. Bet kuri ginčo šalis gali pasirinkti skirti savo arbitrą į sektoriaus sąrašą iš Šalių pasiūlytų arbitrų. Taikydamas 303 straipsnio 3 dalyje nustatytą atrankos procedūrą Prekybos komiteto pirmininkas arba jo atstovas ginčo šalių sutarimu gali naudoti sektoriaus sąrašą.

305 STRAIPSNIS

Prieštaravimas, nušalinimas ir pakeitimas

1. Pagrįstos abejonės dėl to, ar arbitras laikosi Elgesio kodekso, atveju bet kuri ginčo šalis gali prieštarauti arbitro skyrimui. Sprendimas dėl prieštaravimo arba arbitro nušalinimo priimamas pagal Darbo tvarkos taisykles.
2. Jei arbitras negali dalyvauti procedūrose, atsistatydina arba turi būti pakeistas, jį pakeičiantis asmuo parenkamas pagal 303 straipsnį.

306 STRAIPSNIS

Arbitražo procedūrų konsolidavimas

Jei daugiau nei viena Šalis dėl tos pačios priemonės ir pagal tą patį teisinį pagrindą prašo sudaryti arbitražo kolegiją, jei įmanoma, tokiems prašymams nagrinėti sudaroma viena arbitražo kolegija.

307 STRAIPSNIS

Arbitražo kolegijos sprendimas

1. Arbitražo kolegijos praneša savo sprendimus ginčo šalims ir Prekybos komitetui per 120 dienų nuo jų sudarymo datos. Jei, arbitražo kolegijos manymu, šio termino laikytis neįmanoma, arbitražo kolegijos pirmininkas privalo raštu pranešti apie tai ginčo šalims ir Prekybos komitetui, nurodydamas vėlavimo priežastis ir dieną, kurią arbitražo kolegija ketina paskelbti sprendimą. Sprendimas jokia būdu negali būti paskelbtas vėliau nei praėjus 150 dienų nuo arbitražo kolegijos sudarymo dienos.
2. Skubos atvejais, taip pat greitai gendančių prekių arba prekių ir paslaugų, kurių komercinė vertė sparčiai mažėja, kaip antai sezoninės prekės ir paslaugos, atveju arbitražo kolegija per 10 dienų nuo jos sudarymo pateikia sprendimą, ar atvejis vertintinas kaip skubus. Arbitražo kolegija praneša savo sprendimą per 60 dienų nuo jos sudarymo datos ir bet koku atveju ne vėliau nei per 75 dienas nuo tos datos.

308 STRAIPSNIS

Arbitražo sprendimo įgyvendinimas

1. Šalis atsakovė imasi visų priemonių, reikalingų nedelsiant įgyvendinti arbitražo kolegijos sprendimą.

2. Per 30 dienų nuo sprendimo gavimo šalis atsakovė praneša šaliai ieškovei:
 - a) konkretias priemones, kurias ji laiko būtinomis sprendimui įgyvendinti;
 - b) pagrįstą laikotarpį reikalingą sprendimui įgyvendinti; ir
 - c) konkretų laikino kompensavimo pasiūlymą iki visiško konkrečios priemonės, kurią ji laiko būtina sprendimui įgyvendinti, įgyvendinimo.
3. Ginčo šalių nesutarimo dėl tokio pranešimo turinio atveju šalis ieškovė gali prašyti sprendimą paskelbusios arbitražo kolegijos nustatyti, ar pagal 2 dalies a punktą siūlomos priemonės atitinka šį Susitarimą, ar sprendimo įgyvendinimo laikotarpis yra pagrįstas ir (arba) ar kompensacijos pasiūlymas yra akivaizdžiai neproporcingas. Sprendimas paskelbiamas per 45 dienas nuo prašymo pateikimo.
4. Tuo atveju, jei pirmoji arbitražo kolegija arba bet kuris iš jos narių negali dalyvauti susirinkime, taikoma 303 straipsnyje nustatyta procedūra. Sprendimo paskelbimo laikotarpis – 45 dienos nuo dienos, kurią sudaryta nauja arbitražo kolegija.
5. 2 dalies b punkte nurodytas pagrįstas laikotarpis gali būti pratęsiamas ginčo šalių abipusiu sutarimu.

Priemonės, kurių imtasi arbitražo sprendimui įgyvendinti, peržiūra

1. Šalis atsakovė praneša šaliai ieškovei ir Prekybos komitetui apie bet kurią priemonę, priimtą, kad būtų nutrauktas šiame Susitarime nustatytų prievolių nesilaikymas, prieš pasibaigiant pagrįstam laikotarpiui, nustatytam pagal 308 straipsnio 2 dalies b punktą ir 3 arba 5 dalis.
2. Jei šalies atsakovės pagal 1 dalį nurodytos priemonės yra nepanašios į tos šalies anksčiau pagal 308 straipsnio 2 dalies a punktą nurodytas priemones, arba jei šalis ieškovė taiko arbitražo procedūrą pagal 308 straipsnio 3 dalį ir tokios priemonės, apie kurias pranešta pagal 1 dalį, nėra panašios į priemones, kurias arbitražo kolegija laiko atitinkančiomis šį Susitarimą, ir jei ginčo šalys nesutaria dėl nurodytų priemonių arba jų atitikties šiam Susitarimui, šalis ieškovė gali raštiškai paprašyti pirmosios arbitražo kolegijos priimti sprendimą šiuo klausimu. Tokiame prašyme nurodomos konkrečios nagrinėjamos priemonės ir paaiškinama, koku mastu jos neatitinka šio Susitarimo. Arbitražo kolegija praneša savo sprendimą per 30 dienų nuo prašymo pateikimo dienos.
3. Tuo atveju, jei pirmoji arbitražo kolegija ar bet kuris iš jos narių negali posėdžiauti, taikoma 303 straipsnyje nustatyta procedūra. Sprendimas paskelbiamas per 30 dienų nuo naujos arbitražo kolegijos sudarymo dienos.

310 STRAIPSNIS

Laikinos taisomosios priemonės sprendimo neįgyvendinimo atveju

1. Jei šalis atsakovė nepraneša apie bet kurios priemonės, taikomos pagal arbitražo kolegijos sprendimą, priėmimą prieš pasibaigiant pagrįstam laikotarpiui, arba jei arbitražo kolegija nusprendžia pagal 309 straipsnio 2 dalį, kad pranešta priemonė neatitinka šio Susitarimo, šalis ieškovė gali:

- a) šalies atsakovės prašyti kompensacijos už neatitiktį, pratešiant laikiną kompensaciją arba nustatant skirtingą kompensaciją; arba
- b) pranešti šaliai atsakovei ir Prekybos komitetui apie savo ketinimą sustabdyti koncesijas, suteiktas pagal bet kurią 299 straipsnyje išdėstytą nuostatą, iki dėl pažeidimo atsiradusios žalos, susijusios su naudos panaikinimu arba sumažinimu, dydžio.

2. Jei praėjus 20 dienų nuo pagrįsto laikotarpio pabaigos arba arbitražo kolegijai nusprendus, kad pagal 311 straipsnio 2 dalį nurodyta priemonė neatitinka šio Susitarimo, ginčo šalys negali susitarti dėl kompensacijos pagal 1 dalies a punktą, šalis ieškovė gali pranešti šaliai atsakovei ir Prekybos komitetui apie ketinimą sustabdyti lengvatas pagal bet kurią 299 straipsnyje išdėstytą nuostatą, iki dėl pažeidimo atsiradusios žalos, susijusios su naudos panaikinimu arba sumažinimu, dydžio.

3. Jei šalis atsakovė netaiko laikinos kompensacijos, nustatytos pagal 308 straipsnį, per pagrįstą laikotarpį ⁸⁸ šalis ieškovė gali pranešti šaliai atsakovei ir Prekybos komitetui apie savo ketinimą sustabdyti lengvatas pagal bet kurią 299 straipsnyje išdėstytą nuostatą dydžiu, atitinkančiu laikiną kompensaciją, prieš pradėdant taikyti laikinąją kompensaciją arba šaliai atsakovei priimant atitiktą priemonę, atsižvelgiant į tai, kas įvyksta pirmiau.

4. Kai šalis ieškovė praneša apie savo ketinimą sustabdyti lengvatas pagal 2 arba 3 dalis, tokia šalis gali taikyti lengvatų sustabdymą 10 dienų nuo pranešimo, nebent šalis atsakovė prašo taikyti arbitražo procedūrą pagal 5 dalį.

5. Jei šalis atsakovė mano, kad praneštas sustabdymo mastas neatitinka dėl pažeidimo atsiradusios žalos, susijusios su panaikinimu arba sumažinimu, lygio, ji gali raštu paprašyti pirmosios arbitražo kolegijos priimti sprendimą šiuo klausimu. Iki 4 dalyje nurodyto 10 dienų laikotarpio pabaigos apie tokį prašymą pranešama šaliai ieškovei ir Prekybos komitetui. Pirmoji arbitražo kolegija sprendimą dėl lengvatų sustabdymo lygio ginčo šalims ir Prekybos komitetui paskelbia per 30 dienų nuo dienos, kurią arbitražo kolegija gavo prašymą. Lengvatos nesustabdomos iki tol, kol pirmoji arbitražo kolegija nepraneša apie savo sprendimą ginčo šalims; bet koks sustabdymas atliekamas pagal tokį sprendimą.

⁸⁸ Siekiant didesnio užtikrintumo, laikoma, kad šalis atsakovė netaikė laikinos kompensacijos per pagrįstą laikotarpį tik tuo atveju, jei šalis atsakovė nepradėjo vidaus procedūros, padedančios taikyti kompensaciją per pagrįstą laikotarpį, arba jei tokiais vidaus procedūromis priimamas sprendimas prieštarauja laikinos kompensacijos nustatymui.

6. Tuo atveju, jei pirmoji arbitražo kolegija arba bet kuris iš jos narių negali dalyvauti susirinkime, taikoma 303 straipsnyje nustatyta procedūra. Sprendimas paskelbiamas per 45 dienas nuo naujos arbitražo kolegijos sudarymo dienos.

7. Kompensacija arba lengvatų sustabdymas pagal šį straipsnį yra laikini ir nepanaikina šalies atsakovės prievolės vykdyti sprendimą. Tokios priemonės taikomos tik iki tol, kol šio Susitarimo neatitinkančios priemonės panaikinamos arba pakeičiamos, kad atitiktų šio Susitarimo nuostatas, arba ginčo šalys priėmė abiem pusėms priimtina sprendimą.

311 STRAIPSNIS

Priemonių, priimtų po lengvatų arba kitų prievolių sustabdymo, peržiūra

1. Bet kuriuo metu šalis atsakovė gali pranešti šaliai ieškovei ir Prekybos komitetui apie bet kurią priemonę, kurią ji priėmė arbitražo kolegijos sprendimui įgyvendinti, ir apie prašymą šaliai ieškovei nutraukti lengvatų sustabdymą, arba atitinkamai apie ketinimą nutraukti kompensacijos už nesilaikymą taikymą. Išskyrus 2 dalyje nurodytą atvejį, lengvatų sustabdymas nutraukiamas po 30 dienų nuo tokio pranešimo.

2. Jei ginčo šalys negali susitarti dėl praneštos priemonės atitikties šio Susitarimo nuostatomis per 30 dienų nuo 1 dalyje nurodyto pranešimo dienos, bet kuri iš ginčo šalių gali pateikti rašytinį prašymą pirmajai arbitražo kolegijai priimti sprendimą šiuo klausimu. Apie tokį prašymą tuo pačiu metu pranešama šaliai atsakovei ir Prekybos komitetui. Arbitražo sprendimas pranešamas ginčo šalims ir Prekybos komitetui per 45 dienas nuo tokio prašymo datos. Jei arbitražo kolegija nusprendžia, kad bet kokia įgyvendinimo priemonė, kurios buvo imtasi, yra suderinama su šio Susitarimo nuostatomis, lengvatų taikymo sustabdymas nutraukiamas.
3. Tuo atveju, jei pirmoji arbitražo kolegija ar bet kuris iš jos narių negali dalyvauti susirinkime, taikoma 303 straipsnyje nustatyta procedūra. Sprendimas paskelbiamas per 45 dienas nuo naujos arbitražo kolegijos sudarymo dienos.
4. Jei po 2 dalyje nurodyto 30 dienų laikotarpio nė viena iš ginčo šalių neprašė pirmosios arbitražo kolegijos priimti sprendimą dėl priemonės, apie kurią pranešta pagal 1 dalį, atitikties, o šalis ieškovė neįvykdė prievolės nutraukti lengvatos sustabdymą, šalis atsakovė gali sustabdyti lengvatas dydžiu, atitinkančiu šalies ieškovės taikomą dydį, kol pastaroji šalis tęsia lengvatų sustabdymą.

312 STRAIPSNIS

Prašymas paaikinti sprendimą

1. Per 10 dienų nuo pranešimo apie sprendimą ginčo šalis gali raštu prašyti arbitražo kolegijos, nusiųsdama kopiją kitai ginčo šaliai ir Prekybos komitetui, paaikinti tam tikrus konkrečius aspektus, susijusius su bet kuriuo sprendime išdėstytu punktu arba rekomendacija, kurios minėta šalis laiko neaiškiais, įskaitant susijusius su atitiktimi. Kita ginčo šalis gali pateikti arbitražo kolegijai pastabas dėl tokio prašymo, nusiųsdama kopiją pirminį prašymą dėl paaikkinimo pateikusiai šaliai. Arbitražo kolegija atsako į tokį prašymą per 10 dienų nuo jo gavimo.
2. 1 dalyje nurodyto prašymo pateikimas neturi įtakos 308 straipsnyje nurodytiems laikotarpiais.

313 STRAIPSNIS

Arbitražo procedūrų sustabdymas arba nutraukimas

1. Ginčo šalys gali sutarti bet kuriuo metu sustabdyti arbitražo kolegijos darbą laikotarpiui, neviršijančiam 12 mėnesių nuo tokio susitarimo dienos. Ginčo šalys apie tokį susitarimą praneša raštu arbitražo kolegijos pirmininkui, nusiųsdamos kopiją Prekybos komitetui. Tokiu sustabdymo atveju 307 straipsnyje nustatyti terminai pratęsimi tokiame laikotarpiui, kuriam buvo sustabdytas darbas.

2. Bet kuriuo atveju, jei arbitražo kolegijos darbas buvo sustabdytas daugiau nei 12 mėnesių, prarandami įgaliojimai sudaryti arbitražo kolegiją, nebent ginčo šalys susitaria kitaip. Jei prarandami įgaliojimai sudaryti arbitražo kolegiją, nė viena šio straipsnio nuostata nekliudo Šaliai pradėti kitą arbitražo procedūrą tuo pačiu klausimu.

3. Ginčo šalys gali susitarti bet kuriuo metu nutraukti arbitražo procedūras, pateikdamos bendrą rašytinį pranešimą arbitražo kolegijos pirmininkui ir nusiųsdamos kopiją Prekybos komitetui.

4 SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

314 STRAIPSNIS

Abiem pusėms priimtinas sprendimas

Pagal šią antraštinę dalį ginčo šalys bet kuriuo metu gali priimti abiem pusėms priimtina sprendimą. Ginčo šalys bendrai praneša Prekybos komitetui apie tokį sprendimą. Pranešus apie abiem pusėms priimtina sprendimą, procedūra nutraukiama.

315 STRAIPSNIS

Darbo tvarkos taisyklės ir Elgesio kodeksas

1. Pagal šią antraštinę dalį ginčų sprendimo procedūros atliekamos laikantis Darbo tvarkos taisyklių, priimtų pirmame Prekybos komiteto susirinkime, surengtame įsigaliojus šiam susitarimui. Prekybos komitetas tame susirinkime taip pat priima arbitrų Elgesio kodeksą.
2. Nebent ginčo šalys susitaria kitaip, bet kuris arbitražo kolegijos klausymas yra viešas, kaip nustatyta Darbo tvarkos taisyklėse.

316 STRAIPSNIS

Informacija ir techninės konsultacijos

1. Ginčo šalies prašymu arba *ex officio* arbitražo kolegija iš bet kurio šaltinio, įskaitant ginčo šalis, gali gauti bet kokios informacijos, kuri jai atrodo tinkama. Arbitražo kolegija taip pat turi teisę savo nuožiūra kreiptis į ekspertus. Bet kokia tokiu būdu gauta informacija pateikiama abiem ginčo šalims suteikiant galimybę pateikti pastabas.

2. Arbitražo kolegija gali taip pat leisti suinteresuotiesiems nevyriausybiniais subjektams, įsteigtiems ginčo šalies teritorijoje, teikti *amicus curiae* informaciją pagal Darbo tvarkos taisykles.

317 STRAIPSNIS

Aiškinimo taisyklės

Bet kuri arbitražo kolegija 299 straipsnyje nurodytas nuostatas aiškina vadovaudamasi įprastomis tarptautinės viešosios teisės, įskaitant 1969 m. gegužės 23 d. Vienoje priimtą Vienos konvenciją dėl tarptautinių sutarčių teisės, aiškinimo taisyklėmis. Arbitražo kolegijos sprendimais negali būti nustatyta daugiau ar mažiau teisių ir prievolių, nei nustatyta 299 straipsnyje nurodytose nuostatose.

318 STRAIPSNIS

Arbitražo kolegijos sprendimai

1. Arbitražo kolegija siekia, kad visi sprendimai būtų priimami bendru sutarimu. Jeigu sprendimo negalima priimti bendru sutarimu, sprendimas dėl svarstomo klausimo priimamas balsų dauguma. Tačiau jokiais atvejais nėra skelbiamos atskirosios arbitrų nuomonės.

2. Bet kuris arbitražo kolegijos sprendimas yra privalomas ginčo šalims, juo nenustatoma jokių teisių ar prievolių fiziniams ar juridiniams asmenims. Sprendimu nustatomi faktiniai sprendimai, atitinkamų šio Susitarimo nuostatų taikomumas, sprendimai, ar atitinkama Šalis įvykdė šiame Susitarime nustatytas prievoles, ir pagrindžiami sprendimai ir išvados.
3. Arbitražo kolegija, bet kuriai ginčo šaliai paprašius, gali pateikti rekomendacijas dėl jos sprendimo įgyvendinimo.
4. Arbitražo kolegijos sprendimai yra vieši, nebent ginčo šalys susitaria kitaip.

319 STRAIPSNIS

Sąsajos su PPO teisėmis ir forumo pasirinkimas

1. Šios antraštinės dalies nuorodos nedaro poveikio Šalių teisėms ir prievolėms pagal PPO susitarimą, įskaitant ginčų sprendimo veiksmus.

2. Ginčai, susiję su ta pačia priemone pagal šį Susitarimą ir pagal PPO susitarimą, gali būti sprendžiami pagal šią antraštinę dalį arba pagal Ginčų sprendimo susitarimą šalies ieškovės nuožiūra. Nepaisant to, jei Šalis paprašė sudaryti kolegiją pagal Ginčų sprendimo susitarimo 6 straipsnį arba arbitražo kolegiją pagal 303 straipsnį, ta Šalis negali inicijuoti kitos procedūros tuo pačiu klausimu kitame forume, išskyrus atvejus, kai pasirinktame forume kompetentinga institucija nepriėmė sprendimo dėl klausimo esmės dėl procedūrinių arba teisinių priežasčių.
3. Šalys susitaria, kad du arba daugiau ginčų yra susiję su tuo pačiu klausimu, jei jie yra susiję su tomis pačiomis ginčo šalimis, ta pačia priemone ir tuo pačiu pagrindiniu pažeidimu.
4. Nė viena šios antraštinės dalies nuostata netrukdo Šaliai sustabdyti lengvatas, kurias sustabdyti leido PPO ginčų sprendimo institucija. PPO susitarimas netaikomas siekiant sutrukdyti Šaliai sustabdyti lengvatas pagal šią antraštinę dalį.

320 STRAIPSNIS

Terminai

1. Bet kuris pagal šią antraštinę dalį nustatytas terminas, įskaitant terminą, per kurį arbitražo kolegija turi paskelbti savo sprendimus, skaičiuojami nuo pirmos dienos po veiksmo ar fakto, kuriam jie nustatyti.

2. Bet kuris šioje antraštinėje dalyje nurodytas terminas gali būti pratęstas ginčo šalių abipusiu susitarimu.

321 STRAIPSNIS

Darbo tvarkos taisyklių ir Elgesio kodekso pakeitimai

Prekybos komitetas gali keisti Darbo tvarkos taisykles ir Elgesio kodeksą.

322 STRAIPSNIS

Tarpininkavimo mechanizmas

Pagal XIV priedą (Tarpininkavimo dėl netarifinių priemonių mechanizmas) bet kuri Šalis gali prašyti kitos Šalies pradėti tarpininkavimo procedūrą dėl šalies, į kurią kreipiamasi, netarifinės priemonės, susijusios su III antraštinei daliai (Prekyba prekėmis) priskiriamu klausimu, kuri, prašymą pateikusiųs Šalies nuomone, daro neigiamą poveikį prekybai.

323 STRAIPSNIS

Geranoriška pagalba, taikinimas ir tarpininkavimas

1. Neatsižvelgiant į 322 straipsnį, Šalys gali bet kuriuo metu susitarti ginčams spręsti taikyti alternatyvius metodus – geranorišką pagalbą, taikinimą arba tarpininkavimą.
2. 1 dalyje nurodyti alternatyvūs ginčų sprendimo metodai įgyvendinami pagal susijusių Šalių sutartas procedūras.
3. Pagal šį straipsnį nustatytas procedūras bet kuri iš susijusių Šalių gali pradėti ir sustabdyti arba nutraukti bet kuriuo metu.
4. Šiame straipsnyje nustatytos procedūros yra konfidencialios ir nedaro poveikio Šalių, dalyvaujančių bet kuriose kitose procedūrose, teisėms.

XIII ANTRAŠTINĖ DALIS

TECHNINĖ PAGALBA IR PREKYBOS PAJĖGUMŲ STIPRINIMAS

324 STRAIPSNIS

Tikslai

1. Šalys susitaria stiprinti bendradarbiavimą, kuris prisideda prie šio susitarimo įgyvendinimo, ir kuo geriau juo pasinaudoti, siekdamos optimizuoti jo rezultatus, išplėsti galimybes ir gauti didžiausią naudą Šalims. Šis bendradarbiavimas vystomas pagal teisinį ir institucinį pagrindą, kuriuo grindžiami Šalių bendradarbiavimo santykiai, o vienas pagrindinių jo tikslų – padidinti tvarų ekonominį vystymąsi, kuris sudaro sąlygas pasiekti aukštesnį socialinės sanglaudos lygį ir ypač sumažinti skurdą.
2. Siekdamos 1 dalyje nurodytų tikslų, Šalys susitaria ypatingą dėmesį skirti bendradarbiavimo iniciatyvoms, susijusioms su:
 - a) naujų prekybos ir investicijų galimybių gerinimu ir kūrimu, konkurencingumo ir inovacijų skatinimu, gamybos modernizavimu, prekybos lengvinimu ir technologijų perdavimu;

- b) labai mažų įmonių ir MVĮ vystymo skatinimu, naudojant prekybą skurdui mažinti;
- c) sąžiningos ir teisingos prekybos skatinimu, galimybių pasinaudoti šiame susitarime nustatytais lengvatomis visuose gamybos sektoriuose, ypač silpniausiuose, sudarymu;
- d) komercinių ir institucinių šios srities pajėgumų didinimu įgyvendinant šį Susitarimą ir gaunant iš jo didžiausią naudą; ir
- e) kitose šio Susitarimo dalyse nurodytų bendradarbiavimo poreikių tenkinimu.

325 STRAIPSNIS

Taikymo sritis ir priemonės

1. Bendradarbiavimas įgyvendinamas tuo tikslu taikant Šalių turimas priemones, išteklius ir mechanizmus, pagal galiojančias taisykles ir procedūras ir pasitelkiant kiekvienos Šalies institucijas, kompetingas įgyvendinti bendradarbiavimo ryšius, įskaitant su prekyba susijusį bendradarbiavimą.

2. Pagal 1 dalį Šalys gali taikyti tokias priemones kaip keitimasis informacija, praktika ir geraja patirtimi, techninė ir finansinė pagalba, bendri identifikavimo, vystymo ir įgyvendinimo projektai ir kt.

326 STRAIPSNIS

Prekybos komiteto veikla, susijusi su bendradarbiavimu pagal šią antraštinę dalį

1. Šalys ypatingą dėmesį skiria bendradarbiavimo priemonių, taikomų siekiant optimalaus įgyvendinimo ir didžiausios šio Susitarimo naudos, stebėsenai.
2. Prekybos komitetas stebi ir, jei taikoma, skatina bei nustato gaires, kiek tai susiję su pagrindiniais bendradarbiavimo aspektais, atsižvelgiant į 324 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytus tikslus.
3. Prekybos komitetas kompetentingoms kiekvienos Šalies institucijoms, atsakingoms už bendradarbiavimo programavimą ir įgyvendinimą, gali teikti rekomendacijas.

XIV ANTRAŠTINĖ DALIS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

327 STRAIPSNIS

Priedai, priedėliai, deklaracijos ir išnašos

Šio Susitarimo priedai, priedėliai, deklaracijos ir išnašos yra sudėtinė jo dalis.

328 STRAIPSNIS

Naujų Europos Sąjungos valstybių narių prisijungimas

1. Susitarimą pasirašiusioms Andų šalims ES šalis praneša apie trečiųjų šalių prašymą dėl stojimo į Europos Sąjungą.
2. Vykstant Europos Sąjungos ir narystės Europos Sąjungoje siekiančios trečiosios šalies kandidatės deryboms, ES šalis:
 - a) Susitarimą pasirašiusiai Andų šaliai paprašius teikia kuo daugiau informacijos, susijusios su bet kuriuo šiame Susitarime reglamentuojamu klausimu; ir

b) atsižvelgia į Susitarimą pasirašiusioms Andų šalims rūpimus klausimus.

3. Susitarimą pasirašiusioms Andų šalims ES šalis praneša apie stojimo į Europos Sąjungą sutarčių įsigaliojimą.

4. Likus pakankamai laiko iki trečiosios šalies įstojimo į Europos Sąjungą, ES šalis ir Susitarimą pasirašiusios Andų šalys Prekybos komitete išnagrinėja galimą tokio stojimo poveikį šiam Susitarimui. Prekybos komitetas nusprendžia dėl reikalingų pokyčių arba pereinamojo laikotarpio priemonių.

329 STRAIPSNIS

Kitų Andų bendrijos šalių narių prisijungimas prie šio Susitarimo

1. Bet kuri Andų bendrijos šalis narė (toliau – Andų šalis kandidatė), kuri nėra šio Susitarimo šalis jo įsigaliojimo ES šaliai ir bent vienai iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių dieną, gali prisijungti prie šio Susitarimo pagal šiame straipsnyje išdėstytas sąlygas ir procedūras.

2. ES šalis derasi su Andų šalimi kandidate dėl jos prisijungimo prie šio Susitarimo sąlygų. Atsižvelgdama į šias derybas, ES šalis siekia išsaugoti šio Susitarimo vientisumą, ribodama galimybes derėtis dėl abipusių nuolaidų sąrašų, susijusių su I priedu (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai), VII priedu (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo sąrašas) ir VIII priedu (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas), taip pat bet kuriuo aspektu, su kuriuo susijusios galimybės derėtis yra būtinos Andų šaliai kandidatei prisijungti. ES šalis praneša prekybos komitetui apie šių derybų pabaigą 3 dalyje nurodytų konsultacijų tikslu.

3. Prekybos komitete ES šalis konsultuojasi su Susitarimą pasirašiusiomis Andų šalimis dėl derybų su Andų šalimi kandidate rezultatų, kurie gali turėti įtakos Susitarimą pasirašiusių Andų šalių teisėms arba prievolėms. Bet kurios Šalies prašymu Prekybos komitetas peržiūri Andų šalies kandidatės prisijungimo prie šio Susitarimo poveikį ir nusprendžia dėl tolimesnių priemonių, kurių gali reikėti imtis.

4. Andų šalies kandidatės prisijungimas įsigalioja sudarius prisijungimo protokolą, kurį prieš tai patvirtina Prekybos komitetas ⁸⁹. Šalys taiko vidaus procedūras, reikalingas tam protokolui įsigalioti.

⁸⁹ Neatsižvelgdamos į šią dalį, Šalys susitaria, kad I priede (Muitų tarifų panaikinimo sąrašai), VII priede (Įsipareigojimų dėl įsisteigimo sąrašas) ir VIII priede (Įsipareigojimų dėl tarpvalstybinio paslaugų teikimo sąrašas) išdėstytų nuolaidų sąrašai, sudaryti po ES šalies ir Andų šalies kandidatės derybų, yra įtraukiami į prisijungimo protokolą nereikalaujant Prekybos komiteto patvirtinimo.

5. Andų šalies kandidatės ir kiekvienos iš Šalių susitarimas įsigalioja pirmąją mėnesio, einančio po to, kai depozitaras gavo paskutinį Andų šalies kandidatės ir atitinkamos Šalies pranešimą apie prisijungimo protokolui įsigalioti reikalingų jų vidaus procedūrų užbaigimą, dieną. Šis Susitarimas taip pat gali būti laikinai taikomas, jei taip numatyta prisijungimo protokole.

6. Jei šio Susitarimo tarp ES šalies ir bent vienos iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių įsigaliojimo dieną Andų bendrijos šalis narė, dalyvavusi priimant šio Susitarimo tekstą, jo nepasirašė, tokia šalis gali jį pasirašyti ir ji nebus laikoma Andų šalimi kandidate pagal 1 dalį.

330 STRAIPSNIS

Įsigaliojimas

1. Kiekviena Šalis raštu praneša visoms Šalims ir 332 straipsnyje nurodytam depozitarui apie šiam Susitarimui įsigalioti reikalingų savo vidaus procedūrų užbaigimą.

2. Šis Susitarimas tarp ES šalies ir kiekvienos iš Susitarimą pasirašiusių Andų šalių įsigalioja pirmąją mėnesio, einančio po to, kai depozitaras gavo paskutinį ES šalies ir tos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies pranešimą, nurodytą 1 dalyje, dieną, nebent susijusios Šalys susitaria dėl kitos datos.
3. Neatsižvelgdamos į 2 dalį, Šalys gali laikinai taikyti visą šį Susitarimą arba jo dalį. Kiekviena Šalis praneša depozitarui ir visoms kitoms Šalims apie vidaus procedūrų, reikalingų laikinai taikyti šį Susitarimą, užbaigimą. Šio Susitarimo tarp ES šalies ir Susitarimą pasirašiusios Andų šalies laikinas taikymas prasideda pirmąją mėnesio, einančio po to, kai depozitaras gavo paskutinį ES šalies ir tos Susitarimą pasirašiusios Andų šalies pranešimą, dieną.
4. Jei pagal 3 dalį Šalys taiko šio Susitarimo nuostatą prieš jam įsigaliojant, bet kuri nuoroda tokioje nuostatoje į šio Susitarimo įsigaliojimo dieną laikoma nuoroda į dieną, nuo kurios Šalys susitaria taikyti tą nuostatą pagal 3 dalį.

331 STRAIPSNIS

Trukmė ir pasitraukimas

1. Šis Susitarimas galioja neribotą laiką.

2. Bet kuri Šalis gali pasitraukti iš šio Susitarimo pateikdama visoms kitoms Šalims ir depozitarui raštišką pranešimą. Toks pasitraukimas įsigalioja po šešių mėnesių po to, kai depozitaras gavo tokį pranešimą.

3. Neatsižvelgiant į 2 dalį, kai Susitarimą pasirašiusi Andų šalis pasitraukia iš šio Susitarimo, šis Susitarimas toliau galioja ES šaliai ir kitoms Susitarimą pasirašiusioms Andų šalims. ES šalies pasitraukimo atveju šis Susitarimas nutraukiamas.

332 STRAIPSNIS

Depozitaras

Šio Susitarimo depozitaras yra Europos Sąjungos Tarybos generalinis sekretorius.

333 STRAIPSNIS

PPO susitarimo pakeitimai

Šalys susitaria, kad bet kuri PPO susitarimo nuostata, įtraukta į šį Susitarimą, yra įtraukta su visais pakeitimais, galiojančiais tuo metu, kai tokia nuostata yra taikoma.

334 STRAIPSNIS

Pakeitimai

1. Šalys gali raštu susitarti iš dalies keisti šį Susitarimą.
2. Bet koks pakeitimas įsigalioja ir sudaro sudėtinę šio Susitarimo dalį pagal 330 straipsnyje išdėstytas sąlygas *mutatis mutandis*.
3. Šalys gali toliau plėtoti pagal šį Susitarimą priimtus įsipareigojimus arba išplėsti jo taikymo sritį, susitardamos dėl dalinių šio Susitarimo pakeitimų arba sudarydamos susitarimus dėl konkrečių sektorių arba veiklos, atsižvelgdamos į patirtį, įgytą taikant šį Susitarimą.

335 STRAIPSNIS

Išlygos

Šiuo Susitarimu nėra leidžiama taikyti išlygas, kaip apibrėžta Vienos konvencijoje dėl tarptautinių sutarčių teisės.

336 STRAIPSNIS

Teisės ir prievolės pagal šį Susitarimą

Nė viena šio Susitarimo nuostata negali būti aiškinama taip, kad asmenims suteikiamos teisės arba nustatomos prievolės, išskyrus Šalių nustatytas teises ir pareigas pagal tarptautinę viešąją teisę.

337 STRAIPSNIS

Autentiški tekstai

Šis Susitarimas sudarytas trimis egzemplioriais anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, olandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovaku, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis; visi tekstai yra autentiški.

TAI PATVIRTINDAMI, toliau nurodyti tinkamai įgalioti atstovai pasirašė šį Susitarimą.

PRIIMTA [...] 2012 m. [...] [...] d. trimis egzemplioriais.